

NESTOR ȘIMON

DICȚIONAR TOPONIMIC

Napoca Star 2007

NESTOR ȘIMON
•
DICȚIONAR TOPONIMIC

NESTOR ȘIMON

DICȚIONAR TOPONIMIC

Editura NAPOCA STAR
Cluj-Napoca, 2007

COMPLEXUL MUZEAL BISTRIȚA-NĂȘĂUD

Volum îngrijit de:

Ioan Mureșan, Adrian Onofreiu și Mircea Prahase

Prefață:

Adrian Onofreiu

Stabilirea filologică a textelor, note și comentarii lingvistice:

Mircea Prahase

Culegere computerizată: *Anca Maxin*

Copertă: *Mircea Prahase*

ISBN: 978-973-647-526-9

<https://biblioteca-digitala.ro> / <https://complexulmuzealbn.ro/>

Nestor Șimon – Personalitate enciclopedică pe nedrept uitată

1. Personalitatea¹

Provenit dintr-o familie de foști grăniceri, Nestor Șimon s-a născut la 6 ianuarie 1862 în Ragla, localitate fostă grănicerească; acest fapt va marca decisiv destinul personajului, pentru tot restul vieții, în sensul că, niciodată, Năsăudul și năsăudenii – locul unde își va desfășura întreaga activitate – nu-l vor accepta *ca unul de-al lor*.

Provine dintr-o familie cu mai mulți copii, și anume frații Teodor, George, Nastasia, Ioan, Vasile și Mihăilă, care i-au supraviețuit în mare parte; dintre toți, doar Teodor va urma o carieră intelectuală, fiind profesor de desen la Liceul „George Coșbuc” din Năsăud. Părinții, George de 40 de ani și Florica de 31 de ani, locuiau pe Ulița cea Mare – poziție centrală în microcosmosul comunității rurale, care imprimă un anumit statut social!

După clasele primare, urmate la școala din localitatea natală, învață la Școala trivială din Monor, fiind absolvent al acesteia în anul 1875. Rămâne cu amintiri care-l vor marca pentru tot restul vieții; va căuta foarte mult – la vârsta deplinei maturități – o carte primită drept premiu aici, care pentru el avea o valoare de neprețuit – deși exemplare existau destule pe piață!

Cursurile gimnaziale le urmează la Gimnaziul Superior din Năsăud în perioada 1875-1883. Este o prezență activă a Societății de lectură a elevilor de aici, „Virtus Romana Rediviva”, contribuind la revitalizarea revistei acesteia – „Muza Someșană” – și participând activ la ședințele

¹ Ca bază pentru reconstituirea personalității lui Nestor Șimon s-au utilizat în principal, *Nestor Șimon. 1915-2005. Corespondență*, (volum îngrijit de Adrian Onofreiu), Supergraph, 2005, 277 p, și dosarul personal de secretar la Fondurile grănicerești năsăudene, păstrat la Direcția județeană Bistrița-Năsăud a Arhivelor Naționale, fond *Administrația fondurilor grănicerești năsăudene*, d. 366, 409 file.

literare, atât cu „operate proprii“, cât și prin critica făcută altor realizări ale membrilor societății².

În anul 1883 trece cu succes examenul de maturitate și începe studiile de drept la Universitatea din Cluj, pe care le termină în 1887. Zece ani mai târziu, în 1897, obține titlul de „juris universis – doctor“ – la aceeași instituție de învățământ superior.

Perioada studiilor universitare este deosebit de prolifică pentru formația lui Nestor Șimon. Este unul din cei care inițiază constituirea unei societăți a studenților români din Cluj – societatea „Iulia“; în același timp este un pasionat căutător și cercetător al Bibliotecii Universitare, a Bibliotecii Muzeului Ardelean; frecventează oameni importanți ai vremii, Ladislau Vaida, fost consilier guvernamental – al cărui sfetnic intim devine și căruia îi aranjează corespondența și cărțile din bibliotecă! – colonelul Störch – personaj care fusese implicat direct în evenimentele revoluționare din 1848-1849 din zona Regimentului de graniță de la Năsăud și care-i va transmite numeroase date și observații pe această temă.

Tot în perioada studenției, se apropie de istoria zonei graniței militare, preocupările sale materializându-se în cercetarea bibliotecilor, a arhivelor și în efectuarea de numeroase călătorii în teritoriul fost militarizat pentru adunarea de material documentar.

Format în această atmosferă la Cluj, de la 1 august 1889 ocupă postul de secretar la administrația Fondurilor grănicerești năsăudene, fapt ce-i va marca decisiv evoluția ulterioară.

Aici și din această postură va „scruta“ arhiva instituției, va călători în zonă, va purta o bogată corespondență, atât cu personalități locale, cât și cu cele de frunte ale mișcării naționale românești – din Transilvania și România.

Stabilit definitiv la Năsăud, își va întemeia o familie, alături de soția Matilda, va crește cei trei copii, Ana, Magdalena și Emilian, care vor avea destine interesante, dar nu vor continua – din păcate – preocupările tatălui, deși toți vor absolvi studii superioare; nici măcar nu-i vor conserva memoria și ceea ce va realiza!

² Din această perioadă – datorită instruirii temeinice – datează primele încercări istorico-literare, dintre care amintim manuscritele păstrate, *Viața și faptele lui Ioan Marian, vicar foraneu episcopesc gr-cat. al Rodnei și Starea bisericii românești din Transilvania sub principii calvini*, ambele din anul 1882.

Travaliul intelectual, munca asiduă la fonduri, susținerea unei corespondențe bogate, elaborarea materialelor privitoare la trecutul zonei, cât și „neprietenia“ celor din Năsăud vor lăsa urme în starea de sănătate; operat și cu palma de la mâna stângă amputată în 1914, bolnav de gută, Nestor Șimon se stinge prematur, la 19 ianuarie 1915, la Năsăud, la vârsta de 53 de ani; aici va fi și înmormântat, iar ca soarta să-l nedreptățească și în posteritate, nici azi nu se cunoaște locul mormântului în „Comoara”³ năsăudeană!

Perioada năsăudeană a activității lui Nestor Șimon poate fi caracterizată prin câteva coordonate principale. În primul rând, a fost un funcționar conștiincios la instituția fondurilor grănicerești; aici a pus în ordine arhiva, a reprezentat instituția în multe procese pe care le-a avut de susținut, a căutat să corespundă cerințelor factorilor politici, într-o perioadă nu tocmai ușoară, când sentimentele românești nu se puteau manifesta. A purtat corespondență dublă (din anul 1907, atât în limba română, cât și în cea maghiară), a pregătit studii bine documentate despre drepturile populației foste grănicere și a căutat să impună o linie de corectitudine și imparțialitate în serviciul fondurilor; s-a mulțumit cu un venit la jumătate cât încasa predecesorul său în funcție, slujind interesul instituției. Poate de aceea nu este exagerată remarca sa, după un număr de ani, la adresa funcționarilor fondurilor și a oamenilor politici locali, pe care-i amenința cu pedepse aspre, dacă vor periclita – prin atitudine duplicitară – existența fondurilor! Apelul la „umbrele strămoșilor“, la valoarea faptelor mărețe ale trecutului, se concretiza în crezul său, exprimat astfel: „faceți ce veți face, numai să nu periclitați existența fondurilor, *căci atunci eu pe toți vă alung din Năsăud!*“.

O altă preocupare definește strădania sa în a aduna și salva materialul documentar din zonă, pentru a fi păstrat în viitor. Intensa sa corespondență – în special cu preoții și dascălii din satele foste grănicerești – se subsuma crezului său în valoarea documentelor, care puteau servi ca argument pentru susținerea drepturilor străvechi. De aceea prețuia „fiecare petic de hârtie“, fiecare informație și mărturie despre trecut. Ajunge astfel să-și exprime dorința de a merge pe jos până în Leșu, pentru a vedea un document care i se părea important! De asemenea, a „jertfit“ multe sume

³ Vechiul cimitir greco-catolic din Năsăud unde sunt îngropate personalitățile de aici.

de bani din veniturile proprii pentru a salva documente de la distrugere. Efortul lui s-a concretizat în salvarea și transmiterea posterității a documentelor importante privind trecutul zonei. Dacă am aminti numai despre manuscrisul lui Francisc Mihăilaș despre Revoluția de la 1848-1849, despre actele privitoare la cronica evenimentelor din acei ani, la actele privitoare la Atanasie Moț Dâmbul, „cronica recâștigării dreptului de proprietate⁴ și la multe alte mii de documente, și ar fi suficient ca să creionăm portretul lui Nestor Șimon, *de salvator și depozitar al documentelor despre istoria zonei*. Efortul său va fi „adjudecat“ mai târziu de palizi urmași – umbre – ai acestuia, care-și vor edifica pedestal între „nemuritori“.

Latura cea mai importantă a activității la Năsăud este definită de preocupările lui pentru scrierea istoriei fostei granițe militare. Aici a făcut cel mai mult și – tristă ironie a sorții – a fost și cel mai nedreptățit!

Bazat pe o temeinică pregătire la Cluj, continuată prin studii și lecturi aprofundate, Nestor Șimon va aborda cu probitate științifică multe domenii ale timpurilor sale. Nu s-a sfiit să elaboreze studii privind trecutul poporului român, a influenței limbilor vechi asupra limbii române. Marele său proiect se va concretiza în elaborarea unei „panorame“ a devenirii graniței militare, din cele mai vechi timpuri și până în contemporanitatea lui. Pentru aceasta a susținut constituirea unei societăți științifice la nivel local – conștient de limitele sale „sunt un om singur, care fac cât pot, de vor voi, vor mai face și alții!“, a căutat să coaguleze energiile locale, a fost preocupat de tot ceea ce era de actualitate atunci. Istoria și faptele mărețe ale străbunilor erau postate în antiteză cu atitudinea contemporanilor, care și ceea ce aveau scris, ori nu citeau, ori se străduiau chiar să distrugă!

Atitudinea aceasta îl mânănește și-l revoltă, încât i se pare că „la Năsăud și la Dumnezeu se poate orice!“ Definitorie este sinteza din „*cele patru de lipsă la Năsăud*: abnegația Mântuitorului pentru ducerea la bun sfârșit a proiectelor, credința oarbă în ceea ce vezi cu ochii proprii, lipsa celor implicați în restabilirea echilibrului grăniceresc, speranța cum că dreptatea învinge“. De aceea apelul său este permanent la prețuirea trecutului, la cultivarea sentimentelor patriotice, căci „umbrele strămoșilor au să vă blesteme!“ Istoria o socotea „ca o oglindă“ în care se reflectau faptele mărețe ale trecutului, în antiteză cu prezentul demoralizator.

⁴ Imortalizată în lucrarea *Vasile Nașcu. Viața și faptele lui*, Năsăud, 1911.

Travaliul său în această direcție s-a materializat în realizarea unei opere importante⁵, care va fi risipită de urmași⁶. Nu este mai puțin adevărat că și contemporanii și urmașii săi nu l-au prețuit – ba dimpotrivă – și-au însușit mare parte din realizările acestuia⁷.

„Secvența” dicționarului toponimic se integrează perfect în amploarea preocupărilor lui Nestor Șimon și redefinesc – pentru a căta oară! – valoarea operei acestuia pentru urmașii nerecunoscători ai grănicerilor născădeni. Chiar în forma în care s-a păstrat, dicționarul relevă

⁵ Iosif E Naghiu aprecia astfel valoarea operei: „Un intelectual născădean, dr. Nistor Șimon mort în 1923 (greșit; anul morții este 1915 – n.n.), a pregătit un vast studiu geografic și istoric asupra „Țării Născăduului”. Studiul are o extensiune de 400 de coale și cuprinde multe lucruri absolut necunoscute”. – dacă înmulțim 400 cu 4, câte pagini are o coală, rezultă 1600 de pagini, format atipic, mai mare decât A 4! – Acest Nestor Șimon a fost o figură marcantă. A scos o carte asupra lui Vasile Nașcu, era în corespondență cu mulți savanți români. *E vrednic de notat faptul – continuă autorul – că în Muzeu se găsește o scrisoare de 90 de pagini adresată de Nestor Șimon lui Titu Maiorescu. Este o apreciere a evoluției culturii românești în ultimele decenii ale secolului trecut. Nistor Șimon susține, că în ultimele decenii ale veacului trecut în cultura română se observă o evoluție unilaterală, în domeniul literar se cultivă istorie, în domeniul științelor, geologia, iar în domeniul artelor, arhitectura națională. Acest Nistor Șimon are și câteva amintiri din tinerețe, despre vechile petreceri, aranjate de societatea studenților români de la Universitatea din Cluj, cu detalii asupra costumelor, persoanelor, cântărilor, discuțiilor și chiar câteva dări de seamă ale ședințelor centrului studențesc „Petru Maior”. (cf. Muzeul Născăduului, în „Patria”, anul XVI, nr. 237, marți, 16 octombrie 1934, p. 2).*

⁶ La moartea lui Nestor Șimon în 1915, fiica Magdalena oferă spre cumpărare „prețioasa colecție de documente și scrieri istorice rămasă de pe urma tatălui nostru”, fondurilor grănicerești, ca suprem act de nerecunoștință și lipsă de prețuire, motivat însă prin necesități cât se poate de lumești – lipsa surselor de subzistență!

⁷ Începută – pentru noi inexplicabil, în perioada când Nestor Șimon trăia – prin foiletonul publicat de Virgil Șotropa despre grănicerii născădeni în Revoluția de la 1848-1849, în anul 1897, opera de „preluare” a moștenirii lui Nestor Șimon va continua în perioada interbelică – poate nu ar fi existat „Arhiva Someșană” și *Istoria școalelor născădene* fără manuscrisele lui Nestor Șimon! – și se continuă până în zilele noastre. Vezi în acest sens și studiile publicate recent de Adrian Onfreiu, *Nestor Șimon, istoric al graniței născădene*, în „Arhiva Someșană”, Născăd, seria III, nr. I, 2002, p. 383-413; *Nestor Șimon. Omul și opera*, în *Ibidem*, nr. II, 2003, p. 383-409; *Nestor Șimon-manuscrise inedite*, în *Ibidem*, nr. III, 2004, p. 439-467; *Contribuții documentare privind realizarea lucrării „Istoria școalelor născădene”*, în „Studii și cercetări etnoculturale”, Bistrița, X, 2005, p. 249-279;

atributele principale ale personalității autorului, puterea de muncă, vastitatea materialului consultat, continuitatea travaliului pe această temă și credința trainică în faptul că realizarea sa va fi prețuită la adevărata ei valoare în perspectivă istorică⁸.

Poate de aceea, remarca târzie despre atitudinea față de persoana sa, va defini modul în care va fi receptat și – cu bună știință, trecut într-un con de umbră! – „*între ai mei am venit, și ai mei nu m-au primit*“.

Lucrarea de față se vrea tocmai de aceea, un modest act de reparație morală, în credința că, măcar așa, Nestor Șimon se va putea „întoarce pentru totdeauna la Năsăud – adică *acasă* – o dată cu mare parte din manuscrise, risipite în „arealul românesc” – cu centre importante Sibiul – pentru ASTRA – și Bucureștiul – pentru Biblioteca Academiei. Iar urmașii de azi vor prețui pe „omul” definit atât de bine în perioada interbelică ca *o albină harnică a ținutului, care nu a avut funcții sau titluri, dar a făcut atât de mult pentru zonă*.

Monument nepieritor stau în această direcție considerațiile ce urmează și lucrarea în sine, care îi este datorată în totalitate!

2. Memoria documentelor

Puține sunt teritoriile din Transilvania care să fi păstrat atât de bogate și diversificate mărturii ale existenței lor din perioadele premodernă și modernă. Ținutul fostului Regiment de graniță de la Năsăud se înscrie în această tradiție prin multitudinea izvoarelor și surselor conservate de-a lungul curgerii timpului. Au contribuit la aceasta consecințele militarizării: contactul cu Europa – prin campaniile militare la care au participat locuitorii de aici, înrolați ca apărători ai graniței și experiența transmisă celor de acasă; gradul mai înalt al instrucției, datorat cunoștințelor dobândite în sistemul școlar și specificul aparte al loialității față de un regim care le-a asigurat condiția esențială – de oameni liberi – în cadrul unei multitudini de servituți și obligații.

⁸ „Secvența din 1943 este edificatoare. Același Iosif E. Naghiu aprecia valoarea manuscriselor și colecțiilor de la Muzeul Năsăudean, printre care „lucrările în manuscris ale lui Nestor Șimon” (*Muzeul Năsăudului*, în „Plaiuri Năsădene”, anul I, nr. 1, 1943, p. 3).

Consemnarea aspectelor multiple ale vieții – atât în plan militar, cât și al vieții zilnice – s-a datorat rigorilor impuse de sistemul militar, care avea ca și scop fundamental reglementarea tuturor relațiilor din cadrul comunităților militarizate.

În această tradiție, zona graniței năsăudene se înscrie cu un specific aparte. Aici oamenii din fruntea comunităților: notari, juzi, ofițeri pensionați cu atribuții bine definite au consemnat cu o disciplină specific austriacă – asumată ca și trăsătură definitorie – o infinită varietate a aspectelor traiului zilnic. Regulile de bază ale disciplinei militare, transpuse în cadrul vieții social-economice, au *determinat formarea unui complex atitudinal, materializat în reglementări adoptate ca norme de conduită*. Cu atât mai mult se definesc aceste trăsături atunci când sunt consemnate realități privitoare la fundamentul vieții social-economice, *proprietatea*.

Proprietatea era văzută ca bază a vieții statului militarizat, cea care asigura forța necesară serviciului militar și în același timp, sursa principală de trai a familiilor grănicerești. De aceea, primele consemnări ale acesteia sunt determinate de specificul zonei, de condițiile geografice, de relația strânsă între cei care o dețineau și caracteristicile naturale ale acesteia.

Teritoriul militarizat în secolul XVIII la granița de răsărit a imperiului cuprindea catena munților Carpați, cu întregul șir de elemente specifice. Întâlnim aici, în cadrul grupurilor munților Țibleșului, Rodnei, Bârgăului și Călimanilor, o multitudine de forme de relief, cu particularități specifice. Majoritatea acestora sunt despicați de văi, care au creat „umeri” și „picioare de munte”, situați unul deasupra celuilalt, care au format, la nivel superior, platforme nivelate – cunoscute sub denumirea de *nedei*.

Al doilea nivel de eroziune este reprezentat de întinderea și întrepătrunderea pădurilor cu zonele de pășunat, cele mai importante pentru păstorit. Platforma periferică este reprezentată de etajări succesive, între altitudini de 1.400-1.600 m. Se caracterizează prin formațiuni numite „piciorul muntelui” și „capul muntelui”, care cuprind o mare extensiune, între diferite văi ale versanților.

Regiunea colinară, situată între 650-900 m., are importanță principală pentru păstorit, deoarece oile și vitele mari stau aici aproape tot timpul anului. Este definită de dealurile Năsăudului, Valea Sălăuței și

Valea Șieului, care treptat, se pierd în regiunea colinară și Câmpia Transilvaniei⁹.

Ocupațiile locuitorilor au fost influențate decisiv de caracteristicile reliefului. În timp de pace, atât soldații, cât și restul membrilor familiilor acestora, se ocupau cu munca pământului, creșterea animalelor și exploatarea pădurilor.

Particularitățile specifice au determinat și relații social-economice aparte. Aici, unde conta fiecare palmă de pământ smulsă pentru cultură, unde omul se identifica până la identitate cu pământul – sursa principală de trai – prețuirea acestuia devenea esențială. De aceea, diferitele categorii de pământ – arabil, fânaș, pășune, pădure – se individualizează, devin componente ale traiului zilnic al oamenilor. Denumirea lor devine factor esențial pentru localizare, pentru prețuire, cultivare și ca etalon de schimb. Toate relațiile referitoare la pământ sunt consemnate în diferitele forme de impunere și clasificare a acestuia. De aceea abundă în aceste instrumente de prețuire denumiriile pentru fiecare loc și palmă de pământ, consemnat ca sursă de trai. Primele înscrisuri sunt din perioada premodernă, consemnate în Conscripția fiscală din 1750. Prețuirea pământului din zonă, cu toate ramurile de cultură și denumirile specifice se regăsește în documentele privind constituirea graniței militare. Așa numitele „instrumente metale de reambulare” înregistrează toate denumirile și traiectele granițelor zonei militarizate, bazate pe mărturii mai vechi. Pentru Valea Bârgăului, documentul din 1798, emanat de la Adunarea Sfintei Fecioare Maria de Cluj-Mănăstur, avea ca bază un instrument de reambulățiune de metal din anul 1579¹⁰.

Cunoștințele despre hotare, marginile și întinderea acestora, denumirile principale sub care erau consemnate erau transmise prin viu grai, în succesiunea generațiilor. De aceea nu este de mirare că în timpul evenimentelor din 1848-1849 în această zonă, Iacob Rânziș, ofițer în Regimentul de graniță de la Năsăud, în momentul când este solicitat să

⁹ Florin Valeriu Mureșan, *Satul românesc din nord-estul Transilvaniei la mijlocul secolului al XVIII-lea*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2005, p. 41-43.

¹⁰ Conventul de la Cluj-Mănăstur era cunoscut ca *loc de adevăritare*, unde erau autentificate diferite documente privind proprietatea și alte relații în evul mediu; reambularea metalică însemna parcurgerea graniței – a *metelor de hotar* – cu piciorul și consemnarea realităților identificate pe teren; (metă = mejdă, mejdie, limită de hotar).

conducă expediția trupelor comandate de colonelul Urban în pasul Bârgăului până la Mureșenii-Bârgăului, se oferă ca voluntar, motivând aceasta prin faptul că el cunoaște muntele Miroslava, Oala și tot cuprinsul hotarului, „fiind și născut în Borgo-Tiha, în vecinătate cu Borgo-Mureșeni și *cunoscând nu numai munții, ba, toate plaiurile, potecile și alte cărări, încă din copilărie*”¹¹.

După Revoluția de la 1848-1849, în perioada neoabsolutistă, regimentul de la Năsăud a fost desființat în anul 1851. Acum este și momentul când autoritățile transilvănene impun măsurarea și certificarea fiecărei parcele de teren a fostelor comune militarizate. Aceasta se concretizează în elaborarea unor documente oficiale pentru fiecare localitate, văzută ca și contribuent la sistemul fiscal austriac. Descrierile cuprind întregul hotar, cu arătarea traseului acestuia și localizarea principalelor repere toponimice. Astfel, hotarul Năsăudului „se începe de către răsărit de la apa Someș până la movila dintâi, de unde se începe hotarul Rebrisoarei, în care se află un pociumb, care se afle cu 3 semne N. G., R. G., P. G.¹²; 80 de pași de acolo linie de parte către miază noapte până lângă drum, unde iar stă o movilă cu 2 semne; 320 de pași de acolo dreaptă linie pe drum către sfințit, unde iar așisderea o movilă cu aceleași semne se află; 150 pași de acolo mere linia la deal pe părau către miază noapte, se va îndrepta până în fundătură hotarul, unde iar este o movilă cu acele semne; 1000 de pași de acolo, pe pârau hotarul se va înstânga¹³ către miază noapte la deal până în cununa hotarului, unde este movila pe locul lui Ion Ionaș, iar este cu acelea semne; cu 1000 de pași de acolo în stânga către sfințit la dial și miază noapte, pe unghiul mic unde este movila cu aceleași semne; 1000 de pași de acolo către miază noapte, se va îndrepta până în *Vârful Săcii Rebri*, unde iar este o movilă cu acelea semne; 950 de pași de acolo se va întinde până în *Vârful Tinoasii*, unde iar este o movilă cu acelea semne; 2000 de pași de acolo pe deal ce se va înstânga *Dealul Popii*, unde iar este o movilă; 150 de pași de acolo pe dial către miază noapte, ce se va înstânga până la *Dealul Obrișci*, unde iar este o movilă cu aceleași semne; 1000 de pași de acolo la vale, în stânga către sfințit și miază noapte pe deal, până în *Vârful Secăturii*, unde este o movilă cu 3

¹¹ Nestor Șimon. *Correspondență 1915-2005*, (volum îngrijit de Adrian Onofreiu), 2005, p. 217.

¹² Însemne specifice pentru semnele de hotar.

¹³ Va coti; se va îndrepta.

semne N. G., R. G., H. G. Aicea se sfârşeşte hotarul cu Rebrişoara şi se începe cu Hordou, de acolo drept către amiază zi la vale pe locul lui Ion Pradan din Năsăud, unde se află o movilă cu semnele N. G., H. G.; 250 de paşi de acolo tot la vale pe *Pârâul Secăturii* până în *Valea Fântânii*, unde iar o movilă cu aceleaşi semne; 300 de paşi de tare la deal pe picior, după *Vârful Bruhooi*, unde iar o movilă cu aceleaşi semne; câte 300 de paşi de acolo pe picior, până în *Vârful Bruhooi*, unde se află o movilă cu trei semne N. G., S. G., H. G.; 300 de paşi aicea se găte hotarul cu Hordou şi se începe cu Salva, de acolo la vale pe *Piciorul Feţii Bruhooi*, până în *Valea Bruhooi*, unde este o movilă cu 2 semne; 800 de paşi de acolo pe *Pârâul Văii Groşilor* la deal, *Piciorul Zimbulii* până în *Vârful Groşilor*, unde stă o movilă pe locul lui Basil Stupari; 600 de paşi cu aceleaşi semne de acolo în stânga, către răsărit unde iar stă o movilă; 150 de paşi de acolo în dreapta, către amiază zi la vale, până în *Sângeriş*, unde este o movilă; 300 de paşi cu aceleaşi semne de acolo în dreapta la vale, până unde iar este o movilă cu aceleaşi semne; 300 de paşi de acolo pe dial la vale, se va îndrepta până unde este o movilă cu aceleaşi semne; 500 de paşi pe acolo în dreapta, către sfinţit la deal, până în *Dâmbul Dealul Migii*; 200 de paşi unde iar este o movilă cu semnele acelea. De acolo, drept către amiază zi pe cununa *Dealului Migii Dumbravei*, unde este o movilă cu aceleaşi semne; 500 de paşi, de acolo către amiază şi la vale, până între pârâu la capătul locului lui Iacob Furcea din Salva unde este o movilă cu aceleaşi semne; 190 de paşi de acolo pe pârâu la vale, *Valea Dumbravei* linie dreaptă către amiază zi până în drumul cel mare la răchita albă unde este o movilă cu aceleaşi semne; 1200 de paşi de acolo tot aşa linie peste apa Someş, în *Lunca Morii*, unde se află o movilă cu aceleaşi semne N. G., S. G., L. G.; 600 de paşi; aicea se lasă hotarul cu Salva şi se începe altul cu Luşca; de acolo către răsărit unde iar se află o movilă cu 2 semne N. G. L. G.; 300 de paşi de acolo către răsărit unde iar este o movilă; 140 de paşi de acolo în dreapta către amiază zi şi răsărit, unde este o movilă cu 2 semne; 70 de paşi de acolo linie dreaptă către răsărit, printre locul cel popesc din Luşca, unde este o movilă cu 2 semne N. G. L. G.; 90 de paşi de acolo drept la răsărit pe apa Someş, în *Lunca Rusului*, unde se află o movilă cu 2 semne pe locul lui Paramon Galla din Năsăud; 500 de paşi de acolo, dreaptă linie către răsărit până la *Hăitaşul Morii* care e legat de *Râpa Bunii*; de aicea către răsărit în apa Someş, până la movila între Luşca şi între Prislop 3000; aici se găte hotarul cu Luşca şi se începe cu Prislop, tot aşa linia apei

Someș, către răsărit până în mijlocul *Podului cel Mare* și peste *Hăitașul Morii*, până la linia semnului ce am început cu *Rebrișoara*¹⁴.

În alte localități descrierea cuprindea categoriile de folosință cu denumirea acestora. La Mocod principalele parcele se situau în:

Baldoviște, poderei ridicat în marginea fluviului Someș;

Bărăciuni, o poiană înaltă în dosul caselor își are numirea de la o fântână noroioasă;

Cetățuie, o ridicătură înaltă și râpoasă în mijlocul unei lunci strâmte ce formează o asemănare cu o cetățuie;

Cerbea, câmp prevăzut cu arături și așezături, se zice că odinioară fiind acest pământ acoperit cu păduri s-a ținut cerbii pe acolo întrânsa;

Dealul Boncii, proprietate, odinioară Boncea numit;

Dealul Malului, deal înalt ținător de Piciorul Muntelui Țibleș numit după forma pământurilor;

Dolhaia, numit după ¹⁵-----;

Dâmbu Văcarului, numit de la îndelunga înstăniștire¹⁶ cu vacile;

Dâmbu Roșu, numit după fața pământului;

Dumbrava, loc de față stârpit de pădure cu viță, crescut cu silvă¹⁷ de fag și stejar;

Fățata, câmp arător așezat în fața soarelui;

Fântâna Corni, numit după o fântână ce poartă numele la proprietarul Corni;

Făgetul, dâmb înalt ținător de catena piciorului Muntelui Țibleș, oarecând crescut cu lemne de fag, acum arător;

Fântâna lui Cotoc, numit după prenumele unui proprietar Cotoc;

Gruiețul, loc cu arădicături și gropi, arător;

Găuri, câmp arător sub bortit¹⁸ de cursături de ape de la care își are numirea;

¹⁴ Direcția județeană Bistrița-Năsăud a Arhivelor Naționale, fond *Primăria Năsăud*, d. 37/27, f. 1-2; (în continuare A.N.B.-N., fond ...d...). Pentru multitudinea toponimelor din hotarul Năsăudului vezi și *Poruncile Primăriei Năsăud (1863-1867)*, ediția a II-a revăzută și întregită, (notă asupra ediției, studiu introductiv și transcrierea poruncilor de Simion Lupșan și Adrian Onofreiu), 2006, *passim*.

¹⁵ Lipsă în textul original.

¹⁶ Loc de staul, unde vacile stau în repaus la amiază.

¹⁷ Tufăriș.

Jugastri, câmp arător, țeptiş¹⁹, își poartă numele de la lemnele de jugastru, oarecând crescând de pe dânsul;

Gonciș, câmp arător și pășune numit de la poziția înfundată între două pâraie izvorând de acolo;

Între Râuri, câmp arător de cânepă, numit de când se zice a fi fost înconjurat sub formă de insulă, între Țibleș și Someș;

Calea Petrii, numit de la calea ce duce în comuna vecină Piatra, arător;

Coasta lui Dan, câmp numit de la proprietarul Dan, pășune;

Crucea Dolhăi, numit de la crucea oarecând înfiptă în acel hotar;

Cruce, idem, în acel loc;

Coasta Turcului, după tradițiuni verbale ereditate de la Protopărinți se numește această coastă de la bătălia avută pe timpul invaziunii turcilor;

Colnic, numit de la poziția lui elocată²⁰ în formă de căldare între dealuri;

Lacuri, numit după lacul nestârpit ce se află între două dealuri în acest câmp;

Lazu Lipoveanului, numit după prenumele unui necunoscut;

Mesteceni, numit după cerețuiul²¹ de mesteceni ce mai există;

Osoiu Mare și Mic, câmp arător provăduit²² cu două dealuri stătător din piatră de osoi și iarba osului;

Poienița cu Bârne, oarecând pădure de stejar, acum câmp arător;

Pădurea Preluci, idem;

Podul de Piatră, câmp arător numit după un pod ridicat din piatră;

Răstoaca, pământ arător și loc părăsit, oarecând al râului Someș;

Săcătura, numit de la fața pământului lipsit de izvoare;

Tabăra, după dicteriu²³, erezit de la protopărinți până și părinții și contemporanii, numit de la bătăile turcești;

Vârful Dealului, capătul piciorului de munți atârnat de muntele Țibleș, deal înalt în apropierea comunei, spre apus, la a cărei poale curge Someșul;

¹⁸ Găurit, erodat.

¹⁹ Cu înclinație mare.

²⁰ Așezată.

²¹ Pâlc.

²² Prevăzut, încadrat.

²³ În mod oficial.

Vătaștina, câmp întins, amestecător, rături și arături, numit de la porțiunea umedă;

Zăvoi, loc de apă, apropiat lângă râul Țibleș²⁴.

Bogăția informațiilor crește o dată cu descrierea atât a denumirii locurilor, cât și a caracterizării acestora, din punct de vedere al ramurilor de cultură. Tot în documentul întocmit în anul 1851 găsim pentru satul Ragla următoarea descriere a părților de hotar:

1. Numirea câmpurilor.

I *Hotarul locului*.

2. Felul culturii.: numai case cu zidiri economice, apoi grădini de pometuri, legume și de fânațe.

II. *Pe Vale*.

a) *Curețiștile*

b) *Mălăiștele*. Arături și fânaț, apoi 2 case cu zidiri economice.

3. Alte însușiri ce le arată câmpurile: arăturile sunt cele mai bune în comunitate în producere, *se gunoiește și se seamănă fără pășunare*, cu cucuruz. Răturile sunt de *două cosituri*, de capacitate bună a producerii, dau *ierburi dulci și se gunoiește*.

III. *Răturile Raglii*. Arătură și fânețuri. Răturile sunt numai de *o cositură*, de capacitate mijlocie a producerii și dau *ierburi acre*, afară de puține pământuri mai bune, care produc *ierburi dulci* și sunt de *două cosituri*. Arăturile sunt de capacitate bună a producerii, *se gunoiește și se seamănă fără pauză* cu cucuruz.

IV. *După grădină dimpreună cu delnițele Din Cale din Jos*.

a) *Din Cale în Jos*;

b) *După Grădini*. Arături și fânaț. Sunt de capacitate bună a producerii, *se seamănă în trei ani după olaltă* cu cucuruz, și numai *puține cu grâu și orz*. Răturile sunt de producție mijlocie, *cu ierburi acre*, numai de *o cositură*.

V. *Păducoasele*. Arătură și fânaț. Sunt numai de *o cositură*, de capacitate mijlocie a producerii și produc *ierburi acre*, unele sunt cu *huceag de stejar* crescute.

VI. *Lozele budăcenilor*. Fânețuri. Sunt numai de *o cositură*, de capacitate mijlocie a producerii, dau *ierburi acre*; pe unele pământuri *e huceag de stejar* crescut.

²⁴ A.N.B.-N., fond Districtul Năsăud, d. 63, f 8-9.

VII. Răzvoarele din Jos.

a) *Vătaştina*. Arătură. Fânaţuri şi pădure. *Pădurea* e de capacitate bună a producerii, dă *lemne tari de stejar*, care se păstrează ca un *bun bisericesc*. Fânaţul e de *o cositură*, de producere mijlocie, cu *ierburi acre*.

b) *Răzvoarele*. Arături. Unele dintre arături sunt de producere mijlocie şi se seamănă cu *grâu de toamnă* şi de cucuruz, şi *al doilea an se gunoieşte*; altele sunt de producere slabă şi se seamănă numai cu *ovăz*, *al doilea an se ţine ogor*.

VIII. *Dumbrava dimpreună cu Huciul des*. Pășune. Este de producere slabă, cu *ierburi acre*, pământul e crescut cu *huceag de mesteacăn, arini şi spini*.

IX. *După Măgurişă*. Arături. Sunt cele mai slabe în comunitate; se seamănă numai cu *ovăz*, şi *al doilea an se ţine ogor*.

X. *Măgurişă*. Pădure. E de capacitate bună a producerii, cu *lemne tari de starur*²⁵ cu *copaci sănătoşi ce se îngroaşă* şi cu *copaci bătrâni şi borţoşi*, care numai cresc, şi se economizează prin *tăiatul lemnului de trebuinţe economice şi spre zidiri de obşte comunale*.

XI. Răzvoarele din Sus şi Râţul Putred.

a) *Răzvoarele*. Arături. Sunt de producere slabă şi *se seamănă tot anul al doilea, fără de a se gunoia*, numai cu *ovăz*.

b) *Râţul Putred*. Arături şi fânaţ. Arăturile cele din *Râţul Putred* sunt numai de însuşire mijlocie şi se seamănă tot *al doilea an cu cucuruz şi grâu de toamnă*.

c) *Sub Gureşiu*. Sunt de însuşire mai bună şi se seamănă numai cu *cucuruz, al doilea an se ţin ogor curat şi se gunoiază*. Râţurile sunt numai de *o cositură*, de producere mijlocie şi dau *ierburi acre*. [...] ²⁶

Munţii de păşunat erau descrişi separat. Pentru localitatea Măgura descrierea cuprindea Muntele *Perşa*, care „se mărgineşte spre răsărit cu Muntele *Netedul* al comunităţii Mocod, spre amiază zi, cu muntele *Panasuri* al comunităţii Mititiei şi *Perşa* al comunităţii Săngeorgiu, de către apus cu moşiile locuitorilor din Rodna Veche (*Dealul Glodului*) şi de către miez de noapte cu hotarul comunităţii Rodna Nouă (*Şanţ*).

Graniţa se începe de la movila între trei comunităţi, adică Măgura (Muntele *Perşa*), Rodna Nouă (hotarul comunităţii) Mocod (Muntele

²⁵ Esenţă tare.

²⁶ Semnează cei de mai sus. A.N.B.-N., colecţia *Iulian Marţian*, d. 25, f. 599-600.

Netedu) care se află în *Zimbroaia* făcute de pământ și piatră, și în mijlocul ei se află un stâlpuț de lemn, însemnat cu litere. De acolo merge granița pe plai în jos, între muntele *Netedul* al comunității Mocod și *Perșa* al comunei Măgura, în depărtare de 120 de pași, unde se află altă movilă de pământ și găteje. Mai încolo merge granița pe plai în jos până la o movilă veche care se află în mâna stângă, de pământ și piatră și numai s-au întocmit; de acolo se întoarce granița în mâna stângă, ceva către răsărit și merge oblu la vale prin pădure în depărtare de 274 pași până în obârșia *Izvorului Netedu*; de acolo merge granița pe *Izvorul Netedului* în vale către miază zi, în depărtare de 1904 pași și aicea se sfârșește granița cu muntele *Neted* al comunității Mocod și lasă *Izvorul Netedul* și se începe cu muntele *Panasuri* al comunității Mititiei și de acolo merge granița către amiază zi, cam la deal pe plai în depărtare de 1025 pași, unde se află o movilă veche între trei granițe, Măgura, Mititiei și Sânegorgiu, care numai s-a înnoit cu lut; cu aceea se sfârșește granița cu muntele *Panasuri* al comunității Mititiei și se începe cu muntele *Fața Perșii* al comunității Sânegorgiu; aici se sfârșește granița.

Aici se sfârșește granița cu muntele *Fața Perșii* al comunității Sânegorgiu și se începe cu muntele *Șuvarosul* al comunității Nepos (Vărarea), coborând ceva cam la vale pe plai către sfîntit, până la un gruețiu de piatră care se află ca movilă fizică între trei comunități, adică Măgura, Nepos și Rodna Veche; aici se sfârșește granița cu muntele *Suvarosul* al comunității Vărarea și se începe cu comunitatea Rodna Veche (*Dealul Glodului*); de aicea merge granița pe *Valea Negri* în jos ceva cam către miază noapte până la *Măria Mare*, unde se sfârșește granița cu comunitatea Rodna Veche (*Dealul Glodului*) și se începe cu Rodna Nouă, unde se află o movilă la un molid mare cu litera S și M, în depărtare de 6500 pași; mai înainte apucă granița cam la deal în sus oblu la miază noapte pe *Maria Mare*, în depărtare de 5000 de pași; de acolo lasă *Maria Mare* și apucă *Maria Mică*, în depărtare de 4050 pași până deasupra de *Tarnița Perșuții*, unde se iscade în *Picoae*, care iese oblu la deal în *Zimbroaia* în plai, în depărtare de 2045 pași. Mai încolo apucă plaiul la deal până la movila veche care se află între trei granițe, Rodna Nouă, Măgura și Mocod, de unde s-a început²⁷.

²⁷ Idem, fond Districtul Năsăud, d. 63, f. 1.

Debutul regimului liberalist va consemna – pe baza reconstituirii vechilor autonomii ale Transilvaniei – şi constituirea *Districtului Năsăud*, ca entitate politico-administrativă a populaţiei din teritoriul fostului Regiment de graniţă de la Năsăud. Noua formă de organizare se va integra în cadrul general de dezvoltare a Transilvaniei. În această tendinţă se înscrie şi răspunsul comunităţilor districtului la chestionarul elaborat de istoricul Pesti Frigyes în anul 1864. Adresat tuturor entităţilor administrative din Transilvania, chestionarul investiga „memoria trecutului“, prin situarea centrului de greutate pe conscrierea sistematică, pe cât posibil exhaustivă *micro-toponimiei*, obiectiv cuprins în punctul VII., faţă de care toate celelalte întrebări au un rol pregătitor. Deşi răspunsurile satelor năsăudene diferă, cantitativ şi calitativ, luate în ansamblu, ele alcătuiesc un tablou toponimic apreciabil. Cele mai frecvente toponime sunt cele care desemnează formele de relief, asociate cu un proprietar, individual sau familial, cu unele animale domestice sau sălbatice; a doua mare categorie este reprezentată de cele care desemnează particularităţi ale solului, flora, apele; cea de a treia categorie este reprezentată de cele care conservă continuă sau episodică, prezenţa fiinţei umane. Ca trăsătură generală, toate răspunsurile abundă în densitatea denominaţiilor – care descresc dinspre vatra satului spre pământul de cultură, dinspre acesta spre păşune şi pădure – ca şi un limbaj savuros, încărcat de fraze tipic ţărăneşti, cuprinzând numeroase cuvinte arhaice²⁸.

Iniţiativele de interes mai larg şi general stimulează activităţi locale. Pe această direcţie se înscriu preocupărilor de a aduna material documentar pentru scrierea istoriei regimentului de graniţă de la Năsăud. În circulara vicarului Grigore Moisil din 12 martie 1863, după ce se aminteşte că „sunt 10 ani de când se tot vorbeşte că se va compune Istoria Regimentului nostru şi nimeni nu se apucă de dânsa să o compue“, se solicită concursul preoţilor din Vicariatul Rodnei pentru „umplerea datelor“ în modele de tabele înaintate acestora, la aniversarea a 100 de ani de la militarizarea zonei²⁹.

Aproximativ în acelaşi segment temporal se desfăşoară şi o altă acţiune cu consecinţe hotărâtoare pentru viitorul zonei. Deoarece în timpul

²⁸ Vezi pe larg chestionarul şi răspunsul tuturor celor 45 de localităţi din district, la Simion Retegan, *Satele năsăudene la mijlocul secolului al XIX-lea*, 2002, p. 52-176.

²⁹ A.N.B.-N., fond *Emil Precup*, d. 54, fila 126.

neoabsolutismului proprietățile grănicerilor au fost confiscate de erariul austriac, reprezentanți ai acestora vor persevera în redobândirea acestora³⁰. Pe baza rezoluției din 27 august 1861 de la Laxemburg – care prevedea restituirea lor – în anii 1862-1867 și-a desfășurat activitatea în teritoriul fost militarizat *Comisia regulatoare de proprietate*. Aceasta a „călcat” – prin membrii săi – întregul hotar al tuturor localităților, a consemnat cele aflate, le-a comparat cu alte documente mai vechi și a emis adevărate „certificate de proprietate” pentru fiecare localitate. Cunoscute sub denumirea de *Erkenntnis*=sentință, decizie, aceste documente conțin descrierea amănunțită a proprietăților, începând cu intravilanul și terminând cu teritoriul pășunilor și al munților. Însă în acestea se regăsesc o infinită varietate de denumiri de locuri, parcele, munți, configurând astfel și definind identitatea fiecărei localități. Sunt expresive și în același timp au marea calitate de a înregistra denumirile din vechime, românești, chiar dacă membrii comisiei erau austrieci, militari de carieră. Sentințele surprind „dialogul” între tradiție și vechimea toponimelor, pe de o parte, și consemnarea acestora de către funcționari străini de zonă, însă respectând formele pe care le-au găsit în documente și le-au auzit din gura localnicilor. În timp ce pentru zona Văii Someșului relațiile de proprietate erau bazate pe statutul de oameni liberi avut din vechime, pentru Valea Bârgăului și a Șieului relațiile de proprietate erau mai complexe, datorită statutului de supuși a locuitorilor, în vechime. De aceea, și descrierile diferă. De exemplu, pentru localitatea Hordou, abundă consemnarea fiecărei părți de hotar, începând de la intravilan. Astfel, localitatea avea recunoscut următorul areal de proprietate:

„A. Pe teritoriul hotarului:

a. fâneața posedată în momentul desființării graniței conform operatului cadastral în suprafață de 1.078 stj. p.;

b. de asemenea pășunile posedate atunci, conform operatului cadastral în suprafață de 1.021 jug. 1.225 stj. p.

c. pădurile din ridurile II, IV, V, VI și VIII folosite de către comună în timpul existenței graniței cu următoarele denumiri principale:

Dosul Glodului, pădure de fagi, arboret, cu pășuni;

³⁰ „Cronica evenimentială” la Nestor Șimon, *Vasile Nașcu. Viața și faptele lui*, Năsăud, 1911.

Dosul Mailat și Șiligoile, pădure de fagi cu arboret mijliu, cu pășune;

Dosul Răchita, pădure de fagi cu arboret mijliu;

Dosul Șerbului din Sus, pădure frumoasă, compactă de fagi;

Dosul și Fața lui Climu, huciș de fagi, cu pășuni;

Dosul Obârșiei Ștefi, pădure compactă de fagi cu arboret mijliu, cu huciș de aluni;

Dosul Runcului, pădure compactă de fagi cu arboret mijliu;

Dosul Hordoului, pădure de fagi cu arboret mijliu, cu pășuni.

Suprafața acestor păduri măsoară conform operatelor cadastrale 1.003 jug. și 1.455 stj. p.

B. În afara teritoriului hotarului:

Pășunea alpină *Bizdeu*.

a. Aceasta se învecinează spre est cu muntele *Mihăiasa* al comunei Salva cu hotarul *Vârful Dealul Mihăiesi*, spre sud cu muntele *Mirașa* al comunei Sângeorz, cu hotarul *Vârful Dealului Mirașii*, spre vest cu muntele *Cormaia* al comunei Bichigiu și spre nord cu muntele *Repedea* al Maramureșului, cu hotarul *Vârful Nedeii*.

Suprafața acestei pășuni alpine măsoară conform operatului cadastral 814 jug. și 1.300 stj p. de pășuni și 277 jug. 300 stj. p. de păduri.

b. În ceea ce privește cea de a treia parte a muntelui de pășunat *Munceii Înșirați* folosită de către comună în timpul existenței graniței, care – conform ordinului din 20 aprilie 1807 de împărțire a munților fostului regiment grăniceresc II român și conform protocolului comisiei reglatoare de proprietăți din anul 1853, coala 218 – aparține de așa numiții munți revendicați, astfel comuna referitor la folosirea acestui munte de pășunat pe baza punctului 5 al Instrucțiunii emise de către autoritățile centrale, va rămâne atâta timp în *Status-quo* sub supravegherea ocolului silvic respective, până când comisia numită în Viena de către Majestatea Sa apostolică cezaro-regească va hotărî în ceea ce privește revendicările de drept ridicate asupra munților revendicați, după care va urma hotărârea definitivă referitor la această parte de munte³¹.

În schimb, descrierea hotarului localității Budacul de Sus este mai generală, cu accent pe pășunile alpine. Și aici însă găsim o varietate de toponime, localizate, în intravilan „un teren arabil situat de asemenea în

³¹ A.N.B.-N., colecția *Julian Marțian*, d. 23/c, f. 21 – 28.

hotarul localității, în suprafață de 846 stj. p., sub numărul topografic 206; în afară de hotarul localității, 46 jug. și 515 stj.p. de terenuri arabile, 7 jug. și 507 stj. p. de fânețe și grădini; fânețe, anume: una în suprafață de 16 jug. și 500 de stj.p. în ridul IX, sub numărul topografic 1.650; una de 7 jug. și 1.110 stj.p. situată de asemenea în ridul IX, sub numărul topografic 1.651; încă patru alte pășuni neînscrise în cartea funciară: *Grădinile Blidăreasa*, de aproape 3 jug; *Poiana lui Joncină*, de aproape 4 jug.; *Poiana Lavad*, de aproape 5 jug. și *Poiana În Zăpodia Veche*, de aproape 7 jug. Referitor la pădurile și pășunile alpine situate pe teritoriul comunei Budacul de Sus sunt menționate următoarele în conscripția urbanială din 9 mai 1766, pagina 53 și în protocolul de conscripție din 28 septembrie – 6 octombrie 1770, pagina 35: „referitor la veniturile ce provin atât din pădurile comunale cât și din cele dominiale, sunt raportate următoarele și anume: pădurile comunale și pășunile alpine care au aparținut dintotdeauna comunei, care au fost preluate pentru granița militară, au fost – în afară de tăierile din pădure și pentru defrișări – alcătuite din *Blidăreasa Mare – de fagi* – și cea alcătuită din fagi și molizi *Zăpodia Largă*, care în cea mai mare parte era alcătuită din molizi; taxa anuală pentru jiruit pentru 250 de porci, pentru fiecare s-a taxat câte 15 cr. din taxa de pășunat din pășunile alpine amintite, care actualmente sunt denumite *Glesa Bărbânți*, *Bărbânți*, *Izvorul Vadului*, *Zăpoia Roșie* și *Pydia Struniorului*; dreptul de pășunat a fost pe 3 florini monedă austriacă, pentru care însă nu s-a plătit nici o taxă, deoarece acolo nu a pășunat animale nici un străin, doar locuitorii Budacului de Sus și domnul de pământ. Mai departe, conform protocolului comisiei din 28 septembrie – 6 octombrie 1770, pagina 35, aliniatul 1, domnul de pământ este recunoscut în pădurile comunale și în pășunile alpina ca scutit de taxe, apoi, conform paginii 36, din aceleași păduri este îndreptățit la obținerea fără plata a lemnului pentru șindrilă și scândură“. Conform conscripției din 9 mai 1766 și conform protocolului comisiei din 28 septembrie – 6 octombrie 1770, pădurile existente au fost tăiate în timpul administrației militare cu aprobarea acestora și lăsate ca pășuni comunei Budacul de Sus, astfel că actualmente comuna Budacul de Sus posedă doar următoarele păduri și anume:

a. pădurea *Colțea* în suprafață de 549 jug. și 1000 stj. p. situată în ridul VI, sub numărul topografic 1361;

b. pădurea *Făgetu* în suprafață de 187 jug. situată în ridul VII, sub numărul topografic 1363;

c.pădurea *Piatra Tissi* şi *Blidăreasa*, în suprafaţă de 1584 jug. şi 950 stj. p. situată în ridul IX, sub numărul topografic 1692“, şi în extravilan „munţii de păşunat *Dumitrelel* şi *Dealul Batoşelului*, folosiţi în timpul existenţei graniţei de către comuna Budacul de Sus în comun cu comuna Ragla, apoi de asemenea în comun cu comuna Ragla, partea de munte de păşunat *Petricelarea*, munţi care – conform documentului fostului regiment grăniceresc II român din 20 aprilie 1807, şi ca urmare a protocolului comisiei grănicereşti reglatoare de posesiune din anul 1853, coala 218 – aparţin de aşa – numiţii munţi revendicaţi“³².

Pentru a completa informaţiile şi a oferi o arie de cuprindere generală, în 1870 Comisia Statistică a Districtului Năsăud, condusă de Florian Porcius, elaborează un set de întrebări, referitoare la trecutul zonei, care vor constitui baza pe care se va elabora răspunsul localităţilor năsăudene. Chestionarul solicita răspunsuri în care predominau denumirile locurilor, descrierea hotarelor, categoriile de folosinţă, valoarea pământului. La fel ca şi în 1864, abundă şi aici toponimele, care sunt redată pentru întregul hotar al satelor, cuprinzând atât vatra acestuia, cât şi proprietăţile denumite „cumulative“, în special păşuni şi păduri din munţi. Parte din răspunsurile localităţilor au fost publicate³³.

În anul 1875 aceeaşi comisie statistică revine cu un chestionar amănunţit. Răspunsul satelor năsăudene cuprindea descrierea intravilanului şi a proprietăţilor din munţi, cu multe şi dense toponime. Satul Parva descria astfel „hotarul“ său:

„Descrierea hotarului comunei Parva, în părţi, după riduri.

Hotarul comunei Parva are „după actele de cadastru, 10 riduri, se află însemnate cu numeri romani I până la X, şi se descrie precum urmează:

Ridul I se numeşte *Intravilanu*, se află în mijlocul hotarului, se învecinează de către răsărit, cu ridul *Locurelelor*, de către miază zi, cu ridul *Dealul Paltinului*, de către apus, cu ridul *Dealul Vinului* şi *Valea Vinului*; de către miază noapte, cu ridul *Poclăzilor* şi o parte din ridul *Loculelelor*.

Ridul al II-lea, se numeşte *Locurelele*, se învecinează de către, răsărit, cu hotarul comunei Sângeorz, de către miază zi, cu ridul *Dealul*

³² *Idem*, d. 42, f. 23 – 26.

³³ Răspunsul localităţii Zagra în *Periplu toponimico-istoric. Valea Zăgrii* (volum îngrijit de Mircea Prahase), 2003; pentru Feldru, *Historia statistică a comunei Feldru*, la Octavian Girigan, *Feldru, un drept la nemurire*, 2000, p. 447-470.

Paltinului, de către apus, cu Intravilanul, și de către mieză noapte, cu munții comunei Rebra și Rebrîșoara, apoi și cu ridul *Poclăzilor*.

Ridul al III-lea, se numește *Poclăzi*, se învecinează, de către est, cu ridul *Locurelele*, de către mieză zi, cu intravilanul comunei, de către apus, cu ridul *Valea Vinului* și de către nord, cu o parte din ridul *Locurelele* și cu hotarul comunei Rebrîșoara.

Ridul al IV-lea, se numește *Valea Vinului*, se învecinează, de către est, cu ridul Intravilanul, de către sud, cu ridul *Dealul Vinului*, de către vest, cu hotarul comunei Rebrîșoara și de către nord, cu ridul *Poclăzilor*.

Ridul V, se numește *Dealul Vinului*, se învecinează de către est, cu ridul Intravilan, de către sud, cu ridul *Valea Brădețelului*, de către vest, cu hotarul comunei Rebrîșoara și de către nord, cu ridul *Valea Vinului*.

Ridul VI, se numește *Valea Brădețelului*, se învecinează la răsărit, cu ridul *Podul lui Buștiocu*, la mieză zi, cu hotarul comunei Rebra, la apus, cu hotarul comunei Rebrîșoara și la miezănoapte, cu ridul *Dealul Vinului*.

Ridul VII, se numește *Podul lui Boștioacă*, se învecinează, la răsărit, cu ridul *Dealul Vinului*, la mieză zi, cu hotarul comunei Rebra, la apus, cu ridul *Valea Brădețelului* și la nord, cu ridul *Dealul Vinului*.

Ridul VIII, se numește *Izvorul*, se învecinează, la est, cu ridul *Zăpodele*, la mieză zi, cu hotarul comunei Rebra, la apus, cu ridul *Dealul Vinului* și la nord, cu ridul *Zăpodele*.

Ridul IX, se numește *Zăpodele*, se învecinează, la est, cu ridul *Dealul Paltinului*, la sud, cu ridul *Izvorului*, la vest, cu ridul *Dealul Vinului* și la nord, cu ridul *Dealul Paltinului*.

Ridul X, se numește *Dealul Paltinului*, se învecinează, la răsărit, cu hotarul comunei Feldru și Sângeorz, la mieză zi, cu ridul *Zăpodele*, la apus, cu Intravilan, la mieză noapte, cu ridul *Locurelele*.

În total: 8657 jug. 544 stj.p., cu un venit curat anual de 2347 fl. 16 cr.

Comuna Parva are doi munți și anume: *Burlea* și *Poiana Roșia*, se cuprind însă, în partea hotarului I ridul al II-lea, așa numitu *Locurelele*, mărimea și venitul curat a acestora, se află mai în sus înșirată, ca de hotar ținător.

Pe lângă acestea, mai are comuna al 3-lea munte ținător de partea a II-a, așa numitul *Piciorul Bancului*, înșirată în cărțile cadastrale și anume, una arie de:

pășune: 251 jug.

pădure: 922 jug.

Neroditoriu: 5 jug.

cu un total de 1178 jug., cu un venit curat anual de 143 fl. 46 cr., şi, se învecinează, la răsărit şi miază-zi, cu hotarul comunei Coşna, la apus, cu *Muntele Vulfa*, a comunelor Ilva-Mică şi Feldru, la miază noapte, asemenea, cu muntele *Vulfa*, al comunei Feldru³⁴.

Aproape în paralel, se introduc protocoale ale cărţilor funciare în zona fostului regiment de graniţă de la Năsăud. Lucrările comisiei s-au desfăşurat de-a lungul anilor 1871-1872 şi s-au concretizat în consemnarea numirilor de hotar pentru fiecare localitate, a creşterii sau descreşterii numărului de parcele, a numărului gospodăriilor, cât şi a teritoriilor din munţi. În ceea ce priveşte datele conţinute în colile de carte funciară, descrierea acestora cuprinde: *foaia A, foaia posesiei*, conţinea numărul topografic, descrierea tuturor imobilelor deţinute în proprietate în diferite riduri de către o familie sau persoană, suprafaţa în jug. şi orgi²; *foaia B, foaia proprietăţii*, conţinea numele proprietarilor şi actul juridic pe baza căruia a fost dobândit imobilul, precum şi schimbările ulterioare a proprietarilor ce vor dobândi dreptul de proprietate; *foaia C, foaia greutăţilor*, în care se înscriau servituţile, dreptul de uzufruct, creanţele asupra imobilului³⁵. Bogăţia toponimelor cuprinse în acestea este inegalabilă; fiecare bucată de pământ, fiecare orgie pătrată sunt descrise cu denumirea lor, oferind o adevărată „secvenţă” a ceea ce însemna toponimia în zonă. Consemnarea amănunţită face ca aceste documente să fie de o importanţă capitală pentru analiza toponimiei. Hotarul localităţii Ilva-Mică în întindere totală de 8.742 jug. 1175 orgi² cuprindea 65 jug. 1252 orgi² intravilan [1,54%] cu 242 grădini, 1205 jug. 8954 orgi² arabil [28,57%], 2290 jug. 946 orgi² fânaţ [54,22%], 771 jug. 1426 orgi² păşuni [18,12%].

³⁴ Răspunsurile pentru localităţile din cercurile Mocod, Monor, Năsăud, în A.N.B.-N., fond *Florian Porcius*, d. 15, f. 75-111; publicate de Adrian Onofreiu, *Toponimie şi relaţii geografice în Districtul Năsăud*, în „Revista Bistriţei”, XVII, 2003, 331-355.

³⁵ Iosif Pop, *Îndreptar pentru lucrările pregătitoare la introducerea cărţilor funciare în Transilvania*, Clusiu, 1868; Elie Bufnea, *Lege pentru organizarea cadastrului funciar şi pentru introducerea cărţilor funciare în Vechiul Regat şi Basarabia*, 1933; Paul Demény, *Cărţile funciare*, 1993; *Procedura cărţii funduare; traducere elucrată pentru partide şi agenţi*, de Grigoriu Tamás Miculescu de Alsó-Kosáally, Braşov, 1872.

Alături de aceste categorii din totalul general reveneau 1304 jug pășune proprietate comunală [23,64%], 3198 jug. 925 orgi² pădure proprietate comunală [23,64%]. Numărul total al parcelelor înscrise în cartea funciară, de 3988, cuprindea 1485 parcele teren arabil [37,30%], 1620 parcele fânaț [40,60%], 880 parcele pășune [22,06%]. Proprietățile comunei Ilva-Mică desemnau două categorii mari de terenuri aflate „în proprietatea și folosința foștilor grăniceri“, repartizate astfel: *Muntele Vulfa*³⁶: 305 jug pășune, 806 jug. pădure; *Muntele Cucureasa*³⁷: 882 jug. 400 stj.p. pădure, 283 jug. 1200 stj.p. pășune; *Muntele Tomnaticul*: 1039 jug. 1300 stj.p. pădure, 460 jug. 1200 stj.p. pășune; *Ineul Mare*: 631 jug. pășune, 96 jug. stâni³⁸.

Proprietatea individuală înscrisă în colile de carte funciară se referă la intravilan și extravilan. Intravilanul cuprinde casa, curtea și grădina; extravilanul cuprindea arabil, fânaț și pășune.

Arabilul era repartizat în general în parcele apropiate de vatra satului și mai rar, în zonele înalte, în următoarele riduri: *Șesul din Jos de Sat, În Lunca Râmeți, În Coasta Secăturilor, În Secături, În Valea Tei, Șesul din Sus de Sat, În Vârfuri. Fânațul cuprindea terenuri atât din zonele mai joase cât și din cele înalte în ridurile După Dealul Mare, În Valea Sauci, În Secătura lui Schneider, În Coasta Secăturilor, Mesele, În Făgețel, În Dosul Văii Lupului. Categoriile de mai sus se întrepătrundeau cu pășune astfel: arătură și fânaț în În Fântânele, În Măgura, În Secătura Mare, Coasta Râmeți, În Fața Dealului, În Dealul Captalan; fânaț și pășune în Plăiuț, Pe Ilva, În Bora, În Lunca Râmeți; arabil, fânaț și pășune în Valea Mare, La Coastele Veneșului, În Șesul Plaiului, În Valea Plaiului, În Tebeleanca, În Fața Dealului Mare, În Strâmba Rea, După Răchitiș.*

Case în câmp se aflau în *Valea Plaiului, În Fântânele, În Valea Sauci, În Tebeleanca, În Bora, Pe Ilva, Secătura lui Schneider, În Fața Dealului, În Strâmba Rea, În Vârfuri, În Măgura, În Dealul Captalan, În Plăiuț, În Secătura cea Mare.*

³⁶ Protocolul Ilva-Mică, partea a II-a.

³⁷ *Ibidem*, partea a III-a.

³⁸ *Ibidem*, partea a IV-a. În adevărta din 25 mai 1865 a oficiului comunal din localitățile Dumbrava, Mureș-Hodac, Cueșd și Filia-vecine cu pădurea comunei grănicerești Morăreni se întărea faptul că această localitate „din timpuri necunoscute nouă, adică din părinți de părinții lor au folosit pădurile cele mari Corlățelele ei însuși, fără de a fi prin cineva sau de înaltul erariu smintiți până în ziua de astăzi”. [Idem, fond Florian Porcine, d. 19, f. 39].

În funcție de localitățile învecinate dețineau proprietăți în hotarul localității Ilva-Mică: la răsărit, 11 proprietari din Leșu în *Fața Dealului Mare*; Poiana [2], *Pe Ilva, După Dealul Mare, În Fața Dealului Mare, În Dealul Captalan*; la amiază zi, Rusu-Bârgăului în *Strâmba Rea*; Unirea în *Strâmba Rea*; Livezile în *Dealul Captalan*; Mijlocenii-Bârgăului în *Strâmba Rea*; la nord și apus: Feldru [11] în *Lunca Râmeți, Secătura lui Schneider, În Coasta Râmeți, În Bora, După Răchitiș*; Nepos [5] în *După Răchitiș, În Secătura cea Mare*; Sângeorz-Băi [55] în *Coasta Secăturilor, În Coasta Râmeți, În Bora, După Răchitiș, În Coastele Veneșului, În Fața Dealului Mare, În Valea Mare, Șesul din Jos de Sat, În Șesul Plaiului, În Valea Plaiului, În Secătura lui Schneider, Pe Ilva, Lunca Râmeți, În Plăiuț, În Valea Sauchi*; Șanț, *După Răchitiș, Fața Dealului, În Secături, Pe Ilva, În Bora, În Secătura cea Mare*.

În privința proprietății comunale, repartiția era următoarea: pășune comună, în *Lunca Râmeți, Coasta Râmeți, După Răchitiș, La coastele Veneșului, În Fața Dealului, În Coasta Secăturilor, Pe Ilva, Dealul Mare, În Fața Dealului Mare, În Tei, În Bora, În Mese, În Plăiuț, În Plai, În Valea Plaiului, În Dosul Văii Lupului, În Strâmba Rea, În Valea Sauchi, În Fântânele, În Secătura cea Mare, În Secătura lui Schneider*; fânaș comună în *Fața Dealului Mare, În Tebeleanca, În Făgețel, În Strâmba Rea, În Vârfuri, Șesul din Jos de Sat*; pădure comună în *După Răchitiș, În Fața Dealului, În Coasta Secăturilor, Pe Ilva, Dealul Mare, În Valea Tei, În Bora, În Plai, În Tebeleanca, În Dosul Văii Lupului, Strâmba Rea, În Dealul Captalan, În Secătura cea Mare, În Secătura lui Schneider, În Vârfuri, În Valea Tei, În Vârfuri; pietriș În Valea Tei, În Valea Plaiului: arabil în Șesul din Jos de Sat, În Fața Dealului, În Tebeleanca, În Strâmba Rea*³⁹.

O altă sursă de informații privind toponimia este reprezentată de consemnarea relațiilor interumane. Astfel, testamentele, contractele de vânzare-cumpărare, partajele la moștenire, toate actele juridice care reglementau relațiile sociale, devin – prin numeroasele consemnări – o

³⁹ Datele au fost sistematizate după protocoalele de introducere a cărților funciare în localitatea Ilva-Mică, păstrate în fondul *Tribunalului județului Năsăud*, partea I-a pentru parcele; partea a IV-a, pentru averea comună; de asemenea, conform *Protocol privind introducerea cărții funciare a localității Ilva-Mică*, partea I-a, în *Cartea funciară Năsăud*, și conform cu toponimele extrase din colile de carte funciară de la nr. 1-383, pentru proprietarii individuali, și nr. 80 pentru proprietățile comunei.

oglină vie a legăturii omului cu pământul, cu proprietatea, pe care încearcă – prin denumiri – să și-o apropie și asume.

În anul 1868, Ioan Moldovan din Feldru „testează” averea sa urmașilor, astfel:

„1. Fiului meu Florea, ce este acum cam la anul 1844 *adoptat pe moșie* în comuna Ilva-Mică, i-am dăruit zestre doi boi, carul și lanțuri și secure, și alte mai multe din averea mișcătoare, iar din moșie *pământul de arătură* așa numit *În Lunca din Sus*, între vecinii Grigore Varvari și Florea Zaran, iar acolo vecini Sebastian Zabrea și Ioan Pintican;

2. Fiului meu Casian Molodovan, i-am dăruit la căsătoria dânsului la anul 1845 *casa și grădina* de sub nr. topo. 236, precum și partea de moșie după cum se află în filera⁴⁰ lui de posesiune proprie și lipsindu-mi mișcătoare, i-am dăruit *o oaie și 1 lanț*;

3. La fiica mea Ileana, măritată în Leșu după Ioan Nechita Avram cam la anul 1844, i-am dăruit zestre după uzul de atunci *1 vacă, 1 rămător, 2 oi și veșmintele cuviincioase*, neavând alta ce-i mai dăru;

4. Fiului meu Grigore Moldovan, *adoptat pe moșie cam la anul 1852*, la Precup Marti sub nr. topo. 291, i-am dăruit *2 boi, 1 lanț, 1 secure, apoi îmbrăcămintele*;

5. La fiica mea Ștefania, măritată după Benedect Galben la nr. topo. 229, i-am dăruit zestre *1 vacă, 1 rămător și îmbrăcămintele cuviincioase și multe altele*;

6. Fiului meu Terente Moldovan, *măritat pe moșie în comuna Sângeorgiu*⁴¹, neavând *marhă*⁴² mișcătoare, i-am dăruit parte de moșie pentru cât că nici n-au avut atâta conștiință spre mine⁴³, următoarele pământuri și anume: *grădina* dintre vecinii Gerasim Titieni și Mican Șteopa, apoi *pământul de arătură așa numit În Budenu*, între vecinii Petre Corcode și Larion Timoce, care dânsul le-a și vândut cu scopul de a-și cumpăra junci, altceva nu-i testez sub nici un pretext;

7. La fiica mea Sofia, măritată în comuna Leșu după Ioan Bălășanu la anul 1859 i-am dăruit ca zestre *1 vacă, 2 rămători și 2 oi, apoi veșmintele cuviincioase*;

⁴⁰ Foaia de posesiune cadastrală.

⁴¹ Azi Sângeorz-Băi.

⁴² Animale.

⁴³ Deși nu a avut respect față de tată.

8. Fiului meu Ştefan Moldovan, căsătorit la anul 1857, i-am dăruit din partea de moşie ca zestre *grădina* între vecinii Toma Purcel şi grădina bisericească; *pământul Din jos de Sat de arat*, între vecinii Ezechil Pop şi Ilie Pop; *În Plopiş de arătură*, între vecinii Pavel Neamţ şi Damian Grivase; *La Ştiubei, de arătură şi păscătoare*⁴⁴ între Pantelimon Moldovan şi Prangate Dumitru; *Poiana Mălini de cosit*, între Gavrilă Ilieşiu şi George Cepeu; *Între Văi de cosit şi arat*, între Ioan Ofria şi Vasile Macavei; *Poiana Barariului*, între Alexa Rusu şi Simion Neamţ; *În Zăpodia Ciorcuş de arat*, între Iacob Sângerozan şi Ioan Marti; jumătate *În Valea Moldovanului de cosit şi arat*; jumătate *Din sus de Sat de arat*, între Echim Varvari şi Paraschiva Truţă; *În Priseci de cosit*, între Terente Axinia şi Ioan Porfiriu;

9. Fiului meu Pantelimon Moldovan, căsătorit în anul 1859, i-am dăruit din partea de moşie ca zestre, *casa cu grădină*, de sub nr. topo. 226, între vecinii Florea Țăranu şi Grigore Varvari; *Din jos de Sat*, între Samson Pascu şi Pahone Varvari, pământ de *arat şi cosit*; *Sub Râpile Ciori*, între Ştefan Moldovan şi râpă, iar acolo de *cosit*, între Nichita Moldovan şi Cozmeanu Oniţia; *Poiana Mălini de arătură şi cosit*, între Clement Axinie şi Toader Marti; *În Răchiţi de cosit*, între Vasile Pop şi Simion Doce; *Zăpodia Mocodeanului de cosit*, între Login Cioanaca şi Ioan Svinţ; *Dealul Moldovanului de arătură*, între Nechita Moldovan şi pădure; *Valea Moldovanului de arat şi cosit*, jumătate, între Ştefan şi Nechita Moldovan; *În Faţa Durni, jumătate fânaş*, între Macavei Grigore şi Ştefan Molodovan; *În Remeta de cosit*, între Iacob Beşuţ şi Casian Moldovan; *Din sus de Sat la Armi de arat*, între vecinii Ştefan Pop şi Alexa Oniţi.

Mai în urmă testez eu subscrisul din partea de moşie şi din marha ce o am lăsat şi o țin pentru susținerea vieții mele, afară de cât am dăruit la fiecare de la punctul 1 la 9, fără de care, nici unul – nici judecătorește – să nu aibă dreptul de a-mi pretinde ceva mai mult, nici la cea mai puțintică bucată din ce se află pe lângă casă sau în casă – şi anume din partea mea de moşie testez:

a) Lui Pantelimon Moldovan, pentru multa osteneală ce au avut şi o are mereu cu mine, din partea mea de moşie pământul *Din sus de Sat*, între vecinii Iacob Beşuţ şi Clemente Neamţ; apoi 2 junci – care este datoria a

⁴⁴ Pășune.

purta toate greutățile înmormântării după ritul creștinesc, amăsurat⁴⁵ vredniciei și averii mele, în tot cazul și chipul, fără de a aștepta de la cineva întoarcere sau rebonificare⁴⁶;

b) nepotului meu Larion Moldovan, din partea de moșie ce am fost gândit a o lăsa lui Terente Moldovan, fiul meu, îi testez jumătate *La Valea Cailor*, de ambele părți și *În Captalan*, pentru totdeauna spre propria folosință, fără de a avea Terente ceva pretențiune mai mult la altceva, nici pe o cale;

c) Pantilimon Moldovan, de sub punctul a) se află foarte mulțumit și se obligă din cei doi junci, precum și din altele, a purta toate spesele⁴⁷ înmormântării, ca după un creștin adevărat.

Citindu-se în limba noastră aceste puncte, se află foarte mulțumit și se obligă foarte bine, neavând ce mai adăuga sau a mai lăsa, am întărit această a mea din urmă voie *cu semnul crucii la numele meu*, în prezența martorilor, cu acea adăugare, că pământurile vândute fiului meu Ștefan *Între Văi* și a doua parte *În Poiana Barariului*, să și le petreacă pe numele lui⁴⁸.

În 1870, averea lui Atanasie Ușeriu, jude cercual pe Bârgău, aflătoare în Suseni, Bistrița și Tiha-Bârgăului cuprindea și următoarele parcele de teren „Locul *Pe Coasta Huci* numit, sub nr. parcelelor 482, 553, 554 și 555, împărțit în *loc de arat*, în mărime de 1 jug. 335 orgi²; apoi în *loc cositor* de 1440 orgi² și în *loc de pășune* de 1365 orgi², laolaltă în mărime de 3 jug. 40 orgi², învecinat cu locul lui Eremia Someșan, Iacob Zaharia, Iacob Bruj, Larion Țifu, comuna Suseni, Pantilimon Dodu și *Pârâul Huci*, cu un venit de 2 fl. 7 cr.

Locul *de rât de la Balta Fântânii*, sub nr. parcelei 492, *loc cositor* în mărime de 1 jug. 576 orgi² cu venit curat de 3 fl. 10 cr, între vecinii Eremia Someșan, Zaharia Tănase, Iftene Orban și *Pârâul Fântânii*, prețuit la 120 fl.

Locul din *Balta Fântânii*, sub nr. topo. 495, în mărime de 688 orgi², *loc arător*, cu venit curat de 29 cr, între vecinii Echim Trifan, Grigore Vanea, Andreas Orban, Vartolomei Turja și Toader Dan, prețuit în 80 fl.

⁴⁵ Potrivit.

⁴⁶ Despăgubire.

⁴⁷ Cheltuielile.

⁴⁸ A.N.-B.N., fond *Tribunalul județului Năsăud*, pachet nr. 6

Locul din *Balta Fântânii* sub nr. topo 507, în mărime de 722 orgi², *loc cositor*, cu venit curat de 15 cr. între vecinii Zaharia Tănase, Vasile Dan şi *Balta Fântânii*, preţuit în 50 fl.

Locul din *Groapa Runcului* sub nr. topo. 641 şi 641/a în mărime de 2 jug. 273 orgi², *loc cositor*, cu venit curat de 3 fl. 57 cr, între vecinii Moise Bălan, Larion Țifu, Pantiliomn Haraminu şi Damian Cocriş, ambele parcele preţuite în 150 fl.

Locul de la *Ciurloiul Dodului* sub nr. topo. 681 şi 682, în mărime de 1 jug. 198 orgi² şi anume *loc de arat*, 1203 orgi² şi *loc cositor*, 595 orgi², cu venit curat de 1 fl. 21 cr, între vecinii Larion Țifu, Costan Flămând, Iacob Gâția şi pâraul numit *Sărata din Sus*, preţuit în 80 fl.

Locul din *Podereiul Armanului*, sub nr. topo. 1324 şi 1325, *loc arător*, în mărime de 1 jug. 1128 orgi², cu venit curat anual de 1 fl. 7 cr, între vecinii Dănilă Zaharia, Ionaş Pop, familia Turja şi Macedon Bogat, preţuit în 50 fl.

II De aici merse comisiunea la locul suplicantului pe hotarul comunei Borgo-Bistriţa şi anume:

Locul de pe *Dealul Alb sau Dealul lui Bălan*, sub nr. topo. 2843, 2844, 2842/a şi 2844/a şi anume: *locul arător* de 6 jug. 106 orgi²; *loc de fânaţ*, 14 jug. 330 orgi² şi *loc de păşune* 5 jug. 666 orgi², cu venit curat de 14 fl. 45 cr, între locurile vecine a familiei Şepelea, a eclesiei gr-cat. Din Borgo-Suseni, Ion Trifan, Ion şi Ştefan Flămând, Macedon Bogat, Simion şi Palagia Ciurea, Nicoale Pralea şi Pantilimon Orban, preţuit în 1000 fl.

III. De aici merse comisia pe hotarul comunei Borgo-Tiha la realităţile suplicantului, şi anume:

Grădina numită *În Gura Tureacului*, ca *loc de moară* sau loc de depus materialul pentru moară, sub nr. topo. 1501 în mărime de 1 jug. 619 orgi², între vecinii Ion Bodone Taluţa şi apa Tiha, preţuit în 200 fl.⁴⁹

Ştefan Pudilic din Murteşenii-Bârgăului primeşte în anul 1867 de la tatăl său ca avere şi următoarele parcele de pământ „Locul din *Prisacă* tot, de 8 adusături fânaţe, cu cinci parcele, 3 parcele fânaţ şi două păşune cu patru vecini; la răsărit Pantilimon Pudilic, la amiază zi, drumul ce merge la Bistricioară, la apus Petrea Trişcă, la miez de noapte, Toader Pudilic.

În *Poiană*, de cinci adusături fânaţ, cu două parcele, una parte fânaţ şi una parte păşune, cu patru vecini; la răsărit Filimon Pudilic, la amiază zi,

⁴⁹ *Ibidem*.

Pantilimon Pudilic, la apus Filimon Pudilic, miază noapte, pârâul cel mic ce vine din *Prisacă* și *Vaduri*, prețuit ca de vânzare 50 fl. valută austriacă.

Locul cel de la *Prasca* tot, de două zile și una jumătate de arat ovăz, și de una adusătură fân, cu două parcele, una de arat și una fânaț, cu patru vecini; la răsărit Pantiliomn Pudilic, la amiază iar Pantilimon Pudilic, la apus Grigore Pracsha, la miază noapte, Toader Pudilic, cu prețul ca de vândut 20 fl. valută austriacă.

Mălăiștea *La Pustă*, de două zile de arat mălai sau grâu, și una adusătură fânaț, cu trei parcele, una de arat și două de fânaț, adică două parcele din sus de *Feltineasa* și una parcelă de fânaț din jos de *Feltineasa*, unde este un pâr ulton, adică acest loc merge până în capătul piciorului *Mătrăgunii* de la vale și pe din sus până pe din jos de mijlocul *Zăpodi* ca de trei pași, adică locul cel neted și drept ce este supt piciorul *Mătrăgunii* i se dă lui Ștefan, unde să-și poată pune grajduri sau șură de îmblătit și pentru vite. Și iar cu patru vecini, adică răsărit, Pantilimon Pudilic, la amiază zi Filimon Pudilic, la apus Toader și Pantilimon Pudilic, la miază noapte iar Teodor Pudilic., și prețuit ca de vândut 50 fl. valută austriacă⁵⁰.

Sunt toate acestea argumente pentru travaliul lui Nestor Șimon de a „radiografia” toponimia teritoriului graniței militare năsăudene. Bogăția informațiilor conținute în documente va determina atât amploarea cercetărilor acestuia, cât și consemnarea unui impresionant număr de toponime.

3. Preocupări în studiul toponimiei

În cadrul marelui său proiect de realizare a „panoramei istorice” a teritoriului graniței militare de la Năsăud, Nestor Șimon și-a direcționat efortul și spre realizarea unei „oglinzi” toponimice. Aceasta s-a datorat atât preocupărilor generale din epocă, cât și intuiției acestuia, relativ la valoarea toponimiei, văzută ca un argument solid în favoarea ideii de romanitate și românitate.

Din prima categorie amintim curentul dedicat acestei cercetări de către personalități ale lingvisticii și istoriei din secolul XIX, între care amintim pe A.D. Xenopol, B. P. Hașdeu și Nicolae Densușianu. Pe această direcție, încă în 1887, Nestor Șimon scria lui Ioan Pop Reteganu, cerându-i să-i trimită „cu deosebire mitologia; de exemplu, pentru ce zic în satul x la

⁵⁰ *Idem*, colecția *Iulian Marțian*, d. 124, f. 41

dealul cutare, *Dealul Dracului*, ori la valea cutare, *Valea Zânelor*⁵¹. Proiectul său cuprindea geografia istorică a comitatului Bistrița-Năsăud, marginile, apele, munții, drumurile de comunicație, începând din timpul romanilor și până în actualitatea preocupărilor sale. Ca un „apendice“ la acest vast material era conceput dicționarul toponomastic al comitatului Bistrița-Năsăud; studiind comitatul, Nestor Șimon își extinde aria preocupărilor specifice până atunci numai graniței militare.

Preocupările sale în acest domeniu vor lua o direcție mai elaborată o dată cu intrarea în relație de colaborare cu personalitatea domeniului, Nicolae Densușianu. Acesta publică în presa din Transilvania *Chestionarul despre tradițiunile și antichitățile țărilor locuite de români. Partea a I-a. Epoca până la anul 600 după Christos*⁵². Chestionarul oferea amănunte privind modul de lucru, prin „instrucțiunile pentru domnii referenți“, și care arătau că se putea răspunde la parte din întrebări, numele proprii să fie scrise lizibil, consemnarea să fie făcută de la oamenii satelor, fără a apela la cei învățați, să fie consemnate datele generale ale respondenților, iar chestiunile care apăreau ca importante pentru istoria națională, să fie reluate și consemnate în detaliu.

Atent și la curent cu aparițiile din presa transilvăneană, Nestor Șimon îi trimite o primă scrisoare lui Nicolae Densușianu la 30 martie 1893. După ce se prezintă, acesta înaintează răspunsul la 10 puncte din chestionar, precizând că „la alte întrebări voi răspunde în o epistolă următoare, căci trebuie să scrutez și să examinez mai de aproape la multe întrebări, ca să pot da un răspuns cât de detaliat“. După ce amintește de cele două volume ale conscripției din 1750, păstrate în arhiva Fondurilor grănicerești năsăudene, și alte documente, din care „se vede nomenclatura veche, păstrată până astăzi“⁵³ Nestor Șimon solicită un exemplar al chestionarului, deoarece „cu fiecare ocazie să întreb ce eu nu știu și poate

⁵¹ Nestor Șimon. *Corespondență*..., p. 198.

⁵² „Gazeta Transilvaniei”, nr. 51; p. 1-3; nr. 53, p. 3; nr. 54.57; nr. 59-63; Nr. 66-67; nr. 70; nr. 74-76; nr. 80-82/1893; chestionarul este publicat în rubrica „foileton”. În primul număr, după ce prezintă proiectul, redacția publicației face apel la toți românii pentru a trimite răspunsurile solicitate, deoarece „este o chestiune națională să dăm toți din toate părțile mână de ajutor la o lucrare de o extensiune și însemnătate așa de mare” Apelul era adresat către avocați, literați, preoți, profesori și învățători, pentru ca „memoria multor evenimente și fapte mari va trece și la posteritatea noastră (*Ibidem*, nr. 53/1893, p. 3). Apelul va însoți fiecare număr care publica chestionarul.

⁵³ Nestor Șimon. *Corespondență*, p. 238.

aș căpăta informații de la alții“. Mai subliniază și bogăția informațiilor din zonă, fiindcă „chiar ținutul Năsăudului e mai avut și abundent, căci până în timpurile recente a fost locuit numai de români“⁵⁴. Chestionarul solicitat este trimis, confirmat prin scrisoarea din 7 aprilie 1893⁵⁵. Nestor Șimon îi comunică din nou date din întreg districtul, răspunzând la mai multe puncte, subliniind că „unele numiri sunt foarte caracteristice, cu deosebire nume de familie și apoi nume de hotar și de munți“. Pentru a culege informațiile din „gura poporului“ era necesar „să peregrinez prin comune, ceea ce oficiul nu-mi conde, dar fiindcă eu vreau să tratez istoria Districtului Năsăud, o voi face pe rând, în vreo câțiva ani și aceasta, chiar în sensul chestionarului compus de D-ta“⁵⁶.

Urmează o perioadă de „tăcere“ de 10 ani, care va fi „spartă“ de scrisoarea adresată de Nestor Șimon din Năsăud în anul 1903, în care-l informează despre continuarea preocupărilor sale în domeniu; „tocmai acum lucru la partea geografică – scria Nestor Șimon – *pe care o completez cu un dicționar toponomastic. Până acum am adunat câteva mii de numiri de munți, păduri, părți de hotar, râuri, pâraie*“⁵⁷.

Cu aceasta, informațiile privind colaborarea cu Nicolae Densușianu se termină. Nestor Șimon își va continua însă preocupările în domeniu. Mărturie stau două fapte, petrecute în anul 1904.

Primul, se referă la corespondența cu C. Diaconovich, din martie 1904, care urmărea să se înscrie în proiectul ASTREI de realizare a unui dicționar toponomastic al comitatului Bistrița-Năsăud. Nestor Șimon își expune în continuare „avatarurile“ prin care a trecut în redactarea acestui dicționar. Deși avea mult material adunat, scrie Nestor Șimon „când am intrat în lucrarea dicționarului, am făcut experiența că un lucru bun, aici la noi nu se poate face ușor. Un dicționar toponomastic al comitatului Bistrița-Năsăud *un om liber de orice ocupație, dacă ar lucra zi, noapte – nu îl poate*

⁵⁴ *Ibidem*, p. 111-112.

⁵⁵ Nicolae Densușianu, *Chestionar despre tradițiunile istorice și anticchitățile țării-lor locuite de români, partea a – I-a* Epoca până la anul 600 după Christos, București, 1893, 54 p.. Menționăm că Nestor Șimon avea copiat și *chestionarul comunal*, după „Buletinul Societății Geografice Române“, 1882, p. 34 – cf. A.N.B.-N., colecția *Iulian Marțian*, d. 50/3, f. 6

⁵⁶ *Ibidem*, p. 114. Răspunsurile trimise de Nestor Șimon se păstrează la Biblioteca Academiei Române București, *manuscrise românești*, cota 4554, p. 135-151 (vezi anexa).

⁵⁷ *Nestor Șimon. Corespondență...p. 115.*

isprăvi cum se cade într-un an de zile“. Apoi descrie modalitatea după care lucrează, prin procurarea „mapelor“ militare ale ținutului, a diferitelor părți de hotare și a localităților, planurile de economizare⁵⁸ a pădurilor, descrierea tuturor munților, făcută în anul 1790, consemnarea numirilor din cărțile funciare; denumirile le-a colaționat cu oamenii bătrâni, născuți în zonă și care cunosc hotarul și munții în toate amănuntele. Aceștia au și completat informația care lipsea din cărțile funciare. Ca și concluzie, arăta că tot ce putea să facă un om ca și el, era „*să adune materialul brut – numirile de locuri și să le înscrie în mod alfabetic*“⁵⁹, apoi să le prezinte unor oameni departe de acest ținut, ca să le tipărească și să le publice în lume, apoi că întrucât sunt corecte numerele – cine nu crede, să vină să se convingă“⁶⁰.

Al doilea fapt important este luarea de poziție față de încercarea de studiu toponimic a zonei, datorată lui Vasile Meruțiu⁶¹, și se concretizează în articolele din presă⁶², cât și în tipărirea unei lucrări separate, care extinde critica din articolele de presă. La aceasta⁶³ autorul criticat răspunde cu articolul *Răspuns la Munții Rodnei, notițe critice de Dr. N. Șimon*⁶⁴. La rândul său, Nestor Șimon elaborează o „replică“ intitulată *Munții Rodnei*⁶⁵.

Acest ultim material definește atitudinea lui Nestor Șimon și arată metoda și acribia de care a dat dovadă în problema studierii toponimiei. Critica lui cuprinde atât partea formală, cât și cea de fond. Problema de principiu contestată de Nestor Șimon este aceea că Vasile Meruțiu a utilizat în lucrarea amintită denumirile maghiare, maghiarizate sau greșit traduse – culmea, într-o zonă preponderent românească!, și unde nici măcar autoritățile oficiale nu au schimbat denumirile, preluându-le așa cum se păstrau și erau utilizate din vechime, de populația băștinașă. Apoi, autorul nu stăpânește elementele definitorii ale geografiei, încurcând poziționarea

⁵⁸ Exploatare rațională, în regim silvic.

⁵⁹ Este poate expresia definiției a ceea ce a realizat Nestor Șimon!

⁶⁰ *Ibidem*, p. 116.

⁶¹ Acesta publică comunicarea intitulată *Descrierea geografică a graniței Principatului Bucovina, comitatelor Maramureș și Bistrița-Năsăud (adică Munții Rodnei)*.

⁶² „Gazeta Transilvaniei”, nr. 150, 156., 161/1904, p. 6.

⁶³ Nestor Șimon, *Munții Rodnei. Note critice asupra disertațiunii d-lui. Meruțiu Vasile scrisă în limba maghiară despre Munții Rodnei*, Brașov, 1904, 35 p.

⁶⁴ „Gazeta Transilvaniei”, 1904, nr. 234, p. 6; nr. 239, p. 5-6.

⁶⁵ Publicată de Adrian Onofreiu, *Nestor Șimon. „Munții Rodnei” sau un alt mod de toponimie*, în „Studii și cercetări etnoculturale”, IX, 2004, p. 211-230.

râurilor, a munților, a localităților; de asemenea, nu a „călcat” cu piciorul zonele descrise, pentru a consemna denumirile auzite din gura localnicilor. Sunt analizate toponimele legate de *Teșna Împuțită*⁶⁶, *Valea Mărilor*, *Valea Bistricioara*, și aspecte legate de băile de la Rodna, vegetație și animale, etnografie, administrație și politică. Lucrările care au servit ca documentare sunt incorect citate sau au multe lucruri omise. În concluzie, Nestor Șimon arată că „eu în notele mele critice am citat opurile lui Xenopol și Hașdeu, indicând și paginile, la ce domnul Meruțiu zice că am comis abuz vrând să-mi salvez risicul de filologie comparativă cu nume ilustre ca ale domnilor Xenopol și Hașdeu. Vezi acesta e abuz – arată ironic Nestor Șimon! – a decopia ori a traduce din lucrarea cuiva, fără a aminti autorul și opul, spre a salva riscul de originalitate”⁶⁷.

4. Concluzii

Cele de mai sus servesc ca argument pentru a arăta importanța preocupărilor lui Nestor Șimon în domeniul toponimiei. Plecând de la baza documentară – de excepție pentru zonă! – acesta și-a canalizat o parte din efortul general de scriere a istoriei graniței născădăne, pentru realizarea unui „inventar” al toponimelor de aici. Deși inițial a plecat în cercetare numai de la teritoriul graniței militare, și-a extins preocupările, ajungând să acopere întreaga arie geografică a comitatului Bistrița-Năsăud de atunci.

Preocupările sale au avut ca trăsătură de bază *continuitatea*, care a determinat acumularea – în decursul anilor – a unui impresionant număr de toponime. Chiar dacă nu s-au păstrat în forma finală – sau nu s-au finalizat! – preocupările sale rămân meritorii, iar lucrarea pe care o publicăm merită reținută – chiar și numai pentru caracterul pe care i l-a imprimat autorul – acela de a fi *adunat materialul brut – numirile de locuri și de a le înscrie în mod alfabetic*⁶⁸.

drd. A. ONOFREIU

⁶⁶ Tradusă forțat de Vasile Meruțiu cu expresia *Teșna Puturoasă!*

⁶⁷ *Ibidem*, p. 227.

⁶⁸ În aceeași notă, amintim și *schitele istorico-monografice* pentru localitățile foste grănicerești și – parte, pentru cele săsești – păstrate în manuscris la A.N.B.-N., colecția *Iulian Martian*, d. 20.

Nota editorului

Manuscrisul **Dicționar toponimic** al lui Nestor Șimon, lucrare scoasă din uitarea și praful rafturilor prin bunăvoința domnului Ion Mureșan, director și drd. Adrian Onofreiu, de la Filiala Bistrița-Năsăud a Arhivelor Naționale, și prin implicarea plină de solitudine a Consiliului Județean, oferită acum atât cititorului interesat cât și cercetătorului, este, de fapt, o încercare de sistematizare, după criterii științifice proprii sfârșitului de secol XIX, a bogăției și varietății toponimice a comunelor componente ale Regimentului al II-lea de graniță năsăudean. Este, fără îndoială, o binevenită sursă de documentare și cercetare, care vine să se alăture altor lucrări de profil referitoare la aceeași tematică și la același areal istorico-geografic.¹

Departa de a fi o lucrare pur științifică, opera lui N. Șimon este un document, un act de pionierat, care atestă preocupările diversificate și cu rezultate notabile ale învățaților năsăudeni din veacul trecut, un rezultat al strădaniilor acestora de a pune în valoare dovezi ale existenței românești pe aceste meleaguri, inclusiv de a decifra frumusețile metaforice incluse într-un teren științific atât de arid cum este cel al toponimiei.²

Pentru o mai ușoară orientare și „navigare“ a cititorului prin hățișul de nume de locuri cuprinse între coperțile acestui volum, trebuie să facem câteva precizări absolut necesare. De la bun început vom sublinia faptul că toponimele sunt trecute în ordinea alfabetică, dar numai după prima literă. Din această cauză, autorul a fost obligat, în mod obiectiv, în cazul toponimelor multiple, să catalogheze același termen în 2-3 locuri, după

¹ Simion Retegan, *Satele năsăudene la mijlocul sec. al XIX-lea*, Ed. Accent, Cluj-Napoca 2002, Cap. *Districtul Năsăud în ancheta toponimică din 1864 a Guberniului Transilvaniei* (p. 52-172); Florian Porcius, *Istoria ținutului grăniceresc al Năsăudului*, Ed. Napoca Star, Cluj-Napoca, 2005, Cap. *Descriere geografică* (p. 72-79) Editor Liviu Păiuș.

² În acest sens și lucrările de mare probitate științifică ale acad. Nicolae Drăganu, dar și cele ale învățătorului autodidact Traian S. Pavelea.

inițiala fiecărei componente a sintagmei toponimice respective. De exemplu, toponimul **Gura Văii Seci** va apărea, atât la litera **G**, cât și la literele **V** și **S**, de aici și **impresia de „stufos“** a lucrării. Cărturarul năsăudean a încercat însă și o clasificare alfabetică mai aproape de normele științifice de azi. Este cazul toponimelor de pe raza comunei **Leșu**, pe care le cataloghează în ordinea strict alfabetică a **ridurilor** (părți de hotar) și, în cadrul acestora, a fiecărui toponimic în parte (**vezi anexa**). Ba mai mult, N. Șimon încearcă și o definiție proprie a formelor de relief cu care operează lucrarea (**vezi anexele**).

În al doilea rând, deși s-a dorit a fi un dicționar toponimic numai al comunelor grănicerești, inclusiv al celor din Bucovina (Coșna, Cărlibaba) și din Mureș (Rușii Munți și Morăreni), în lucrare apar și unele toponime din afara acestui areal: Mintiu, Nimigea Românească, Nimigea Ungurească, Florești (Vireag), Tăure (Tohát) etc.

De notat, de asemenea, faptul că editorul a păstrat, pe cât posibil, grafia autorului pentru o încadrare mai bună a lucrării în epocă și pentru a reliefa respectiva fază din evoluția normelor limbii literare de la finele secolului al XIX-lea și începutul celui de-al XX-lea, dar, mai ales, pentru „parfumul“ unei frumoase limbi românești pe care numai astfel de documente îl pot oferi trăitorilor tumultoasei epoci contemporane.

Spirit enciclopedist ca și ceilalți învățați năsăudeni, Nestor Șimon propune unele explicații filologice și etimologice unor toponime. Este, printre altele, cazul localităților Ardan și Tărpiu (lat. Terpeia?), dar mai ales, e evoluției rădăcinii **mar** – în toponimia românească (Maramureș, Marmăția). Pe aceeași linie filologică, mi se pare deosebit de interesant studiul intitulat „**Celtismele**“ **din limba română**, studiu pe care îl publicăm **în extenso** în anexă. Este încă o dovadă a erudiției uitatei pe nedrept Nestor Șimon, om de reală valoare pe care „granița năsăudeană“ l-a dat țării. De asemenea, autorul, pentru a rupe monotonia lucrării și a face mai atractivă lectura, însăilează și textele unor legende: **Beneș, Țibleș, Isipoaia** (Zagra – vestigii ale luptelor cu curuții). Întâlnim însă și descrieri amănunțite ale unor forme de relief: **Corungiș, Poiana Roșie, Dealul lui Toader, Diaca, Tradam, Piciorul Omului, Poiana Hangii** etc.

Unele toponime se bucură din partea autorului de o tratare mai detaliată: **Valea Rodnei, Muntele Galați, Gușetul, Ilva, Ineuț, Lușca Cârstei** (toponim studiat ulterior, pe larg, de academicianul Nicolae Drăganu), **Dumitrețul, Luțul, Lucăceasca, Măgura, Miragi** și

Mēroslava (reluete de acelaşi N.Drăganu),³ **Oprişasca, Perşa, Pietrosul, Rabla, Valea Rebrii, Rusoia, Saca, Sălăuţa, Strâmba, Struniorul, Suhard, Salva Şieului, Şuvărosul, Tămăul, Telciu, Tomnaticul, Vărarea, Vîlfa, Valea Tătarilor, Zîmbroaia** etc. Se remarcă preferinţa lui N. Şimon pentru toponimele mai deosebite.

Din punct de vedere fonetic, faptul cel mai des întâlnit este monoftongarea diftongilor, astfel **oa>ó; ęa/ia > é**: Rebrîşóra, ér (iar), fórte, cóstă, grópă etc. Este păstrată în scriere **africata dentală sonoră dz** (sunet intermediar între **d** şi **z**), frecvent încă şi azi în unele graiuri din arii dialectale laterale (Valea Zăgrii, a Sălăuţei, a Dornelor): bradzi, aşedzat, vădzut etc. Sunt prezente şi câteva afonizări consomantice, în special **j>ş** şi **v>f**: Dealul Graşdiului. Remarcăm inconsecvenţa, specifică perioadei respective, în notarea **vocalei ă** (cea mai deschisă din seria centrală) cu **ě** (vocală centrală cu nuanţă anterioară) uneori chiar în cazul aceluiaşi toponim: părău-pěreu-părău-pěrau. Aceeaşi inconsecvenţă se întâlneşte şi în notarea **vocalei î** (cea mai închisă din seria centrală) care apare grafic: **î, â,ă, ê**: fên, vêrv-vârv-vârf.

În ceea ce priveşte **morfologia**, notăm existenţa multor dublete formale (ei-îi) pentru unele toponime feminine, folosite ca determinative, în cazul genitiv: Babei-Babii, Poienei-Poieni, Vălei (Valei) – Văii, Hărmănesei-Hărmănesii etc. Articolul posesiv-genitiv (al, a, ai, ale) apare, aproape permanent, sub forma invariabilă **a** (am notat doar 11 cazuri în care acesta apare corect!), dovadă că, în epocă, aceasta era aproape o regulă: munte a comunei Telciu, deal a comunei Maier etc. În multe cazuri, articolul hotărât – **i** pentru plural, lipseşte: Văi (i), Măguri (i), Popi (i), Strîmbi (i). Se întâlnesc şi unele sincope: Locuşoare-Locşoare, Scăricele-Scărcele, precum şi forme vechi de genitiv dativ: păcei (pēcii), comandai (comenzii), precum şi forme învechite de plural: căşi, strade, opide, venite, mîluri (pentru mileunitate de măsură a lungimii), graduri, certe (certuri), edifice, teritoare etc. De notat este şi existenţa unui participiu curios: **să fi posezut** (să fi posedat, să fi avut); schimbarea genului gramatical: (un) țerm – (doi) țermuri; lipsa unor prefixe sau sufixe: spăimântător, se calculă(ează); înlocuirea unor adverbe sau adjective cu locuţiuni: doar –

³ N. Drăganu. Toponimie şi istorie, Cluj, 1928, Institutul de arte grafice „Ardealul”, p. 29; 14; 94; 123-125; 79; 44; 28. Vezi şi N. Drăgan. Vechimea şi răspândirea Românilor pe baza toponimiei şi a onomastice (conferinţă), Vălenii de Munte, 1934, p. 31-86 (în special harta).

numai cât, abundent – din de ajuns, precum și existența unor compuneri curioase **staverire** – din averbul a stabili și substantivul latin **verum** (adevăr) = **dovadă, adevărință, procură**.

Cum este și firesc, lexicul este cel mai bogat în fapte interesante, fiind partea cea mai schimbătoare a gramaticii, partea care înregistrează, ca un fin seismograf, toate schimbările și influențele care se petrec într-o limbă. Întâlnim în lucrarea lui Nestor Șimon o serie de **cuvinte cu forme vechi**, unele mai aproape de etimon: seclu (plural secli = secole), periclu, mur, prețipiș (pieziș, abrupt) estirpațiuni (exploatări forestiere), silvanal, năsâp, germân, a ocura, comerț (vindere), tractat (tratat), omenime (umanitate), resbel, inamic, a satori (a stabili), a computa (a socoti, a număra), se firesce, demândă (cerere, ca în dialectele sud-dunărene ale limbii române), asămnare (semnătură comună mai multor indivizi sau colectivități), a pausa (a sta, a se odihni), percurgere, a întrerumpe etc.

Unele cuvinte atestă influența limbii germane, limbă oficială în cadrul regimentelor grănicerești: serviț, acurat (fix, exact) etc. Desigur, nu puteau lipsi **neologismele**, unele prezente în forme intermediare: a închide (a include), a areta (a opri), a protesta, fructivitate (rodvencie), fructivor (fructifer), plutifer (care se poate transporta cu pluta, îndeletnicirea fiind, în acea vreme, la cote de vârf în zona Someșului, materialele transportate fiind, de regulă, lemnul și sarea), abundanță, incomod, divergență, eschisiv (exclusiv) etc. Întâlnim și câteva **etimologii populare**: prinsonier, casarmă (casă+armă), ba chiar și o creație lexicală: **a botaniza** (a cerceta flora).

Ca o curiozitate, aproape toate râurile mai importante sunt numite fluvii (Someș, Sălăuța, Șieu, Ilva, Cormaia), dar întâlnim și unele diminutive: părauț, vălișoară, riurel. Curioase sunt însă o serie de toponime, mai ales prin alăturarea, uneori surprinzătoare a determinativelor. Iată doar câteva exemple: Arșița Recelui, Dealul Șes, Grădina Vântului, Dealul între Șoaima, Greii Lacului, Locurilele cele Mari, Dealul Negiob, Stiobul Colunei (colun=cal sălbatic), Valea Frîu, Munceii Înșirați, Muntele Pânticele, Fântâna Secăturii, Fața Laptelui, Izvorul Sec, Izvorul Pistreliei, Piciorul Aporlezilor, Runcul Astraților, Piciorul Ciungilor, Izvorul Creț, Târnița și Piciorul Dușilor, Valea dintre Văi, Dealul Orb, Dealul Văii, Tăul Lacurilor, Arșița Verde, Limba vecină etc.

Parcurgând materialul care astăzi vede lumina tiparului, nu se poate să nu apreciezi la justa valoare munca de Sisif a lui Nestor Șimon în adunarea și sistematizarea, atât cât s-a putut, a acestui vast material

toponimic pentru care autorul a purtat îndelungi și repetate corespondențe cu preoții, dascălii sau conducătorii comunelor grănicerești, dând dovadă de acribie și tenacitate, calități absolut indispensabile unui cercetător.⁴ Adăugând la acestea descrierea cu lux de amănunte a mejdelor de hotar la prima vedere uneori exagerată (este măsurată în pași distanța de la o bornă de hotar la altul) trebuie să concluzionăm faptul că ilustrul nostru înaintaș și-a făcut pe deplin datoria ilustrând, cum nu se poate mai elocvent, dictonul latin „Capent tua poma nepotes“ („Roadele strădaniilor tale le vor culege nepoții“).

cecet. șt. pr. **Mircea PRAHASE**

⁴ A se vedea în acest sens și volumul „Nestor Șimon – Corespondență“ – editat de Complexul muzeal Bistrița-Năsăud și îngrijit de A. Onofreiu, Cluj-Napoca – Editura „Supergraph“ – 2005.

<https://biblioteca-digitala.ro> / <https://complexulmuzealbn.ro/>

ARELE – Dosul Arelui, Fața Arelui, parte de hotar (păduri) (*Borgo Mijloceni*)

ARIA lui **CIFOR** – parte de hotar (*Hordou*)

ARII, ARILE – Dealul~ Dosul Arilor, părți de hotar (*B. Mijloceni*)

- Vêrvul Arilor – munte vecin cu muntele Bucșoaia. Numirea se află și în documente din anul 1796.

ARIN – Poiana Arinului în muntele Munceii înșirați a comunei Nepos

- **Arinetele** – parte a hotarului (*Maier*)

- **Arini, La** – parte de hotar (*Ilva mare, Ragla*)

- **Valea Arinilor**, parte de hotar (*Rebra mare*)

- **Parțul Arinilor**

- **Arinii cei deși**, pădure pre hotar (*Gledin*)

- **Arinii cei mari** – parte de hotar (*Rebrișóra*)

- **Arinii lui Dahan** – hot. (*Stgeorgiu*)

- **Arinii Poienei** – parte de hotar (*Rebrișóra*) unde se află **Păreul**

Arinii Poienii

- **Arinii Vameșului** – parte de hotar (*Rodna veche*)

- **Ariniș** – parte de hotar (*Borgo Bistrița*), Vêvul Arinișului

- **Ariniș** – hot. (*Gledin*) – pădure de arini și mesteceni

ARDAN (Ardány și Árdány) – comună mică în cercul Beșineului.

Această comună în timpurile vechi a fost supusă unor domni din Șieu, cărora le plătea decima. Pre la anul 1504, în 8 Septembre, Michael de Zob donează bisericei sântului Niculae din Ragla decimele comunei „Ardan”⁴¹.

În anul 1733, conform conscripției episcopului Klein, Ardán loc. val. (sat românesc, cu 25 familii, popa Dănilă unit, o biserică și o casă parochială, de cari se ținea un fênaț de 4 cară de fên și agrii de 6 gălete.

Ardan la Îrlandezi însemna **deluț, colnic, năltos** (*sic!*), **muntos** (*s.n.*). Peste tot rădăcina cuvântului în limba celtică precum și în limbile romanice are înțelesul de înalt, rădicat, precipiș, greu de suit, munte – lat. ardanus, la franc ardū, la greci arden (*Dr. At. Marienescu în „Familia” 1884, pag. 490 „Ardeal”*).

Ardan (*Gáru, Árdány* şi *Ardány*) comună mică, cerc. Beşineului, 188 case, 854 suflete. După limba maternă: 834 români, 9 germâni (*sic!*), 11 de alte limbi.

După confesiune: 845 gr.cath, 9 izraeliţi. Teritoriu de 2835 jug. cat. Tribunal, jud(ecătorie) şi of. de dare în Bistriţa, telegrafie în Sereţel, poştă ultimă în Şieul mare.

În 1900: 203 case, 902 suflete rom., 3335 jug. cat, notariat în Sebeşul de jos, jandarmerie în Şieul mare.

ARSENTE – nume de persoană – **Măgura lui** ~ parte de hotar (*Măgura*)

ARSUL – muntele sub **Arsa** (*Poieni*), **Secătura Arsului**, parte din hotar (*Leş*), **Izvorul Secături** **Arsului**, pareu (*Leş*), **Vêrvul Arsului** (*Poieni*), **Izvorul Arsului** pădure (*Leş*).

ARSURI, În, Podul Arsurilor – parte de hotar (*Zagra*); pădure la Coşna de unde are nume **Păreul arsurilor**.

ARSA (**Arsul** 1597 m) – muntele comunei **Poieni**, afară de teritoriul hotarului. În descrierea munţilor din anul 1796 numirea muntelui e „Arsa“ şi aşa se afla şi în documente mai vechi. În acte mai noue şi în cartea funduară e numit muntele „Arsul“.

Părţile interne a (*sic!*) acestui munte, după descrierea din 1796 se numesc: **Piciorul Negru**, **Piciorul Mesteacănului** cu părţile de munţi: **Piatra Cibleşului** şi **Pre Isvorul roş**.

Se mărginesce spre nord cu Maramureşul, spre ost cu pădurea Telcenilor numită Mlaştina, spre S cu muntele Cibleş a Zăgrenilor şi ţinutul **Nedeia** şi spre vest cu Maramureşul.

Acest munte formează două cõste înclinate, o culme de deal şi o colină mică. Cea de ântâiu cõstă sub piscul Cibleşului se numesc **Piciorul Mesteacănului**, a doua de sub Vêrvul Arşîi, **Piciorul negru**, culmea dealului **Vêrvul Arsului**, apoi colina cea mică **Pre Isvorul roş**.

După descrierea munţilor din an 1796, jumetate muntele e pădure de brad şi bun de păşune pentru 1000 oi în 3 luni, 150 boi în 1 ½ şi 50 alte vite 1 ½ lună. Plaiuri bune. A patra parte e numai preţipiş şi petros. Apă are în deajuns în pareul **Isvorul roş** şi **Isvorul Mesteacănului**.

În imediata legătură mai are comuna Poieni muntele **Poiana Runcului** (v. *acolo*), cari, după operatul catastral au o suprafaţă de 1249 jug. 1100^{oo} păşune şi 311 jug. 500^{oo} pădure. În 1886 pădurea e arătată cu 1235 jug.

ARȘIȚA BISEI, parte de hotar la com. Telciu (*cerc. Năsăudului*)

ARȘIȚA BLIDARIULUI, parte de hotar la comuna Leș (*cerc.*

Rodna veche)

ARȘIȚA, parte de hotar la comuna Măgura (*cerc. Rodna veche*). În

1900 cu o colonie de 328 suflete.

ARȘIȚA, pădure la com. Borgo Tiha și B. Mureșeni (*în cerc.*

Iadului – Livezile n.n.)

ARȘIȚA, ÎN, LA, parte de hotar la com. Hordou (*cerc.*

Năsăudului)

ARȘIȚA, parte de hotar la com. Parva (*cerc. Năsăudului*), acolo e

Păreul Arșiții, Păreul din Valea Arșiții, Dealul între văi, Arșița, pădure.

ARȘIȚA, parte de hotar la comuna Runc (*cerc. Năsăudului*) cu

subnumirile **Dosul Arșiții, Fața** ~ apoi **Valea Arșiții**, păreu.

ARȘIȚA, parte de hotar la com. Romuli (*cerc. Năsăudului*)

ARȘIȚA (cu Preluca), parte de hotar (*St. Georgiu*)

ARȘIȚA GÂNDACULUI, parte din muntele **Dosul Stânișorei** (*în*

cerc. Rodnei vechi), proprietatea fondului central de stipendie din districtul

Năsăudului. Tot acolo e **Păreul Arșiții Gândacului**. Pădurea de aici sa
(sic!) exploatat prin anul 1877.

ARȘIȚA BOLOVANULUI, parte de hotar la Ilva mare (*cerc.*

Rodna veche)

ARȘIȚA BORTII, parte de hotar (*St. Georgiu*).

ARȘIȚA BOULUI, parte de hotar la com. Leș (*cerc. Rodna veche*)

ARȘIȚA BOULUI, parte de hotar la com. Rodna nouă (*cerc.*

Rodna veche)

ARȘIȚA CATALINEI, parte de hotar la com. Telciu (*cerc.*

Năsăudului)

ARȘIȚA cea petrosă, parte de hotar la com. Rodna nouă (*cerc.*

Rodna veche)

ARȘIȚA COSMENILOR, parte de hotar la com. Runc (*cerc.*

Năsăudului), acolo e și **Dosul Arșiții**, pădure.

ARȘIȚA lui **IONIȚĂ** din jos și din sus – parte de hotar com.

Rodna nouă

ARȘIȚA MĂGLEI – parte de hotar Rebra mare

ARȘIȚA HÎRLI – parte de hotar la com. Rodna nouă (*cerc. Rodnei*

vechi)

ARŞIȚA ILUANULUI, parte de hotar Rodna nouă (*cerc. Rodnei vechi*)

ARŞIȚA INEUȚULUI, parte din muntele Ineul (*Rodna nouă*)

ARŞIȚA în DEALUL DURNI, parte de hotar (*Ilva mare*)

ARŞIȚA lui DRAGOTĂ, parte din muntele Măgura (*Borgo Mureşeni*)

ARŞIȚA lui HOIT, ÎN, parte de hotar Romuli

ARŞIȚA ȚAPULUI, parte de hotar Runc

ARŞIȚA verdelui, parte de hotar Romuli

ARŞIȚA VEVERIȚII (*cu Luncile*), parte de hotar Feldru

ARŞIȚA MĂGUREI, parte de hotar Rodna nouă

ARŞIȚA mare, parte de hotar (*Borgo Bistrița*) cu pădure de fag, molidi și plop, în mărime de 1300 jug., 82⁰⁰. În 1864 era nefolositoare pentru locul foarte petros și stâncos. De această pădure se ține și alta în mărime de 19 jug. Și 778⁰⁰.

ARŞIȚA MUTULUI, parte de hotar (*Rodna veche*)

ARŞIȚA PINTICULUI, parte de hotar (*Ilva mare*)

ARŞIȚA RECELUI, munte al comunei (*Maier*)

ARŞIȚA RODNENCEI, ÎN, parte de hotar (*Feldru*)

ARŞIȚA SABI, parte de hotar (*Romuli*)

ARŞIȚA STEGEI, parte de hotar pre terenul de ceartă între com. Feldru și Iad, în 1830 în granița acestora.

ARHIRIȘ, Față sau Piciorul Arhirișului, parte din muntele Bîrlea a comunei Parva, pre a cărei hotar e și un păreu numit **Isvorul Arhirișului**.

APĂ, Peste apă (*Someș*), părți de hotar la com. Mocod și Mititei.

APA BÎRLI, un păreu pre hotarul com. Telciu.

ANTONIA (*scaldă*). În depărtare de ¼ oră de la Rodna veche, la înălțime de 1575 m se află scaldă rece numită „Antonia”.

Are două lăcașuri, unul pentru bărbați și unul pentru femei. Scaldă e foarte cercetată cu deosebire de oșpeții cari merg la Anieș. Părțile constitutive chimice a acestei ape încă nu sau (*sic!*) constatat prin nici o analiză. Temperatura e cevași mai inferioară (*sic!*) ca la scaldă de la Anieș².

ANIEȘUL, VALEA, afluent al râului Someș pre țărmurile drept, între comunele Rodna veche și Maier. Isvóarele lui sunt aproape de granița spre Marmăția și anume: **Isvorul Mihăiasa**, **Isvorul laptelui**, **Isvorul Tomanticului** și **Isvorul Cepelor** cari după ce se întrunesc formează un singur păreu numit **Anieșul mare** de la care spre vest e **Anieșul mic**,

format din mai multe isvóre mici. Ambele Anieșe se întrunesc la o înălțime de 627 m pre hotarul comunei Maier și mai departe curg spre sud sub numirea **Anieșul**, carele apoi primesce dea dreapta: **Valea Bidireasa**, **V. Runcului**, **V. Muncelului**, ér dea stânga **V. Tomnaticului** și alte pârae, apoi se varsă în Someș. Hotarul la întrunirea Anieșului mare cu A. Mic se numesce **Între Anieșe**, ér părțile de hotar ale comunei Maier de pre lângă acest râu au numirea de: **Dosul**, **Fața**, **Gura Anieșului**.

ANIEȘ, colonie situată pre hotarul comunei Maier, la gura râului Anieș, lângă locul de scaldă, începând dela drumul municipal (*sic!*) ce duce la Rodna, spre nord, pre lângă râu. În 1900 avea 447 suflete.

Nemijlocit lângă drumul municipal se află scaldă de la Anieș (*Dombhát*), după Klopset Burghardt la o înălțime de 1503,03 urme vieneze = 471,08 m. Aceasta e în depărtare de ½ oră = 3,8 km de la Rodna Veche și o parte din terenul ei e pre hotarul acestei comune, ér linia de graniță între Maier și Rodna veche, după cartea funduară, trece tocmai prin mijlocul fântânei de apă minerală.

Această scaldă are întocmiri pentru cură de beut și pentru scalde calde și reci. Numeroșii ôșpeți aici locuiesc parte în etagiu parte în parterul edificelor strîmte. Isvorul e pre vârful unei coline de forma unui semiglob, carea sa (*sic!*) format în decurs de mii de ani din straturi de calc supraposite și înpetrite, mai târziu în partea superiôră sa (*sic!*) făcut plană și sa (*sic!*) acoperit deasupra isvorului cu un acoperent în formă de cupolă.

Apa, care are la suprafață o temperatură de 12,6 ° C (Analisa chimică făcută de Friedrich Folberth preste apele minerale din Anieș, St.Georgiu și Valea Vinului e publicată în anul 1859 sub titlul **Die Rodnaer Sanerbrunen**). Dr. Nylás, în scrierea sa din anul 1800 arăta că din fântână pre tótă ziua sa (*sic!*) consumat cu beutul, dusul și spre alte trebuințe 9300 potrocare (fertyly) și într-un an 1.000.000, adecă 30.000 vedre³.

Chemistul de renume F. Folberth, scriind despre apele minerale dela Sân Georgiu și Anieș zice: „dacă considerăm raportul acestor isvoară față de cantitatea sărurilor minerale desolvite în apă vedem că întrec pre tôte isvórele ce se înșiră la acest loc. În respectiva tabelă sunt scaldele în următórea ordine: Vichy, Grande – Grille, Bilin, Iosephsoprelle, **St. Georg**, Farchingin, **Dombhát**, Gleichenberg, Salzbrunn, Roisdorf, Selters, Rohitsch, Borsec“⁴.

ALUNIȘ, parte de pădure către părêul Diaca

ALUNIŞ, pădure a com. Maier (*cerc. Rodnei vechi*) de unde o parte de hotar numită **Giurul Alunişului** (vezi această numire)

ALT RODNA – numirea germană a com. Rodna veche (*vezi această numire*)

ANELEI, TARNIȚA, parte de hotar la com. Feldru pre teritoriul de ceartă cu saşii.

ANDREIŪ, nume de persoană după care sunt numirile de hotar: **Lazul lui** (la com. Mocod), **Pădurea lui** (la com. Monor) şi **Poienița lui** (la com. Poieni).

ALBOAIE, Poienița Alboaiei, parte de hotar la com. Telciu.

ALDORF, comună mică săsască, în cercul Iadului, situată pre termurele drept a râului Bistriței în depărtare de 3 km spre nord-ost dela oraşul Bistrița şi de 4 km de la comuna Iad, situată dela aceasta spre N.O. dea lungul drumului de țară (*Via Francisca*) ce duce prin Valea Borgoului în Bucovina.

În 1900 erau 147 case, 607 suflete, dintre cari 28 români gr. cath şi 579 saşi luterani. Teritoriul comunei este de 3466 jûg. cat. Românii o numesc **Aldorf** ér saşii o mai numesc şi Wallendorf, care e numire formată din cuvîntul rom. **Vale**⁵. În documentele vechi de la 1488 ocură şi sub numirea **Latina superior**, căci a mai existat una numită Latina inferior, ori după cum e scrisă în diplomă şi respective donația regelui Ladislau Postumul din 1453 **Alsa Waldorf**⁶ carea de mult încă în timpurile vechi sa (*sic!*) unit cu oraşul Bistrița.

Pre la anul 1529, la 8 Octombre, din lagărul (castrul) **Wallendorf-de-Sus** sa (*sic!*) subscris un armistițiu pre doue septemâni între comandanții armatei moldovene şi oraşul Bistrița⁷.

ALBĂ, cu acest atribut e **Piatra Albă** în muntele Betrâna a com. Rebrîşora (*cerc. Năseudului*).

POMII ALBULUI, parte de hotar la Ilva mică.

AFINET, o parte din muntele Dosul Sfînişórei (*cerc. Rodnei vechi*) ce se înclină spre comuna Cârlibaba (Lajosfalva) pre termurele drept a râului Bistrița aurie, în care se varsă **Păreul Sfînişóra**, al cărei (*sic!*) afluent e Păreul Afinetului (*Podul Afinetului*).

AFINIŞ, parte de hotar la com. Parva (*cercul Năseudului*) unde sunt numirile **Piciorul Afinişului** şi **Priporul Afinişului**.

AGRIEŞULUI, Dealul, pădure pe hotarul com. Gledin.

ALAC, La, parte de hotar la com. Rebra mare, pe un deal a cărui înălțime e de 587 m. Tot acolo este o parte de hotar numită

Dosul Alacului (vezi această numire)

ALAC, La, parte de hotar la com. Zagra (cerc. Năseudului)

ALB(Ă), Piatra Albă la muntele Betrâna, com. Rebrișóra, **Dealul Albului** (Borgo), **Pomnii Albului**, parte de hotar la Ilva mică.

ALBOCA, POENIȚA ALBOII, parte de hotar la com. Telciu.

ALSÓ-BALAZ Sfalva, numirea oficială a comunei Brașfaleul de jos, din cercul Iadului.

ALSÓ-BORGÓ, numirea oficială a comunei Borgo Joseni, cercul Iadului.

ALSÓ-SEBEȘ, numirea oficială a comunei Ruscior, Sebișul de jos din cercul Beșineului.

ALSÓ-WALDORF, numirea veche a comunei Aldorf, cercul Iadului.

ALT-RODNA, numirea germană a comunei Rodna veche.

AMELA și TARNIȚA AMELEI, pe hotarul de ceartă cu sașii a comunei Feldru.

ANDREICA, nume de persoană, parte de hotar **Poiana Andreichi** din Valea Borgoului.

Numiri topografice din comunitatea ARDAN

ARDAN – se ține a fi numire turcă și ar înșămna în l. Turcăscă cetate și de aici apoi ne'am putea explica cum de „Danu“ a zis că face „Ardanū“ aceste cuvinte ne revocă în minte istoria și filologia. Și atât istoria cât și filologia mărturisesc vechimea satului.

Istoria arată că „Danu“ era un om cult și că ar fi știut vorbi din contactul cu turcii (probabil tătarii) și turcesce- tătăresce și de aici botează satul „Ardanū“.

Filologia ne spune că deja precând sa (*sic!*) fundat „Ardanul“ esista (ū) final întreg și nu (ũ) ce azi nu să aude, de aici se dice „Danū“ și „Ardanū“ în tradițiune, pre când adi dicem „Danū“=“Dan“ „Ardanū“=“Ardan“. „U“ final după limbistica română e o particularitate inherentă ființei și originii limbei noastre și rostirea lui în secol al XV-a început a deveni ambiguă, întrucât aflăm scrindu-să (*sic!*) cînd ū, cînd ũ final după cum mărturisesc „Codicele Voronețean“, „Psaltirea Scheiană“ a căror etate e de pe la anul 1500 și anume „Codicele Voronețean“ 1505-

1525 ér „Psaltirea Scheană“, după cum susţine Dl. Bianu, ar fi din anul 1482 (Informaţiuni în detalii relativ la ū şi ū final vezi la Timotei Cipariu „Principii de limbă şi scriptură“ în cap. IX-XIII. Vezi inscripţiunea lui L.C. Scipio. Vezi mărturisirea lui Prisecanno).

Diferitele părţi a comunităţii Ardanului sunt:

1. Găhanu 2. Pe deal 3. Pe codăreţ 4. Pe vale mai jos 5. Pe vale în sus 6. În capătul satului.

Numirile topografice a hotarului de asupra satului: Cónsta Turcului*¹, Agrăzăi, Délul Agrăzăi, Cetatea*², Délul Barzei, Cónsta Tatarului*³, Cofăriile, Délul Alb, Fântânele, Faţa Poienii, După Cónsta Giurchi, Ciretiŭ, Délul Ciretiului, Lacul Negrii, Pietrariul, Vârful Pietrariului, Lacu, Pietriceaua, Sub pleşă, Asburaşu, Grópa Jŭgî, După Grădini, Ciurgău Suciului, La rîpóncă, Rîpa rîpóncei, Podeţele, Délu Oprii, După Délul Oprii, Pomni Floróiei, La móra din jos, Lăzăretul din sus, Pe rîpi, Faţa, Délu Budacului, Ţucula Şoimaşului, Faţa din sus, La vesunie, Ţiclău, După Gruî, Gruîŭ, Lunécósa, Dunga Rîpilor, Pe vale, Lăzăretul din jos, Între hotarē, Sub cónsta lui Vlaşin, Cónsta lui Vlaşin, Délul Bulzî, După délul Bulzî, Lunca, Gura Zăpodî, Zăpodia din jos~sus, Vârful Zăpodîi, Podireiŭ, Dosul, Cónsta Bontii, Ciuŕŭ lui Crăciun, Rîpa Dracului, Lazul Marcului, Piciorul Morii, Poieniţa Spuriului, Pomi Gorci, Dosul, Calea lui Sasciŭ, Păduciósa, Păraŭl Florii, Cónsta Burchi, Vîrful Dosului, Păraŭl Nucului, Délul Gărmănesei, Pietrişul, Păraŭl Crucii, Pădurea mare, Rîtul Podişanului, Prisacă, Rotunda, Gruîŭ, Între Păraie, Păraŭţele, Podul Cieuchi, Rîtul Briciului, Sub cónsta cu iederă, Brusturii, Délul Săciului, În Săcui, Cónsta cu iederă, Gruietele, Rîtul Hărmănesiî, După Sucamēn, Cónsta Sucamănului, La Baltă, Dosul Ardănelului, Poienile, Măguricea, Gruiu Hărmănesei, Huciu Şulii, Poiană, Poiana Briciului, Valea Briciului, Şesul Corovanului, Fundul Corovanului, Pieptul Zăcăşălului, Ciurgăul Frăsinişului, Zăpozile lui Dănilă, Vîrful Poticii, Frăsinişul, Tăietura, Valea neagră, Picioru, Priporu, Délul Burchi, Valea Hărmănesiî, Délul, Vîrful

*¹) Aici tradiţiunea spune că a fost împuşcat şi apoi îngropat un Turc.

*²) „Cetatea“, o numire scumpă, o reliquă de la viţa noastră Romană, o amintire despre templul înfloririi vechilor cetăţi, o ruină de aşezământ, numită cu clasicul nume: civitate=cetate. Din cetate se spune că-ar fi înpuşcat, respective săgetat, un sătean român pe un tătar, ce ar fi furat o muere şi o ducea legată sub cinga unui cal, şi astfeliŭ respectiva muere ar fi fost apoi eliberată.

*³) Aici de asemenea spune tradiţiunea că ar fi îngropat un tătar.

Délului, Părăul Baciului, Poiana Șulii, Dieluțul, Dielul Someșanului, Arșița, Părăul Arșiții, Scărcelele din sus, La Cireșiu, Poiana Natului, Scărcelele din jos, Grópa Tomi, Mogila Țiganului, Lazul Rusului, Pe Ardănel, Pe părăul Lazul Rusului, Părăul Ardănelului, Poiana de pe Vale, Cóssta Madoii, Compea, Părăul Poienii.

Istoricul sau mai bine zis tradițiunea Ardanului

După-ce date relative la istoricul Ardanului în scris nu avem, suntem avisați a recurge la tradițiunea transmisă din gură'n gură, din generațiune în generațiune. Dintre tradițiuni, cea mai aprópe de adevăr, cea mai ușórá de a afla modul de desvoltare a comunității Ardanului ar fi: – căreia și eu îi dau: **fide dignitas** (*s.n.*)

Din gura bătrănilor să aude: din întunecimile témpurilor vechi „din témpul răutăților“ – póte din témpul feudalistic – când se împingeau ómenii din țară-n țară – probabil din témpul migrațiunei poporelor – s’au așázat în mijlocul pădurii, fiindcă pe atunci mai erau păduri seculare, trei frați români și au trăit aici 9 ani – cum și-au fixat anii nu-mi pot esplica!? Doi din frați erau căsătoriți și unul necăsătorit. Cel mai mare frate avé 4 feciori, 4 servitori, celalalt avé 3 fete, au avut apoi prin podireile de prin pădure turme de oi și de vite. Pe acea vreme era în Șieul-mare domnie feudală – unde și azi este un grof – și din Șieu de la curte, după-ce ómenii nostri au vețuit 9 ani în linișce, au venit doi ardăi – sau póte doi pușcași, vânători prin acésta pădure seculară și au dat de urme de oi, înaintéză tot mai afund, urmele sunt tot mai próspete și-n urmă dau de așázămintele omenilor noștri, unde aveau un loc deschis – locul așezămintelor lor să crede a fi fost „Găhanul“ și pe grădina unde azi locuiesce Negrea Simion să zice că ar fi fost prin o casă și că masă le-ar fi servit trunchiul unui arbore, secționat în pământ – în acest loc își aveau așezămintele pentru oi, vite etc. și aici ardăii, respective vânătorii, au fost tractați bine, ardăii sau vânătorii, după puțină convorbire, éráși s’au întors la „Curte“ în Șieu și au enarat (*povestit n.n.*) cele întemplate și vézute de ei curtenilor, și au chemat apoi pe cei trei frați la curte-n Șieu. Mergënd cel, mai bătrân și mai robust a fost întrebat cum își póte susține el familia și vitele acolo în pădure? Și a răspuns cu un curaj roman: cum că ei ca ómeni trăiesc cum pot aducându-și bucate de prin satele vecine, ér vitele le țin „cu cei mai tari de vîrtute și slab de minte“(?) A fost chemat să lasé pădurea și să vină la Curte, dar n’a vrut.

La Curte era un om robust, foarte zdravăn – fără samăn – de la un alt domeniu al Curţii, dar mai tinăr ca omul nostru. Domnul Curţii la (*sic!*) îmbiat să se dee în trântă pe omul nostru cu zdravănelu dela Curte, atunci omul nostru tot cu curaj românesc răspunde: Acesta îi om ținut și trăit bine tiner, în flórea vieții, în juneță, eă sum bătrân, nemâncat, nebeut – póte trânta a fost ceva formă de duel – deci de mă va trânti sau omorî nu-i va fi cinste precum nici Dtale-?) că ați biruit pe un bătrân; ér de-l voi trânti eă Vē va fi rușine căci eă, nu străin slab, am făcut așa ceva.

Dl. dupăce persistă că în orice cas să-și încerce puterile, pune omului nostru în mână o ferie plină cu vin, ca gustând din dînsa să se întărescă și după își cere anumit temp până când să bee vinul din ferie, ținū cu o mână feria cu vinul dus la gură și cu ceialaltă îmbrătosă pe omul cel robust, bine trăit, și-l strânge încet asupra-și, și să vezi minune, cînd pune feria gólă jos și omul cel zdravăn dela curte era mort. Acest fapt a produs o senzație mare și respect, ba témă. Dar omul nostru își cere scuzele, e eliberat, lăsat pe picior liber să trăiască-n său sēu.

Să retrace iarăși la ai săi în pădure și a trăit încă 9 (!) ani neconturbat de nime. După acest răstemp aă fost recerați a presta dijmă, au fost întrebați de nume și de originea lor. Cel mai bătrân a răspuns cumcă dijmă ei nu pot da până nu se vor mai înmulți și forma un sat, dar totuși sau (*sic!*) învoit să dee câte o óie – póte la un an. Mai târziu căsătorindu-și feciorii, fetele precum și servitorii cu soți și soții din vecinătate, au început apoi ași (*sic!*) zidi casē din lemn de stăjari – și azi sunt tălpi de stăjar la casē vechi, despre cari zic bătrânii cumcă sunt din pădurile de odinioară de stăjeri, de pre acele locuri, unde astăzi să află cel mai fertil pământ ca: Fața, Țiclău, Délul etc. și si-au clădit casē, punēnd bază comunității de azi, ce pórtă numele ce i la (*sic!*) dat bătrănelu și omul tradițiunei nóstre cînd a zis „Eu sum „Danu“ eă fac „Ardanu“. Era deci originea numirii comunităței Ardan!

Notă: pasajele puse între semnele – ... – sunt parte reflexiuni d-ale mele, parte informațiuni mai detaliate.

Critica: Eu acestei tradițiuni îi dau fide dignitate, luând în considerare firul istoriei bazat pe numirile topografice păstrate-n gura poporului de azi. Astfeliū, pe la anul 1241, sub regele Bela al IV, au venit și pe aici tătarii și póte un punct strategic al lor a fost „Cetatea“ a cărei urme de șanț și azi să vād și de care e legată și tradițiunea amintită; e mai sprijinită și de numirea „Cósta Tătariului“, apoi de numirea unui popor de

mai târziu invasar în Ungaria cam pe la anul 1372 sub Ludovic cel Mare „Délul Turcului“.

Deci părerea mé e relativ la istoricul Ardanului, bazându-mă pe numirile topografice, pe tradițiune, că Ardanul e întemeiat de vro 600-700 ani.

Ioan Bojaru

Avis Vă rog că după-ce D-ta Dle Șimon îți vei estrage tot ce Te interesează și vei afla folositoriu, să binevoiesci am (*sic!*) reînapoia acest manuscript, până în sept. acasă, din 1 sept. in Kluj.

Geografia Ardanul să mărginesce spre ost cu „Poiana Tomii“, la sud cu comunitatea Friss, la vest cu Șieul mare (*N. Sajó*) spre nord-vest cu Șoimușul (*Sajó Solymos*) și spre nord-ost cu Budacul român „Munții și délurile sunt amintite între numirile topografice. Rîul principal este „Valea“ ce curge prin sat de-a stînga să varsă în ea „Păraul Nucului“, „P. Florii“, de-a dreapta „Valea Négră“, „Păraul Ardănelului“, „Găhanul“.

BUZA SASULUI – pădure înaltă de fag

BUZA lui GOLICIU, SUB – parte de hotar (*Telciu*)

BUZA RUNCULUI, IN – hotar (*Parva*)

BUZA DEALULUI – hotar (*St.georgiu*)

BORG MIJLOCENI: Dosul lui Timbuș (*buceag*), Dealul lui Tănase (*pădure*), Fața Tomnaticului (*pădure de fag*), Muntele Măgura, Fata Făgețelului, Dosul Măgurei (*sau Dosul Arilor*), Valea lui Toader, Isvoru lung (*hotarul Susenilor*) Valea Muntelui (*susține de pădurea Heniului*), Isvorul Măgurei, Vârvul Măgurei, Poiana lui Toader, Isvor – Pe – Valea – pe sub Dealul lui Toader.

BORG SUSENI: Dosul Dealului lui Tănase (*pădure*), Pădurea Heniului, Muntele ~ Dealul din Toader cu părțile Fața cu Dealul lui Toader, Poiana de sub Măgura, Fața Bubi, Obcina Terhi, Fața Cicerei, Cicerea Domnișoarei, Dealul Orb, Poiana Comarnicului, Ciurloiu Dalbi, Isvorul Borcutului, Șandroaia.

BORG PRUND: Ceile Secului (*pădure*), Muncelul, Păreul Tarniții, Beserica (*o stîncă!*), Dealul Șanci (*pădure*), Dealul Tănase, Piatra lui Orban (*muntele*), Dalbidan, Zâmbroaia, Tomanticul, Prislop, Prelucile, terha, Cicera Șândroii (*Suseni*) Șândroaia, Zimbrul, Măgura cu Dealul Rus (*Tiha*), Priporul Candri, Dealul Eluța, Tuariac, Fundoaia Frunzilianilor, Pe Secu, Dosul Zâmbroii, Păreul Tășulesei, Isvorul Ungurului, Plaiul Roibului, Ciurloiu, Priporul Stupariului, Păreul Tarniței.

BORGO MUREŞENI: Faţa Arşiţei (*pădure*), Miroslava, Braniştea, Dealul Frişca, Dosul Blajului, Faţa Blajului, Sēcătura Gîrli, Faţa casariului, Bugşoia (*munte*), Petriceaua, Tomanaticul, Dosul Bugşoi, Faţa şi Dosul Măgurii, Priporul Rusului, Gruiu (*munte Tiha*), Capu Zimbrului, Arşiţa lui Dragotă, Valea Măgurii, Măgura (*munte*), Dosul Arilor, Isvorul Rusului, Picioru, Plaiul Teuşórelor, Părěul lui Bateş, Vîrvul Măgurii, Piciorul lui Dragotă, Valea Strěji.

BORGO BISTRIŢA: Valea Museilor (*pădure*), Arşiţa mare, Colibiţa, Dealul Negru, Dealul Albului, Bridireasa, Valea de Jos~Sus, Struniorul (*munte*), Părěul rěu, Petrósă, Isvorul lung, Părěul Ştiubeiului, Raţa, Draniţa, Şóimul din sus, Sub Dial, Gura Isvórálor, Dosul Prelucilor, Vulturul, Briaza, Făgetelul, Gura Isvorului lung, Părěul Sasului, Dealul Şes, Părěul Coruţ, Isvorul Petrei, Părěul Geamănului, Dealul Tatarcei, Stăna lui Ivănuţ, Dealul Toancei, Dealul dintre Şóime.

BARABOI, LA – hotar Mititei

BARBUR, Poieniţa lui – hotar Rebra mare

BARDAN – Podereiul, Părěul – hotar (*Parva*), Lunca lui Bardan (*Feldru*)

BÂRLEDE – pisc de 1106 m.

BÂRNE – Dosul – hotar (*Zagra*), Poieniţa cu bârnele – hotar (*Mocod*), Părěul Barnei – hotar (*Leş*).

BAŞCA – Părěul sub – hotar Rebrişóra

BAŞCA, La – hotar la StGeorgiu

BĂSCĂTESCI – hotar (*Poieni*) – Dosul Băscătesci – hotar (*Suplai*)

BASEI, Valea – hotar Zagra

BÂRCANUL, Valea apă la StGeorgiu

BÂRDAŞUL, Zăpodei – hotarul (*Feldru*)

BABA – Dosul Babei~Faţa~Luncile – (*Rebrişoara*) Dealul Babei (*Romuli*)

BĂBENI, La – hotar Rebrişoara

BACHEŞ. Părěul lui – Rebra mare

BATAŞINA – hotar Maier

BALOŞA – hotar Cuşma

BALTA, La – hotar Nimigea ungurească

BALTA DÓMNEI – hotar Nepos

BALTA PLOPULUI – hotar (*Salva*)

BALTA SĂRATĂ – hotar (*Zagra*)

BAN – Piatra Banului (*Telciu*)

BANCUL – Dealul, Isvorul, Piciorul – hotar (*Parva*)

BEJĂNEUL – hotar Leș~Fața~Dealul Bejneului (*Poiana*). (În istoria lui Xenopol⁸), Neculai Mustea spune că „Tătarii, după obiceiul lor, au și lăsat ciambur în toate părțile în șese zile de au prădat și robii, și fiind calea grea și omeții mari, nu sau (sic!) putut ascunde bieții oameni și s’au umplut de robi și de dobitoace; cum erau săniile și **bejăniile**, așa le aduceau încărcate de mueri și copii degerați și fete miari, cum era mai amar, și am fost față de am văzut aceste”⁹.

Ioan Canta spune că „în domnia a patra a lui Constantin Mavrocordat toată puterea turcească se suise în capul țerei la cetatea Hotinului și **țara se bejănise la munți și la codri**.”¹⁰

BELȚI – hotar Runc, La~Părul – hotar Bichigiu, Vêrvul Belților, Pe~hotar Poieni, **Belțile** – hotar Șoimuș; Belțile Coltaulor – hotar Runc.

Legenda Băneșului

Dela Rodna-veche spre nord-ost se înalță muntele Băneș, cel mai înalt din apropierea Rodnei. Poporul trebuie se-și aibă atare mit, legat și de acest munte, după cum are față mai de toate delurile, riurile, colinile și munții ce-i stăpânește. Așa și este mitul legat de muntele Băneș.

Într-o zi de primăvară, côlea cam aprôpe de sêră, a venit-te miri de unde – un păsariu sêrac, cu nunele Băneș și sa așezat într-o căsuță la capetul din sus al Rodnei, și de acolo fiind tare aprôpe Someșul, a prins a pescui cu unghița în apa lui. Dar sciți Dvóstră cum e măestria pêscuritului, ca și-a vînatului, mai de multe-ori nu prinzi nimic, și numai arareori mergi acasă cu ceva. Așa erau odată semnele, că o să pățască și Băneș; aruncă cea unghiță și ici și colo, dar pace! Gîndiai că-i farmec, nimic nu scóse.

Cum stă el așa cu códa unghiței în mână și cu ochii țintiți în apă, étă i-sê iveșce un omuț cu civără (chivără=chipiū) roșă și cu pipă cu vergea lungă, picióarele i erau ca la cai și avea pînteni.

Cum îl vêzu Băneș, prinsê ași face cruce ca bun creștin ce era.

Dar omul cel cu civără roșie sê tot apropia de el, nu sê temu de crucile lui, ér când era aprôpe de Băneș, îi zisê cu glas blând.

„Nu te feri de mine, că am venit sêți împlinesc ori ce ai cere, dacă tu cu nevasta ta și cu fiul têu mi-te dai mie; drept că eu sunt dracul, dar de te închini mie, te fac avut de nu-i mai avea lipsă sê flămânzêșci cu unghița în mână până s-o milostivi câte un peșce să vină să-l prinzi.

Decât așa, mai bine té gândesce și mi-te închină mie.

Benes ca toți pescarii, leneș din fire, care bucuros ar-fi mâncat de-a gata, sê gândi cât ar fi de bine sê fie el bogat, sê aibă vorbă între frunțași, sê fie în fruntea mesei la nunți și la pomene, colo lângă popa și toți omenii se'i închine și sê-i zică „jupâne“. După astfeliu de gânduri cari i trecură repede prin minte zisê lui Scaraschi: „auzi, jupâne, noi mai c-am face târg la olaltă, dar fiind că Dta dorești că și muierea și feciorul meu sê ți-sê închine, trebuie sê mă înțeleg cu dînșii ântâiū, că ori cum, dar suntem toți la olaltă și nu facem nimica unul fără îvoirea celuialalt; mâne pe asta vreme de voiești-ne putem întilni tot în acest loc“.

„Bine“ zisê Scaraschi, și sê făcu nevêzut, ér Bêneș mersê cătră casă gândindu-sê la mâncările cele bune, ce o sê le mânce după-ce va face contract cu cel cu pipa lungă, ce haine scumpe o sê pôrte ca boierii, cum o sê-l cinstescă toți și cum nu o sê se mai chinuiască flămend pe țermurele Someșului, cu unghița în mână pe vreme bună ori rea, prin venit și prin plóie.

Cu astfeliu de gânduri și cu traista gólă numai sê vêzu acasă. Înserasê bine. Nevasta îl așcepta cu óla la foc numai sê bage peșcii în ea, dar peșcii erau în Someș. Cum intră în casă, îl și întrébă muierea: No da aduci ceva bărbate? Aduc muiere, aduc traista gólă și o veste bună. Veste bună! M'am urît zêu a tot îmbla de colo până colo pre cel țermure de apă și când sê vin acasă, tot sê vin cu traista gólă! Dar Dumnezêu sfântul îmi trimisê pe dracul în cale și stâm în târg amândoi; dacă vê învoiți și voi, el ne dă ce vom cere dela el: bani, haine, mâncăruri, beuturi, vite, cu un cuvent, ce ne-a cere inima. Ei zêu acela nu ar fi rêu tîrg, zisê muierea și fiul pescariului, „dar apoi el ce ne cere?“ – „Ne cere, ca toți trei sê i-ne dăm lui, vezi bine după mórte, dar până vom fi în vieță sê fim fericiți după cum ne trage inima. – Ferescă Dzêu, un lucru ca acesta, că adecă sê-mi dau eu sufletul dracului, zisê copilul și luându-și un bruș de mămăligă în traistă eși din casă și plecă la drum; îndărăpt la casa părintescă nu se mai întórsê în veci. Muierea însă îndată ce eși fiul din casă, zisê: șci ce, măi bărbățele? Cere-i tu sê ne dée cinci saci de bani și vieță lungă de trei sute de ani; atunci ne învoim, altcum nu!

De abea așcepta pescariul sê sé facă ziuă, ca se sêintîlnescă cu dracul și sê-l facă gazdă. Cum sê culca flămând, cât fu noptea de mare, tot carne friptă și pită albă visa, ér când fu a doua zi îi corăiau mațele de fôme. Îndată ce se făcu ziuă mersê la Someș, la locul unde sé întilnisê în ziua

trecută cu mamonul. Și nu trebui să ascepte mult, căci acela veni și întrebă încă de departe:

„No, da ce-i cere, cum te-ai sfătuit cu ai tăi?”

Dapoi étă cum, eu și cu nevasta mea ne învoim fiul nostru însă nu; și noi însă numai așa ne învoim, dacă ne dai cinci saci de bani și vieță lungă de 300 de ani, ér în acest timp să mă slujești cu credință, să-mi faci ce ți-oi cere. „Bucuros” răspunde dracul, la nópte să fiți amândoi acasă că vă aduc bani. Așa s-a și întâmplat. În nóptea următoare cam pe la 12 césuri numai auzi pescariul în tindă buh, buh! și se scólă și dând se esă din casă, nu putu deschide ușa, că vezi tinda fiind mică, sacii ce-i arunca dracul din pod se făcură grămadă lângă ușă și numai după-ce sparsă ușa, o putu deschide.

Acum să fi văzut în casa lui Bêneș pescariul trai boeresc, vinars îndulcit, carne friptă, pită albă, haine scumpe, de numai la domnii cei mari mai vedeai ca la el și la nevasta lui. Un lucru singur nu'l mai făcea, nu mergea la biserică nici în ziua de paști, că era oprit de mititelul.

Din banii cei mulți și-a cumperat un munte, care-i chiar cătră răsărit méză-nópte dela Rodna. În verful muntelui a pus pe cel cu cibică roșă de i-a făcut un palat în care se-și petrecă el cei 300 de ani. Nici că mai vrea el și nevasta lui a mai umbla pe jos ca proștii ci numai cu hinteu într'aurit, ca craii cei mari. Cei patru cai ce-i avea la hinteu, încă nu-i potcovea ca alți botezați cu potcove de fer, ci cu potcove de aur și numai câte cu un cuiu le anina de copitele cailor, ca cu atât mai curând se lé pėrdă și aflându-le cei omeni năcăjiți se mai prindă și ei la stare. Dar cel mititel tot mereu umbla dinapoia hinteului și care potcová cum cădea, iute o rădica și o arunca în hinteu fără de a ști Beneș de acest lucru.

Câteva rânduri de ómeni l-au apucat pe Beneș umblând așa și desfătându-se, dar odată numai nu sa mai văzut nici el nici nevasta lui și nici palatul lui cel minunat tóte sau stins numai numele ia remas și acela legat de un munte pe care până astăzi omenii îl numesc Beneș.

După ce a dispărut Beneș, un pecurariu (cioban) seși fi perdut o scrófă și căutându-o mai multe zile, în fine se-i fi dat de urmă și mergând după ea, se trezi numai la o gaură, ce ducea în o baie afundă. Intrând în baie mersă cât mersă și étă numai, că i-se năzări ceva zare de lumină. Mergând mai departe, pe cine văzu înaintea ochilor săi? Pre Bêneș, care sta la o mėsă și numera bani, precum se vede dracul îl făcuse secretariu. Vězînd Bêneș pe pecurar, îi zise: na iute banii aceștia și dute de aici, că de vine dómnul acasă, nu știu zău cum vei scăpa. Pecurariul luă banii și eși

repede. Scrófa nu şi-o afla; el spusé, că póte dracul i-o fura şi Beneşiu numai de aceea dete bani.

Pecurarii mai povestesc, că la anumite zile mari, mamonul scóte pre Beneş şi pe nevasta lui colo pe vėrful Beneşului şi cu el ară, ér cu ea grapă şi le tot strigă:

Hais, ho! Daţi mai tare

Că v-am purtat în spinare. Ragla, în 15 Februarie 1904, Teodor Adace (înv.).

BENEŞ – munte de 1588 m – al comunei Rodna nouă. Părţile de munte sunt: Tarniţa, Dealul Ştioli, Poiana Rotundă, Dealul Răciţii, Dealul Glini şi Dealul Piaţi. Acest munte stă în legătură cu munţii com. Rodna veche: Crăciunelul, Gaura şi Curăţelul – graniţa tuturor sub Rodna veche, la munţii acestei comune.

Pășune este pentru 2000 oi pe 3 (luni), 200 cai 1 ½ luni. [În 1844, la 6 spre 7 Martie, fiind o vreme foarte gré, o lavină, Beneşu a îngropat 2 feciori şi 80 de oi a lui Clement Iugan din Rodna nouă – notă cu creion].

BERAR – Faţa~Poiana Berarului (*Feldru*)

BERBINTA – Piciorul Berbinţei, parte din muntele Bırlea (*Rebrişoara*), Piciorul~Valea Berbinţei – parte de hotar (*Luşca*)

BERLEŢI – Piciorul – parte de munte (*Muncel, Telciu*)

BERC(I) – Poiană – hotar Zagra, Berc, faţa Bercii, Valea Berci – la Feldru pre hotarul de ceartă cu saşii.

BESĂRABA (BĂSĂRABA) – muntele comunei Runc (1744 m). Părţile interne se numesc: **Piciorul Besarabei, Stegele, În Cîmpi, În Tomanticu(!), Bobeica, În Isvor, În Stege, Sub Căţim, Preluca cu bulbuci, Tėu muced, La Gura Plaiului, Nedeia.**

După descrierea din 1796 se mărginesce către V. cu muntele **Muncelul rîios** şi o parte cu Maramureşul, cătră N. cu Maramureşul, cătră O şi S cu muntele **Betrâna Lespedea** (Telciu).

Graniţa în partea vestică merge dela pereul **Isvorul Strîmbei** pre un picior de deal în sus între Besaraba şi Muncelul rîios până la **Preluca sub Plaiu**, de aici merge aşa cum merge cărarea sau Plaiul şi formează despărţirea decătră Maramureş.

În partea nordică graniţa despărţitoare o formează **Opcina** (cóma dealului) până la **Mogila la Vîrvul Besarabei**, mai departe pre dunga dealului în sus preste **Teul sub Mogila**, apoi éraşi pre dunga dealului în jos până la locul **Obîrşia Strîmbi** din Maramureş.

În părțile vest-sudice granița despărțitoare mai departe a pereul **Strîmba mare** până unde acesta se împreună cu pereul **Isvorul Strîmbii mici** și pre lângă acest pereu până la locul unde scoboră **Piciorul din Preluca sub Plaiu** și sa (*sic!*) început descrierea la partea vestică dela muntele numit **Betrîna Lespede**.

Muntele Besaraba e o costă situată spre S, 2/3 părți e pădure de brad și numai 1/3 parte se poate folosi de pășune ceialaltă parte e de tot nefolosiveră, de altmintea e plăcut și are apă deajuns în **Isvorul** și **pereul Strîmba**. Plaiurile sunt bune. Pășune e pentru 1000 oi în 3 luni, 250 boi 1 ½ lună, pentru alte 50 vite 1 1/2 lună.

Conform operatului catastral suprafața acestui munte face 507 jug. 100⁰⁰ pășune, 752 jug. 1500⁰⁰ pădure și 11 jug. Pământ neproductiv.

BETRANA – munte 1775.m Rebrîșóra. Conform protocolului de reambulare a graniței din 1836, granița o formează de la riul Rebra în sus spre vest **Isvorul Bungărului** până la punctul unde un Isvor din muntele **Oprișasca** (a com. Telciu) și unul din muntele **Betrîna** (a com. Rebrîșóra) închid acest punct din jos la **Piatra albă** și se varsă în **Isvorul Bungărului** și de aici trece granița muntelui spre nord-ost, la **Piciorul Petrei albe** pre care membrii comisiunei, din Rebrîșóra, în înțelegere cu cei din Telciu, au radicat o movilă nouă de pament pe o piatră de bicași, în greutate cam de un centenar(!) și întrânsa au pus câte o bucată de monetă de 1,2 și 3 cruceri, și în mijlocul aceuia o piatră lungă în carea au săpat cu securea în semn de cruce. Dela această movilă merge granița în direcțiunea dreaptă spre nord-ost pre piscul muntelui **Vârvul Oprișasei**; așa este demarcarea de graniță în partea nordică de la riul Rebra în sus între Telciu, cu muntele **Oprișasca** și Rebrîșóra, cu muntele **Betrîna**.

Părțile interne cari formează acest munte sunt: **Piciorul Bunerului** (în 1976 e scris **Bulgerului**), **Bulgărului** și **Piciorul Betrînei** (*cóma dealului*), **Nedeia Betrînei**. Se mărginesce spre nord vest cu muntele **Oprișasca** a comunei Telciu, spre nord-ost cu muntele **Gușetul** (*a Rebrîșórei*), apoi spre ost cu muntele **Detunata**, a comunei Rebra mare (*sic!*) spre sud cu muntele **Craia** a comunei Runc și spre vest cu muntele **Bîrlea** (*a Rebrîșórei*), despărțit prin perêul Rebra. După descrierea din 1796, granița în partea nordică merge dela pêrêul **Isvorul Bunerului** și locul numit **Piatra albă** în sus pre **Piciorul Pietri albe** până pre culmea dealului **Vêrvul Oprișasei** de aici pre dunga dealului sau **Opcină** până în

Vêrvul Georgelului şi în acest mod e despărţit muntele Betrâna de muntele Oprişasca.

În partea ostică, dela **Vêrvul Georgelului** îl desparte pre acest munte de către muntele Guşetul şi Detunata dunga Nedeiei până în **Piciorul Scărişorei**. De aici în partea nordică merge graniţa pe cóma dealului **Piciorul Scărişorei** în jos până în pârul **Isvorul Rebri**, ér cu partea vestică locurile estirpate de Telceni numite **Luncile Telcenilor** până în locul unde pârul **Isvorul Bunerului** curge în pârul Rebra şi apoi dealungul pârului până la punctul prim **La Piatra albă**.

Betrâna e un munte fôrte bun de păşune şi în cea mai mare parte e un munte curat, dar are puţină apă în **Isvorul Bêtrânei** şi de acea în tîmp de secetă vitele trebuie mânate la adăpat într-o depărtare de ½ oră până la marginea acestui munte, la pârul **Isvorul Bunerului**.

Plaiurile sunt rele, dar se pot tocmi. O jumătate din acest munte e pădure de brad, din cari însă a patra parte nu e potrivită de păşune fiindcă sunt coline petroşe şi preţipise. Pășunea ajunge pentru 2000 oi în 3 luni, 300 boi 1 ½ şi 100 alte vite în 1 ½ lună.

După catastră, suprafaţa e de 517 jug. 1554 °° păşune, 601 jug. 1396 °° pădure şi 37 jug. 200 °° loc neproductiv.

BÊTRÂNA LESPEDEA – muntele comunei Telciu afară de teritoriul hotarului. Părţile interne se numesc: **Piciorul Bîrloaiei**, **Piciorul Strîmbi**, **Piciorul Lespedi**.

Acest munte e mărginit spre N. cu Maramureşul şi muntele **Besaraba** a comunei Runc, spre O cu muntele **Obêrşia Rebri** a comunei Mititei şi muntele **Rantea Lucăciască** a comunei Mocod şi spre S şi V cu propriul munte **Muncel**.

Graniţa acestui munte (după descrierea din 1852) în partea de N. merge dela piscul dealului **Vêrvul Bêtrânei** pre dunga dealului sau pre **Opcină** până în **Capul Celariului**, la locul **Obêrşia Strîmbi**, unde este o movilă de pământ cu o cruce de lemn şi formează triplex confinium dintre comunele din Maramureş şi comunele Runc şi Telciu şi face 3555 paşi; – de aici dealungul pârului **Isvorul Strîmbii** se desparte acest munte de muntele Besaraba a comunei Runc.

În partea de V. îl desparte pârul **Isvorul Strîmbii** până în locul unde se varsă în acesta, care încă face cam 5440 paşi; – din partea S. dealungul acestui pârul în sus până în **Tarniţa Bîrlóiei** şi éráşi face 3100

pași; – de aici preste **Obîrșia Bîrlóiei** în jos până în **Gura Bîrlóiei**, unde acest pîreu se varsă în rîul **Rebra** și face cam 3630 pași.

De aici în partea de O. linia despărțitoare e rîul Rebra până unde pîreul **Hușteț** de la Telceni, numit de comuna Mititei **Isvorul Lespedei**, se varsă în acela, de aici pre lângă **Isvorul lui Hușteți** (Isvorul Lespedei) în sus până la punctul amintit **Vêrvul Bêtrâni**, numit și **La cuptóre**, care se despărțesc de muntele **Obêrșia Rebri** a comunei Mititei și face 1800 pași.

Acest munte constă din un deal și o cîstă, e bun de pășune și loc plăcut, numai $\frac{1}{4}$ parte e petros. Apă are destulă în **Isvorul Bîrlóiei** și **Strîmbei**. Plaiurile sunt bune, $\frac{2}{3}$ e pădure de brad și tot muntele se pòte folosi de pășune, care ajunge pentru 5000 oi pre 3 luni, 400 boi $1\frac{1}{2}$ și alte 50 vite $1\frac{1}{2}$ luni.

Conform operatului catastral, are o suprafață de 1360 jug., 1000^{oo} pășune și 3694 jug. 1300^{oo} pădure.

BEUDIU – hotar (*Suplai*)

BEZARNIC – dealul și piciorul – hotar (între *Feldru* și *Ilva mică*).

BICHIGEL – parte de hotar (*Bichigiu*)

BICHIGIASCA – hotar (*Bichigiu* și *Găureni*)

BÎDIUL, Pereul și Valea Bîdiului (Rebra mare), **Dealul**, Dosul (Nepos)

BIDINGAN – dealul și Valea (Ilva mare)

BILEAG – 1246 – **Byolocol** era, în urma devastării tătarilor, fără locuitori – **1268** – Regele Ștefan junior prîmește pe fii (*sic!*) lui Laurențius de la villa Bylok și pre erezii drepti ai aceluia între servientes regales¹¹

1282 – Martier 21 – Regele Ladislau III eliberează pe locuitorii „în comitatu de Doboka villa Herina et **Bylokul** și din alte posesiuni a episcopatului Transilvan de jurisdicțiunea voevozilor și diregătorilor de comitate“¹²

1341 – October, 31 – papa Benedict XII însărcinează pe episcopii din Fünfkirchen, Grosswaldein și Erläu să cerceteze plînsorile rădicate episcopului transilvan contra voivodului Thomas carele... „villas episcopales Harenam, **Bylok** et Nehec vocatas spoliari et quandam aliam villam municipatam Buyn dictorum capituli ocupari... mandavit et fecit“¹³

1343, Juli, 29, Capitlu din Oradea mare atestază că „Andrei, fiul lui Nicolaus von Gombas (Nagy Enyed) a lăsat episcopului transilvan Andrei referitor la biserica din Weissenburg (Alba Trans) jumătate din posesiunile Csombord și Gombas și întreaga posesiune Apahida, și din contra, au să

primească, pe toată viața decimele și alte venituri din posesiunile „tres possessiones ecclesiae suae: **Herena**, **Nech**e et **Byolok**”¹⁴

BINDEREASA – poiană la (*Rodna nouă*)

BÎTCA CICEREI – și Dealul (*Rodna nouă*)

BÎRLEA și **BÎRLA** – munte (1628 m) din care ½ parte a comunei Parva și ½ a comunei Rebrișóra, afară de teritoriul hotarului.

1. BÂRLEA – com Parva, constă din o jumătate de deal cu două picióre: **Piciorul Căldărușii** (numit și Piciorul – **Fruntea Căldărușii** – călduros) și Piciorul Arșii.

După descrierea din 1796 și 1862 se marginesce spre ost și sud cu păreul. Rebra și cu muntele Craia, apoi cu muntele **Poiana roșe** a comunei Parva, spre vest cu hotarul Parvei și în fine, spre nord cu partea muntelui Bîrlea a comunei Rebrișóra.

Linia de graniță spre ost și sud o formează păreul Rebra, care îl desparte de muntele **Craia** și **Poiana roșe**, spre vest păreul **Isvorul Șindrii** de cătră hotarul com. Parva, spre nord merge linia de graniță între acest munte și partea com. Rebrișóra dela păreul **Isvorul Șindrii** în sus dealungul mai multor arbori de molid ce urmează unul după altul marcați de câte un semn de cruce până pre vîrful dealului drept în sus, unde érași se află două petri însemnate cu cruce; de aici în jos dealungul păreului **Bîrlea** până în păreul Rebra la punctul prim.

Jumătate din acest munte e pădure de brad, din care a patra parte nu se pôte folosi de pășune pentru că parte crește o iarbă fôrte rea, parte e și petros.

2. BÎRLEA – com Rebrișóra, formează o jumătate de deal cu două picióre de munte: **Piciorul Calului** și **Piciorul Berbinții**.

După descrierea din 1796 și 1862, spre ost se mărginește cu muntele Betrîna și muntele Craia a comunei Runc, spre sud cu muntele Bîrlea a comunei Parva, spre vest cu hotarul comunei Rebrișóra și spre nord cu hotarul comunei Telciu. În protocolul de reambulare din 1834 se zicea că semn de despărțire sunt nesce stânci numite **Staorul din Piatra**, apoi culmea dealului **Piciorul negru** până în apa Rebrei. În protocolul de reambulare din 1836 partea muntelui de către comuna învecinată Telciu e atestată ca teren de ceartă.

Linia de graniță spre ost e păreul Rebra, spre sud merge granița între acest munte și partea de munte Bîrlea a com. Parva dela locul unde **Isvorul Bîrlei** curge în Rebra, dealungul păreului Bîrlea în sus până la piscul

Nedeia Bîrlei, unde în partea ostică e o peatră însemnată cu cruce, de aici preste culme în jos la a 2 și 3 a peatră însemnată cu cruce, mai departe drept în jos pre lângă mai mulți arbori de molid însemnați cu cruce până în **Isvorul Șindrii**. În partea vestică e despărțit de hotarul comunei Rebrîșóra prin pârul **Isvorul între Pământ** și în partea nordică de către hotarul com. Telciu, prin pârul **Isvorul negru** până în pârul Rebra.

Doue părți din munte e pădure de brad, din care înse jumătate nu se pôte folosi. Pentru pășunat e rău și a patra parte e petros. Plaiurile ar fi bune dacă sar (*sic!*) curăți. Apa e de ajuns în pârul **Isvorul Șindrii**. Pășunea ajunge la 1000 oi 3 luni, 200 boi 1 ½ și 80 alte vite 1 ½ lună.

După catastră, suprafața acestei părți de munte face 321 jug. 1300 °° pășune, 2015 jug. 700 °° pădure și 39 jug. 366 °° loc neproductiv.

Pre plaiuri e ușor de umblat numai celea deasupra Parvei trebuie curățite. Apa e de ajuns în **pârul Șindrii** de care se folosesc și Rebrîșoreni. Pășune este pentru 700 oi pre 3 luni, 60 boi ½ și 20 cai pe 1 ½ lună. După catastro, suprafața face 2339 jug.

BÎRLÓIA ~ Piciorul – parte din muntele Betrâna Lespedea (*Telciu*)

BÎRLÓGELE – părți de hotar (în comunele *Rebrîșóra* și *Parva*)

BÎROSCÓIA ~ Rîpa – (*Mocod*)

BÎRTEASCA ~ Parul (*Rebrîșóra*)

BÎRLOG – Fața (*Feldru*)

BÎRTI ~ Cóstă (*Nimigea ungurească*)

BÎRLEASA ~ Dealul (*Maier*)

BÎRLEZI ~ parte de munte (a com. *Sângeorgiu*) (1796), **Fântâna**

Bîrlezilor – parte din com. Bichigiu

BÎRDICELE ~ Râtul – (la com. *Feldru*), teren de ceartă

BÎRSTEA – hotar (la com. *Dumitrița*)

BÎSA ~ Arșița Bisei (*Telciu*)

BÎSDEU ~ Piciorul ~ Valea (*Runc*)

BISTRICIORU – munte (1994 m) a comunei Borgo Rus – 3350 jug. 1000°°

După descrierea din 1796, granița acestui munte se începe la **Tăul Zînilor** și de aici merge în dreapta prin pădure până în **Prislopul scurt**, de aici pre culme până în **Tarnița** în **Capul Muntelui din jos**, de aici pre culme pre lângă muntele provincial **Fața Netedă** până în **Piatra Bistricioarei**; de aici mai departe până în **Vêrvul Struniorului**, de aici în stânga pre rîul **Isvorul Aurariului** în jos pre lângă muntele **Dălbidan** până

în **Colb**, la râtul lui Lupu Megis din Bistra, de aici până în râul **Pan**, apoi până în râul Bistrița și de aici prin pădure în linie dreaptă până la punctul prim numit **Tëul Zinelor**.

Părțile principale a muntelui se numesc: **Șoșoru și Capul Muntelui din jos**. Doue piciore a acestui munte se numesc **Ciuciurgeul cel mare și Ciuciurgeul cel mic**.

1. Isvorul Aurariului pre care îl folosesc împreună cu prundenii din muntele **Dălbidan** **2. Isvorul cel mare** **3. Isvorul la Cômpe** **4. Isvorul din Prislopul scurt**.

E un munte petros și foarte stâncos, pre care numai vite mici pot pasce fără pericol. Pădurile nu sunt dese și-s bune de pășunat. Fiindcă suprafața teritoriului dela **Tëul Zinelor** până la **Gura Isvórelor** e frumoasă, se pot face estirpațiuni așa încât întreg Borgoul-și pôte câștiga iernaticul pentru oile sale.

Plaiurile, din cauza prețipișurilor sunt arătate preste tot rele, dar până unde sunt penetrabile – numai de la **Dălbidan** până la **Isvorul mare** se arată lipsa ca să se tocmească, cea ce se pôte face în 3 zile cu 6 lucrători.

Conform unui protocol din 1864, în pădurea muntelui Bistriciôru se află lemn de molid cam 3 părți, ér a 4 a parte brazi și fagi, cea mai mare parte în grosime de trunchi și mai groși, dar pentru starea locului cea rea nu se pôte scôte lemnul, fără numai în dărăbuțe câte de 2" lungi, crepați în 4 și 8 darabe spre a fabrica șindile și dranițe și aceasta cu mare greutate, când se întâmplă apă de ajuns.

În amintitul protocol zic locuitorii din Borgo Rus: „Dintru această sêhlă, batâr că noi am plătit contribuțiunea, au dus până acum ómenii cei mai săraci din Mijloceni, Suseni și Prund lemn de molid pentru draniță și șindilă, tăindul (*sic!*) dărăbuțe scurte și scoțîndu-l pre apă, până în satele lor, dară fără învoirea comunei nóstre, unii cu concesiune dela ces-reg. oficiu silvanal, alții fără concesiune și aflându-i vigillii silvanali i-au arêtat la stăpânire“.

Conform protocolului din 1 Julie 1875 „sau (*sic!*) aflat pădurile în partea așa numită **Sălha Tăului** în capătul din jos lângă **Isvorul Pan** stricate și tăiete mai dinainte“ și „, una parte însemnată din acest munte sta... în proces în composesoratul învecinat **Ratoșnia**“.

BISTRIȚA ¹⁵ Cetatea liberă reg. Beszterze, Bistricium, Bistritz ori Nösen (săsește Nüsen) face lângă râul Besterz, dela carea primit și primul nume! De unde poartă și numirea Nösen, dela Nosindava lui Ptolemeus ori

dela Netindava de pe Carta Pentingeriană, alții pot decide. Ea face, după Miller, între $46^{\circ} 37'$ lungime și $47^{\circ} 32'$ lățime, într-o vale largă fructiveră. Scutul ei de apărare e un mur în jur cu turnuri și bastioane, pe care îl înconjură o groapă largă clădită din peatră. Toate arată despre fortificațiunea puternică de odinioară însă în revoluțiunea rakoșiană a fost mai de tot devastată de furibundul Ali Bașa și de atunci nu s'a putut căpăta vechia sa strălucire.

Cetatea nu e tocmai mare, cășile sunt clădite foarte strâmtorat și sunt foarte espuse pericului de foc pentru acoperișul lor de lemn, prin strade înse, spre fericire, curg păraie.

Cum că clăditu sa (*sic!*) în 1206 ori 1220 ar putea doară hotări documentul andreian.

Dintre edificile pentru servit divin posed evanghelicii biserica parochială în piață, cu un turn clădit după forma celui din Sibiu, numai că afară de acea pre dînsul, sub arătătorul orologiului, îl încongiura un balcon de piatră. Ea a fost mai înainte sfințită sântului Niculae. După moartea plebanului Mathias Teutsch, în anul 1548, din cauze urgente a fost dărâmată și sub următorul acelaia Albrecht Kirschner (Cerasinus) a fost din fundament clădită din nou.

Lângă dânsa să află gimnazul, care stă vis-a-vis de casa magistratului. Minorii posed aici o mănăstire și părinții școalelor un colegiu, care a fost pompos edificat în anul 1781. Aici e și oficiul de poștă.

Cetatea e încongiurată de multe măierști, grădini de poame și legume. Spre apus este un deal cu vie numit **Burgweingärten**, pe care se mai vad rămășițele vechiului castel **Flestenthurm**. Cumcă acest ținut nu a fost necunoscut Romanilor o arată monetele aflate nu arareori.

Târguri se țin douë, în 10 April, precum și mercuri după Bartolomei și târg de săptămână în fiecare Marți.

Sigilul mare a cetății și districtului din un scut împărțit în lungime, în câmpul cel de ântâi trei crini iar întral (*sic!*) doilea se vād cele 4 rîuri principale ungrice. Pe coiful încoronat stă un struț cu o coroană pe cap și o potcoavă în cioc. Transcripția acelaia este: „S. Civitatis Bistriciensis“, desigur un dar a regelui Ludwig cel mare. (N.N. urmează diferite date de atestare a orașului, cuprinse între anii 1290-1341).

BISTRITA – fluviu (*sic!*) în Valea Borgoului, numită și **Bistrița mare** (*Grosse Bistritz*). În documentul de împărțire a munților din Borgou din 1317 e numit **fluvius Bistricien** (*sis*).

Acesta isvoresce din munţii **Struiorul** în marginea comitatului Mureş-Turda, şi anume isvorul mai principal e **Isvorul Aurariului**, care curge spre vest, printre muntele Bistricioru şi muntele Dălbidan şi formează graniţa naturală între aceştia.

După ce primesce mai multe isvora, din dreapta şi din stânga, curge spre nord-vest pre lângă Borgo Bistriţa, Prund, Suseni, apoi spre sud-vest pre la Borgo Mijloceni, Joseni, Rus, Jad, Aldorf, oraşul Bistriţa (pre care saşii îl numesc Bistritz Fluss), până spre Sereţel, unde se împreună cu **Valea Şieului**, după ce a parcurs o cale de 15 ore. Lungimea acestui fluviu e de 190 km, isvorul şi gura fiind la 65 km depărtare de olaltă.

Afluenţii mai însemnaţi sunt:

Dea (sic!) stânga: valea **Bistriţa mică**, **Valea Stânişorei de sus**, **Repedele**, **Valea Stânişorei de Jos**, cu **Valea Şoimului de sus**, **Valea Şoimului**, **Păreul pietros**, **Bridireasa cu Păreul Şofranului**, **Valea Ciórei**, **Valea Puşcătorilor**, **Valea Fundătorilor**, **Valea Prianilor**, **Păreul Tănase** cu **Valea Lungă** dela Cuşma.

Dea (sic!) dreapta: **Valea Locureleleor**, **Măgurei**, **Tomnaticului**, **Munceilor**, **Tiha**, **Taurului**, **Păreul Şdibor**.

BISTRITA AURIE – fluviu (sic!) care dela isvorul seu între muntele **Putredu** şi **Piciorul Oncului** şi până la **Valea Diaca** formează graniţa, în parte, cu comitatul Marmăţiei şi în parte cu Bucovina, are un curs spre ost şi se varsă în **Siret** (Moldova). Se numesce „auria“ pentrucă în năsipul seu sa (sic!) aflat mult aur. La geografi (sic!) germâni ocură şi sub numirea de **Bistriţa mică**.

Afluenţii principali ai acestui fluviu sunt: **Isvorul Ştiol**, **Isvorul Putred** (cel dintâi formează graniţa cu Marmăţia) **Valea Lalei** (cu pâraele laterale **Isvorul sub jocul Pinti** şi **Isvorul Popelei**), **Rusoaia** şi **Diaca** (cari isvorăsc din Rusoaia şi Dieci). După **Isvorul Rusoaia** care formează graniţa muntelui **Dosul Stânişorei** spre vest, din acest munte isvoresc şi se varsă în Bistriţa aurie **Păreul Țiganului de sus-jos**, **Păreul Măgurei**, **Păreul Fundóia**, **Păreul Stânişorei**, în care se varsă **P. lui Gresner**, **P. Imaşului**, **Scacăi**, **P. Secătorei**, **P. Butchi**, **P. Afinetului**, **Isvorul Gândacului** cu afluenţii dea (sic!) stânga **P. Arşiţii**, **P. Gândacului** şi **P. Turnului**, ér din dreapta éráşi **Păreul Arşiţii Gândacului**, **Păreul Iapa**.

În **Diaca** se varsă păreul din **Dosul Stânişorei**, dea (sic) stânga: **Isvorul Omului**, care primesce în sine dea dreapta: **Isvorul roş**, **Păreul Paltinului**, **Isvorul Băilor**, **Isvorul Vîlfa**.

În Bistrița aurie se mai varsă în Bucovina prin canalul **Dorna**, care isvóresce din catena grupului de munți a Borgoului, rîurile **Coșna** și **Teșna**, cari formează granița cu Bucovina, apoi **Haita** și **Negrișoru**, cari trec în România.

Fluviul Bistrița aurie, ca și Someșul, e plutiver și pre densul se transportează în tot anul lemnele până la Gălați și de acolo pre Dunăre mai departe.

BISTRÎȚA MICĂ – vale în munții Borgoului, afluentă a fluviului Bistrița pre ȣermurele stîng. Isvóresce sub **Poiana Pan** și se varsă în Bistrița unde se află o moară de ferestreu și o casă.

BLAGA~Zepodea Blagi (*Hordou*)~Dealul~Poiana~Valea (*Borgo, Rodna*)

BLIDARIU –

Dealul~Arșița~Lunca~Piciorul~Podereiul~Těul~Isvorul~Păreul~ Dosul – (*Leș, Hordou, Găureni, Zagra, Măgura*)

BLINCI – Păreul (*Nepos*)

BIDIREASA – (*Maier*)

BLIDEREASA – Anieș, (*Sângeorgiu, Budacul român*)

BLIDIREIUL – pădure (*Borgo Tiha și Borgo Mureșeni, Leș*)

BLASNE – Runcul (*Feldru*)

BLAJUL – Valea~Dosul~Fața (*Borgo Mureșeni*)

BLOG – Păreul (*Feldru*)

BÎȚIA – Costa (*Poieni*)

BĂZGĂRÓIA – (*Poieni*)

BIDIUL – (*Nepos*)

BOZGA – Piciorul (*Zagra*)

BÎȚCA – păreul în Dosul Stănișórei

BOB-BOBURI – (*Nepos, Poieni*)

BOCA~Cósta (*Runc*) Piciorul (*Poieni*) Podereiul (*Feldru*)

BOBEICA – parte din muntele Besărabă (*Runc*)~ deal (*Nepos*)

BOCOCEA – Cóstă (*Rebrișóra*)

BOITA~Cóstă (*Salva*)

BONCEA ~ Dosul (*Poieni*)

BOHODEIU ~ Poiana (*Runc*)

BODAȘCĂ ~ Pripotul (*Borgo*)

BODEA – Podereiul (*Feldru*)

BOJENÓE ~ Fontana

BOLDI – măierişte ce ţine de Crainimăt, în cercul Beşineului

BOLDORIŞTE (*Mocod*)

BOLDU CILIÓII (*Rebrişóra*)~Zăvoiul (*Telciu*)

BOLNAV~Valea (*Mititei*)

BOLOVAN – parte de hotar (*Telciu*)~Arşiţa~Dealul (*Ilva mare*) –

În Bolovani (*Nepos*) –; munte(în *Dumitriţa*), Poiana (*Borgo*)

BOMBEASCĂ ~ Secătura (*Poiana*)

BOLÓCĂ ~ Tăul lui (*Stgeorgiu*)

BONĂŞCUŢA ~ Strungile

BONICĂU-BONICÓIA ~ Dosul ~ Păreul (*Găureni*)

BONCIOE ~ Valea (*Bichigiu*) ~ Dealul (*Borgo Tiha*)

BONŢIOE ~ Dosul (*Runc*)

BONDANE – Ştiabul (*Telciu*)

BONCIA ~ Dealul (*Mocod*)

BONTEA ~ Staulele ~ Păreul (*Găureni*)

BONDAR ~ Poiana (*Leş*) – pădure (*Budacul românesc*)

BONDRIŞ ~ Văile (*Parva*)

BONIC – Dosul (*Găureni*)

BORBERE – (*Valea Vinului*)

BORCUT – parte de hotar (*Zagra*)~Păreul (*Parva*)~Valea (*Parva*)~Dealul~Lunca (*Ilva mare*)~Valea (*Maier*)~Fântâna~Picioarul~Isvorul (*Borgo Suseni*)~După~Gruul (*Stgeorgiu*)

BORHA~Picioarul – graniţă cu muntele Bucşoia (*Borgo*)

BOSGARIU~Dosul – pădure (*Găureni*)

BORG (VALEA) – Această vale se estinde spre sud dela valea Someşului (Rodnei) şi paralel cu aceasta pre lângă râul Bistriţa şi anume dela oraşul Bistriţa spre răsărit până la graniţa Bucivinei. Această vale e mai puţin muntoasă decât Valea Someşului.

Borgo e numire adusă din Italia, unde se află mai multe opide cu această numire. Coloniele aşezate în această vale şi-au rădicat locuinţe resfirate pre totă valea.

Pasul Borgoului (*sau Tihuţa*), în cercul Jadului, în grupa munţilor Borgoului. Punctul cel mai înalt a drumului de stat care comunică între Transilvania şi Bucovina pre Măgura Calului e 3759,99 picioare vienez (1185,30 m).

BORTA – **BORTE** ~ Onici (*Rebra*) – hotar; Dealul (*Romuli*), Poiana (*Leş*)

BOTCA ~ Dosul – hotar (*Feldru- Nepos*)

BOTÎRLA ~ Dealul (*Poieni 1764 m*) ~ Părul lui (*Găureni*)

BOTESCU – Gropcile (*Mititei*) ~ Lunca (*Rebra mare*)

BOȚAN ~ Dealul lui (*Rebra mare, Rebrîșóra*)

BOTÓIA ~ Dealul [*Nepos, Salva (n.n.)*]

BOTA ~ Tăul Botei (*Nepos*) ~ Isvoriul (*Parva*) ~ Zăvoiul (*Stgeorgiu*)

BOU ~ Părul (*Rebra mare*) ~ Valea (*Rebrîșóra*) ~ Măgura (*Rebrîșóra*) ~ Valea ~ Arșița (*Leș*)

BOTACE ~ Dealul (*Ilva mare*)

BORTA ~ Fața Dealului (*Maier*)

BORSETE (sás) – Bîrsetea – (hotar *Dumitrița*)

BRAD (u) – parte de hotar (*Telciu*) ~ Valea (*Găureni*) ~ Lunca ~ Cîosta (*Ilva mare*) ~ Dealul (*Borgo Mijloceni*) ~ Lunca (*Feldru*) ~ Valea (*Mocod*), hotar (*Stgeorgiu*)

BRĂDET ~ Capul (*Feldru*)

BRĂDEȚEL – parte de hotar (*Bichigiu, Rebrîșóra*) ~ Gura ~ Părul ~ Șdeabu (*Rebrîșóra*) ~ Valea (*Parva*).

BRADUL DE LA CORLIAȚA – pădure a comunei Rușii Munți și Morăreni. E în legătură cu partea numită **Făgetul**.

BRAN – munte Țibleș și Părul folosit de comuna Poieni cu 280 jug. pădure, 302 jug pășune. Isvorul Branului tot acolo este.

BRANISCEA – pădure de fag pe hotarul Borgo Tiha și Borgo Mureșeni. Conform protocoalelor luate în anul 1864 pentru desemnarea tăieturilor de lemne, această pădure până în anul 1864 sa (*sic!*) folosit în comun de locuitorii comunelor Borgo Joseni, B. Mijloceni, B. Prund, B. Rus și B. Suseni, B. Tiha și B. Mureșeni, afară de comuna B. Bistrița.

Părți mai însemnate sunt: **Dealul Trișca, Poiana Ciungi, Piciorul Fodoranului pe Turiac, Valea Malului**.

Pe anul 1864/5 sa (*sic!*) asemnat comunelor B. Joseni, B. Mijloceni, B. Rus și B. Suseni, hotarul comunei B. Tiha din **Valea Rînzișenilor** și **Plaiul Făgețelului**, adică cam 10 jug. pădure de fag, unde în anul 1863/4 au avut la olaltă, ér comunei B. Prund până în Turiac în **Fundóca Frunzilianilor**. Comuna B. Tiha protestează contra asemnării. B. Mijloceni, până în 1858 au avut drept a duce lemne de focărit și fără de a asigna de acest drept sa (*sic!*) scris pădurea Braniscei pe numele comunelor Tiha și Mureșeni. Scriu că au acest drept de proprietate și numai pentru

depărtarea şi vama drumului de trăsură cu 2 boi pentru un car de lemn 48 cr. Nu au voit să li se asemneze tăieturi în acea pădure. Comuna Tiha a folosit mai mult acea pădure cu tăietul şi păşunatul şi totuşi pretinde de la comuna B. Mijloceni să plătească dare. Se vor sfătui cu celelalte comune ca să şi mai ţină pre viitor dreptul ori se vor lăsa de el.

BRANIŞTEA – pădure pre hotarul comunei Monor de 162 jug. 200^{oo}, are o poziţiune dilmósă şi gropósă în toate patru regiunile.

În **Vârful Dealul Braniştei** (692 m) e punctul de triangulaţie. În 1866 cea mai mare parte crescută cu stejari tineri é cãtră mijloc cu stejari rari şi mari în grosime până la 20“. În această pădure e cuprinsă şi pădurea **Făgetul giilor (viiilor)**.

BRANIŞTEA ~ Lunca ~ Runcul ~ Dealul (*Monor*) ~ După (*Gledin*)

BRAŞOVANCA – hotar (*Ilva mare*)

BRĂTUŞ ~ Costa ~ Dosul (*Găureni*)

BRĂTUŞA ~ din jos ~ din sus – hotar (*Găureni*)

BRĂTAN ~ Lunca ~ Obîrşia ~ Runcul ~ Strîmtura ~ Valea (*Rebra mare*)

BREB ~ Faţa ~ Dosul ~ Valea ~ Vârful (*Telciu*) ~ Măgura (*Bichigiu*)

BRETÓIA (*Telciu*) ~ Lunca

BRIAZA – munte a comunei Borgo Bistriţa, afară de teritoriul hotarului. Părţile interne a acestui munte sunt: **Stâna lui Ivănuş**, **În Briaza**, **În Capu Vulturului**, **Stânişóra**, **Dealul Cireşilor**, **Scoruşet**, **În Piciorul Tătarcei**.

După descrierea din anul 1796, spre răsărit se mărginesce cu hotarul Bistriţei şi **Baloşei**, spre apus cu hotarul comunei Uifalëu (Neudorf), cu munţii **Diaca**, **Bolovan** şi **Prislop** a comunei Dumitriţa, apoi cu muntele Runc, care se ţine de familia contelui Keményi, spre sud muntele **Piatra Stegii**. În partea ostică linia de graniţă între acest munte şi hotarul Bistriţenilor merge dela **Obârşia Stegi** la piciorul dealului până la **Obârşia Şoimului de sus**, de aici preste **Dealul între şrame**, apoi preste **Obârşia Şoimului din jos** mai departe până la **Piciorul Tătarcei** şi **Obârşia Huieşului**, mai departe peste **Obârşia Razolui**, apoi preste **Dealul între roase**, é de aici în jos în păreul **Gura Isvorului Ivan**. În partea nordică merge linia de graniţă dela acest păreu până **Sub Piatra Cuşmei**, apoi pre dunga dealului Opcina până în ţinutul **La Capul Brezi** şi la **Piatra Tërisa**.

și în acest mod se desparte acest munte în această parte de hotarul Bistrițenilor, Băloșenilor și Uifălenilor.

În partea vestică merge linia de graniță pre lângă cărarea de vite **Hētu** boilor până la locul **Surupătura la Vêrvul Vulturului** de aici drept către capetul pădurei până la locul unde a fost stână, numit **La Capul Vulturului** la pădurea **Budăcel** a comunei Uifălău.

Mai departe merge granița pre dunga dealului, apoi pre la **Comărniceș** și **Bolovan** printre munții Dumitriții **Duca** și **Bolovanul** pre dunga dealului preste **Stânișora**, dealungul **Prislopului** și țăși pre dunga dealului până la **Scorușet**.

În partea sudică e despărțit acest munte de către **Piatra Stegii** prin pârșul **Croc repede** până în **Obârșia Stegii** la punctul prim de graniță.

Acest munte formează o cōstă către răsărit dela locul **Piatra Cușmi** până la **Scorușet**, distanță cam de 4 ore în lungine, dar numai de ½ oră în lățime. Pre muchia dealului, unde e loc plan, e cam mărăcinos pentru că din cauza (*sic!*) pădurei dese nu se pōte usca, din care causă când e tēmpul umed și pre plaiuri nu se pōte umbla.

O jumătate din acest munte e câmp, cealaltă parte e pădure de brad și sabie e pășune de mijloc din cauza mocirlelor. Pentru oi este apă de ajuns dar pentru vite mari nu și acestea trebuie mănate la apă în hotarul Uifăleului, la pârșul **Isvorul Budăcel**, care nu e departe, dar din cauza cărărilor e greu pentru vite. Pășune pentru 1200 oi în 2 luni și pentru 200 boi ½ lună.

BRINSEȘTI ~ Fața (*Prislop*)

BRÎNZA ~ Dealul (*Ilva mare*)

BRUHOAIA – parte de hotar (*Hordou*) ~ In ~ Dosu (*Salva*) ~ Vârșul (*Năsăud*)

BRUȘ ~ Pârșul (*Ilva mare*)

BUBA cu **BOLTA** – munte în comuna Borgo Suseni și Mijloceni. După descrierea din 1796, granița începe în **Baltă** și merge în dreapta prin pădure drept în jos până în **Isvorul lung**, de aici pre **Isvorul printre Haituri** în jos până în **Tarnița Opcini Tarhi**, de aici, în jos, până unde **Piciorul Crucilor** ajunge în **Dorna**. De aici în stânga pre acest rîu până în Poiana de sub Măgură, de aici în jos, până la punctul prim numit la **Baltă**, face spre nord și e mai mult petros și prețipiș. Pădurile sunt mai mult dese decât bune de pășunat. Apă este de ajuns în **Isvorul Bubi** și încă în două

isvără, fără nume. Estirpăţiuni se pot face destule în ţinutul dela **Poiana Belţi**. Ómenii se ajută şi cu pădurea din ţinutul numit **Poiana Vinului**.

BUCINII ~ peste ~ în hotar (*Năsăud; Mocod*); ~ din jos ~ din sus (*Rebrişóra*)

BUCIUM – parte de hotar (*Runc*)

BUCIUMAŞ ~ Dealul ~ Fântâna ~ Dosul ~ Parêul (*Runc, Găureni*)~ Dealul (*Zagra*)

BUCINIŞ ~ isvor (*Monor*)

BUCŞA ~ Lunca (*Mocod*)

BUCINITÓREA – hotar (*St. Georgiu*)

BUCŞÓIA – munte a comunei Borgo Tiha. Părţile interne a acestui munte sunt: **Măgura Ciutelor**, **Piciorul Măgurei**, **Dosul Măgurei**, **Faşa Bucşóiei** şi **Dosul Bucşóiei**. După descrierea din 1796 spre vest se mărginesce cu muntele **Zîmbróia** şi **Miroslava**, spre sud şi ost cu hotarul comunei Tiha, spre nord cu muntele **Măgura Ciutelor** şi **Vêrvul Arilor**.

Spre vest graniţa între acest munte şi munţii **Zîmbróia** şi **Miroslava** merge de la locul numit **La Capu Dealului Toader** dealungul părêului Tiha până la **Piciorul Căzarului**. Spre sud şi ost de către hotarul comunei Tiha merge linia de graniţă dela părêul **Tiha** pre **Piciorul Căzarului** în sus până pre **Poiana Căzarului** şi mai departe până la **marginea** acestei poieni, până la **Piciorul Muntelui** unde se începe cărarea dealungul **Plaiului** până la **Piciorul Bozgi**, ér de aici dealungul marginii deasupra golisicei sau **Marginea Pripórelor** până la **Piciorul Borbiei** şi apoi pre acest picior în sus până în **Isvorul Petricelei**, apoi dealungul acestui părêu până unde se varsă în densul părêul **Isvorul Măgurei**. De la acest loc numit **Gura Isvorului Măgurei** spre nord merge graniţa dealungul părêului **Isvorul Măgurei** în sus până în **Nedeia Măgurei**, ér de aici în jos pre **Piciorul Dragoti** până în părêul Tiha, şi anume la **Capul Dealul Toader**, unde este punctul prim de graniţă şi astfel e despărţit acest munte de către muntele **Măgura Ciutelor** şi **Vêrvul Arilor**.

Acest munte constă din doué dealuri fiecare cu câte doué piscuri. Zece din 12 părţi e pădure de brad şi numai puţină de fag, din care înse 4/12 parte nu e de păşune pentrucă parte e stâncos, parte plin cu căzături, totuşi e uşor de umblat şi plaiurile sunt bune. Pre acest munte nu se pôte face fên. Pășune e pentru 600 oi pre 1 lună, pentru 150 boi 1 ½ luni. Apă este în pârâiele **Isvorul Măgurei** şi **Isvorul Petrişul**, dar pentru vite mari

prea puțină, pentru oi înse e de ajuns. În temp de secetă, pentru vite mari dealungul acestui munte nu este apă de beut.

BUCUR ~ Vlea (*Stgeorgiu*)

BUDA, Valea – rîu lateral a Șieului. În 1228 Regele Andrei II donează lui Dionisiu, oberschatzmeister, posesiunile Szeplas și villa Gyeke (fiind numită și localitatea **Bodagd n.n.**)¹⁶

BUDĂCEL – pădure în comuna Uifalău, la graniță cu muntele Briaza

BUDĂI ~ Poiana – (*Budacu românesc*)

BUDENI – (*Feldru*)

BUDĂCENI – (*Ragla*)

BUDICAN și **CARBUNERI** – măierști ținătoare de Borgo Joseni.

BUDINUL – munte a comunei Bichigiu. Se mărginesce spre N cu muntele **Vêrvu Laptelui** a comunei Sîngeorgiu, spre V. cu muntele **Piciorul Muncelului** a com. Sîngeorgiu, spre S cu partea de munte **Bîrlediu** a com. Sîngeorgiu și spre V. cu partea de munte **Dosul Grașdiului** sau Dealul Petri a com. Sîngeorgiu.

Suprafața acestui munte, conform operatului catastral, e de 277 jug. 800 ^{oo} pășune și 280 jug. pădure.

BUDIN ~ În – hotar (*Feldru*) ~ Lunca – Șesu ~ Valea (N.B. Nume sinonim aflăm la Xenopol **Just. Rom.** I, p.45 și 470).

BUDINEL ~ muntele comunei Bichigiu. Părțile interne ale muntelui sunt: **Isvorul Bistrelor** (**Poiana Cucului**, **Zepodia Miochi**, **Fântâna Bîrlezilor**). Muntele Budiu face în partea nordică spre Maramureș și propriaminte e numai o parte din muntele **Pânticele**. Se mărginesce spre nord cu muntele **Vêrvu Laptelui** a com. Sîngeorgiu, spre ost cu muntele **Piciorul Muncelului** asemenea a comunei Sîngeorgiu, spre sud cu partea de munte **Dealul Grașdului** a aceleiași comune.

Lemne și apă are de ajuns, e loc plăcut și de prima clasă. În Poiana Cucului se produc 8 cară de fîn, în Zăpodia Miochi 1, la olaltă 9 cară. Pășune e pentru 600 oi în 3 luni. După catastro suprafața acestui munte e 277 jug. 800 ^{oo} pășune și 280 pădure.

BUDUCEAN ~ Dealul (*Măgura*)

BUNGĂR – În – parte de hotar (*Mocod*)

BUHĂITOARE – râpă – 621 m (*Zagra*)

BUGA ~ Gropile Bughi (*Mititei*)

BULGĂRI ~ Piciorul ~ Isvorul – în muntele Betrâna

BULTAN ~ Poiana (*Ilva mare*)

BULBUCI ~ Preluca cu – la muntele Băsaraba

BULEA – Valea Bulii (*Stgeorgiu*)

BULȚEA ~ Șdeabul ~ Dealul (*StGeorgiu*)

BUREACA – colonie ținătoare de Borgo Rus, cu 5 locuitori în anul

1900

BUREAGA – colonie de țigani ținătoare de Dorolea cu 121 suflete

în 1900

BURDUH ~ Vale (*Runc*)

BURDEA ~ pădure în (*Borgo*)

BUSCAT – o parte de hotar (*Telciu*) cu 58 locuitori în 1900 – străbătută de 3 pâraie ~ Valea ~ Pe fața ~ Sub ~ Isvorul ~ Obârșia Buscatului

BUSCIOI ~ Podul lui (*Parva*)

BISTRIȚA-DISTRICT¹⁷ – o parte a ținutului săsesc liber reg., care este deosebit de tot de celelalte ținuturi a acestei națiuni, și din privilegiul andrean se vede foarte expicat.

Cătră nord se mărginește cu comitatul unguresc Maramurăș, cătră ost cu Moldova și comitatul Doboca, spre sud tot cu acela și al Clujului, spre vest cu comitatul Doboca și Solnocul interior. Lungimea lui se estinde pe 5 mile, dar lățimea e diferită, 2-5 mile și e împărțit în cercul de sus a Bistriței și de jos sau a Rodnei. Pe cel de întâi îl numiau și nemțesc, pe al doilea înse românesc.

Fiindcă această teritoară parte e foarte muntoasă, parte are șesuri și văi largi, așa și fructivitatea lor e deosebită. Cercul Rodnei din cauza multilor munți, văi înguste și pământ petros e cel mai sărac. Înghețul de noapte, târzie primăvara, cele timpurie cătră toamnă, timpestați spăimântătoare cu grindină și rupturi de nori, răpesc pe țerani pre adeseori de speranța lingușitoare.

Din contră, cercul Bistriței e cu mult mai binecuvântat cu câmpuri fructivere și vii, cari în parte produc o beătură bună.

Pădurile mari de stejari, adeseori cu arbori de o grosime enormă și dealurile crescute cu tot felul de lemne, conțin în abundență totul ce se poate aștepta, însă fiindcă în acel ținut nu e nici un comerț, nici o vindere din acela așa și cultura vitelor (sic!!!) nu e deloc însemnată, animalele sălbatice sunt cam sigure.

Constituția politică a avut deosebite forme. La început acest district a stat sub jurisdicțiunea supremă a conților sau comiților supremi, cari erau numiții săcuilor. Aceștia nu se alegeau, ci se denumiau de rege. Demnitatea lor nu era ereditară, gustau o anumită plată și cauzele importante s'au apelat dela dînșii, cel puțin dela 1366, la judecătoria reg. din Sibiu, ca la judecătoria supremă al națiunii, afară de rege. Numai în anul 1452 a căpătat această țerișoară comiții săi ereditari (*comites perepetuus*), cari aveau anumite privilegii.

În anul amintit regele Ladislau al V-lea declară pe Ioan Corvin de **comite ereditas** (*s.n.*) al Bistriței și districtului și îl subtrase de sub jurisdicțiunea din țară¹⁸. Din acea cei mai mulți scriitori (*sic!*) au crezut că prin aceea Bistrița sa (*sic!*) desfăcut de tot de corpul național săsesc și i sa (*sic!*) răpit tot dreptul sau libertatea legală. Însă dreptul de proprietate a lui Corvin la acest district declarat de comitat stătea numai în acea că el afară de venitele unui comite suprem gusta și celea regești și că acelea venite erau ereditari genului său.

La această schimbare Bistrițenii au rămas în legătura lor veche cu cele 7 scaune săsești și în deplină gustare a libertății și drepturilor lor. Prin urmare Bistrițenii au avut puțină cauză de a se plânge pentru această schimbare. Însă scena s'a schimbat în curund, căci Ioan Corvin, eroul și amicul omeniei, în anul 1455 sa (*sic!*) finit cariera sa glorioasă.

Castelanii din castelul Flestenthurm, cari nu aveau nici o putere și domnie asupra locuitorilor și au însușit pe nedrept o domnie despotică asupra lor și aceasta cu deosebire sub comitele ereditar Michael Szilagyi, carele afară de acea ură pe Bistrițeni nu au fost mai bine tractați decât ca inimi și sclavi. Spre norocul lor, în 1460, Szilagyi a fost dus la Constantinopol ca prizonier de resbel și decapitat. Acum demnitatea de comite al Bistriței iarăși a căzut la regele Matia Corvin și judele din Bistrița, Timár, în 1461 a fost așa de fericit că a căpătat dela rege o întărire a privilegiului lui Ioan Corvin, cu adausul ca a comitetului de cetate (*Buregrof*) n'au să plătească mai mult decât pe tot anul 100 fl. de aur, unul calculat cu 100 pfeningi.

După încoronarea sa, regele, în 20 April 1464, își renoi întărirea sa și o întări cu subscrierea baronilor imperiului și cu sigiliul său dublu.

Însă când au scăpat Bistrițenii de tot de periculoșii lor castelani, au dărâmat castelul Flestenthurm și șau (*sic!*) înconjurat cetatea cu muri – nu se poate satori sigur.

Acum au fost îngrijite afacerile acestui district ca în celelalte scaune săseşti. Cetatea şi satele stăteau sub judecătoria competentă a judeului şi senatului din Bistriţa, la care se apela Botsch (*Batoş*) în comitatul Doboca şi dela alte sate în cauze de ceartă.

Cercul românesc sau al Rodnei în timpurile noastre s'a scos dela jurisdicţiunea Bistriţei, şi dela anul 1772 (*corect 1762 n.a*) se ţine de sediul soldaţilor de graniţă. În numeroasele resbele din seclul trecut acest district totdeauna a suferit foarte mult, nici odată însă mai mult ca în anii 1602 şi 1603 fiindcă nu numai miliţia împărătească, sub renumitul George Basta, l'a devastat în modul cel mai înspăimântător, ci şi prin foame şi morburi epidemice a fost făcut pustiu şi multe sate au rămas în ruine.

DISTRICTUL NĂSEUDULUI – cu teritoriu de 45 2883/4000 miluri patrate, 54.023 locuitori. Sa (*sic!*) format la anul 1861 şi a continuat o jurisdicţiune civilă de sine stătătoare până la anul 1876, când sa (*sic!*) unit cu districtul Bistriţei, formând ambele comitatul Bistriţa-Năseud. Acest district a cuprins în sine comunele foste grănicereşti din Valea Someşului şi V. Borgoului, V. Şieului şi V. Mureşului şi 3 comune nemilitarisate. Acelea comune se ţineau de următoarele cercuri pretoriale şi anume:

1. **Cercul Rodna:** Cârlibaba, Coşna, Maier, Ilva mare, Rodna nouă, Rodna veche.

2. **Cercul Sângeorgiului:** Feldru, Ilva mică, Leş, Măgura, Nepos, Sân-Iosif, Sângeorgiu.

3. **Cercul Năseudului:** Năseud, Rebra mare, Rebrişóra, Romuli, Salva, Telciu.

4. **Cercul Zagrei:** Bichigiu, Mititei, Mocod, Poieni, Runc, Suplaiu, Zagra.

5. **Cercul Borgoului:** B. Mureşeni, Tiha, Bistriţa, Prund, Suseni, Mijloceni, Joseni, Rus.

6. **Cercul Monorului:** Budacul românesc, Ragla, Gledin, Monor, Şieut, St.Ioana, Nuşfaleu, Ruşii munţi, Morăreni.

BUŞDEIU ~ La – parte din muntele Craia (*Runc*) de 48 jug.

~ Poiana – parte din muntele Corongiş (*Feldru*)

Dealul Mireşi, Peatra lui Grumaz, Piatra Mesteacănului, Între Isvórá, Nedeia, Şasa, Piciorul cel lung, Piciorul negru, Piciorul Buşdei şi Dealul Mihăiesei.

Se mărginește spre est cu muntele **Mihăiasa** a comunei Salva, despărțit prin **Vêrvul Dealu Mihăiesi**, spre sud cu muntele **Miroșa** a comunei Sângeorgiu despărțit prin **Vêrvul Dealu Miroși**, spre vest cu muntele **Cormaia** a comunei Bichigiu despărțit prin **Obârșia Cormăii** și spre nord cu muntele **Repedea** a Maramorosenilor, despărțit prin **Vêrvul Nedeiei**.

Muntele Bușdei e foarte prețipit, stâncos și ascuțit, preste măsură de greu de umblat și rece. Pădure nu e de loc și lemnele de lipsă pentru foc și colibile pecurarilor se aduc cu mare greutate din alte locuri disponibili și de acea (*sic!*) e și numerat în clasa a treia. Apă e destulă și pășune este pentru 4000 oi pe 3 luni.

După catastru acest munte e de 814 jug. 1300^{oo} pășune și 277 jug. 300^{oo} pădure, de unde se vede că dela anul 1796 a crescut erăși pădure, unde mai înainte nu a existat.

BUTUCI ~ În – parte de hotar (*Telciu, Rebrișoara, Parva, Maier, Budacu rom.*)

BUTUCEL, BUTUCEAN – hotar (*Stgeorgiu*)

BUTOAIA ~ La ~ Preluca (*Hordou*)

BUTEA ~ Dealul (*Ilva mare*) ~ Dealul ~ Parêul ~ Calea (*Stgeorgiu*)

BUTUCEAN ~ **Runcul** – hotar (*Stgeorgiu*)

BUTCA ~ Părêul (*Ilva mare*)

CABA ~ Șesul ~ Ursoiul ~ Valea ~ Cîsta – parte de hotar (*Stgeorgiu*)

CAL, CAI ~ Valea (*Ilva mare*) ~ Măgura ~ Preluca ~ Dosul ~ Isvorul ~ Valea (*Telciu*) ~ Dealu Cali (*Zagra*) ~ Vârful ~ Valea (*Feldru*) ~ Piciorul (*Rebrișoara*) ~ Dealul ~ Măgura ~ Valea ~ Poiana ~ Piatra (*Rodna veche*)

CALEA ~ Ogașului ~ Fața ~ petrosă – graniță între Feldru și Jad ~ Sandi (*Runc*) ~ Costișată (*Telciu*) ~ roși ~ Purcăreților (*Mocod*) ~ mare (*Mititei*) ~ Lusci ~ din jos (*Rebrișoara*) ~ Săcături (*Maier*) ~ Dealului (*Lușca*) Calea din Șdeab ~ Cucuresii ~ Butii ~ de pe Cormăița ~ Fînațului (*Stgeorgiu*)

CÂCAȘNICI ~ Isvorul (*Rebrișoara*)

CĂLIMAN – munte – 1228 – decretul lui Andrei II („*Alpes Clementis*“) ¹⁹ 2034 m ~ Valea (*Zagra*)

CĂLUGĂR ~ Fața ~ Dosul – parte din muntele Muncel (*Suplai*) ~ Fața ~ Podereiul (*Feldru*)

CĂLINIŞ ~ În – hotar (*Stgeorgiu*)

CĂLINA – În ~ Valea (*Mocod*)

CĂLINI şi Călinile – (*Rodna veche*)

CĂLDĂRUŞA ~ Părul ~ Fruntea ~ Piciorul (*Parva*) ~ Faţa

(*Luşca*)

CÂMPU ~ din jos (*Telciu*) ~ Pe ~ cel mare ~ Macrişului (*Zagra*) ~

Poienii (*Runc*)

CÂMPI (*Prislop, Zagra*) ~ Capu (*Mocod*)

CÂNEPIŞTE(I) CÂNEPI (*Budacu rom., Mititei*)

CĂMĂRAŞ ~ Părul (*Salva*)

CĂMARĂ ~ La – parte din muntele Craia

CANDREA ~ Pripor – munte (*Ilva mare*)

CAPĂI ~ Părul ~ Zepodea (*Parva*)

CĂPĂȚÂNA ~ Dosul ~ La (*Feldru, Nepos*)

CĂPÂLNA – părul afluent Valea Luţului pre termurele stâng între

Gledin şi Monor.

CAPOTĂ – nume de familie după care pre hotarul comunei *Rebra*

mare sunt următoarele numiri de hotar: Gura văii lui ~ Dealul ~ Lunca ~ Părul ~ Podereiul ~ Runcul ~ Valea.

CAPRA ~ Valea ~ Dosul (*Zagra*) Caprafoi ~ Părul (*Rodna nouă*),

Căprăriile (*Leş*) Căprărişti ~ Dosul (*Poieni, Telciu, Rebrişóra*).

CĂPRIÓRA – CĂPRIORI – Gura ~ Valea (*Telciu*) ~ În (*Runc*)

CAPTĂLAN ~ Dealul (*Ilva mică*)

CAPTALANI ~ Părul (*Feldru*)

CAPUL ~ Brădetului (*Feldru*) ~ Brezei (*Borgo Bistriţa*) ~

Câmpului (*Telciu, Mocod*) ~ Celariului (*Telciu*) ~ Costişului (*Năsăud*) ~ Dealului (*Parva*);

CAPUL Dealului: (*Borgo*) ~ Calului (*Borgo*) ~ Cocoşului (*Ilva*

mică) ~ lui Toader (*Borgo*) ~ Vinului (*Rebrişóra*) ~ Hăitaşului (*Mocod*) ~

Dumbrăvii (*Feldru*) ~ Lazului (*Hordou*) ~ Muntelui (*Telciu*) ~ Petricelei

(*Borgo Bistriţa*) ~ Podului (*Rebrişóra, Mocod*) ~ Prislop ~ satului (*Luşca*)

~ Tarniţei (*Zagra*) ~ Vulturului (*B. Bistriţa*) ~ Zimbrului (*B. Mureşeni şi B.*

Tiha)

CĂRBUNERI, CĂRBUNI, CARBONIŞTE (*B. Joseni, Poieni,*

Luşca, Bichigiu)

CARĂ ~ Valea (*Feldru, Rebra mare*)

CÂRLIGATA, CÂRLEA, CÂRLIGĂȚURA (*Feldru, Maier, Rebra mare, Rebrișóra*).

CARPEN-CARPINI ~ În ~ Șdeabul (*Telciu*) ~ Dealul (*Rebra mare*) Părșul (*Găureni*)

CÂRSTEA ~ Lușca (*Rebrișóra*)

CĂȚEA ~ Valea (*Romuli, Runc*) ~ Dealul (*Măgura*) ~ Mestecenii ~ Dosul (*Gledin*)

CĂȚÂM ~ Sub (*Runc*) ~ Piatra ~ Porcoii (*Stgeorgiu*)

CĂZAC ~ Runcul (*Stgeorgiu*)

CASA ~ Popei ~ Tonci (*Telciu*) ~ Dumitreanului (*Parva*)

CĂSUȚĂ, CĂSI, CASE – CĂSOAIA ~ (*Rodna nouă*) ~ Valea (*Poieni*) ~ Dosul (*Mocod, Mititei*) ~ Gura ~ Piciorul (*Telciu*) ~ Cóna (*Rebra mare*) ~ Zepodea (*Rebrișóra*) ~ Măgura ~ Valea (*Maier*)

CASARIUL deal (*Leș*) ~ Piciorul ~ Poiana ~ Fața ~ Vârful (*Borgo*)

CĂȘLĂ ~ La (*Maier*)

CEPAN ²⁰ – comună mică în cercul Jadului, situată spre N+NV dela Bistrița. Posta ultima și telegraf e în Năseud. Locuitorii sunt mai nainte sași, puțin români și figurează și evrei.

Ține de comitatul Solnocul interior, se ține de mai mulți nobili, e locuit de sași și români, cu o parohie și beserică evanghelică, care aparține capitlului din Bistrița, e încorporată ca o filială în parochia greco-unită din Prislop și în parochia catolică din Năseud.

Acest sat se mărginește cu Prislopul NO spre N, Dumitra mare SO, Tărpui S.V, Mintiu V.N.V.

CEMBEREMBE – o numire din Parva

CELAR (*Leș și Runc*)

CERNA – hotar (*Nimigea rom.*)

CERBA ~ Dosul ~ Těul (*Mocod*)

CEPE ~ Isvorul (*Mocod*)

CERȚOIU ~ Părșul (*Runc*)

CERC ~ Runcul (*Rebrișóra*)

CERCĂNIȚA = Tărcănița ~ Cóna (*Rebra mare*)

CEPT – deal pre granița dintre districtul Bistriței și comitatul Solnocului interior, pre o ramură de dealuri care desparte pâraele Bistrița și Redainthal, între dealurile Holtoi și Dengescu, ½ oră V. spre N dela Sicmir²¹

CERBUCUL – munte (2013 m) a comunei Sânt-ióna, situat afară de hotarul comunei, lângă graniţa Moldovei. Graniţele acestui munte – după descrierea din 1796 – se încep în **Vêrvul Capu Tomnaticului** în **Dealul Lat** şi merge în dreapta în jos pre lângă munţii Moldovei turcesci pre culmea **Piciorul Cerbucului** până în **Valea Neagră**, de aici, pre acest rîu în sus până unde se întîlnesc **Piciorul Feţii Gardului** cu V. Neagră, de aici în stînga pre culmea acestui picior până în **Vêrvul Cerbucului**, unde se împreună **Faţa Gardului** şi **Dealul Lat**, de aici până la punctul prim. Certe pentru graniţe nu sunt.

Acest munte e foarte petros şi incomod. În dînsul se află apă în pârêul **Isvorul Cerbucului**, dar vitele trebuie în distanţă de o oră de departe ca să fie mînate la adăpare. Plaiurile pre partea dreaptă nu sunt grele. Pădurile sunt dese şi numai cu vite mici se pot păşuna. Acest munte e bun numai pentru oi sterpe (fără lapte), ér pentru alte vite nu e de loc acomodat. Locuri pentru estirpaţiuni nu sunt.

CETATE ~ Valea – pârêu în cercul Beşineului, care formează graniţa dintre comitatul Doboca şi districtul provincial săsesc al Bistriţei; La ~ Sub (*Mocod, Nimigea rom.*) ~ Dosul (*Maier*); parte de hotar (*Rodna veche*).

CHIRGA ~ Dealul – hotar (*Ilva mare*)

CHEIA ~ Cîsta ~ Dosul ~ Din Jos de ~ Faţa ~ Din sus de (*Runc, Bichigiu*) ~ Gîngii (*Rebra mare*) ~ Popi (*Nepos*) ~ Cheile Secului (*pădure B. Prund*)

CHEIŢA ~ Valea (*Bichigiu*) ~ cea Crişască ~ cea mare ~ din Fund (*Telciu*)

CICERA ~ Vêrvul (*B. Joseni*) ~ Dosul ~ Faţa (*Măgura*) ~ În (*St. Georgiu*) La ~ Cîsta (*Runc*) ~ Dealul ~ Dosul ~ Vêrvul ~ Valea (*Salva*) ~ La (*Telciu*) ~ cea mică (*Măgura*) ~ Cârţibavului (*Rodna nouă*) ~ Dornei ~ Între Dorne (*parte din muntele Tomnatic, între Dorna şi Dornişora*) ~ Drăganului (vêrvul cel mai înalt dela **Dealul Drăganului** (1143 m) care se află în graniţa ostică a Văii Borgoului cu Ilva mare) ~ Frăsinişului (*Rodna nouă*) ~ Lăzăroiei (1115 m.) spre nord dela Pasul Borgoului) ~ Măgura Calului (*în graniţa Văii Borgoului*) ~ Mori (*în graniţa Bg.*) ~ Poienii (*graniţa V. Bg.*) ~ Scorţii (*Bg.*) ~ Şândroiei ~ Tisei (*graniţa Bg.*) ~ Ursului (*Rodna veche*).

CICEREUL MARE, CICIREUŢ – parte de hotar (*Salva*)

CICLA (vezi *Țicla*) (*Borgo Joseni*)

CICLĂU ~ Groapa (*Șoimuș*) (vezi *Țiclău*)

CIFERA ~ Vêrvul (*Telciu*) (vezi *Țifera*)

CIFLE – vîrv de munte (1483 m.) (*Romuli*) (vezi *Țifle*)

CIFOR ~ Aria – parte de hotar (*Hordou*)

CIFOREASA ~ Dealul (*Poieni*)

CIGER – parte de hotar (*Bistrița*). În 31 Maiu 1459, regele Mathias donează „terra Ciger“ castelanilor Michael Lekel și Stepan de Hederfalya, ér în 21 februar 1469 o donează Cetății Bistriței și în 28 februar 1474 provoca conventul din Cluș – Mănăstur ca și conlucrare la introducerea cetății Bistrița în posesiunea **terra Chiger**.

În 3 Juni 1475, regele Mathias éráși donează **terra Chiger** cetății Bistrița și aceasta o confirmă și în 16 April 1488, apoi la 1 Septembrie 1494 și regele Vladislau II.

CINIA ~ Valea – părëu și hotar ~ Zepodia, Vêrvul (*Telciu*)

CILIOIA ~ Boldu (*Rebrișóra*)

CILIMONEASA ~ Părëul (*Rebra mare*)

CIUMAG ~ Dealul (*Borgo*)

CIUNGI – parte de hotar (*Rodna veche*) ~ În ~ Isvorul – parte de hotar (*Runc*) – parte de hotar (*B. Bistrița*) ~ Ciurei (*B. Suseni*) ~ Secătura cu (*Zagra*) ~ Lunca cu (*Rebra mare*) ~ Piciorul (*Ilva mare*); pădure de fag (*Mititei*)

CIUNGĂTURA ~ Nuțului – (*Ilva mare*)

CIUNGURII ~ Tomuții (*Ilva mare*)

CIUNGITURA (*Rodna nouă*)

CIUTERCA ~ Preluca lui (*Leș*)

CIUCIURGEU ~ cel mare ~ mic – piscuri în muntele Bistriciorul (*Borgo Rus*)

CIUHUL ~ Luncile (*St.georgiu*)

CIUTELE ~ Măgura (*Borgo Tiha*)

CIOSA – munte a comunei Borgo Tiha în graniță cu hotarul comunei Leș ~ Dealul (1079 m) și Vêrvul; vale principală de pre hotarul comunei Leș. Isvorele sunt în fundul hotarului spre ost de cătră muntele Ciosa curge spre vest prin mijlocul hotarului până în comună, unde se unesce cu **Lesciorul**, care curge de cătră muntele Heniu și **Vêrvul Muncel** și se varsă în riul **Ilva**. Atâta Ciosa cât și Lesciorul pe mapă (hartă n.n.) ocură sub numirea **Valea Leșului**.

CIOCINILE – hotar (*St.Georgiu*)

CIRA – Poiana (*Bichigiu*) – **CIRENI** ~ Poiana (*Ilva mare*)

CIREŞUL – Vîrf ~ Păreu ~ Faţa (*Feldru*) ~ Ia ~ Faţa (*Telciu*) ~

Piciorul (*Borgo*)

CIROŞ ~ Lunca lui (*Rebrişóra*)

CILLI ~ Păreul (*Prislop*)

CIORCA ~ Preluca (*Ilva mare*)

CIREZI (*recte Şiredi*) ~ Dealul – parte din muntele Briaza (*Borgo*

Bistriţa)

CIÓTE – hotar (*Cuşma*)

CIOCÂLTAUE ~ În – parte de hotar ~ Păraul (*Salva, Zagra*) ~ În

~ Gura (*Rebra mare*)

CIOCÂRLATUL ~ lung ~ scurt – hotar ~ Dealul (*Suplai*)

CIERŢOI ~ Păraul (*Runc*)

CIOROIUL ~ Vărrii ~ Marcului (*Nepos*) ~ hotar (*Maier*) ~ Dealul

~ Vêrvul (*Bichigiu*) ~ Păreul ~ Valea (*Rebrişóra*) ~ lui Toderas (*Salva*) ~

Podereiul ~ Lunca ~ La Cioroiul de la Petru (*Feldru*)

CIOCAN ~ Preluca ~ Podereiul (*Telciu*) ~ Poiana (*Feldru*)

CIOCLONŢ ~ Păreul (*Rebrişóra*)

CIONTUL ~ Secătura (*Feldru*)

CIŞA – munte (2061 m) a comunei Sângeorgiu românesc. Părţile interne sunt: **Isvorul Lăzilor**, **Dealul Mihuţi**, **Poiana Paltini** şi **Isvorul Crăciunelului**.

După descrierea din 1796, în dreapta se mărginesce cu muntele **Crăciunel** a comunei Rodna veche şi linia despărţitoare e **Isvorul Crăciunelului**, în stânga cu muntele **Corongiş** – a comunei Feldru, spre sud până către hotarul comunei Rodna veche, unde se împreună **Isvorul Crăciunelului** şi a **Lăzilor** şi curg în **Valea Băilor**, spre nord cu muntele **Putredul** (*com. Sângeorgiu*).

Pădure este de ajuns. Pre munte e uşor de umblat, ici-colea e cevaşi petros, pre vîrv înse e platou. Pădurea e eminaminte foarte bună de păşune, care e de ajuns pentru 700 boi pre 2 ½ şi 200 cai 2 ½ luni.

Aprópe de Isvorul Crăciunelului se pot face 15 cară de fîn.

Pre basa pazei judecătoreşti din 10 Ianuar 1899, aprobată prin art. de lege XVII în 1890 sa (*sic!*) luat un teritoriu de 337 jug. 1538 ^{oo} dintre Isvorul Cişa şi Isvorul Tisei şi sa (*sic!*) anexat la terenul montan în favórea Rodnei vechi. În cartea funduară e arătată mărimea acestui munte, după

substragerea părții anexate la terenul montan: pădure 270 jug., 1062 °°, pășune 1679 jug. 400°°, stâni 54 jug. 200°°.

CIUP – deal în districtul Bistriței între dealurile Szpurători și Bernitza, pre o ramură de dealuri care despart părul Șieu de cel al Ciraleșului sau Tecei.

CIURA ~ Ciungii ~ Poiana (*Feldru*)

CIURCUȘ ~ Zepodea – parte de hotar (*Feldru*)

CIURILĂ ~ Deal ~ Dosul ~ Fața ~ Podereiele ~ Valea – parte de hotar (*Telciu*)

CIURUL – deal din districtul militar al Bistriței, deasupra de dealul Pleș, pre o ramură de dealuri care desparte Valea Sălăuța de Valea Bichigului (cu afluenții **Fiezel** și **Bichigel**).

CLĂIȚA ~ În – parte de hotar (*Hordou*)

CLIM ~ Dosul ~ Fața ~ Valea (*Hordou*)

CLIN ~ În – parte de hotar (*Romuli*)

COCURI ~ La ~ dealul – parte de hotar (*Poieni*)

COCOZIȘ ~ În ~ Dosul – pădure (*Romuli*)

COBĂȘEL ~ Vale (*Rodna nouă*)

COBOIA ~ Părul ~ Valea – hotar (*Runc*)

COCÂRLÓIE ~ Gróapa – hotar (*Runc*)

COBELCIU ~ Dealul – hotar (*Măgura*)

COCOȘ ~ Dealul – în granița muntelui Cucureasa ~ Priporul (*Borgo Tiha*)

COCRIS ~ Prisaca (?!)

COCIOVA ~ Sub – hotar (*Stgeorgiu*)

CODEICI ~ În ~ Părul ~ Valea (*Salva*)

CODRIȘOR – un deal pre teritoriul intravilan al comunei Zagra cam în mijlocul comunei. După tradițiunea veche, se susține că cu (*sic!!*) ocasiunea unui pototp de apă, acest deal sa (*sic!*) format din dealul din sus de acesta (*spre nord*) numit **Dealul besericei**. Sub capetul acestui Codrișor, vechii locuitori sau (*sic!*) clădit o beserică; sau (*sic!*) aflat petrii mari îngropate, cu inscripțiuni a căror litere nu se mai cunosc bine. ~ La – parte de hotar (*Poieni*).

CODRU ~ Sub ~ Fața ~ Vêrvul (*Runc*)

CODREI ~ Fântâna (*Zagra*)

COFANA – parte de hotar (*Șieuț*)

COFURI (*B. Bistrița*)

COLBUL – parte de hotar (*Rodna veche*)

COLEȚE – parte de hotar (*Nepos*)

COLIBE – parte de hotar (*Leș*) ~ Mici ~ Mari ~ Între ~ Valea (*Rebra mare*) ~ Dealul ~ Valea (*Leș*)

COLIBIȚA – pădure a comunei Borgo Bistrița și Prund cu lemn de molid și brad în grosime de bârne. Lemnul se poate folosi și aduce numai cu greutate ~ o parte a muntelui Cormaia (*Bichigiu*) ~ Păreul (*Rebrișóra*)

COLNIC ~ Pe – parte de hotar (*Bichigiu, Maier, Năsăud, Stgeorz*) ~ Cóssta ~ Șdeburelele ~ Sub (*Runc*) ~ După (*Zagra*) ~ Pe ~ Valea ~ În (*Telciu, Rodna Veche*).

COLTĂU – pădure de fag ~ Grópa (*Budacul român*)

COLTAUE – parte de hotar (*Zagra*) ~ Belțile ~ Dosul ~ După Dosul ~ Valea (*Runc*)

COLUN ~ Vêrvul (*Ilva mare*) ~ Dealul (*Măgura*)

COMARNIC, COMARNICELE (*Telciu, Năsăud, Zagra, Runc, Romuli, Parva, Borgo Suseni*)

COMAN, COMANUC ~ Dealul (*Feldru*)

COMÓRA – La (*Zagra, Leș, Năsăud*)

CÓMPE – păreu ~ izvor în muntele Bistriciorul

CONDOR ~ Dealul (*Ilva mare*)

CONDRÓIA ~ Valea (*Rodna nouă*)

CONDREA ~ Dealul (*Maier*)

CONTENITA ~ pădure (*Nușfalău, Borgo Rus, Năsăud*)

CONȚA ~ Pe – hotar (*St. Georgiu*)

COPĂCIȘ ~ În – hotar (*Zagra*)

CORABIA ~ deal (*Suplai 1413 m*)

CORBURI ~ La – hotar (*Poieni*)

CORCA ~ Apa ~ Păreul (*B. Joseni*)

CORBUL – Lunca ~ Păreul (*Rebra mare*) ~ Dealul ~ Valea (*Nepos*) ~ Poiana (*la muntele Bistricioru*)

CORHA ~ Dosul (*Suplai*) ~ Cóssta (*Rebrișóra*)

CORLEAȚA – pădure (*Morăreni, Rușimunți*)

CORMAIA – muntele comunei Bichigiu, afară de teritoriul hotarului. Părțile interne a acestui munte se numesc: **În Păltiniș, Colibița, În fundul Cormaiei și În Nedei**. Se mărginesc spre Nord cu Maramureșul, către sud cu muntele **Petrosul** al comunei Salva, către est cu muntele **Mirașa** al comunei Sângeorgiu și muntele **Buzdeu** a comunei

Hordou și spre vest cu muntele **Lucăceasa** a comunei Mocod și cu muntele **Obârșia Rebrii** a comunei Mititei.

În special linia de graniță spre nord e dela piscul **Vêrvul Păretelui** pre dunga dealului său **Opcina** între **Repedea** și **Obârșia Cormaia** până în **Opcina dela Obârșia Rebri**, de aici mai departe costă dealului cătră apus până în **Prislopul Isvorului cald** în jos cevași trăgându-se în dreapta **Pe sub Cóstă** până în **Plaiu** și de-a lungul acestuia până în păreul **Isvorul Cormaiei**; trece peste Isvorul Cormaia și pre piciorul muntelui **Piciorul Păltiniș** până pre dunga muntelui **Opcina Miresi**, și anume la locul unde se află o piatră ascuțită cu un semn de cruce și din tîmpuri nememorabile desparte acest munte de muntele **Pomi**.

Acest munte are forma unei căldări și $\frac{3}{4}$ părți e loc frumos, ér $\frac{1}{4}$ parte e petros. Apă e de ajuns în **Isvorul Cormaia**. Plaiurile sunt bune. În 1796 era puțină pădure și se puteau face 50 cară de fîn. Pășune era pentru 2500 oi pre 3 luni, pentru 400 boi $1\frac{1}{2}$ lună și pentru alte 100 vite $1\frac{1}{2}$ lună.. Conform operatului catastral, are o suprafață de 1181 jugere pășune. În 1886 erau 140 jug. pădure.

~ Runcul ~ Pe ~ Pe lângă ~ După (*StGiorgiu*).

CORMAIA ~ Vale – afluent al fluviului Someș pre țermurele drept, între Maier și Sângeorgiu. Isvoresce între **Vêrful Petrișului** și **Vêrvul Nedeiei**, trece pre lângă **Dosul Grașdiului** și **Buzdei** spre sud, apoi pe lângă **D. Petrilor** spre sud-ost, primesce dela stînga **V. Petrilor**, **V. Vinului**, **V. Pleșului**, ér dea (*sic!*) dreapta **V. Cormăița**, apoi curgând în direcțiune sud-vestică, trece pre sub podul drumului de țară și se varsă în Someș. La pod, pre țermurele drept, se rădică o stîna puternică dela carea spre vest din drumul țerei duce un drum de cară pre Cormaia în sus până la **Gura Văii Vinului**, de unde se despart doue plaiuri, unul spre nord-vest până la **Dealul Petrelor** și unul spre nord preste m. **Bîrlede** (1106 m). apoi pre partea ostică și vestică a m. **Nedeia Grașdiului**, pre lângă **Vf. Rabla** (1855 m), **Vf. Laptelui** (1930 m.) **Dosul Grașdiului** (1754 m.) **Vf. Nedeii** (1855 m.) până în **Vf. Repede** (2070 m.) în granița Marmăției.

CORMAN ~ Poiana – hotar (*Parva*)

COROBANA – parte de hotar ~ În ~ **Vêrvul (Zagra, Mintiu)** ~ Dealul (*Feldru*) hotar (*Dumitrița*)

CORN ~ La (*B. Suseni*) ~ Sub ~ **Păreul (Salva)** ~ Dealului (*StGiorgiu*)

CORNI ~ Pe ~ Cornul cel mare, Cornișor ~ Părul (*Parva*) ~ Râpa cu (*Zagra*)

CORNEA ~ Plaiul ~ Poiana (*Rodna veche*) ~ Fântâna (*Mocod*) ~ Dealul ~ Părul ~ Prihodul (*Rebra mare*) ~ Muntele (*Ilva mare*)

COROBAIA ~ Parul (*Găureni*)

CORONGIȘ (*Lăzi, Vîrvul Lăzilor*) – munte a comunei Feldru afară de teritoriul hotarului. Părțile interne sunt: **Piciorul săc, Preluca, Piciorul lui Marc, Poiana Bușdei, Lăzile, Gura Plaiului, Tarnița și Isvorul roș.**

Acest munte se află în ramificațiunea care începând dela m. **Ineu** și dela muntele **Cișa** (2086 m.) care se lovesce în partea nord-vestică de Ineu, se estinde în direcțiunea sudică între râurile **Anieș** și **Isvorul mare** (*roș*) portând numele **Corongiș** și **Saca**. Acest munte e numit de poporațiunea din Rodna atât **Corongiș** cât și **Lăzi** ori **Vîrvul lăzilor** (Scriitori streini ca naturalistul Baumgarten scriu această numire încât nime nu o mai cunósce). În privință botanică, Corongișul dimpreună cu Saca e de o deosebită însemnătate.

Spre a putea ajunge pre m. Corongiș călătoria se face de comun cu carul până la scalda Valea Vinului, mai departe se face pe cai în valea dealungul râului **Isvorul mare** în sus și adecă mai întâiu pre un drum bunișor, apoi pre o cărare petrosă, trecând de mai multe ori preste rîu până la locul unde se începe suirea, carea la început întro (sic!) distanță scurtă de pădure prezisă. Preste pădure, pre pôlele libere și pline cu iarbă a muntelui drumul duce în sus puțin peziș și ajunge la un părul de munte, unde se lasă caii. De aici călătoria se prevede cu vîptuale și cu apă, căci deasupra nu se află apă de beut și merge pre jos pre o cóstă cu iarbă cam pezișă până la margina stâncilor cari se înalță ca nesce turnuri înalte, continuând sub acestea mai departe ajunge la cóma muntelui și de aici suind mai departe ajunge vîrvul cel mai înalt.

Reîntórcerea de pe Corongiș se póte face – firesce numai pre jos – și pre cóma principală carea se înclină în direcțiune cătră nord și se ajunge pre piscul acelei ramificațiuni care pórtă numirea **Saca**, care e situat ceva mai afund.

Ținutul de la stânci spre ost de aici, adecă cătră Isvorul mare și cóstele ce se află sub acela, e acoperit de o floră rară. De aici scoborând preste **Piciorul popi**, ajungem la Valea Vinului. În special pentru botanici cari voiesc se studiază mai deamenuntul Corongișul și totodată să botanizeze pre m. Saca au lipsă cel puțin de doué zile. Nóptea trebuie să o

petreacă pre Corongiș în libăr până când sa (*sic!*) întocmit căsulia de scut aprobată de adunarea generală a reuniunii carpatine în anul 1882.

După descrierea din 1796, în dreapta se mai mărginesce cu muntele **Saca** a comunei Năseud, linia de despărțire e **Obârșia Isvorului roș**, în stânga cu muntele **Gălați** a comunei Zagra și linia despărțitoare e **Piciorul Seci**, spre ost cu muntele **Cișa** a comunei Sângeorgiu, linia despărțitoare e **Isvorul Cișa**, spre vest până la riurelul **Anieșul mare**.

Pre acest munte e ușor de umblat, dar e plin de mocirle. Pădure se află numai pe coste și în afunzimi. Spre ost, lângă Cișa, e o frânghie de pădure de fag, care e de mare ajutor. Apă e de ajuns, dar fiindcă nu e abundant și de lemne, acest munte se numeră în clasa a 2 a. Pășune e pentru 5000 oi pre 3 luni, 400 boi 2 ½ și 200 cai 1 ½.

CORUȚ ~ Păreul (*Borgo Bistrița*)

COSMA ~ Costa – hotar (*Salva*)

COSMENI ~ Arșița ~ Vêrvul (*Runc*)

COSOR – parte de hotar (*Ilva mare*) ~ Fântâna ~ Păreul (*Găureni*)

COȘARCA – parte de hotar (*Stgeorgiu*)

COȘOFREȚ ~ Preluca – parte de hotar (*Ilva mare*)

COȘNA – sat în districtul militar al Bistriței, în partea ostică a culmei munților Carpați, ori a ramurii ostice de dealuri cătră cercul mărginaș a Bucovinei din Galiția; e locuit numai de români, nu sa (*sic!*) militarizat din cauză că e despărțit prin cei mai înalți munți a țerei, după proprietatea sa în țară e fără esemplu unicul cunoscut sub numele român Coșna, după păreul de asemenea numire, care curge prin dînsul, și e încorporat în parohie în Rodna, ca o filială. Acest sat mic de munte din raionul riului **Bistrița aurie** este la 6 ¼ oră depărtat dela poșta cel mai de aproape Tiha N.O. este ost și 3 ore dela cel mai de aproape poștă galițiană Poiana-Ștampei O.N.O., lângă păreul Coșna, format prin împreunarea ambelor părae **Valea Coșnița** și **Valea Bancului**, din sus de unde curge pre termurele drept păreul **Teșna împuțită**: Se mărginesce cu satul bucovinean Dorna Candreni spre sud-ost. Terenul e situat în granița Bucovinei, între **Coșna** și **Teșna** apoi între vâlcelele **Ciucureasa** și **Isvorul vâcarilor**, e muntos și cu climă aspră – din care cauză afară de fîn, în și crumpene alte cereali nu se cultivă. O parte mai mică din acest teren este mai plană înse pământul este mărăscinos (*sic!*), ér ceialaltă parte mai mare este situată pre coste de munte, cari au o înclinare de 30-60 graduri. Substratul cóstelor este în partea cea mai mare stâncos și constă parte din

şisturi cristaline de micoschistă, parte din calcari şi parte din straturi miocene.

Afară de râurile şi vâlcelele indicate mai sus se mai află şi multe părae. În intravilanul comunei se află un izvor cu apă acră.

Populaţiunea constă din români de confesiune greco-orientală şi două familii israeliţi de confesiune mosaică. Locuitorii se ocupă în prima linie cu economia de vite, apoi în parte şi ca lucrători de zi şi ca plutaşi la neguţătorii de lemne, cari transportă lemnele cumpărate din pădurile din jur pre riul Coşna şi Teşna până la Dorna Vatra şi de aici pre Bistriţa aurie până la Gălaţi (*România*).

Comuna Coşna, până în anul 1769, sa (*sic!*) ținut de Bucovina şi cu aceasta de principatul Moldovei. În anul 1769, cu ocasiunea regulării graniţei Transilvaniei, comunitatea Coşna, cu tot teritoriul ei, sa (*sic!*) anexat la Transilvania şi în privinţa administraţiunei politice la Districtul militar al Rodnei, carele a format al II-lea regiment român de graniţă transilvan şi din partea comandai militare a acestui district şi regiment, ca dirigătorie administrativă comunitatea Coşna totdeauna a fost tractată de comunitate liberă, ér locuitorii ei de oameni liberi până la disolvarea institutului de graniţă ce a urmat în anul 1851.

După desfiinţarea graniţei a devenit dubiă şi sub întrebare natura condiţiunei, atât a comunităţii ca atare şi a locuitorilor ei, cât şi a întreg teritoriul ținător de această comunitate.

„Instrument donaţional! d.d. Coşna în 7 Octobrie 1866 care sa (*sic!*) aprobat din partea fostului Guvern reg. transilvan cu d-tul Cluş în 12 Făurariu 1867 nr. 11.202 în tenórea căruia sa (*sic!*) recunoscut la fondul de stipendie dreptul de coproprietate cu comuna Coşna la pădurea amintită şi anume pentru acest fond cu 1/3 parte, ér pentru comuna Coşna cu 2/3 părţi sub următoarele condiţiuni principale:

a. Ca această pădure se remână neîmpărţirea între proprietari şi prin urmare numai venitul dela dēnsa să se distribuie în proporţiune cu 1/3 parte şi cu 2/3 părţi.

b. Tóte greutăţile căzetóre pre această pădure, precum darea Statului, spesele de vigilaré, de administrare şi de ori ce altă natură încă să se pórté în aceeaşi proporţiune.

c. Comuna Coşna ca corp (*sic!*) moral, asemenea şi locuitorii din această comună, să aibă eschisivul drept de păşunit prin întreagă pădurea, întru cît concede legea, asemenea sunt aceştia îndreptăţiţi la folosirea de

lemn pentru toate trebuințele proprii înse numai pentru sine și nu și pentru scopuri de speculațiune.

d. Esarendările și vânzările de pădure a căror venite au se între cu 1/3 parte în fondul de stipendii și cu 2/3 părți în cassa comunală din Coșna se pot realiza numai cu învoirea și coînțelegerea ambelor partide comproprietare.

e. De și morile de ferestreu aflătoare în comuna Coșna lângă riul Coșna deodată cu parcelele apertinătoare sunt proprietate eschisivă a fondului de stipendie totuși și venitele dela acestea realități încât se folosesc sau se vor folosi pentru exploatarea pădurei de pre teritoriul comunei Coșna sunt a se computa la venitele dela această pădure și a se împărți între comuna Coșna cu 2/3 părți și la fondul de stipendie cu 1/3 parte. Această pădure conține după operatul catastral și cartea funduară: pășune 20 jug., 454^{oo}, pădure 3422 jug, 447^{oo}, neproductiv 1440^{oo} – laolaltă 3443 jug., 741^{oo}.

În urma acesteia, la ordinul fostului Guvern reg. transilvan dd Cluș în 15 Junie 1866 nr.13275 și pre basa sus amintitului Instrument de învoire dd. Coșna în 17 Martie 1865 sa (*sic!*) transpus această pădure din partea administrațiunei finanțari în posesiunea și proprietatea comunei Coșna și a fondului de stipendie. Spre deplina asigurare a relațiunilor de coproprietate pentru comuna Coșna și pentru fondul de stipendie, apoi deodată și pentru regularea modului de administrare și economisare al acestei păduri sa (*sic!*) compus ca provocare la instrumentul de învoire din 17 Martie 1865 alt document.

Din incidentul că teritoriul comunei Coșna aparține la terenul revindicat și din motivul că acest teren sa (*sic!*) dat granițerilor, apoi Majestatea sa, prin ordinul din 22 Januar 1852, în urma căruia sa (*sic!*) desființat institutul de graniță din Ardeal a dispus deodată ca terenul revindicat din ambele regimente române de graniță se remână și mai departe în folosință comunelor foste grănițere așa prin contractul d.d. Bistrița în 26 maiu 1857 închiat pre basa împuternicirei date din partea fôstei c.r. locoțiința pentru Ardeal d.d. Sibiu în 6 Februar 1857 Nr. 28109/2860 și d.d. 24 April 1857 Nr. 8822/1008 între fosta ces. Reg. prefectura Bistrița în numele fondului de montur și între neguțetoriul de lemn Hassan Jarzici Hagi din Trapezunt, care sa (*sic!*) aprobat din partea sus amintitei locoțiințe cu datul Sibiu în 4 Julie 1857 Nr. 12449/1432 sa

(sic!) esarendat o parte de pădure de pe teritoriul comunei Coşna în favorul fondului de montur.

Tot acest întreprinzător a clădit pe spesele sale, lângă râul Coşna şi 6 mori de ferestreu sub condiţiune ca acestea mori, după expirarea timpului de arendă, se remănă proprietatea fondului de montur fără nici o rebonificare, spre care scop acest fond a răscumpărat dela proprietarii privaţi pământurile necesare lângă râul Coşna şi Teşna, înse nu constituiesc un complex continuativ, ci sunt separate unele dealtele (sic!)

Contra acestui decisiuni a recurs la fosta cancelarie aulică transilvană atât comuna Coşna cât şi administraţiunea fondurilor scolastice grăniţeresci din Năsăud în numele fondului de montur, în numele fondului de stipendie (mai înainte de montur), o convenţiune sub titlul „Fundament de învoire“ dd. Coşna în 17 Martie 1865.

COŞNA – râu în munţii ostici ai Rodnei (şi *poiană*), acest râu se nasce din **Parēul Văcăriilor** şi **Isvorul Vîlfii**, curge spre ost până unde se îmbină cu **Isvorul Bancului**, la dreapta au afluenţii **Parēul Juganilor** şi **Păreul lui Cirilă**.

CÓSTA – parte de hotar ~ Păreul (*Găureni*) ~ Piciorul (*Runc*) ~ Dealul (*Rebra mare*) ~ Faţa (*Telciu*) ~ În (*Zagra*) ~ Pe (*Telciu, Năsăud*) ~ Pe sub (*Bichigiu*) ~ Sub (*Mititei*) ~ Besericei (*Rodna veche*) ~ Bindiului (*Ilva mare*) ~ Birki (*Nimigea ung.*) ~ Bîtii (*Poieni*) ~ Bîzdîgii (*Năseud*) ~ Bochii (*Runc*) ~ Bocôii (*Rebrişóra*) ~ Bocosi (*Rebra mare*) ~ Boitei ~ Păreul (*Salva*) ~ Brătuşului (*Găureni*) ~ Cabii (*St.georgiu*) ~ Caselor (*Rebra mare*), Cârstii (*Runc*) ~ Cei (*Runc*) ~ Cicirei (*Runc*) ~ Cercăniţii (*Tarniţei*) ~ Contenita (*Feldru*) ~ Cosmei (*Salva*) ~ Criştolui (*Zagra*) ~ Cónsta i Doce (sic! – *Runc*) ~ Dolhăii (*Mocod*) ~ Domideştilor (*Rodna veche*) ~ Dracului (*Rebra mare*) ~ Geminelor (*Telciu*) ~ Gezuinilor (*Runc*) ~ Glodului (*Zagra, Rebra mare*) ~ Gruieşului (*Runc*) ~ Guşei (*Rebrişóra*) ~ Guşetului (*Rebrişóra*) ~ Haiti (*B. Mijloceni*) ~ Ulii (*Năsăud*) ~ Isvorului (*Rebra*) ~ Langii (*Feldru*) ~ la grădini (*Nepos*) ~ la Valea Leşului (*Ilva mică*) ~ Lazului (*Salva*) ~ Logii (*Zagra*) ~ Lucóie (*Runc*) ~ lui Brad (*Ilva mare*) ~ lui Branisce (*Ilva mare*) ~ lui Dan (*Mocod*) lui Dobel (*Suplai*) ~ lui Meletie (*Ilva mare*) ~ lui Pan (*Mititei*) ~ Lupului (*Rebrişóra*) ~ Macsinesii (*Mocod*) ~ Măgurii (*Zagra*) ~ mare (*Parva*) ~ Mastavi (*Poieni*) ~ Michetii (*Rebra mare*) ~ Morii (*Runc, St.Georgiu*) ~ Muncelului (*Rebrişóra*) ~ Nebunului (*Runc*) ~ Netedă (*Năsăud*) ~ Osoiului (*Mocod*) ~ Petrii (*Mocod*) ~ Petrósă (*Poieni*) ~ Plaiului (*Rebra mare*) ~ Pleşcuţii

(Zagra) ~ Podurilor (*Nepos*) ~ Pomilor (*Zagra*) ~ Popii (*Rebrișóra*) ~ Radului (*Rebrișóra*) ~ rea (*Borgo Prund*) ~ Remetei (*Ilva mică*) ~ Rîtului (*Poieni*) ~ Rîului (*Nepos*) ~ Roscului (*Monor*) ~ Runcului (*Nepos*) ~ Rusului (*Telciu*) ~ Satului (*Runc*) ~ Stejarului (*Telciu*) ~ Știopului (*Rebrișóra*) ~ Stâncilor (*Zagra*) ~ Secăturilor (*Năsăud, Ilva mare*) ~ Șendrii (*Runc*) ~ Teiului ~ Trăoașului (*St. Jóna*) ~ Țărcăniții (*Rebra mare*) ~ Ultoii (*Zagra*) ~ Ursului (*Zagra, Feldru*), ~ Viilor (*Lușca*).

CÓSTÈLE ~ Dumbrăvii (*St. Jóna*) ~ Luncuței (*Runc*) ~ Pleșilor (*Runc*) ~ Rîului (*Nepos*) ~ Runcului mic (*Runc*) ~ Rusului (*Runc*) ~ Secăturilor (*Ilva mică*) ~ Veneșului (*Ilva mică*).

COSTIȘ ~ În (*Mocod*) – Costișul (*Mititei*) ~ Capul ~ Părul (*Năsăud*)

COSTIȘATA ~ Valea (*Salva*) ~ Calea (*Telciu*)

COTEIU ~ După (*Mititei*)

COTURILE (*Ilva mare*) ~ Cotul (*Maier*)

COTRONȚ ~ Piciorul (*Bichigiu*)

COTOC ~ Pădurea ~ Piciorul ~ Pivele lui (*Mocod*)

COȚOBREL ~ Runcul (*Feldru*)

COTENCA ~ Dealul ~ Fața (*Măgura*)

COTRUȚ ~ Rîpa (*Borgo*)

COTRÓPĂ ~ În (*Zagra*)

COVATĂRI ~ La (*Leș, Ilva mare*)

COVERSTELE (*Rodna veche*)

CRĂCIUNEL – muntele comunei Rodna veche, afară de teritoriul hotarului. Părțile interne a acestui munte se numesc: **Fața** ~ **Dosul Crăciunelului**, **Turn-Ciungi**, **La Tăușor**, **Piatra Silichi**. Acest munte stă în legătură cu munții com. Rodna veche **Gaura**, **Curățelul** și **Beneșul**. Se mărginește de către O.S. cu **Isvorul băilor** până la îmbinarea acestuia cu **Isvorul mare**, de către veste-sud muntele **Ciungi** și muntele **Gaura** a comunei Rodna veche.

E o ramificație mică a muntelui Ineu. Suirea pre acest munte călare începe de la topitori până unde se poate face căletoria dela Rodna veche. La locul care e numit **abisul dracului**, lângă drum pre stânci se află plăcute văi și îndată ce ese căleteriorul din pădure se estinde un rît de munte, care samănă cu o grădină de flori cultivată, plină de o vegetațiune foarte abundantă și multifloră. Drumul duce în sus ca printre nesce rîturi și încovăituri serpentine, pe cari se poate călări până la așezătura culmei

dealului. De acolo se vede întreg terenul montan. Botanicul află aici o parte mare de plante rare, cari sunt şi pre Corongiș, Saca şi Mihăiasa Buşdei.

În acest munte e păşune pentru 1000 oi pre 3 luni.

CRAIA (*Detunata*) – munte (1691 m) $\frac{1}{2}$ Rebra mare şi $\frac{1}{2}$ Runc.

1. **Craia** – comuna Rebra mare are următoarele părţi interne de munte: **Isvorul Ursului**, **În Poiana rotundă** şi **Săhla Craiei**. Se mărgineşte spre ost cu muntele **Detunata** şi cu hotarul Sângeorgiului (*sic!*), spre sud tot cu acest hotar, spre vest cu pârşul **Rebra** şi spre nord cu partea comunei Runc din acest munte. În partea ostică se desparte de cătră hotarul Sângeorgiul prin **Dealul Netedei** de la locul unde **Sub Nedei** se află o poartă cu semnul crucei, apoi merge graniţa peste **Poiana rotundă** şi dealungul plaiului vechiu până în **Vêrvul Duşilor** (1460 m).

În partea sudică merge linia de graniţă dela **Vêrvul Duşilor** până în **Tarniţa**, de aici pre lângă **Isvorul Tarniţei** până în pârşul **Rebra**. În partea vestică îl desparte de muntele **Bîrlea** pârşul **Rebra** până unde curge **Isvorul Paltin** în **Rebra**, de unde în partea nordică graniţa merge pre lângă **Isvorul Paltin** în sus până la o piatră albă **La Piciorul Paltin** şi mai departe drept în sus până sub **Neteda Craiei** la o piatră însemnată cu o cruce unde e linia despărţitoare dintre acest munte şi muntele **Craia**, partea comunei **Runc**.

Acest munte constă din o cîştă de deal situată spre vest, jumătate e pădure de brad. În general era bună numai de păşune şi loc plăcut afară de pădure ruptă de vînturi şi o parte petrosă, plină de stînci şi aprópe nefolositoare. Apă puţină în **Isvorul Ursului**, dar vitele se pot mâna la adăpost în pârşul **Isvorul Făgetului**, care nu e tare departe. Plaiurile sunt bune. În **Poiana rotundă** se puteau face 20 cară de fîn, dacă nu se păşuna. Pășune a fost pentru 2500 oi pre 3 luni, 300 boi şi 100 alte vite câte 1 $\frac{1}{2}$ lună.

În un protocol despre reambularea graniţei din 1834, graniţele sunt în special următoarele: Dela **Cormaia** merge graniţa drept în sus pre **Piciorul Stanci** până în **Piatra Stanci** unde într-o stîncă e sepat semnul crucei, în **Isvorul Bidioni** o movilă de pămînt şi în **Piciorul Bideonului** în o piatră plană un semn de cruce, de aici 300 paşi e ridicată o movilă, pre **Piciorul Dealul Bochii** întrun loc mic deschis, o movilă de pămînt şi petrii, de aici 400 paşi aprópe de **Isvorul Ceilor** o movilă, de aici 250 de paşi pre o colină mică o movilă de pămînt şi petrii, mai departe la 250 paşi drept la capetul din sus a **Poienii Caplanului Iacob Pop** din Sângeorgiu

Peste Valia Orgii (Orzii) drept lângă **Plaiu** o movilă de graniță; în **Plaiul** al 2 lea în **Poiana Dialului Orgii** care e a grănițierului Vasile a Ciotului din **Stgeorgiu** e o movilă, de aici mai departe 400 pași o movilă de pământ și petrii, de aici o afunzime **Valea Oargii** preste parêu o movilă de graniță, de aici 150 pași până pre spinarea muntelui **Piciorul Dealului Oargii** în o afunzime în o stâncă e un semn de cruce, de aici preste **Poiana lui Filimon Rambulia** o movilă de graniță, de aici până în **Vêrvul Dușilor**, unde în o stâncă e scobit semnul crucii, de aici tot pre **Piciorul Dușilor** în jos până la **Tarnița Dușilor**, unde se finesce granița dintre muntele Craia a Rebrenilor și **Poiana rătundă**, apoi hotarul St.Georgiu.

2. Craia (Runc) După cartea funciară părțile de munte sunt:

- a. La Preluci, Preluca lui Vasoc, În Frasini;
- b. La Făget, la Cămară, Scăricea, La Pomii lui Pantalon;
- c. Nedeia;
- d. La Bujdeiu;
- e. La Smida, Piciorul Smizii.

Se mărginesce spre ost cu muntele **Detunata**, spre sud cu partea muntelui Craia a comunei Rebra mare, spre apus cu părêul **Rebra** și spre nord cu muntele **Betrâna** a comunei Rebrîșora.

După descrierea din 1796, în partea vestică de cătră **Detunata** e despărțit acest munte dela **Piciorul Scărișorei** prin dunga dealului până la locul unde, în partea vestică **Sub Nedeia** se află o piatră cu semnul crucii; de aici merge granița printre m. Craia (com. *Runc* și com. *Rebra mare*) drept în jos spre partea sudică până la o piatră albă la **Piciorul Paltinului** și apoi dealungul în jos până în părêul **Rebra** (cu escepțiunea că **Lunca** sau **rîtul Popii Gailia** cătră Parva se ține de hotar) până pre **Piciorul Scărișora** în sus până pre dunga dealului și astfel îl desparte de muntele **Betrâna**.

Muntele Craia constă din unele coste de dealuri cu fața spre vest, 3/4 parte e pădure de brad, din care înse numai doue părți se pot folosi de pășune, cealaltă parte înse e sterilă. Apă e de ajuns în părêul **Isvorul Făgețelului Craiei**.

Dacă ar conțeni vitele de la pășune aici s'ar putea face 4 cară de fân. Pășune a fost pentru 800 oi pre 3 luni, 200 boi 1 ½ lună. După catastru sunt rîturi și grădini 63 jug., pășune 415 jug. 700 °°, pădure 542 jug. 900°°, loc neproductiv 10 jug.

CRAIUL ~ Dosul (*Telciu*) ~ Prelucile (*Maier*)

CRAMĂ ~ La – parte de hotar (*Rodna nouă*)

CRAINIMET – 1264, Juli 16 – Papa Urban al IV demândă regelui Ştefan ca să restituie reginei acest teritor numit **Querali**.

CREȚ ~ Isvorul (*Rebra, Mocod*) ~ Vêrvul (*Mocod, Zagra*) ~ Şdeabul (*Stgeorgiu*) ~ Secătura (*Poiana*)

CRISTÓIA ~ Lazul ~ Părêul (*Rebrişóra*)

CUȚI ~ Dealul ~ Dosul (*Bichigiu*) ~ Piciorul ~ Poiana (*Suplai, Feldru*) ~ Poiana ~ Vêrvul (*Zagra*) ~ Valea (*Stgeorgiu*)

CURPENI ~ Pe (*Feldru*) ~ Fața ~ Vêrvul (*Mocod*) ~ În (*Rebra mare*) ~ parte de hotar (*Năsêud*) ~ Dealul (*Hordou*)

CUTEAN ~ Movilele (*B. Bistrița*)

CUSTURA – Parêul (*St. Georgiu*)

CURECIȘTE (*Ragla*)

CURII ~ Parêul (*Stgeorgiu*)

CURĂȚELUL – parte de hotar (*Rodna veche*) – este un munte (1524 m) cu părțile interne numite: **Vêrvul Curățelului, Piatra Calului, Coverstele, Isvorul Rusului, Dealul Curățelului.**

CURTE ~ La (*Nepos*) ~ Pe sub (*Mintiu*)

CURȚABA ~ În (*Nimigea ungurească*)

CURMĂTURA – hotar (*Maier*)

CURCANUL ~ Părêul (*Borgo Suseni*)

CURTEAN ~ Valea (*Borgo*)

CUPĂRIILE – parte de hotar (*Rodna veche*)

CUPTÓRE ~ La = Vîrful Betrâni

CUDRIC ~ În – parte de hotar (*Mocod*)

CUCUREASA – munte (1394 m) a comunei Ilva mică, afară de teritoriul hotarului; face spre ost dela comuna Rodna nouă. Această numire se află și în documente și scrieri vechi precum Kukureacza (anul 1613)²². După descrierea din 1796 muntele Cucureasa face spre vest și ost. E un munte curat plan și plăcut. Apă are puțină din care causă e bun numai de făcut fîn. Plaiurile sunt bune. Piciorul acestui munte se numesce **Dealul Săcii** (Sēcii). Certe pentru graniță nu sunt. Granița se începe în **Tarnița Cucuresei** și merge în dreapta prin păduri până în **Tarnița Dealului Săcii**, de aici în jos până în **Isvorul Cóstei rele** prin pădure, de aici pre Isvorul Cóstei rele în sus până la aripa dreaptă a unui vechiu loc de scut ce se afla aici, de aici pre plaiu cătră **Munceii înșirați**, până unde se încep Munceii înșirați a Feldrihanilor, de aici în dreapta până în **Teșna rece**, de aici pre **Dealul Cocosului** în sus până în **Capul Dealului Cocos**, de aici în stânga

prin pădure pre lângă hotarul Rodnenilor în linie dreaptă până la punctul prim în **Tarnița Cucuresei**.

Puțina pădure ce se află în acest munte e bună numai pentru pășunat, pentru estirpațiuni nu. Se pot face 140 cară de fân.

Aici se află nesce șanțuri (redute) vechi, cari, după cum arată unele socoteli vechi, sau (*sic!*) renovat în anul 1733 pre spesele țerei, prin urmare, acelea au fost făcute în timpurile de mai înainte.

Dela Cucureasa e scoborîrea spre Rodna nouă pre un drum de munte, carele a fost odinioară drum de țară, acum înse în stare rea.

CUBAVUL – hotar (*Rodna nouă*)

CUCUL ~ Parêul (*Runc*) ~ Poiana (*Bichigiu*) ~ Runcul (*Parva*)

COBĂȘEL ~ Valea (*Rodna nouă*), afluent a Someșului pre termurele drept. Isvoresce în partea sud-ost a Ineului, din muntele **Vêrvul Roș** (2116 m.), curge spre sud, trece prin comuna Rodna nouă și se varsă în Someș.

CROCU ~ părêu la granița muntelui Briaza.

CRUCI ~ Piciorul (1716 m – la granița cu Dorna) ~ Dealul ~ Poiana ~ Piciorul (*Borgo Suseni*) ~ Dosul (*Rodna nouă*) ~ Dealul (*hotar între Feldru și Ilva mică*) ~ Pe (*Telciu*) ~ La (*Salva, Mocod, Parva, Maier, Mititei*) ~ Vêrvul (*Ilva mică*) ~ Rogina la (*Mocod*) ~ Valea (*Năsăud*) ~ Dealul (*Rebra mare, Ilva mare, Nepos*) ~ Fața ~ Părêul (*Parva*) ~ Poiana (*Ilva mare*) ~ Zevoiul (*Salva*)

DOLHA ~ Poiana ~ Valea ~ Dolhóia (*Mocod*)

DÓMNA ~ Balta (*Nepos*) – Domnița ~ Obîrșia ~ Șesul (*Telciu*)

DOBODEA ~ Pe ~ Gura ~ Părêul (*Rebrișóra*) – Dobodița (*Rebrișóra*)

DOBOȘ ~ Poiana lui ~ Părêul lui (*Găureni*) – Doboșesc Podereiul (*Rebra mare*)

DOCE ~ Cóstă (*Runc*)

DOGĂRIILE ~ Părêul cu (*Rebrișóra*)

DORNA, rîu care isvoresce în munții din apropierea comitatului Mureș-Turda, curge spre vest până cătră muntele **Struniorul**, apoi în direcțiunea nord prin Bucovina până spre **Podul Coșni**, apoi curge spre ost până la **Dorna Candreni** și sub Dorna Vatra se varsă în fl. **Bistrița Aurie**. Afluenți mai principali pre teritoriul comitatului e pre partea dreaptă **Părêul Marișel**, ér pre partea stângă, după ce trece în Bucovina, e **Valea Dornișóra**.

DORNIŞÓRA ~ Valea ~Părăul – isvoresce din Muntele Măgura, curge pre lângă Dealul Rusului, trece în Bucovina, pre la Poiana Stampi şi se varsă în râul Dorna.

DORNIŞÓRA – munte a comunei Borgo Tiha afară de teritoriul hotarului. Graniţa acestui munte se începe sub **Piatra lui Drăgan în Plaiu** şi dela această stâncă merge în dreapta în sus până la a doua stână pre culmea acestui munte, de aici în sus pre culme lângă muntele provoncial **Tihul şi Ciunget** până în **Gropile lui Iosif**, de aici în stânga în jos, pre râul Dornişóra, până unde **Şdeabul dela Piatra lui Drăgan** se întâlneşte cu Dornişóra, de aici în sus pre acest şdeab până în Piatra lui Drăgan la punctul prim.

Muntele Dornişóra e petros şi stâncos, cu tarniţe, dar comod şi cu apă îndeajuns în păraele **Isvorul Gruului şi Isvorul de cătră Gropi**. Plaiurile pre munte sunt grele dar se pot tocmi cu 50 lucrători în 4 zile. Pădurile de aici sunt mai mult pentru păşunat, de estirpat nu sunt.

DÂMBU ~ Măgurilor (*Bichigiu*) ~ Negrei lui (*Bichigiu*) ~ Marcului (*Salva*) ~ Văcariului la (*Mocod*) ~ Pascului (*Găureni*) ~ Pe (*Parva*) ~ Părăul ~ Dîmbul (*Suplai*) ~ Dîmburile Mihuşii (*St.Georgiu*) ~ Popi (*Feldru*) ~ Beşii ~ românesc (*Runc*) ~ Gugumuţi lui (*Rodna nouă*)

DÎLMA ~ Vacoli (*Zagra*) ~ La ~ Glighi (*Gledin*)

DILIBAN ~ Poiana lui (*StGeorgiu*)

DIN JOS DE ~ Cheie (*Runc*) ~ sat (*Ilva mare*)

DIN SUS DE ~ sat (*Budac*)

DIN CALE ÎN JOS – hotar (*Ragla*)

DEALUL ~ lui Buriţă (*Bichigiu*) ~ lui Larion (*Telciu*) ~ Roşeţii (*Găureni*) ~ lui Boţan ~ lui Capotă ~ lui Goidan (*Rebra mare*) ~ lui Ioan ~ lui Boţan (*Rebrişóra*) ~ lui Gridan (*Nepos*) ~ lui Coman ~ lui Comănuţ (*Feldru*) ~ lui Petrea (*Nepos*) ~ Cobelciu (*Măgura*) ~ lui Hoban ~ lui Brînză (*Ilva mare*) ~ lui Feltin ~ lui Podişor (*B. Bistriţa*) ~ Jauchi (*Borgo*) ~ lui Hoitiu (*Romuli*) ~ lui Borlau (*Salva*) ~ lui Tănase (*B. Prund*) ~ Luşcei (*Telciu*) ~ Luncei (*Feldru*) ~ lat (munte 2032 m. – Ruşii – munţi) ~ Locurelelor (*Parva*) ~ Leşului (*Leş*) ~ Lung ~ Luchi (*Ilva mare*) ~ lui Coman (*Feldru*)

DEALUL lui TOADER (*Borgo Mijloceni*). E despărţit de muntele Măgura în **Valea lui Toader**, începând dela movila primă din această vale până în **Isvorul Lung**. În 1863 comuna B. Mijloceni a avut aici tăieturi de lemne pentru clădiri, trebuinţe proprii şi pentru vânzare şi-şi susţine dreptul

și pentru anul 1864 (5 și li sa (*sic!*) asemnat în **Valea pe Isvor pe sub Dealul lui Toader**.

În protocolul silvanal din 5 octombrie 1864, com. B.Suseni spune că are pădure „în muntele Dealul lui Toader sub nr. Top 3 și 43 în mărime de 1600 jugere sub numirea Fața cu Dealul lui Tóder crescută cu 3 părți de molid și 1 parte de fag încă de deosebite dimensiuni, se poate folosi ca lemn de clădiri economice pentru întrebuințare proprie și de vîndare, batăr e îndepărtată de comună ca 4 mile de loc“. Apoi: „Sub nr. Top 57 în mărime de 512 jugere tot pre muntele **Dealul lui Toader**, pădure peste tot cu lemn de molid. Din aceasta sa (*sic!*) asemnat com. B. Suseni o parte cam de 60 jugere din **Dealul Orb** pe din jos de **Poiana Comarnicului** pe plaiu, pe la **Ciurloiul Dabli** până în **Isvorul Borcutului** pe isvor în jos pe anul 1864/5.“ Comuna B. Joseni a avut tăietura asemnată dela **Ciurloiul Dalbi** spre nord până în păreul **Corci** și spre sud din **Plaiul lui Plotog** până în **Valea Locurelelor**.

DEALUL ~ Jaucii (*Borgo*) ~ Gemenilor (*Telciu*) ~ Glodului (*Zagra, Leș, Rodna veche*) ~ Glinii (parte din muntele Beneș) ~ Gândacului (în muntele Dosul Stânișórei) ~ Huhóiei (*Rodna veche*) ~ Herbului (*Bichigiu*) ~ Hordeului (*Rebrișóra*) ~ Hirenilor (*Mititei*) ~ Hurciag ~ Hoban ~ Huhuiului (*Ilva mare*) ~ Hîrli (*Rodna nouă*) ~ Henței (*Maier*) ~ Hașmelor ~ Hușt (*B. Tiha*) ~ Idociului (*Suplai*) ~ Ierbósei ~ lui Ivan (*Ilva mare*) ~ Ignățelor ~ Iliuța (*Borgo – graniță*) ~ Giuciului ~ Gesineului (*Romuli*) ~ Gruiețelor (*Runc*) ~ Gătețelor (*Parva*) ~ Gagi (*Feldru*) ~ Gondor ~ Galeș (*Ilva mare*) ~ Gârliciului ~ Grosului (*Feldru*) ~ Gobii (*Stgeorgiu*) ~ Frăsinișului (*Romuli, Ilva mică*) ~ Frumos (*Leș*) ~ Frêu (*Frîu*) (*Feldru, Nepos, Ilva mare*) ~ Fântânei (*Năsêud*) ~ Fiezelului (*Telciu*) ~ Fețelor (*Feldru*) ~ Dumbrăvii (*Hordou, Rebra mare*) ~ dintre văi (*Parva, Măgura*) ~ Dermoce ~ Durni (*Ilva mare*) ~ Dumnii (*Sîngeorgiu*) ~ Drăganului (*Borgo*) ~ Crucilor (*Borgo, Nepos, Ilva mare, Feldru*) ~ Carpenului (*Șoimuș*) ~ Colibiței (*Borgo*) ~ Comorii (*Rodna veche*) ~ Cioroiului ~ Cuților (*Bichigiu*) ~ Clinului (*Romuli*) ~ Cocurilor ~ Ciforesi (*Poieni*) ~ Cali (*Zagra*) ~ Corbului (*Nepos*) ~ Cósti (*Rebra mare*) ~ Codorului (*Mintiu, Nimigea ung.*) ~ Căptălan (*Ilva mică*) ~ Colibilor (*Leș*) ~ Colunului (*Măgura*) ~ Cicerii (*Runc, Rodna nouă, Borgo*) ~ Cârligătorei (*Feldru*) ~ Cățelei ~ Cotencei (*Măgura*) ~ lui Costan ~ Calului (*Ilva mare*) ~ Condrei (*Maier*) ~ Cocoșului (*Ilva mică*) ~ Curățelului (*Rodna veche*) ~ Ciumagului (*Borgo*).

DIACA – păreu afluent a râului Bistrița aurie pre ținmurele drept și totodată și granița naturală spre ost dintre comitatul Bistrița-Năseud (*Ungaria*) și Bucovina începând dela isvor din muntele **Vîlfa** și până se varsă în Bistrița aurie.

În cursul său spre nord primesce dea (*sic!*) stînga păraele cari isvoresc din munți și anume:

Păreul roș b. Isvorul Omului care isvor esce din m. Vîrvul Omului și dea (*sic!*) dreapta primesce **Păreul Arșiții**, în care se varsă **Isvorul roș**.

Pre Valea Diaca se transporta materialul de lemn ce se exploatează din pădurile înclinate spre această vale, în care la punctul de triangulare N. 320 se află o clausulă mare de prit apa ridicată de firma Goetz.

DIECI – munte a comunei Maier. Părțile interne de munte sunt: **Păltinișul mare, Păltinișul mic, Piciorul Alunișului, Isvorul sub Petrile roși**. După descrierea din 1796, în dreapta se mărginesc cu muntele **Vîlfa** a comunei Ilva și linia despărțitoare e **Șdiabu Frunzerilor**, spre sud cun păreul Coșna, spre nord cu muntele **Stănișora** a comunei Rodna nouă și linia despărțitoare e **Piciorul Tăului**.

Preste tot muntele e acoperit cu pădure, e loc foarte frumos, plan, curat și în totă privința plăcut. De apă se simțesc lipsă în timp de secetă.

În Păltinișul mare se pot face 401 cară de fîn în Păltinișul mic 8 și în Piciorul Alunișului 12 cară de fîn. Pășune e foarte ascelentă (*sic!*) și ajunge pentru 1500 oi pre 3 luni, 100 boi pre 2 ½ luni. După cartea funduară pădurea este de 3370 j. 568^{oo}.

Acest munte a fost obiectul unui proces între comunele Maier și Ilva.

DELUT ~ pe (*Suplai, Poieni, Runc*) ~ Delușel ~ sub ~ după (*StGeorgiu*)

DELNIȚA ~ mare (*Ragla*) Delnițele (*Mocod, Dumitrița*)

DETUNATA – muntele comunei Rebra mare. Constă din o costă de deal și are următoarele părți de munte: **Piciorul Fântânei, Isvorul Colți, Isvorul cu câmp, Cățimurile și Grui**.

Se mărginesc spre nord cu muntele **Gușetul**, spre ost cu păreul **Isvorul Cormaiei**, muntele **Dosul Grașdiului** și **Dealul Petri**, spre sud cu hotarul comunei Sângeorgiu și spre apus cu muntele **Craia**. În partea nordică linia de graniță despărțitoare de către muntele **Gușetul** o formează **Isvorul Cupelor** în jos până în păreul **Cormaia**, până la locul unde păreul **Isvorul cu câmp** curge în acesta. De aici merge spre sud dealungul

Isvorului cu câmp în sus până pre dunga dealului dintre hotarul Sângeorgiului și dintre Detunata. În partea sudică îl desparte de către muntele **Craia** și **Betrâna** dunga dealului dela Isvorul cu câmp până la **Isvorul Cupelor**.

Jumătate din acest munte e pădure și în partea ostică e foarte rău de pășunat fiindcă e de tot prețipiș și petros, de aceea e și neplăcut și așa sunt și plaiurile, cari din cauza acestei poziții nu se pot tocmi. Întrucât s'ar putea (*sic!*) transporta lemnele pre pârâul Cormaia în râul Someș s'ar putea trage ceva folos din pădure. Pășune e pentru 700 oi pre 3 luni. În 1886 pădure era de 1453 jugere.

DAMA ~ La – numirea veche a unei insule în râul Someș din jos de podul Intradamului spre Nasăud. Astăzi nu se mai aude această numire, care se află în un document despre stătorirea granițelor dintre fostul district militar al Rodnei și districtul Bistriței și comitatului Bistrița-Năsăud din 16 Septembrie 1764, în care se zice că dela **Piatra vânăta** se începe granița cu comitatul Solnocului, merge dealungul țărmurelui r. Someș până la o bucată de pământ numită „La Dama“, care de mulți ani a fost ruptă de apă cu mare putere, acolo linia de graniță se abate dela cursul apei și strătaie prin mijlocul insulei, apoi la colina dela **Lușca** éráși se înclină spre Someș.

DĂLBIDAN – munte a comunei Borgo Prund, în munții Borgoului, în partea sudică, cu o înălțime de 1697 m. Granița acestui munte se începe în **Dealul Bozgi** și de aici merge în dreapta în râul **Panu**, de aici în sus până în **Colbi** la posesiunea lui Lupu Migiaș (se zice a fi Măger) din Bistrița, de aici în sus pre râul **Aurariu** până în **Vîrvul Struniorului** unde se împreuna cu muntele **Bistricióra**, de aici pe **Șdeabul Sgîrcea** în jos până în râul Dornisóra, de aici în stânga prin pădure în jos între **Buba** și acest munte până în **Opcina Terhei** în **Tarnița**, de aici în jos pre **Isvorul printre Haturi** până în pârâul **Isvorul Lung**, de aici în jos până unde se întâlnește **Dealul Bozgii** cu **Isvorul Lung**, apoi de aici până la punctul prim.

Părțile principale ale acestui munte sunt: **Terha**, **Prislopul Dălbidanului** și pădurea pe lângă **Prelucile lui Șoinac**, apoi sunt: **Piciorul Sterpelor** și **Piciorul Tomnaticului**. O parte e curată, o parte e petrosă, o parte plană și o parte prețipișă.

Peste tot e un munte foarte comod și cu apă de ajuns. Pădurile nu sunt dese și-s bune de pășunat. În Terha se pot face 80 cară ordinare de fân.

DĂLBĂNESA ~ În – parte de hotar (*Zagra*)

DALBA ~ Ciurloiul (*Borgo Joseni*)

DAN ~ C^osta (*Mocod*) ~ Podul (*Mintiu*) ~ Valea (*Feldru*)

DARE ~ Poiana (*Ilva mare*)

DAVID ~ Valea (*Maier*)

DAHAN ~ Arinii lui ~ (*StGeorgiu*)

DEALUL BATEŞULUI – munte (1369 m.) situat la granița cu

Moldova, între văile **Haita** și **Neagra Pădurea**, cu o suprafață de 4143 jugere din care 2/3 parte a Budacului românesc și 1/3 parte a comunei Ragla. Granița acestui munte se începe spre sud la intrarea în **Tarnița Ciurgăului** dintre **Dealul Dumitrelului din jos** și Dealul Bateşului, de unde isvorăște un pârâu care curge spre ost și se varsă în **Neagra**, formând granița în partea sudică în partea dreaptă  r în partea stângă **Isvorul dela Sf nce**, care se varsă spre vest în Haita, pre  ermurele drept. Granița ostică o formează **Valea Neagră**, până în granița Moldovei, unde se unesce cu V. Haitei și **Podul Haitei**.

Numirea o p rt  probabil după comuna s sasc  Bateş (B tos) care să fi posezut (sic!) c tva temp acest munte. Această numire e  i în descrierea din 1796, în care se zice că e un munte petros, pre i i , cu tarni e ( ele)  i plăcut (comod). Are apă  i dea (sic!) dreapta, dar trebuie m nate vitele la adăpat în depărtare de o oră. Pădure e f rte pu in , nu se p te folosi pentru oi  i nici de făcut f n. Plaiurile sunt rele  i cu 50 de lucrători se pot tocmi în 4 zile.

Spinarea muntelui se numesce **V rvul Dealului Bateşului**,  r c stele **Fa a  i Dosul Bateşului**, alte p r i sunt **Piciorul cel mare  i Piatra Bateşului**.

DEALUL BANCULUI – munte (1316 m) a comunei Parva. E situat spre ost, tocmai lângă grani a cu Bucovina de care îl desparte **Isvorul Bancului**, care curge în **Valea Co na** spre sud  i se marginesce cu hotarul comunei Co na, spre vest cu Rodna  i Ilva mică, spre nord cu Feldru. Suprafa a lui face 1178 jugere, dintre cari 922 jug. e pădure, 251 jug. păşune  i 5 jug. p m nt neproductiv.

DEALUL ~ După (*Telciu, Zagra, Rebrișora, Nepos, Prislop, Borgo, Gledin*) ~ Sub (*Mintiu, Stgeorgiu, Borgo*) ~ Capul (*Borgo, Prislop*) ~ Păreul (*Rebrișora, Parva*) ~ V rful (*Mocod*) ~ Dosul (*Măgura, Stgeorgiu*) ~ Poiana sub (*Borgo*) ~ Fa a (*Măgura, Ilva mică*) ~ Calea (*Lu ca*) ~ Cornul (*Stgeorgiu*) ~ Buza (*Stgeorgiu*) Albului (*Borgo Bistri a*) ~ Agri ul (*Gledin*) ~ Belei (*Salva*) ~ Broni (*Romuli*) ~ Borti (*Romuli*) ~ Betr n ~ Boncii (*Telciu*) ~ Besericei (*Zagra, Runc*) ~ Boneilor (*Borgo*)

Tiha) ~ Bobeica (*Nepos*) ~ Buții ~ Bulții (*Stgeorgiu*) ~ Boțichi (*Poieni*), Borhoii (*Suplai*) ~ Buciumașului (*Zagra, Găureni*) ~ Bortei (*Romuli, Rebra mare*) ~ Babii (*Romuli*) ~ Bortóiei (*Nepos*) ~ Blidariului (*Leș*) ~ Beșineului (*Poiana*) ~ Buducianului (*Măgura*) ~ Budinganului ~ Botoie ~ Butii ~ Bolovanului ~ Borcutului (*Ilva mare*) ~ Balotă ~ Băran (*Rodna nouă*) ~ Braniștei (*Monor*) ~ Bîrlesei (*Maier*) Blagi (*Borgo Suseni*) ~ Beltan (*Borgo graniță*) ~ Runcu Onóiei (*Feldru*) Răcanului (*Borgo*) ~ Rebrii (*Rebra mare*) ~ Reciții (*Rodna veche*) ~ Rîpei (*Gledin*) ~ Robului (*St.Iosif*) ~ Rotund (*Mititei*) ~ Runcului (*Feldru, Leș*) ~ Runculețului (*Nepos*) ~ Ruș (*Borgo Tiha*) ~ Orb (*Borgo Suseni*) ~ Opcinii (*Rodna nouă*) ~ Pușcașului (*Stgeorgiu*) ~ Natarîș (*Rodna veche*) ~ Neamțului (*Rodna veche*) ~ Nebunului (*Runc*) ~ Nedei (*Rebra mare, Stgeorgiu*) ~ Negru (*Borgo Bistrița* – 1324 m – 2666 jugere – atestat la 1317 cu numirea *Collis Nigra* sau *Nigrae Collis*) ~ Neted (*Poiana*) ~ Malului (*Romuli, Maier, Zagra, Mocod*) ~ Mare ~ Mori ~ Muncelului (*Leș, Telciu, Gledin*) ~ Mărului (*Rebra mare, Feldru*) ~ Martinu (*Poieni, Suplai*) ~ Mănăstirii (*Rebra mare*) ~ Maselor (*Feldru*) ~ Moldovanului (*Feldru, Leș*) ~ Măzăriștilor (*Mintiu*) ~ Matei ~ Miron (*Ilva mare*) ~ Mânzatului (*Borgo Mureșeni*) ~ Marcului (*Ilva mică*) ~ Muntelui (*B. Mijloceni*) ~ Predeal (*Bichigiu*) ~ Prislopului (*Suplaiu, Ilva mică, Romuli, Borgo*) ~ Puțului (*Ilva mare*) ~ Puiului (*Borgo*) ~ Prelucilor (*Borgo Prund*) ~ Pragi (*Ilva mare*) ~ Prihodiștii (*Feldru*).

DEALUL POPI – o parte de munte a comunei Rodna veche, între **Valea Sacă** și **Valea Anieș**. Pre cîsta sudică a acestui munte se află în luna lui Maiu o frumósă floră de primăvară. În partea vestică, la o înălțime de 1248 m preste nivelul mării, este o peșteră de stalactite, care, după cum se crede, formează intrarea unei mine vechi. Peștera se estinde spre ost într-o (sic!) lungime de 175 m în munte și se scufundă în interenul pămîntului mereu în jos la 33 m, până la o crepătură de stîncă greu de trecut, care e capetul peșterei. Aceasta e la intrare de 3 m înaltă și 3 m lată și dela început până în lungime de 34 m are aceleași dimensiuni, apoi se lărgesce în distranțe neegali și în lărgimi neregulate până la o lărgime de 18 m și înălțime de 16 m și cătră capet éráși se strâmțează la 4 m înălțime și lărgime. La 34 m dela intrare se ramifică în stînga (spre nord) un ambit lateral care intră în munte într-o lărgime de 8 până la 14 m. În lăuntru atérnă de coperiș stalactite pompóse și pre păreți în jos și pre padiment se rădică stalagmite de deosebite formațiuni.²³

Aceste stalactite mai târziu au fost tare ruinate din care cauză direcţiunea reg. de mine a ordonat închiderea peşterii şi se pot visita numai sub supraveghere. Spre a ajunge la această speluncă, călătoria se face dela Rodna veche pre un drum bun în **Valea băilor** până la o colonie de băieşi, apoi pre o cărare, cea mai mare parte tare prezişă de 1850 m lungime.

DEALUL POPII (*Năseud, Zagra, Ilva mare, Feldru*) ~ Paltinului (*Parva*) ~ Păsuşului (*Romuli*) ~ Petreu (*Nepos*) ~ Petrii (*Feldru, Romuli ~ Borgo Bistriţa, Maier*) ~ Petrişului (*Zagra, Rebra mare*) ~ Pleşii (*Feldru, Rebra mare, Zagra*) ~ Poienii (*Gledin, Telciu, Runc, Stgeorgiu*).

DEALUL SCÓRȚII pre granița între Valea Borgoului și a Someşului, între dealurile **Formosa** și Intra **Optsina**, pre o ramură de dealuri carea desparte parēul Valea Ilva de cătră parēul seu afluent pre termurele stâng **Valea Leşului** – e ¼ ora N spre O dela Tihuța.

DEALUL ~ Samoilesi (*Salva*) ~ Săcăturilor (*Borgo, Telciu*) ~ Secei (*Ilva mică, Maier*) ~ Ştefăniţei (*Romuli*) ~ Ştef (*Maier*) ~ Şcradi (*Rebrişóra*) ~ Seciului (*Leş*) ~ Sucili (*Ilva mare*) ~ Scoruşului ~ Suhardului (*Rodna nouă*) ~ Şincă (*Ilva mică*) Şutului (*Rebra mare*) ~ Serceieri (*Ilva mare*) ~ Şaucii (*B. Mijloceni*) ~ Staniştei (*Borgo*) ~ Schwarz (*Şfarţii*) (*Borgo*) ~ Ştefănessi (*Ilva*) ~ Teşului (*Zagra?!*) ~ Tēului (*Găureni*) ~ Tămăieşului (*Feldru, Maier, Rebra mare*) Tarniţi (*Rebra mare*) ~ Tisei (*Parva*) ~ Taberii (*Prislop*) ~ Tincii ~ Tihuţei (*Borgo Prund*) ~ Toncii (*B. Bistriţa*) ~ Trifii (*Ilva*) ~ Tătaricii (*B. Bistriţa*) ~ Ursului (*Zagra, Bichigiu, Mintiu, Ilva mare, Feldru, Stgeorgiu*) ~ Văraticilor (*Romuli*) ~ Vezunelui (*Gezuini*) (*Romuli, Zagra*) ~ Vinului (*Parva, Rebrişóra, Ilva mare*) Văii (*Parva*) ~ Vulturului (*Nimigea rom.*).

DOS ~ În (*Budac, Dumitriţa, Runc, Nepos, Rebrişóra, Suplai, Cuşma*) ~ Păreul (*Runc, Prislop*) ~ Plaiul (*Borgo Bistriţa*) ~ Faţa (*Gledin*) ~ Arşiţi (*Runc*) ~ Alacului (*Rebra mare*) ~ Anieşului (*Maier*) ~ Arilor (*B. Mijloceni*) ~ Blajului (*Borgo Mureşeni*) ~ Boadi (*Bichigiu*) ~ Bontioaiei (*Runc*) ~ Buşcatului (*Telciu*) Bonicău (*Găureni*) ~ Bucşoiei (*B. Tiha*) ~ Broni (*Telciu*) ~ Bânelor (*Zagra*) ~ Băscăteştilor (*Suplai*) ~ Bosgariului (*Găureni*) ~ Babei (*Telciu*) ~ Bruhói (*Salva*) ~ Bonchi (*Poieni*) ~ Bidiului (*Nepos*) ~ Blidariului (*Măgura*) ~ Buciumaşului (*Runc, Zagra*) ~ Bucşoiei (*B. Mureşeni*) ~ Bichigiului ~ Borcói (*Suplai*) ~ Bontóii (*Stgeorgiu*) ~ Căţelei (*Gledin*) ~ Cormăiţii ~ Cucuresii (*StGeorgiu*) ~ Caselor (*Mititei, Mocod*) ~ cel mare (*Găureni*) ~ Comarnicelor (*Parva*) ~ Căpăţinii (*Feldru*) ~ Cicerei (*Măgura, Runc*) ~ Cucuresi (*Ilva mare*) ~ Cubăşelului (*Rodna*

nouă) ~ Cetății (*Maier*) ~ Coltóuelor (*Runc, Zagra*) ~ Crăciunelului (*Rodna veche*) ~ Caprei (*Zagra*) ~ Corhii ~ Căprării (*Telciu, Suplai, Poieni*) ~ Cuților (*Bichigiu*) ~ Curățelului (*Rodna veche*) ~ Ciocârlatului (*Suplai*) ~ Cocodișului (*Romuli*) ~ Ciuirilei (*Telciu*) ~ Cerbi (*Mocod*) ~ Cerbului (*Hordou*) ~ Cibleșelului (*Zagra*) ~ Crucilor (*Rodna nouă*) ~ Dealului Dumbrăvii (*Feldru*) ~ Dealului (*Măgura, Stgeorgiu*) Dălbăneșei (*Zagra*) ~ Dealului lui Tănase (*Borgo Suseni*) ~ Fiețelului (*Bichigiu, Telciu*) ~ Florii (*Suplai*) ~ Fătăciunii (*Bichigiu*) ~ Frumușelei ~ Glodului (*Romuli*) ~ Fiadului (*Telciu*) ~ Fărcăseșilor (*Poieni*) ~ Feldrișelului (*Sângeorgiu*) ~ Grajdului (*Stgeorgiu*) ~ Giuriului (*Romuli*) ~ Gledinarilor ~ Glodului (*Hordou*) ~ Gitoyi (*Salva*) ~ Giurgii (*Poieni*) ~ Ghețariului (*Zagra*) ~ Gruiețului (*Runc*) ~ Gîrciului (*St Georgiu*) ~ Higii (*Hordou*) ~ Hotarului (*Poieni, Găureni*) ~ Husadișului (*Leș*) ~ Hînsurilor (*Gledin*) ~ Horațian (*Stgeorgiu*) ~ Idecuiului (*Suplai, Găureni*) ~ Isvorului Halaelor (*Romuli*) ~ Ineuțului (*St.Iosif*) ~ Lespedi (*Bichigiu*) ~ Luncii mari (*Telciu*) ~ Locurelelor (*St.Georgiu*) ~ lui Londor (*Suplai*) ~ lui Lișior (*St.Georgiu*) ~ lui Timbuș (*Borgo Mijloceni*) ~ lui Rușet (*Runc*) ~ lui Stan ~ lui Radomir (*Telciu*) ~ lui Ivan (*Runc, Poieni*) ~ lui Stan (*Telciu*) ~ lui Bótcă (*Nepos*) ~ lui Lozinca (*Leș*) ~ lui Feldrihan (*Poiana*) ~ lui Cozonac (*Ilva mare*) ~ lui Laur (*Poieni*) ~ lui Bonic (*Găureni*) ~ Măgurei (*Rodna veche, Suplai, Romuli, Zagra, Măgurii, B. Tiha, B. Mijloceni*) ~ Mujileștilor (*Runc*) ~ Morii (*Telciu, Zagra*) ~ lui Mailat ~ Șiligorilor (*Hordou*) ~ lui Marti (*Poieni*) ~ Mogilelor (*Găureni*) ~ Mălcezului (*Runc*) ~ Muncelului (*Romuli*) ~ Negru (*Borgo Bistrița*) ~ Mănăstirii (*Zagra, Rebra mare*) ~ Muntelui (*Suplai*) ~ Obârșia Stegei (*Hordou*) ~ Opcinii (*Rodna nouă, Ilva mare*) ~ Ôlei (*B.Bistrița*) ~ Paltinului (*Parva, Nepos*) ~ Pătulelor (*Nepos*) ~ Peningarei (*Maier*) ~ Perșei (*Măgura*) ~ Petrii (*Runc, Salva*) ~ Petrișului (*Suplai*) ~ Petrosului (*Borgo*) ~ Podereiului (*Runc*) ~ Poienii (*Mititei, Rodna veche, Suplai*) ~ Poienii rotunde (*Măgura*) ~ Poienii Lăzăroie (*Runc*) ~ Pleșilor (*Mintiu, Salva, Stgeorgiu, Poieni*) ~ Pleșcuții (*Găureni*) ~ Ploștinilor (*B. Mijloceni*) ~ Ponorului ~ Popii (*Runc*) ~ Prelucilor (*B. Bistrița, Rodna veche*) ~ Prisecii (*Nepos*) ~ Purcăreș (*Bichigiu, Runc, Hordou*) ~ Runcului (*Hordou, Bichigiu, Măgura St.Georgiu*) ~ Rogozului (*Runc*) ~ Repedei (*Romuli*) ~ Rupturei (*Nasăud*) ~ Sasului (*Zagra*) ~ Recițișului (*Mititei*) ~ Rătundii (*Măgura*).

DOSUL STÂNIȘOREI – muntele este situat pre o regiune înaltă de 900-1932 m, producțiunea de pădure înse se estinde până la o înălțime

de 900-1600 m. Înclinarea acestor cõste este de 50-70 grade. Substratul este stâncos şi constă parte din şisturi cristaline, parte din formaţiunea Jura şi parte din straturi miocene. Clima este aspră din care cauză chiar şi în intravilanul comunei Cârlibaba, afară de fân, în şi crumpene (baraboi), alte cereali nu se cultivă.

Muntele se estinde între 42° 43' – 42° 35' lăţime nordică şi 42° 51' lungime ostică şi se mărgineşte spre ost cu **Valea Diaca** care totodată formează graniţa cu Bucovina şi cu pădurea de brad a fondului religios gr. ort. Din Bucovina. către sud cu **Păreul roş** cu pădurile comunei Maier şi cu muntele gol numit **Stânişóra**, unde sunt păşunile comunelor Rodna nouă şi Ilva mare, cătră vest cu **Valea Rusóia** cu pădurile de brad a comunelor Ilva mare şi Măgura şi cătră nord dela **Gura păreului Rusóia** până în **Gura Țibăului**, pre riul Bistriţa aurie cu comitatul Maramureşului, de aici până în **Gura părîului afinetului** cu pământurile privaţilor din comuna Cârlibaba, apoi éráşi pre Bistriţa aurie până la **Gura Diaci**, éráşi cu Bucovina.

Estensiunea teritorială a muntelui e 6307,6 jug. cat.pădure, 3166,6 jug. cat. poiană 12,91 jug. cat.drumuri, la olaltă 9487,01 jug. cat.

De la piscul principal **Vêrvul Omului** (1932 m.) se estinde muntele în direcţiunea nord-ostică şi vestică. Dela **Vêrvul Omului**, culmea principală numită **Cóma Stânişórei** ia o direcţiune nordică, iar dela **vêrvul** numit **La jocul Pinti** (1668 m) se continuă un deal **Piciorul Opincii**, **Gândacului** şi **Iapa** până în **Gura Diecii**, pre care se află **vêrvurile** numite **Gândacului** (1654 m), **Opcinei** (1471 m) şi **Iepe** (1373 m). Dela **Jocul Pintii** se continuă un deal preste **Vêrvul Măgurei** (1610 m) în direcţiunea ost-nordică, care la culmea numită **Vêrvul Țiganilor** se împarte în doué ramuri.

DOSUL ~ Slavului (*Bichigiu*) ~ Salancii (*Romuli*) ~ Sabi (*Telciu*) ~ Şdeabului (*Runc*) ~ Stejarului ~ Stâniegiei ~ Oprişasei (*Telciu*) ~ Stegiei (*Hordou*) ~ Socilor (*Salva*) ~ Seciului (*Zagra, Găureni*) ~ Strîmbei (*Romuli*) ~ Şipotului (*Parva*) ~ Secăturii (*Feldru, Măgura*) ~ Someşului (*Rodna*) ~ Strugariului (*Ilva mare*) ~ Staricii (*St. Georgiu*) ~ Țapului (*Runc*) ~ Tarbi (*Găureni*) ~ Treheşului (*Rebra mare*) ~ Fricóiei (*Nepos*) ~ Tămeului (*Borgo Joseni*) ~ Tăului (*Găureni*) ~ Ursului (*Bichigiu, Măgura, Salva*) ~ Ulmului (*Poieni*) ~ Văii seci (*Telciu*) ~ Văii Gaurei (*Găureni*) ~ Văii Varoşii (*Măgura*) ~ Văii Vasilei (*Găureni*) ~ Văii Petri (*Mintiu, Rebra mare*) ~ Văii Ursului (*Rebrişóra*) ~ Văii Lazului (*Rebra mare*) ~

Văii Lupului (*Ilva mică*) ~ Văii Vinului (*Parva*) ~ Văii Tomnaticului (*Maier*) ~ Vlacurilor (*StGeorgiu*) ~ Vlongî (*Suplai*) ~ Voriștilor (*Runc*) ~ Zîmbróiei (*Borgo Prund*) ~ Zarțului (*Rebra mare, St.Georgiu*) ~ Zimbrului (*Măgura*) ~ Zăgrii (*Mocod*).

DRUMUL ~ Gireagului ~ Petri ~ Slatinii (*Nimigea ung.*) ~ cel vechi (*Borgo Prund*).

DRĂGAN ~ Dealul ~ Piatra (*Borgo Bistrița*) ~ Părul lui (*Zagra*)

DRĂGĂNESCI ~ Sub (*Mintiu*)

DRAGOMANA (*Maier*)

DRAGOMIR ~ Valea lui (*Romuli*)

DRANIȚA (*Borgo Bistrița*)

DRILI ~ Valea (*Salva*)

DRULEA – Poiana (*Zagra*)

DRAGOTĂ ~ Piciorul (*Borgo Mijloceni*)

DRĂGICIU ~ Șdeabu lui (*St.Georgiu*)

DRACU ~ Cósă ~ Valea ~ Părul (*Zagra, Rebra mare*)

DUCA ~ munte (*Dumitrița*)

DUDE ~ Valea (*Romuli*)

DUMITRA MARE – comună atestată la 1317-1320 („Demetrii villa“)

DUMITREAN ~ Casa ~ părul (*Parva*)

DUMITRU ~ Runcul ~ Părul (*Feldru*)

DUMBRAVA (*Ragla, Zagra, Feldru, Mintiu, Mocod, Poiana*) ~ pădure ~ hotar (*Telciu, Rebra mare, Rebrîșóra, Salva, Năsăud, Rodna veche*)

DUMI ~ Dealul (*St.Georgiu*)

DUMBRĂVIȚA – În ~ Sub ~ După ~ Părul (*Năsăud, Rebrîșóra*)

DUMITRELUL – munte (1747 m) situat în partea de sud-estică a comitatului Bistrița-Năsăud spre România (Moldova). Din acest munte 2/3 părți e a comunei Budacul românesc și 1/3 parte a comunei Ragla. După descrierea din 1796 granița acestui munte se începe în Dealul Dumitrelului și merge de aici în dreapta până în Vêrvul Petrosului în linie dreaptă, de aici pre culmea acestui munte până în Tarnița Negoii, de aici pre cósă în Vêrvul Petricelii, de aici în jos preste Piciorul Peinului până în riul Neagra, de aici în jos pre Neagra până la Isvorul Ciurgăului, de aici în jos până în părul Hăita, de aici în stânga în sus până sub

Piciorul Petricelei Haiti, de aici pre acest picior în sus până în **Vêrvul Petricelei Haiti** şi de aici în jos până la punctul prim.

Părţile mai principale din acest munte sunt: **Isvorul Tarniţi Negoiului, Dosul Petrosului, Dealul Dumitrelului şi Vêrvul Petricelei**. E un munte petros, parte plan, parte peziş, de altminteră plăcut şi are apă, de ajuns în părae.

Pădurile sunt mai mult dese decât bune de păşune, pentru estirpaţiuni nu sunt. În 1845, prin rupturi de vânturi şi insecte, sa (*sic!*) cauzat multă daună.

DUS ~ În (Mintiu) **DUŞI** ~ Piciorul ~ Vêrvul (*StGeorgiu*).

EREMIE ~ Piciorul lui (*Rebra mare*)

LA FAG – parte de hotar (*Parva*) ~ Dosul (*Rebra mare*)

FĂGETUL – pădure a comunei Ruşii –munţi şi Murăreni. Această pădure formează un complex întreg şi partea fiecărei comune e despărţită numai prin un păreu. Partea comunei **Ruşii munţi** are o suprafaţă de 1824 jugere cu lemne de fag şi brad, ce se pot întrebuinţa pentru foc şi de clădiri. Conform unui protocol din 1845, are ca mete 11 movile. Partea comunei **Murăreni**, situată numai spre nord, e mărginită cu 8 movile. Are o suprafaţă de 894 jugere, cam 8 părţi cu lemn de fag şi 1/9 parte brazi. Pământul e de producţiune bună.

FĂGET – pădure de fag pe hotarul comunei Budacul românesc, cu părţile: **La Porcăreţe, Poiana Moganilor, În Butuci, Tënaţul Răglăneştilor** şi alui (*sic!*) Someşan.

FĂGET – parte de hotar (*Mocod, Runc*) ~ Viilor ~ Platonului ~ Ştiubeiului (*Monor*) ~ Isvorul (*Rebra*) ~ Poiana (*Romuli*) ~ Valea (*Parva*) ~ Piciorul (*Ilva mare, Telciu*) ~ Săcătura (*Ilva mare*).

FĂGETEL –parte de hotar (*Borgo Bistriţa, Ilva mică, Rodna nouă, Maier, Borgo Mijloceni, B. Rus, B.Joseni*)

FĂGETELUL –munte a comunei **Rodna nouă** cu părţile interne: **Poiana Suhardului, Vêrvul Omului, Poiana Stănişórei, În Rêstoci, Dealul Zîinii, Dealul Stâinii, Fruntea Făgetelului**. Este un munte uşor de umblat, curat şi plan, pădure este peste tot locul şi apă are de ajuns. În Fruntea Făgetelului se pot face 50 cară de fîn, păşune pentru 1000 oi pre 3 luni pentru 200 boi pre 2 ½ luni şi numerat în clasa prima.

FÂNTÂNA ~ Țagii ~ lui Mărcuş (*St.Georgiu*) ~ Faţa ~ Valea (*Hordou*) ~ Dealul ~ Valea (*Naseud*) ~ Păreul (*Parva*) ~ Dealul ~ Faţa (*Nepos*) ~ Piciorul (*Maier*) ~ Marcului (*Salva*) ~ La Corni (*Mocod*) ~

Lupului ~ Florei ~ cea de piatră ~ Codrei ~ Janchii ~ Stretinii (*Zagra*) ~ Rece (*Runc*) ~ Buciumașului ~ Casarului (*Găureni*) ~ Popii ~ Oncii (*Rebra mare*) ~ rece (Parva) ~ Secăturii (Feldru) ~ Ilenzi (Nimigea rom.) ~ Irincului (Mintiu) ~ Borcutului ~ rece (Borgo) ~ lui Mândriș (Runc) ~ Bîrleşilor (Bichigiu).

FÂNTÂNELE – parte de hotar (*Năsăud, Mititei, Rodna veche, Nimigea rom., Ilva mică*).

FÂNTÂNIȚA – parte de hotar (*Bichigiu*).

FĂTĂCIUNE ~ Valea ~ Dosul (*Bichigiu*).

FATA ~ Parțul Fetei mari ~ Săcătura (*Găureni*).

FĂRCĂȘESCI ~ Dosul (*Poieni*).

FAȚATA – parte de hotar (*Zagra, Mocod*).

FETELE – parte de hotar (*Parva*).

FAȚA – parte de hotar (*Telciu, Cușma, Rebrișóra, Mintiu, Șoimuș*) ~ Anieșului (*Maier*) ~ Archirișului (*Parva*) ~ Arelui (*B. Mijloceni*) ~ Arșiții (*Borgo Mureșeni*) ~ Broni (*Romuli*) ~ Babi ~ Brebului ~ Buscatului (*Telciu*) ~ Baisi (*Suplai*) ~ Bori (*Nepos*) ~ Bîrlogului ~ Berariului (*Feldru*) ~ Brînșești (*Prislop*) ~ Bucșoiei (*Borgo Tiha*) ~ Bicaușelor (*Feldru*) ~ Bubei (*Borgo Suseni*) ~ Blajului (*B. Mureșeni*) ~ Cucuresi (*Ilva mică*) ~ Cicerei ~ Cotencei (*Măgura*) ~ Cîrțibavului mare ~ mic (*Rodna nouă*) ~ Crăciunelului (*Rodna veche*) ~ Călugărului (*Suplai*) ~ Căldărușii (*Lușca*) ~ cea mare (*Feldru, Găureni*) ~ Cățelei (*Gledin*) ~ Cireșului ~ Ciurclei ~ Cóstei mari (*Telciu*) ~ Carpenilor (*Năsăud*) ~ Codrului (*Runc*) Ciucii (*Rebra mare*) ~ Crucilor (*Rodna nouă*) ~ cătră Dălbidan ~ cătră Șândroia (*Borgo Suseni*) ~ Căsariului (*B. Mureșeni*) ~ Dealului Moldovanului ~ Durni ~ Dealului Dumbrăvi (*Feldru*) ~ Dealului mare (*Ilva mică*) ~ Dealului Brînza ~ Dealului Pragi (*Ilva mare*) ~ Dealului Bortei (*Maier*) ~ Dealului Calului (*B. Bistrița*) ~ Dosului (*Gledin*) ~ Fântânelului (*Rodna veche*) ~ Frumușeli ~ Glodului (*Romuli*) ~ Fiadului ~ Fiezelului (*Telciu*) Fântânei (*Hordou, Nepos*) ~ Făgetului (*Gledin*) ~ Făgețelului (*B. Mijloceni*) ~ Giuciuului ~ Gesineului (*Romuli*) ~ Glodișului (*Telciu*) ~ Hârbului (*Bichigiu*) ~ Heniului (*B. Tiha și Mureșeni*) ~ Hânsului (*Gledin*) ~ Isvorului Halaueilor (*Romuli*) ~ Ineuțului (*Rodna nouă*) ~ lui Stan ~ lui Grigore (*Telciu*) ~ Climii (*Hordou*) ~ la fântâna rece (*Parva*) ~ Mager (*Suplai*) ~ lui Plotog (*B. Mijloceni*) ~ Măguri (*Bichigiu, Telciu, Maier, Măgura, Romuli*) ~ Munceilor (*Telciu, Romuli*) ~ Maglei ~ Mănăstirii (*Rebra mare*) ~ Lazului ~ Leorzii (*Telciu*) ~ Lazurilor (*Mintiu*) ~ Netedă

(*Borgo*) ~ Opcinii (*Coşna*) ~ Petri (*Hordou, Salva*) ~ Perşi (*St.georgiu*) ~ Popasului (*Romuli*) ~ Pîrlógelor ~ Pleşii ~ Purcăreţului (*Feldru*) ~ Porcureţului (*Poiana*) ~ Prislopului (*Tiha şi Mureşeni Borgo*) ~ Picleului (*Rodna veche*) ~ Poienei (*Maier, Telciu*) ~ Prihodiştei (*Măgura*) ~ Porcului (*Ilva mare*) ~ Repedei (*Romuli*) ~ ruşi (*Găureni*) ~ Runcului ~ Rebri (*Rebrişóra*) ~ Récitei (*Hordou, Nepos, Feldru*) ~ Şesurilor (*Telciu*) Sēcături (*Poieni*) ~ Sereşului (*Găureni*) ~ Satului (*Leş, Maier*) ~ Someşului ~ Suhardului (*Rodna nouă*) ~ Strîmbii (*Romuli*) ~ Stâni (*Mintiu*) ~ Săcăleului (*Monor*) ~ Tufelor (*Romuli*) ~ Tóncei (*Parva*) ~ Tamiţei mari ~ mici (*Ilva mare*) ~ Tămaşului ~ Tehuţei (*B. Tiha, B. Mureşeni*) ~ Tomnaticului (*B. Mijloceni*) ~ vîrvului Lăzii (*Rodna veche*) ~ Văii rele ~ seci (*Telciu*) ~ Strugariului (*Poiana*) ~ Zîmbróiei (*B. Prund*).

FAȚA GARDULUI – munte situat în partea sud-estică a comitatului, spre granița cu comitatul Mureş-Turda și spre nord către granița cu Moldova. Granița începe – după descrierea munților din anul 1796, în **Tarnița Feții Gardului** și merge în dreapta pre culme lângă **Dealul Lat** până în **Vêrvul Cerbucului**, de aici pre **Piciorul Feții Gardului** în jos până la râul **Neagra**, de aici în sus până în **Capu Piciorului Petricelei**, de aici în stânga pre acest picior în sus până în **Vêrvul Piciorului Petricelei**, de aici pre culmea muntelui Căliman până la punctul prim în Tarnița Feții Gardului.

Acest munte, care cuprinde în sine părțile **Şdeaburi** și **Poiana**, e foarte petros, preţipiş și incomod. Apă se află îndeajuns în **Isvorul Feții Gardului** și **Isvorul Negru**. Plaiurile sunt grele și pentru stâncile și nu se pot tocni. Pădurile sunt mai mult dese decât bune de pășunat.

FAȚA SĂCII (SĖCII) – munte a comunei Maier – cu părțile interne: **Piciorul Paltinului**, **Fântâna Runcului** și **Păreul Sêlhuța**. Este numai o parte a muntelui **Saca**. În dreapta se mărginesce cu **Dosul Muncelului** a comunei Sângeorgiu și linia despărțitoare e **Piciorul Fântânei**, în stânga cu muntele **Saca** a comunei Naseud și linia despărțitoare e **Isvorul Paltinului**, spre sud cu **Runcul Rêu** în hotarul comunei Maier și linia despărțitoare e **Fântâna**, spre nord cu muntele **Saca** și linia despărțitoare e pădurea **Sêlhuța**.

Acest munte e acoperit cu pădure, e ușor de umblat, curat, are lemne din abundență, de apă însă e lipsă câte odată în timp de secetă. După proprietatea sa servește eminaminte foarte mult pentru pășune și se numără în clasa cea mai bună. Pre tot muntele se fac 200 cară de fîn.

FAUR – hotar (*Șoimuș și Cușma*) – **FĂUREASA** – hotar (*Găureni*) – **FĂURIȘTE** hotar (*Runc*).

FĂȚUCA – hotar (*Cușma*)

FĂȚUICA – hotar (*Șieuf*)

FELDRİȘEL – Dosul ~ În ~ Valea (*Stgeorgiu*) ~ Valea (*Feldru*) – afluent a Someșului pre ȣermurele drept. Are ca afluent Vlaea Prelucilor.

FÊNAȚUL ~ lui Someșan ~ Raglaneștilor (*Budacu românesc*) ~ Calea (*StGeorgiu*)

FESTILĂ ~ Podereiul lui ~ Valea lui (*Ilva mare*)

FÊT ~ Vadul lui (*Feldru*)

FIAD – munte (786) – parte de hotar a comunei Telciu situată spre nord lângă ȣermurele drept al râului Sălăuȣa până în **Valea Fiadului**, carea curge dela nord paralel cu Sălăuȣa apoi luând direcȣiunea oștică se varsă în Sălăuȣa în locul numit **Gura Fiadului**.

FICUL ~ Țuranele ~ Vêrvul (*Maier*)

FIEZEL – parte de hotar ~ Dosul ~ Faȣa ~ Podu ~ Dealul (*Bichigiu*)

FLOREI ~ Dosul (*Suplai*) ~ Fântâna (*Zagra*)

FLĂMENDENI – pădure ~ poderei (*Poiana*)

FODOR ~ Dealul (*Ilva mare*)

FOR ~ Lunca (*StGeorgiu*)

FORDULAȘ ~ de jos ~ de sus (*Nimigea românească*)

FOSANCA – hotar (*Rebrișóra*)

FILIP – Grópa lui (*Mititei*) ~ Secătura lui (*Runc*)

FRASIN ~ Prislopul (*Borgo*) ~ Șdeabul ~ Lunca ~ Preluca (*Telciu*) ~ Dealul ~ Valea ~ Gogoșa (*Romuli*) ~ Obêrșia ~ Gura Văii ~ Valea ~ Părêul ~ Vêrvul (*Rebra mare*)

FRASINI ~ Gura ~ Zăpodea (*Rebrișóra*) ~ În ~ Lunca (*Runc*)

FRĂSINIȘ – parte de hotar (*Suplai, Parva, Feldru, Ilva mare, Rodna nouă*) ~ Podereiul ~ Valea (*Romuli*) ~ Preluca (*Telciu*) ~ Dealul (*Ilva mică*) ~ Parêul (*Maier*) ~ Ardanului (*Budacu rom.*)

FRIGUROSU – parte de hotar (*Rebra mare*)

FRÎU ~ Dealul ~ (*Ilva mare*)

FRUMUȘAUA ~ Valea ~ Dosul ~ Faȣa ~ Podul (*Romuli*) ~ Prislopu (*Telciu*)

FRUMUȘICA – parte de hotar ~ Valea (*Romuli*)

FRUMOS ~ Dealul (*Leș*)

FRUNTEA ~ Poianeii ~ Stejarul (*Telciu*) ~ Petri (*Romuli*) ~ Căldărușii (*Parva*) ~ Tisei (*Leș*)

FRUNTURI – parte de hotar (*Nimigea românească*)

FUNDĂTURI – parte de hotar (*St.Georgiu, Mintiu, B.Mijloceni*) ~ Maglei (*Rebrișóra*)

FUNDÓIELE – parte de hotar (*St.Ioana, Hordou*) ~ Văii popii (*B.Suseni*)

FUNDUL ~ Văii lui Ivan ~ Șutăilor (*Poieni*) ~ Plaiului (*Cușma*) ~ Cormaiei ~ În (*Telciu*) ~ Strîmbei ~ Grădinilor (*Romuli*) ~ Stîncilor (*Nepos*) ~ Secătorei (*Leș*) ~ Negrișorei (*B. Bistrița*) ~ Rusóiei (*Ilva mare*)

FURCUTĂ ~ În (*Poieni*)

FURCITURI ~ Tisei (*Telciu*) ~ În (*Poieni, Mititei, Maier*)

GAGI – munte a comunei Maier (1851 m), cu părțile interne: **Isvorul Gagilor, Isvorul Boșoșilor și Dealul negru**. Se mărginesce cu muntele Preluci, linia despărțitoare e **Nedeia Dealului negru** în stînga cu muntele **Ineuțul** a comunei St. Iosif și linia despărțitoare e **Nedeia Isvorului Scorușului** spre sud cu pârșul **Someșel**, spre nord cu **Nedeia Lali** a comunei Ilva mare.

O parte din acest munte e fôrte petrosă. Apă e de ajuns, lemne înșe sunt puține și preste tot acest munte e numerat în clasa a 2-a. Pășune este pentru 1000 oi pre 3 luni și pentru 100 cai pre 2 ½ luni.

GĂGI ~ Pe (*Năsăud*) ~ Sub (*Rebrișóra*)

GĂLAȚI – munte (2054) din care o parte e a comunei Vărarea (*Nepos*) ér altă parte a comunei Zagra. Au următorele părți: **Isvorul Laptelui, Nedeia, Tomnatic, Isvorul Popi și Isvorul negru** (partea Vărarei). Partea comunei Zagra are părțile de munte: **Piatra albă și Piciorul sec**.

Se mărginesce în dreapta cu muntele **Corongiș** a comunei Feldru și limita despărțitoare e **Piciorul Sec**, în stînga cu muntele **Isvorul mare** a comunei Năsăud și limita despărțitoare e **Piciorul din Runcii Gemenei**, spre nord cu muntele **Pusdria** și **Știol** din Maramureș, spre sud cu pădurea **Între Isvórá** unde se împreună riurelul **Anieșul mare** cu **Isvorul mare**. Granița e **Piatra Albă**.

Preste tot, în ambele părți de munte, e puțină pădure. Terenul e plăcut și pre piscuri e plan și e clasificat de prima ordine.

Partea de munte a comunei Vărărea e pășune pentru 2500 oi pre 3 luni, 300 boi pre 2 ½ luni și 100 cai pre 2 ½ luni, ér în partea comunei Zagra pentru 800 oi în 3 și 300 boi pre 2 ½ luni.

GÂNGA – parte de hotar (*Rodna nouă*)

GARD ~ După (*Nepos*) ~ Țarinei (*Rebra mare*)

GÂRLA ~ Secătura (*B.-Mureșeni*)

GÂRLICIUL – hotar (*Maier*) ~ Dealul ~ Opcina (*Feldru*)

GAURA ~ Valea (*Runc, Zagra*) – munte (*Rodna veche*) cu Cónsta Netedului – pășune pentru 1600 oi pre 3 luni, 100 cai pre 2 ½ luni)

GĂURE ~ La (*Nepos*) – **GĂORIȚELE** – hotar (*Rebra mare*)

GĂUNÓSA – hotar (*Rodna veche*)

GĂVOJDIE – hotar (*Zagra*)

GEMENEA – munte – 2191 m (*Rodna veche*)

GERGELEU – munte 2180 m (*Rodna veche*)

GERSA – Vale (*Rebrișóra*)

GEZUINI – parte hotar (*Zagra, StGeorgiu*) ~ Cónsta ~ Valea (*Runc*)

GÎNDACUL a).- parte de munte din Dosul Stânișórei. Dealul Gândacului, sub care numire ocură și pre mapa militară, cu vârful cel mai înalt de 1471 metri. Acest deal pleacă din partea sudică a comunei Cîrlibaba și se estinde de cătă (*sic!*) Vîrvul Stânișórei spre ost, scobóră spre Bistrița aurie până la înălțimea de 1378 m, cătră Gura pârăului *Diacă*, unde în 1848 era vulturul de graniță, iar în 1866 era casa de cordon.

b). **Isvorul Gîndacului**, numit și **Părěul** – afluent al Bistriței aurii pre țermurele stâng ~ **Arșița Gîndacului**

GITOLD – parte de hotar (*Rebra mare, Rebrișóra*)

GHIDRA ~ Pe – hotar (*Parva*)

GINGEA – pădure (*Șieuf*)

GHEȚARIU ~ Dosul – pădure (*Zagra*)

GHIȘA ~ mare ~ mică – hotar (*Budacu românesc*)

GIURGEASCA – hotar (*StGeorgiu*)

GLEDINARI ~ Dosul ~ Poienile (*Monor*)

GLIMEC ~ Pe – hotar (*StGeorgiu*)

GLOD ~ hotar (*Năsěud, Maier*) ~ Părěul (*Borgo*)

GORE ~ Grópa – (*Borgo Mureșeni*)

GORDĂNESA ~ În – (*Zagra*)

GORUIU – parte de hotar (*Mocod*)

GORUNDURI – parte de hotar (*Poieni*)

GORUNI – parte de hotar (*Mititei*)

GRĂDINA ~ Macri (*Găureni*) ~ Țigănci (*Nepos*) ~ Vântului

(*Borgo*)

GRAJDIU ~ Dosul ~ Nedeia (*St. Georgiu*)

GREII LACULUI – hotar (*Rebra mare*)

GROHOT – hotar (*Parva*)

GRÓPA ~ Zagni ~ Văsălăşoie (*Mocod*) ~ lui Cilip (*Mititei*) ~

Cocârlóe ~ Piclului (*Runc*) ~ Popi roş ~ Ilóe (*Rebrişóra*) ~ În ~ Părăul ~ Pe

~ Ursului (*Parva*) ~ Sătească ~ La (*Nepos*) ~ Moşului (*Feldru*) ~ Lupului

(*Ilva mare*) ~ Coltăului (*Budac*) ~ Panti ~ lui Menarche (*Feldru*)

GROPI-GROPILE ~ În ~ Dosu (*Salva*) ~ În (*Poieni*) ~ Botesci ~

Bughi (*Mititei*) ~ În ~ (*Rodna, Rebra mare, St. Georgiu*)

GROȘI ~ În ~ Vêrvul (*Năsëud*) ~ Pe ~ mari ~ Prihodişte (*Zagra*) ~

Poieni (*Rebrişóra*) ~ În (*Feldru*) ~ La (*St. Georgiu*) ~ Grosul (*Nimigea*

rom.)

GRUIUL – munte (1840 m) a comunei Borgo Tiha, în granița cu

comitatul Mureş – Turda. În acest munte se află o parte numită Stâna din

Gruiu (1614 m) ~ Pe (*Rebrişóra, Telciu, Budacu românesc, Zagra*) ~

Borcutilui (*St. Georgiu*)

GRUIET ~ din jos ~ din sus (*Mititei*) ~ În ~ Dealul (*Mocod,*

St. Georgiu) ~ Cósta ~ Dosul (*Runc*).

GUDEA – pădure pre hotarul comunei Monor de 104 jug., stejari,

pământ productiv.

GUGUMUȚI ~ Dîmbul lui (*Rodna nouă*)

GURA – Babei ~ Bichigiului ~ Buscatului ~ Bîrlóie (*Telciu*) ~

Dolhăii (*Mocod*) ~ Bróni (*Romuli*) ~ Brădătelului (*Rebrişóra, Rebra*) ~

Cișii ~ Coclului ~ Căsóiei ~ Fiezelului ~ Fiadului (*Telciu*) ~ Ciocâltăuălor

(*Rebra mare*) ~ Isvorului ~ Iederei ~ Capriórei (*Telciu*) ~ Isvoru Ursului

(*Parva*) ~ Isvorului (*Nepos*) ~ Isvórelor ~ Isvorului Ungurului ~ Isvorului

Lung ~ Isvorului lui Ivan ~ Huieşului (*B. Bârgăului, Prundu Bârgăului*) ~

Isvorului Măgurei (*Borgo*) ~ Leorzii ~ Nisipului ~ Luşcei (*Telciu*) ~ Lalei

(*Leş*) ~ lui Radomir ~ lui Hribor ~ lui Rafailă ~ Morii (*Telciu*) ~ Miheți ~

Mănanţului (*Rebra mare*) ~ Poienii ~ Peticului (*Telciu*) ~ Podinelor ~

Peningărei (*Maier*) ~ Prişcului (*Telciu*) ~ Plaiului (*Runc*) ~ Porcoiului

(*Leş*) ~ Runcului (*Zagra*) ~ Repedelui (*Borgo Prund*) ~ Scrădişorilor ~

Stejarului (*Telciu*) ~ Scrăşti ~ Simizi ~ Tinoşitei (*Rebrişóra*) ~ Tisei ~

Toporului ~ Văii (*rele, seci, largi*) (*Telciu*) ~ Văii (*lupului, babii*)

(*Rebrișóra*) ~ Văii (*lungi, Glodului, Runcșorului, Frasinului*) ~ lui Capotă ~ Poienii ~ Petrii, Babei (*Rebra mare*) ~ Văii ~ Maglei (*Parva*) ~ Măgurei (*Leș, Borgo Suseni*) ~ Hoștii (*Feldru*) ~ Blăgii ~ Tisei (*Borgo*) ~ Zimbriții (*Nepos*) ~ Zăpodii (*Rebrișóra*)

GUȘETUL (*Tău Gușetului*) – muntele comunei Răbrișóra, având ca părți interne: **Preluca Gușetului, Peperigul, Sub Piatra Înșirată, Cósța Gușetului.**

Se mărginește spre nord cu muntele **Piciorul Lucăceasa** și **Rantea** a (*sic!*) comunei Mocod și muntele **Petrosul** a comunei Salva, spre est cu muntele **Dosul Grașdiului** a comunei Sângeorgiu, despărțit prin pârăul **Cormaia**, spre sud cu muntele **Detunata** a comunei Rebra mare și spre vest cu muntele comunei Rebrișóra, **Betrâna** și cu muntele **Oprișasca** (*Obârșasea*) a comunei Telciu.

În partea nordică granița dela locul unde **Piciorul Petrile roși** se lovesce de **pârăul Cormaia**, merge pre acest picior în sus până pre dunga muntelui **În Nedei** la **Petrile roși**, apoi de la aceste stânci ascuțite în jos pre **Piciorul Zîinii** până în pârăul **Isvorul Gușetului** care desparte m. Gușetul de muntele **Petrosul**, apoi de **Lucăceasa** și **Routea**. De aici merge granița, mai departe către partea vestică pre nesce stânci mari de piatră, numite **Piciorul cu Piatră**, în sus până la **Vêrvul Gergeleului** și astfel e despărțit de muntele **Oprișasca**.

Dela **Vêrvul Gergeleului**, granița cu muntele **Betrâna** o formează dunga dealului **Benedei** până la locul unde pârăul **Isvorul Cupelor** curge în **Cormaia**.

În partea sudică îl desparte de muntele **Detunata** în jos pârăul **Isvorul Cupelor** până unde acesta intră în **Cormaia**. În partea estică, dela locul numit **Gura Isvorului Cupelor** granița cu **Dosul Grașdiului** o formează pârăul **Cormaia** până acesta se întâlnește cu **Piciorul Petrile roși**.

Muntele **Gușetului** constă din patru cósțe de dealuri și formează un deal ascuțit. A 5 a parte e acoperit cu pădure de brad, a 4 parte e petros și prețipis, cealaltă parte e curat. Apă e de ajuns în pârăul **Isvorul Gușetului**. Plaiurile sunt rele și din cauza poziției prețipise nu se pot face mai bune. Pășunile e mijlocie și ajunge la 2500 oi în 3 luni, 100 cai 1 ½ lună. După catastru sunt 644 jug. 1200 °° pășune, 554 jug. 400 °° pădure și 22 jug. pământ neproductiv.

HAITA – munte cu următoarele părţi principale: **Sub Petrosul, Pe Haită, În Capul Dealului, Piciorul de cătră Paltin**. Acest munte e cam petros, preţipiş şi cu rădicături (*tarnițe*), necomod, dar cu apă de ajuns în păreul Haita. Plaiurile pe munte sunt grele, dar se pot tocmi cu 50 lucrători în 4 zile. Pădurile sunt mai mult dese decât bune de păşunat, de estirpat nu sunt.

HÂRB ~ Fața ~ Dealul (*Bichigiu*)

HOITU ~ Dealul ~ Valea (*Romuli*)

HOROBİ ~ Valea ~ Vîrvul (*Poieni*)

HAJURILE – parte de hotar (*Rodna veche*)

HOLOSTEU ~ În (*Năsăud*)

HAPCINE ~ Sub (*Telciu*)

HĂNȚOIU ~ din jos ~ din sus (*Maier*)

HENZA ~ Piciorul (*Budac rom.*)

HENIUL – munte în granița nordică a Văii Borgoului, mărginaș cu hotarele comunelor din Valea Someșului (*Ilva mică* și *Leș*). În vîrv e punct de triangulare.

HÎGIA ~ Pe ~ La (*Rodna, Runc, Parva, Telciu, Hordou*) ~ Sîrbului (*Telciu*) ~ Păreul din (*Rebrișóra*) ~ Vîrvul (*Zagra*)

HÎGELE (*Parva*)

HLAȘCA (*Romuli*)

HETUL ~ Boilor (*B. Bîrgăului*)

HÊLBOCHI ~ În ~ Valea ~ Costișului – parte de hotar (*Salva*)

HÎNSURI (*Budac, Gledin*) ~ Dosul ~ Fața (*Gledin*)

HOLIBIȚA – colonie aparținătoare de Borgo Rus (în 1900 – 18 locuitori)

HOPĂNEASA ~ În (*Zagra*)

HOROBĂ (*Suplai*)

HORGA ~ Isvorul (*Leș*)

HOLOGAȘ – parte de hotar (*B. Mijloceni*)

HODOGINĂ – hotar (*B. Mijloceni*)

HÓNĂS ~ Șdeabul lui (*St. Georgiu*)

HORAȚĂU ~ Dosul (*St. Georgiu*)

HUSADIȘ (*Leș, Poiana*) ~ Lunca ~ Dosul (*Leș*)

HUIEȘ ~ Gura ~ Isvorul lui ~ Obêrșia (*B. Bistrița*)

HUHUL ~ Păreul lui ~ Dealul (*Leș*)

HUȘUL ~ Vîrvul (*Borgo*) ~ Păreul (*Ilva mare*)

HORNEU ~ Vlaea lui (*Poiana*)

HURCIAGU ~ Dealul (*Ilva mare*)

HORNAR ~ Preluca (*Ilva mare*)

HLĂSCI ~ Piatra (*Ilva mare*)

HENȚA ~ Dealul ~ Obârșia (*Maier*)

IERBIȘ – păreu (*Borgo*)

IERBÔSA – hotar (*Leș*)

IERBÔȘAUA – păreu (*Leș*)

IMAȘ ~ Păreul – afluent al Păreului Stânișorei, care se varsă în Bistrița.

IDECIU ~ Păreul ~ Dosul (*Suplai*) ~ Vale (*Runc*) ~ Vêrvul (*Zagra*) ~ Valea (*Miritei*)

ISCRADA ~ Gura ~ Valea – hotar (*Telciu*)

IEDERA ~ Gura ~ Piciorul (*Telciu, Runc*)

ISTRATE ~ Valea lui ~ păreu (*Salva*)

ILÈA – ILÓI ~ Valea ~ Coasta ~ Podul (*Năsăud*)

ILIUȚA (ILUȚA) – partea de sus (amonte n.n) a râului Ilva compus din apele: **Iliuța Corchi și Iliuța Bozgii**; parte de hotar (*Ilva mare*)

ISIPÓIA – (*Zagra*)

ILVA – râu afluent al Someșului pre țermurele stâng. Isvorește în Valea Borgoului preste drumul de țară între Tihuța și Măgura Calului, curge prin hotarul Ilvei mari, Măgura, Poiana și din jos de Ilva mică se varsă în Someș.

În partea de sus, începând dela izvor până pre la Ilva mare e numit Iliuța, bârgăoanii o numesc **Iliuța**. Tot după acest păreu la Borgou e și numirea **Dealului Iliuța**.

Nu este ca alte ape de munte iute și bună de plutărit, ci e o apă tinosă și cu petri mari.

Aceasta e o numire veche romanică, ceea ce se vede și în numirea unei insule Ilva, spre vest dela Etruria pe care o amintesc Virgil²⁴ și Tit Liviu²⁵, astăzi **Elba**. În Croația și Slovacia e râul **Ilova** în ținutul căruia în seclii trecuți se aflau mari colonii romane sub numirea Valahia Major și Valahia Minor²⁶.

JUGASTRU ~ Lazu (*Mocod*)

JANCHI ~ Fântâna (*Zagra*)

IERODAS – Fântâna lui (*Feldru*)

IÊPȘA – hotar (*Gledin*)

IMREA ~ Parêul (*StGeorgiu*)

INEUL – munte (2281 m.) a comunei Maier. Părțile interne sunt. **Piciorul, Cociorbi, Isvorul lui Hatsi (sic!), Piciorul Cârsti, Capu Muntelui, Isvorul Plumâni, Secelul mare, Isvorul Cuptoriului, Șesul Ineului, Scărișoara și Isvorul Ineului.**

După descrierea din 1796, în dreapta se mărginesce cu m. **Lala** a comunei Ilva mare și linia despărțitoare e **Isvorul lui Plumână**; în stânga cu muntele **Putredul** a com. Sângeorgiu, linia despărțitoare e **Nedeia Piciorului Cociorvii**, spre sud cu **Șesul Ineului** a com. Ilva mică, linia despărțitoare e **Isvorul morii**, spre nord până în râurelul Bistrița. Preste tot acest munte e acoperit cu pădure, terenul e cam prețipis și în mai multe locuri petros, dar preste tot nu e prea greu de umblat. Apă și lemne sunt destule și preste tot acest munte se numără în clasa prima. Pășune este pentru 3000 oi pre 3 luni, 600 boi 2 ½, 300 cai 2 ½ luni. Pădure este de 1889 jugere.

Ineul e unul dintre piscurile cele mai înalte nu numai între munții Rodnei, ci preste tot în întreaga parte nordostică a Transilvaniei, apoi și cel mai aproape de Rodna veche și mai ușor de suit. Suirea până la căsulia de scut, clădită în 1882 pe spesele reuniunii Carpatine, se poate face pre două căi: ori dela Rodna imediat (sic!) preste munții **Vîrvul Lăzi, Poienile Beneș și Curățel**, ori în **Valea Isvorului** în sus înainte pre la **Valea Vinului** și prin colonia terenului montan. Amendouă drumurile se împreună la căsulia de scut.

În primul cas dacă călătoria nu se face pe jos se folosesc cai de călărit. La început suișul, până la **Vîrvul Lăzi**, e cam peziș, dar numai pre scurt timp, de aici încolo până la căsulia de scut coalea, cu escepțiunea unor distanțe scurte, au numai un suiș moderat așa încât pre unele distanțe se poate merge cu calul în trap.

Pre partea nordică a **Beneșului** e un isvor de apă, carele invită pre ómeni și animale la recreare și la stimpărarea setei.

După percurgerea mai departe a unei distanțe scurte, calea trece preste culmea dealului și ia direcția pe partea ostică a **Beneșului** și **Curățelului** către periul (sic!) **Cubășel**, apoi éráși spre nordvest până la căsulia de scut.

În alt cas, drumul se începe în **Valea Isvorului** și din Rodna veche până la terenul montan se poate căletori cu carul, apoi călare până la **Gaura mică** și de acolo pre cărare deschisă, dar cam pezișă până la căsulia de

scut, unde de sine se înțelege atât ómenii cât și animalele pausează puțin. În ambele casuri distanța dela Rodna veche până aici fără întrerupere se percurge în 3-4 ore. Dela căsulia de scut drumul e mai peziș și plin de petri, din care causă călăritul e greu, dar în genere nu e periculos.

Cam la 100 m din jos de culme pre partea sudică numită **Cósta Netedă** iese un isvor foarte rece carele e sorgintea përeului **Isvorul Băilor**. De aici până în vërv calea se face pre jos.

Din vërvul Ineului, unde se află o piramidă de triangulare, este aspectul cel mai frumos și cel mai estins în tóte direcțiunile. Cătră nord se vëd Carpații ungaro-galițieni, cătră ost munții de graniță transilvană-moldoveană, cătră sud piscurile munților înalți a Brașovului și Făgărașului și în fine cătră vest munții transilvani și ungarici.

Partea vestică a Ineului o formează un pãrete de stânci perpendicular cu un abis de câteva sute de metri de afund, unde numai vulturii pot străbate și căpriórele cari caută scut dinaintea vênătorilor. Privelisea acestui loc e înfiorătoare. Cătră nord ost partea de munte ce se scobóră până în afunzime de mai mult de 200 metri, unde se află lacul **Lala**, asemenea e foarte pezișă.

Pentru a face cercetări științifice pre Ineu se recer cel puțin douë zile.

Rentórcerea se póte face prin Valea Isvorului și se póte vedea și scalda din Valea Vinului, ori preste muntele Cișa, care e în legătură cu Ineu și în **Valea Isvorul mare** (*Isvorul roș*) până la **Valea Vinului**, ori după trecerea preste culmea muntelui **Cișa** preste muntele **Corongiș** éráși prin valea përeului Isvorul mare cătră Valea Vinului.

Pentru cei care călătóresc pre jos rentórcerea e posibilă și preste muntele **Crăciunel**, în care cas din vërvul Ineului se póte face calea cu douë ore mai degrabă.

Muntele Ineu are o vegetațiune foarte abundantă și multifloră.

INEUȚUL – munte din care o parte a comunei Rodna nouă și altă parte a comunei Sânt Iosif (*Poiana*).

1. Ineuțul (*Arșița Ineuțului*), **Dealul Bouțanului** (*La Courării*), **Valea Blasni**, **Crăiuțul Blasni**.

2. Ineuțul comunei Sânt Iosif: **Dosul Ineuțului**, **Dealul Vârtejului**, **Isvorul Vîrtejului**, **Dealul Stânei**, **Dealul Făgetului**, **Isvorul Arinului**, **Dealul Balotă**, **Isvorul Oiei** (*sic!*), **Dealul Scorușului** și **Vërvul roș**.

Acest munte e plan şi are un aspect pitoresc. E acoperit cu pădure şi atât lemne cât şi apă sunt în deajuns şi e escelent pentru păşune, fiind înnumărat în clasa primă. Pre întreg muntele se pot face 120 cară de fân.

INIŞTE – parte de hotar (*Găureni*)

ÎNTRADAM – comună mică în cercul Năsăudului (în 1900 erau 53 case şi 297 locuitori); parte de hotar (*Rebrişóra*)

INTRE ~ Păraue (*Nepos, Parva*) ~ Măguri (*Parva*) ~ Văi (*Rebra mare, Nepos, Maier, Feldru*) ~ Opcini (*Leş*) ~ Anieşe (*Maier*) ~ Isvóră (*Hordou*)

IRIMIASA – parte de hotar (*Feldru, Năsăud*) ~ Valea ~ Grópa (*Feldru*)

IRTAŞ – Râtul

JURCA ~ Valea – parte de hotar (*Ilva mică*)

ISVOR ~ Între ~ La ~ Pe ~ În (*Telciu, Rebra mare, Rebrişóra, Parva, Nepos, Runc, Hordou, StGeorgiu*) ~ Archirişului (*Parva*) ~ Alb ~ Arinului (*Rodna nouă*) ~ Arsului (*Leş*) ~ Aurariului (*Borgo Rus*) ~ Băilor (*Rodna veche*) ~ Betrân (*Telciu*) ~ Bîrlei (*Parva*) ~ Borcutului (*Borgo Suseni*) ~ Betrânei ~ Bulgarilor (*Rebrişóra*) ~ Bîrlóie (*Telciu*) ~ Bistrelei (*Bichigiu*) ~ Bran (*Suplai*) ~ Blidariului (*Leş*).

Isvorul Băilor sau Valea afluent al Someşului pre termurele drept.

Isvoresce din partea sudică a **Ineului** numită **Cósta Netedă**, curge spre sud pre la **terenul montan**, apoi spre vest şi uninduse (*sic!*) cu **Valea Lazilor**, ce isvoresce de sub **Vêrvul Omului** (2135 m), trece spre sud.

Isvorul Bucinişului – munte al comunelor Monor şi Şieuţ lângă parêul cu aceeaşi numire, în graniţă cu Moldova – înălţime 1850 m.

Graniţa – după protocolul din 30 Iulie 1845 – în partea nordică e drumul de cordon care duce la Drăgoiasa, spre ost muntele comunei Monor **Vêrvul Zepodia Bucinişului, Dealul Scăfi** şi **Selha**; spre sud parêul **Isvorul Tomnatic** şi drumul care merge până la capêtul pădurei; spre vest o linie dreaptă carea merge pre sub côstele m. Căliman. Această linie ca şi poienile din pădure sunt însemnate tot la 100 de paşi depărtare pre arbori cu semne tăietate. Pădurea în acest munte are o lungime de 3 ore şi o lăţime de 2 ½ ore.

Isvorul Caprafoilor (*Rebra nouă*) isvoresce din muntele **Lopadna** şi se varsă în **Isvorul Prelucii**, care se unesce cu **Isvorul Smeului** şi formează parêul **Someşel**, originea rîului **Someş**.

Isvorul Colți – munte pentru pășune al comunei Rebra mare. Se marginesce cu muntele **Betrâna** și **Gușetul**, apoi valea Cormaia și hotarul Sângeorgiului.

ISVORUL ~ Calului (*Năsăud*) ~ Creț (*Rebra mare*) ~ Căcașinilor (*Rebrișóra*) ~ Ciungilor ~ Cișa (*Runc*) ~ Corongiș (*Rodna*) ~ Crăciunelului (*StGeorgiu*) ~ Câtei rele (*Ilva mică*);

- **Isvorul fântânei** cu Dealul Borti, Dosul –Fața – Dealul și Valea Geșineului, Dealul Pasusului și Valea Prislopilor (*Romuli*);

~ Făgetului Craiei (*Runc*) ~ Frasinilor (*Rodna veche*) ~ Ghidrei (*Parva*) ~ Gagilor (*Rodna nouă*) ~ Gaurii (*Rodna veche*) ~ Halaelor (*Romuli*) ~ Ierbósei (*Leș*) ~ Hucului (*Rodna veche*) ~ Hușteț (*Telciu*) ~ lui Ivan (*Borgo Bistrița*) ~ Horghii (*Leș*) ~ Lespedei (*Parva*) ~ Laptelui (*Stgeorgiu*) ~ Lăzilor ~ Lespedei (*Telciu*) ~ la Cômpe (*Borgo Rus*);

- **Isvorul lung** – afluent al Bistriței (*Valea Borgoului*) pre ținuturile drept. Isvórele lui sunt din munții Dălbidan (1697 m), Tomnatic (1583 m) și Buba (1672 m);

- **Isvorul mare** e situat de la Năsăud spre NO, ér dela Rodna veche face în direcțiune N, între 47° 32' lățime nordică și 42° 21' lungime ostică, în înălțimea de 1034-2191 m preste nivelul mării.

Unele piscuri mai însemnate sunt: **Vîrvul Puzdrelor** (2191 m) și **Vîrvul Negriasa** (2052 m)

Granița N și NV concade cu granița comitatului și formează limita dintre comitatele Bistrița-Năsăud și Maramureș și anume comuna Borșa. Spre ost se mărginesce de o parte cu pășunea de munte a comunei Nepos, de care îl desparte una spinare de deal foarte prăpăstioasă și plină de stânci până unde **Isvorul Laptelui**, păreu selbatic de munte, se varsă în „**Isvorul mare**“, de acolo éráși se mărginesce cu pădurea comunei Nepos până unde **Isvorul Stânei** se varsă în **Isvorul Mihăesi**. Spre sud, sud vest și vest se marginesce cu pădurea comunei salva și mai în sus cu pășunea de munte – de cătră ambele îl desparte Isvorul Mihăesi.

Suprafața muntelui este de 1087,57 jugere, din cari 241 jugere e teren cu pădure, 842,42 jugere e pășune și 4,15 jug. stânci neproductive.

Clima e aspră, de munte, primăvară se face târziu ér érna tare devreme; de pe unele locuri în întreaga vară nu se duce neaua, uneori chiar și prin luna lui august ninge. Pădurile sunt ferite de vânturile aspre de nord fiindcă se află într-un loc (cotlon) ascuțit. Fórté periculóse sunt aici lavinele

de neauă, cari se estind până în regiunea brazilor şi duc cu sine pături late din teritoriul de pădure. Pășune este pentru 1500 oi pre 3 luni;

~ Măgurei (*Borgo Mijloceni*) ~ Măguriței (*Parva*) ~ Mesteacănului (*Telciu*) ~ Moisi (*Parva*) ~ Necitaș (*Rodna nouă*) ~ negru (*Rebra mare, Budacul românesc*) ~ Paltinului (*Rebra mare*) ~ Panul (*Borgo Rus*);

- **Isvorul Omului** ~ parău în muntele Dosul Stânişorei, afluent pre termurele stâng al părăului Diaca, care formează granița cu Bucovina. Isvoresce din **Vêrvul Omului** (1932 m), curge spre ost, primesce dea (*sic!*) dreapta **Părăul Arșiții**, în care érași curge din partea sudică a muntelui Dosul Stânişorei **Isvorul roș**, ce răsare sub partea de munte **Petrile roși**;

- **Isvorul Prelucilor** (*Rodna nouă*) isvoresce de sub tamița **Poienei rotunde**, punctul cel mai înalt al drumului de țară ce comunică între Valea Someșului și a Bistriței aurie (1257 m). curge spre sud pre sub Poiana Rotundă și **Caprafoi** și după ce primesce din stânga **Isvorul Caprafóilor**, la prima serpentină a drumului de țară se unesce cu **Isvorul Smeului** formând părăul **Someșel** (punct de înălțime 843'93 și 844'35 m);

~ Prisecii (*Nasêud*) ~ Petri (*Borgo Mureșeni, Romuli*) ~ Petrișel (*Telciu*) ~ Prislopașului (*Zagra*) ~ Puțóiei (*B. Bistrița*) ~ Porcóiului (*Leș*) ~ Rebrei ~ reu ~ rece (*Parva*) ~ Rusului (*Borgo Mijloceni*);

- **Isvorul roș**, părău în muntele Dosul Stânişorei, în partea ostică, unde, cu această numire se află doue părae cari isvorăsc din partea de munte **Petrile roși** (*Dealul Roș și Piciorul Roș* 1388 m) și se varsă în părăul **Arșiții**, care apoi curge până în **Isvorul Omului**, carele curge în direcțiune ostică și se varsă în **Diaca**, părău care curge pre granița Bucovinei. Acestuia i mai zic și **Isvorul roș cel mic**. Locuitorii comunei Maier numesc acest părău **Părăul Șdebenilor**;

~ Sêlhişórei (*Borgo*) ~ Stancii (*StGeorgiu*) ~ Secii (*Romuli*) ~ Secăturii Arsului (*Leș*) ~ Sgîrcitului (*Borgo Bistrița*) ~ Smeului (*Rodna nouă*) ~ Scăricelei (*Rebrişóra*) ~ Scărişóra mare ~ mică ~ Strâmbii (*Romuli*) ~ Șidrii (*Parva*) ~ Stegiorii (*Țibleș*) ~ Savului (*Leș*) ~ Tarniței (*Rebra mare*) ~ Têului (*Rodna veche*) ~ Ursului (*Parva, Rodna veche, Rebra mare*) ~ Ungurului (*Borgo Prund*);

IVĂNEASA – hotar ~ Dealul ~ Părăul ~ Poiana între (*Ilva mare*)

IVĂNUC ~ Piciorul lui (*Bistrița Bg*) ~ **IVAN** ~ Isvorul ~ Vêrvul (*B. Bistrița*)

IVĂȘ ~ Valea lui (*Feldru, Nepos*)

IVĂNIȘ – parte de hotar (*Zagra*)

IEPURILOR – IEPURAN ~ păreul (*Găureni*)

IDECI ~ părēul ~ Podereiul ~ Dosul (*Găureni*)

INIȘTI ~ părēul (*Găureni*)

IACOB ~ Poiana lui ~ părēul Iacob Rus ~ Iacob Pop (*Rebra mare, Rebrișóra*)

ILOE ~ Părēul (*Rebrișóra*)

IOAN ~ Mărul lui ~ Podereiul lui (*Rebra mare*) ~ Dealul ~ Părēul Lazului lui (*Rebrișóra*) – **IONĂȘCUT** ~ Valea lui (*Ilva mare*)

IOSIF Piciorul lui Părēul lui (*Parva*)

IEDERA ~ Poiana ~ Lunca (*Feldru*)

IRIMIE ~ Poiana lui (*Feldru*)

ISIP ~ Poiana lui (*Leș*)

LUPULUI ~ Valea (*StGeorgiu, Ilva mică, Rebra mare, Zagra*) ~ Cónsta ~ Părēul (*Rebrișóra*) ~ Piciorul (*Hordou*) ~ Dosul (*Ilva mică*) ~ Grópa (*Ilva mare*) ~ Vâlceaua (*Poieni*) ~ Fântâna (*Zagra*)

LUNG(Ă) ~ Poiana ~ Piciorul ~ Valea (*Rebra mare, Telciu*) ~ Poiana (*Zagra*) ~ Piciorul (*Salva*)

LAC ~ Greii ~ Valea ~ Obârșia ~ Valea (*Rebra mare*) ~ la Tēul Lacurilor (*Mocod*).

LAZ ~ Dosul ~ Părēul ~ Obârșia ~ Valea (*Rebra mare, Găureni*) ~ Fața (*Prislop*) ~ Fața (*Telciu*)

LĂZĂTEU ~ Prēul (*Rebrișóra*) – **LĂZĂTIC** ~ Parēul (*Găureni*)

LESPEDE ~ Isvorul (*Parva*)

LOCURELE ~ Dealul ~ Preluca ~ Părēul (*Parva*) ~ Valea (B. Joseni)

LOGIN ~ Moara lui (*Nepos*)

LANGI ~ Cónsta (*Feldru*)

LAZOR ~ Runcul lui (*Feldru*)

LEURDA ~ Zepodea (*Feldru*)

LEȘ ~ Părēul (*Leș*)

LOZINCA ~ Dosul lui (*Leș*)

LUCHI ~ Dealul ~ Preluca (*Ilva mare*) ~ **LUCÓII** ~ Stâna (*Telciu*)

LEONTE ~ Valea lui (*Ilva mare*)

LUPȘAN ~ Valea (*Maier*)

LUȘCA ~ pădure (*Prislop*)

LUȘCA CÂRSTEI – parte de hotar (*Rebrișóra*). În anul 1853 orașul Bistrița dorea se și (*sic!*) afirme drepturi de proprietate asupra mai

multor pământuri şi teritóre din Valea Someşului. În privinţa aceasta betrânii din Rebrişóra şi Năsëud au răspuns următoarele: „Noi ne aducem aminte dela străbunii nostri a fi auzită cumcă (*sic!*) în ţenutul Luscei care au fost a Năsăudenilor şi Rebrişorenilor supt administraţiunea magistratului Bistriţei au fost numai o poiană de 7 cară de fën. Ună Moldovan cu numele Cârstea au început aici a deschide loc din silvă, care după acea i s’au cunces de proprietate subţ condiţiune de a plăti contribuţiune, care fiindcă o plătea oficialilor magistratului lau (*sic!*) numit poiana domnească. Acest Cârstea şau (*sic!*) măritat una fiia, ce avea, după un Năsăudean şi așa au venit astă poiană ca zeste în posesiunea familiei Catarig.

Tot în acest ținut au deschis, parte înainte, parte după militarizare, mai multe familii pământurile şi leau (*sic!*) alipit lângă a sale sesiuni peste care şi noi posidăm un document susternut on. Comisiuni şi stau şi în asămnarea făcută între Năsăudeni şi Rebrişoreni, care e confirmată de comanda şi tribunalul regimentului în 7 Iulie 1795. Ce graniţă au avut astă poiană când am fost noi supt administraţiunea magistratului, nu putem şti, celea de acum se pot vedea din menţionata asemănare şi pământurile fiecăreia aici aflătoare au fost şi sînt în urbariu în ferite²⁷.

Numirea acestei părţi de hotar e fôrte veche şi după cum se vede din un document din anul 1620 ca praediu a fost adjudecat Năsëudenilor sub numele de **Luska Kersti**.

LUŢUL – vale curgătoare prin comunele Gledin şi Monor; trece spre sud în comitatul Mureş-Turda prin comunele: Batësh, Şiplac, Dedrod şi se yarsă în Mureş. Această numire ocură între cele mai vechi urme de limbă română pe cari le aflăm la scriitorul bizantin Procopiu (de Cesareea *n.n.*), care a trăit şi a scris sub Justinian (527-565) vorbind despre castelele făcute din nou sau reparate de Justinian atât din colo (*sic!*) cât şi din cóce de Dunăre, între care e şi Luţul, în care numire avem pe t trecut în şuerătórea t şi articolul lu.^{28 29}

LARII ~ Vâlceaua – (*Nasëud*)

LEHĂCIOAIE ~ Păreul ~ Valea (*Zagra*)

LAUR ~ Poiana lui (*Zagra*)

LOGÎ ~ Cóssta (*Zagra*)

LOCŞOR-LOCŞORE – parte de hotar (*Hordou, Naseud, Zagra*)

LOCURELE parte de hotar (*Parva*) ~ Valea (*Borgo*) ~ cele mari (*Cuşma*) ~ La ~ Dosul (*StGeorgiu*) ~ Feldrişelului (*Feldru*)

LIȘIOR ~ Dosul lui (*Stgeorgiu*)

LOPADNA – munte (1594 m) – o parte a comunei Măgura și alta Ilva mare.

1. **Lopadna** (*Măgura*) cu părțile de munte: **Poiana Rotundă**, **Mătrăgunile**, **Isvorul Caprafoiului**, **Dealul Negiob**, **Fântâna Tălhariului**, **Poiana Prislopului**.

2. **Lopadna** (*Ilva mare*) cu părțile de munte: **Fruntea Smeului**, **Sub Piatră**, **Poiana Suhardului**, **dealul Căturli (!)**, **Știobu Kolunei**.

După descrierea din 1796, în dreapta se mărginesce cu muntele Făgețel al comunei Rodna nouă, linia despărțitoare e **Plaiul Poienii Suhardului**, în stânga cu **Prelucii comunei Maier** și linia despărțitoare a **Mijlocul Obârșiei între Poiana Rotundă și Isvorul Păltinișului**, spre sud cu **Someșelul** și spre nord cu **Bistrița**.

Acest grup de munte e escelent de frumos (!), plan, curat și fără cea mai mică greutate de umblat.

LESCIORUL – vale pe hotarul comunei Leș; isvoresce din Vêrvul Muncel și muntele Heniul; curge spre nord până în comuna Leș, unde se unesce cu apa **Ciosa**, cu care dimpreună trec spre vest sub numirea **Lescior** și se varsă în V. Ilva.

LIMBA VECINĂ – parte de hotar ~ Valea Limbei vecine (*Runc*)

LESPEZI – hotar Rebra Mare

LAZ ~ În (*Hordou*) ~ Sêrbului (*Telciu*); ~ în (*Rebra mare*)

LAZURILE – parte de hotar (*Găureni*) ~ Valea ~ Păreul (*Găureni*) ~ sub Lazuri (*Năsăud*) ~ lazul cu Pleșii (*Salva*) ~ Iuganului ~ lui Andrei (*Mocod*) ~ mic (*Romuli*) ~ în (*Feldru*, *Nepos*) ~ Cristoiile (*Rebrișóra*)

LĂZĂTIC ~ în ~ păreul (*Găureni*)

LĂZULEȚ pe Leorda ~ în (*Hordou*)

LEORDA – **LEURDA** parte de hotar (*Telciu*, *Rebra mare*)

LEURDIȘTE – hotarul (*Suplai*)

LEORDIȚA – hotar (*Telciu*)

LEHĂCIOAIA – parte de hotar (*Găureni*) ~ Păreul ~ Cîosta (*Zagra*)

LEANCA ~ Piatra lui (843 m) în sud de Borgo Mureșeni

LEUCĂ ~ pe – hotar (*StGeorgiu*)

LAUR – dosul ~ poiana (*Poieni*, *Zagra*)

LALA – lac în partea nordică a Ineului la 6020 '63 p.v = 1903 m ~ muntele comunei Leș.

LAPTE ~ Isvorul ~ Vêrvul (1796) (*St. Georgiu*)

LUNTRE ~ Piciorul ~ Zăpodea (*Mititei*)

LĂZĂROI ~ Poiana (*Runc*)

LEPEDEA ~ Piciorul (*Telciu, Salva*) ~ Dosul (*Bichigiu*)

LARION ~ Dealul lui (*Telciu*)

LAȚ ~ Poiana lui – hotar (*Salva*)

LUNCA ~ Rotundă ~ Rótei ~ Valea ~ cea mare ~ Părêul ~ În ~

Ciuhului ~ Pleşurilor ~ Plopului (*Stgeorgiu*) ~ cu frasini ~ Dosul (*Telciu*) ~ sub preluca cu tufe (*Leş*) ~ Budinului ~ Popii ~ Grigii ~ cea Popască ~ lui Bărdan ~ Bradului ~ Cioróiei (*Feldru*) ~ din mijloc (*Nepos*) ~ În ~ cu Zăpodea Ciurcuşului ~ din mijloc ~ din jos (*Feldru*) ~ morii (*Luşca*) ~ Remetei (*Ilva mică*) ~ Blidariului ~ Husadişului ~ cu rechitele ~ de sub Arşiţa boului (*Leş*) ~ lui Branişte ~ Popi ~ lui Cozonac ~ Ilovanilor ~ lui Zaiţ ~ Sucilii ~ Bindului ~ Purli ~ Vinului ~ din jos ~ din faţa Dealului Pragi ~ din sus de Cucureasa ~ Borcutului ~ lui Brad ~ Robului (*Ilva mare*) ~ Oii (*Rodna nouă*) ~ sacă (*Maier*) ~ Luncuţa (*Runc, Zagra*) ~ rusască (*Runc*) ~ lui Bucşa (*Mocod*) ~ din jos ~ din sus (*Suplai*) ~ Folcii ~ Oţelii (*Zagra*) ~ din jos de sat (*Găureni*) ~ Strîmbii (*Romuli*) ~ lui Cocos ~ Hondri ~ Babei (*Rebrişóra*) ~ lui Capotă ~ lui Brătan ~ arşă ~ mare ~ Burthi (?) ~ Corbului ~ botească ~ cu Ciungii ~ cu Socii ~ Orariului (?) (*Rebra mare*) ~ Prichi ~ Paltinului ~ mare (*Parva*) ~ din jos (*Bichigiu*) ~ Văii ursului (*Rodna Veche*) ~ cea Fencescă (?) ~ Precupóiei ~ lui Neag ~ Bretóiei ~ Rusului ~ Caşorei ~ mare ~ Catalinei (*Telciu*) ~ Pe ~ mare (*Hordou*) ~ din jos ~ din sus ~ În ~ Taberei (*Salva*) ~ Prelucilor ~ Purcăreţului (*Mocod*) ~ Morii ~ Rusului (*Năsăud*) ~ mare ~ Rotundă (*Runc*).

LUCĂCEASCA şi **RANTEA** – muntele comunei Mocod. Părţile interne se numesc: **Poiana Lucăcesi**, **Isvorul Creţ**, **Isvorul Ronte**, **Piciorul Zîinii**.

Se mărginesce spre nord cu muntele **Obêrşia Rebri** a comunei Mititei, spre ost cu muntele **Cormaia** a comunei Bichigiu şi cu muntele **Petrosul** a comunei Salva, spre sud cu muntele **Guşetul** şi **Oprişasca** a comunei Telciu şi spre vest cu muntele **Muncel**, **Piciorul Stănighi** şi **Gura Bîrlóie** a comunei Telciu.

După descrierea din 1796, spre ost începând dela **Isvorul Creţ**, îl desprate de Cormaia şi Petrosul dunga dealului sau **Opcina** până în locul numit **Petrile roşi**, de aici spre sud merge graniţa drept în jos pre **Piciorul**

Zinii până în pârul **Isvorul Gușetului**, de aici în dreapta prin pădure prelângă (*sic!*) **Preluca Mărului** până la pârul **Isvorul Petrișel**, apoi mai departe dealungul (*sic!*) acestui pârul până în pârul **Rebra**, spre vest de către muntele **Muncel** și **Bătrâna Lespede** îl desparte pârul **Rebra** până unde curge în acesta **Isvorul Creț**. Spre nord merge granița dealungul pârului **Isvorul Creț** în sus până la pisc.

Pădure e escelentă de pășunat, cu deosebire în **Opcină** și se pot face 30 cară de fân. Pășune este pentru 1000 oi pre 3 luni și 200 boi pre 2 ½ luni. Apă are deajuns și e numerat între munții cei mai escelenți (*sic!*).

Escursiunea pre acest munte e interesantă mai mult în privință geologică și etnologică decât în privință botanică.

LALA munte din care ½ parte e a comunei **Ilva mare** și ½ parte a comunei **Leș**, afară de teritoriul hotarului.

1. **Lala** (**Ilva mare**) are următoarele părți interne de munte: **Isvorul Plomunii** (poate **Isvorul Preluci**?! n.a.), **Șesul Lali**, **Zăpodia Detunată**. Pădure de 40 jug.

2. **Lala** (**Leș**): **Pleșcuța**, **Muncel**, **Măgura Pleșcuții**, **Dosul de către Prelucă**, **De sub Șniapăn**. Pădure de 2300 jug.

Se mărginește în dreapta cu pârul **Bistrița**, în stânga cu **Ineul com**. **Ilva mică**, linia despărțitoare e **Șirada Șesului**, spre sud cu **Gagi și Prelucii com**. **Maier**, până în **Capu Muntelui**; spre nord cu **Ineul com**. **Maier** și linia despărțitoare e **Isvorul Inelui**.

Granița pre care o observă comunele între sine e **Zăpodia Detunată**.

Acest munte e stâncos, prețipit și foarte neplăcut. Pădure e multă și deasă. Preste tot e plin de tufe selbatice numite **cățini**⁵. Apă are destulă și e numărat clasa a treia. În partea de munte a comunei **Ilva mare** e pășune pentru 2000 oi pre 3 luni și în partea comunei **Leș** pentru 1500 oi pre 3 luni. Partea comunei **Leș** are o suprafață de 3863 jug. 200 ^{oo}, din care 12 jug. pământ nefolositor (rupturi); 3461 jug. 200 ^{oo} pădure și 390 jug. pășune.

JDIABU (**Șdeabul** – **Runc**, **Mititei**, **Rebrișóra**) un deal în cercul **Rodnei**, pre o ramură de dealuri carea despărțesce **Valea Anieș** de **Valea Caselor**, ½ oră de la **Maier**; ~ **Petri lui Drăgan** (**Borgo Bistrița**) ~ **Puțuri** (**Borgo**) ~ **Calea din** (**StGeorgiu**) ~ **lui Hónă** ~ **Rîpij** ~ **Bulții** ~ **Crețului** ~ În

⁵ **cățini** = vârfuri de stâncă, stânci izolate ascuțite, lipsite de vegetație (*n. ed.*).

~ lui Anton ~ Şoimului ~ lui Dagid (*David*) (*St. Georgiu*) ~ Dosul (*Runc*) ~ Valea (*Suplai*) ~ lui Trefan ~ lui Timiş ~ Frasinului ~ Popei ~ Carpenului ~ Gorgişoiei ~ Hondrariului ~ lui Bondane ~ Catalinei ~ Recicişului (*Telciu*) ~ Porcului (*Hordou*) ~ Dêrlei ~ La (*Zagra*) ~ Brădăţelului ~ Sîrbului ~ La (*Rebrişóra*) ~ Urecenilor (*Ilva mare*) ~ Giniţi ~ lui Belei ~ cu Frăşiniş ~ Măgurei ~ Huhului ~ Domidenilor (*Rodna veche*) ~ lui Butuc (*Maier*);
JDEBURELE (*Runc*)

JDIBOR – păreu afluent al Bistriţei pre ţermurele drept (*Borgo Prund*)

JDEBURÓSA ~ Dealul (*Borgo Suseni*)

JOLZII ~ Stanei – hotar (*Mocod*)

JIDОВI ~ Těul (*Runc*)

JARDI ~ Parěul (*Rebrişóra*)

JAUCA – Dealul (*Borgo*)

JOASA – pădure de păşune a comunei Borgo Tiha, laolaltă cu Dealul Calului. Graniţa acestei păşuni se începe în **Capul Frumuşelei** din sus şi merge în dreapta pre Iluţa în jos până la hotarul Seşenilor, de aici în stânga pre Iluţa Bozgi până în Capul Frumuşelei în continuu prin păduri. Această parte de hoatr nu e munte ci numai pădure curată. Oile şi caprele numai în păduri îşi află nutrementul lor. Apă e destulă, plaiurile sunt foarte bune.

JUGASTRU ~ La – parte de hotar (*Telciu, Mocod, Rebra mare*)

JITOLD (*Rebra mare*)

JIREADA – parte de hotar (*Maier*)

MĂGURA – munte al comunei Borgo Mijloceni, în depărtare de 4 mile de comună, cu părţile de pădure numite: **Dosul Măgurii** (sau **Arilor**), **Faţa Făgeţelului** şi **Faţa Măgurii**. Acest munte e despărţit de cătră **Dealul lui Toader** prin **Valea lui Toader**, începând dela movila prima din această vale până în **Isvorul lung**.

Comuna Borgo Prund, în protocolul său din 6 Oct. 1864, încă susţine drept la pădurea **Măgura**, ce e înscrisă în còla de proprietate a com. Tiha, pentru că a folosit-o neîntrerupt, dar însă nau (*sic!*) plătit.

Comuna Tiha arată că are 2/3 parte şi B. Mureşeni 1/3 parte de pădure şi pre alţii nu recunosc.

Conform protocolului din 2 Julie 1875, comisiunea eşită la faţa locului şi începând dela meta din **Valea lui Tóder**, ce se mărginesce cu comunele Prund, Suseni şi Mureşeni au călcat metele pe marginea

muntelui de cătră com. Borgo Mureșeni, Bistrița, Prund și Suseni, au cercetat pădurile și au aflat următoarele stricațiuni și daune:

a. În partea muntelui ce să mărginesce cu **Poiana lui Vasile Pavel** din Borgo Bistrița o parte însemnată de pădure prin foc (pojar), o parte prin tăieturi la capre și tăieturi de lemne de speculațiune de totul nimicită.

b. În partea muntelui așa numită **Isvorul Lung, Plaiul lui Plotog, Fața Arelui, Dosul Arelui și Valea Măgurii**, totă pădurea, parte prin speculații tuturor fabricanților de lemn și parte prin folosință proprie din anii trecuți, de totul stricată și nimicită.

Celelalte părți de pădure sau (sic!) aflat în stare bună;

MĂGURA (*Ilva mică, Mititei, Parva, Poieni, Runc, Salva, Zagra, Suplai, Stegeorgiu*) ~ Dosul ~ Fața ~ Isvorul ~ Nedeia (*Borgo Mijloceni*) ~ Valea (*Borgo*) ~ Vêrvul (*Runc*) ~ Între (*Rebra mare, Rebrișóra*) ~ Măgurile (*Runc*) ~ Boului (*Rebrișóra*) ~ Bubului (*Bichigiu*) ~ Calului (munte 1238 m – *Borgo Rus*) ~ Caselor (*Rodna veche*) ~ din jos (*Maier*) ~ lui Arsente (*Măgura*) ~ Fața Mucului (*Feldru*) ~ Neagră (*Găureni, Leș, Ilva mare*) ~ mică (*Poieni*) ~ Gîrcelului (*Găureni*) ~ Porcului (*Maier, Romuli*) ~ Poiana Gigei (*Telciu*) ~ Pîrțului (*Rebrișóra*) ~ Paltinului (*Feldru*) ~ Tisei (*Rebrișóra, Leș*) ~ Turdei (*Poiana, Măgura*) ~ Têului (*Rodna*) ~ lui Mailat (*Runc, Hordou*);

MĂGURA NEAGRĂ muntele comunei Găureni (1790 m). Părțile interne se numesc: **Piciorul Scorușului și Prislop**. Se mărginesce spre N. cu muntele **Țibleș** (a comunei Zagra) și ținutul **Nedeiei** apoi cu muntele **Arsul și Poiana Runcului** (a com. Poieni) în ținutul **Isvorul roș și Isvorul Scorușului** și anume granița merge pe dunga colinelor Isvorul roș și astfel îl desparte pre acest munte de muntele Arsul; mai departe pîrșul Isvorul Scorușului îl desparte de muntele Poiana Runcului.

Spre ost se mărginesce cu hotarul comunelor Telciu și Bichigiu prin dunga dealului piciorul Scorușului până în pîrșul **Scoruș**. Ca semne de despărțire au fost cruci tăiate în arbori și în ținutul numit **Poiana lui Scridon**, o movilă de hotar.

Spre sud se mărginesce éráși cu hotarul comunei Bichigiu și muntele **Muncel** (a com. Suplai), îl desparte pîrșul **Isvorul Bichigiului**, până la muntele Muncel, ér de cătră acesta e despărțit prin așa numita **Tarniță** lângă pîrșeuășul **Isvorul Tarniței**, până unde acesta se varsă în pîrșul **Isvorul Nedeiei**.

Spre vest se mărginesce cu muntele Țibleș, formând granița pârului **Isvorul Nedeiei**.

Muntele **Măgura négră** constă din un deal și un picior de deal, la pôlele căruia în partea ostică se află **Prislopul** și **Piciorul Scorușului**. Preste tot e un munte prețipis și a 4 –a parte petros, nefolositor și neplăcut.. Jumătate din acest munte e pădure de fag și de brad, din care 2/3 parte e bună de pășune pentru 550 oi pre 3 luni și pentru 80 boi pre 1 ½ lună. Apă are în deajuns în Isvorul Nedeiei și al Prislopului. Plaiurile sunt bune.

MAL, MALURI (*Rebrișóra*) ~ Ripile (*Runc*) ~ Valea (*Gledin, Năsăud*) ~ Pârul (*Lușca*) ~ Dealul (*Zagra*)

MĂNĂSTIRE ~ La ~ Dosul – parte de hotar (*Zagra*) – pe Valea Țibleșului ce duce la comuna Găureni. După tradițiune, pe cîsta Dealului Beserice 1 ½ oră desparte de comuna Zagra, la un loc frumos a fost în timpurile cele vechi o mănăstire cu mai mulți călugări și preoți, cari au locuit pământul pe care a fost mănăstirea și au făcut o grădină frumoasă sădită cu tot felul de arbori fructivori.

Această mănăstire sa (*sic!*) făcut după coloniosarea comunei Zagra și a existat până în timpul Coruților (*curuți n. n*) la anul 1705, cari vagabundând și ucizând mulțimea de ómeni au ars și această mănăstire. Călugării abia au scăpat cu viața în codrii cei mari. Locul unde a fost mănăstirea și acum se mai cunósce după petrite de fundament; ~ La ~ Dosul (*Rebra mare, Feldru*).

MANCIU ~ Pe (*Rebrișóra*)

MÂNDRIȘ ~ Fântâna lui (*Runc*)

MARCU ~ Poian ~ Runcul ~ Dealul (*Feldru*)

MÂRCUȘ ~ Fântâna ~ Pârul ~ Tarnița (*Stgeorgiu*)

MĂRIILE, VALEA – (*Rodna nouă*) – afluent al pârului **Someșel** pre ȣermurele stâng. Constă din doue pâræ: **Valea Măria mare**, carea isvoresce din **Dealul Frunt** și **Valea Măria mică**, a cărei isvóră se încep de cătră muntele **Perșa** și din **Dosul Someșelului** și, după îmbinare, curg spre nord vest sub numele **Măriile** și se varsă în Someșel. Spre sud dela vărsarea Măriilor, unde drumul de țară apuca în direcțiunea sudvestică spre Rodna nouă, au fost 5 mori de firez și 5 case, astăzi e o fabrică cu mai multe edifice – colonia numită **Valea mare** (în anul 1900 avea 538 suflete). Din acest loc din drumul țerei duce un plaiu până la locul unde **Măria mică** se varsă în **Măria mare**. De acolo o cărare duce spre nord în pădure, ér plaiul principal merge spre ost, pre lângă Măria mare și de la un

loc trece spre nord până în plaiul de sub **Dealul Cociorbi**. Mai spre ost dela Măria mare érași duce alt plaiu spre nord preste Dealul Frunt până în plaiul amintit. De pre țermurele stâng a Măriei mari, se ramifică plaiul spre sud-ost, trece preste **Dealul Suhardului**, apoi spre sud, preste **Perșuta** (1357 m), **Zîmbróia** (1403 m), apoi trece spre vest preste **Perșa**, **Cucureasa**, **Dealul Hoitulesi**, **Hoituri** până în Rodna nouă.

MARISIU ~ la – parte de hotar (*Hordou*). Xenopol ³⁰ zice că Mureșul sa (*sic!*) numit în vechime Maris, Marisia și Marisius, cu care nume încă pe vremea sciților se însemna și Oltul, ba chiar și partea superioară a cursului Tisei. Tot vechime e și numele acestui din urmă, rîșorul **Mara** și din combinațiunea celor două nume de Mara și Mureș se explică numele de Maramureș.

Maris este numai cât o descriere scitică a rădăcinei arice (!)

mar = apă, de unde sanscritul **mîra**, celticul **mor**, goticul **marei**, latinul **mare**, slavicul **mare** prin care se esplică niște termeni ca: Marmara, Marna, Marsala (rîșor și oraș în Sicilia); Mara. **Maris** însemna deci în limba scitică tot atîta cât apă și râu.

MĂRIȘELUL – munte situat în partea sud ostică a comitatului (1856 m). Acest munte e proprietatea comunei **Nușfaleu** (Nagyfalu) Granița lui se începe în **Gropile lui Iosef** și merge în dreapta pre culmea **Mărișelului** până în **Vêrvul Mărișelului**, unde se împreună muntele **Haita**, **Paltinul** și **Miragi**, de aici în jos până în **Obêrșia Isvorului Dali**, de aici pre acest pareu în jos până în **Dornișóra**, de aici în stînga până la Gropile lui Iosef la punctul prim.

Părțile principale ale acestui munte sunt: **La Gropi**, **Piciorul Frumușelei**, **Piciorul frumos**, **Piciorul la Piatră** și **Capul Muntelui**. Acest munte e mai mult curat decât petros și e mai mult plan și cu ridicături (tarnițe) decât prețipiș. Apă are în de ajuns. Păraele mai imporatante sunt: **Dornișóra**, **Isvorul frumos**, **Isvorul Dali**. Plaiurile pre munte sunt bune. Pădurile sunt mai mult pentru pășune decât dese; de estirpat nu sunt.

MĂTRĂGUNA – MĂTRĂGUNI – părți de hotar (*Leș*, *Runc*)

MATEȘ ~ Valea lui (*Rebrișóra*)

MERII ~ popesci ~ Oanei (*Mocod*) ~ lui Ivan (*Rebra mare*) ~ Simei (*Parva*) ~ roș (*Borgo*) ~ Poiana (*Feldru*) ~ Valea (*St. Georgiu*)

MERIȘOR ~ La (*Parva*)

MERLA ~ Dealul (*Rebrișóra*)

MESTECINI ~ La ~ În (*Telciu, Năsăud, Mocod, Luşca, Budacul românesc, Sântioana*)~ Căţelei (*Gledin*)

MESE ~ hotar (*Ilva mică*) ~ La – hotar (*St.Georgiu*)

MIHĂIASA –munte (1801 m) a comunei Salva. Părţile interne de munte sunt: **Sub Piatră, Capu muntelui, Piciorul Calului, Faţa Mihăiesi, Piciorul şi Vêrvul Mihăiesi.**

Acest munte este cu faţa spre ost, în catena munţilor de cătră Maramureş, cu care se mărginesce în partea nordică.

Spre ost se mărginesce cu râurelul **Anieşul mare**, spre vest cu **Anieşul mic** şi spre sud cu hotarul comunei Maier. În dreapta se mărginesce cu muntele **Isvorul mare** a comunei Năsăud, de cătră care e despărţit prin **Isvorul Cóstei Nedeiei**, în stânga cu muntele **Buşdei** a comunei Hordou şi limita despărţitoare e **Vêrvul Dealului Mihăiesi**, spre sud până în hotarul comunei Maier spre nord până aproape de muntele **Repedea**.

Culmea muntelui e plană, preste tot e pădure şi e un loc foarte plăcut ér în partea sudică e foarte bun şi pentru păşune şi după ce are şi lemne şi apă de ajuns s-a numerat în clasa cea mai de frunte.

Sub Piatră şi în **Piciorul Calului** se făceau cătă 10 cară de fîn; păşune este pentru 2000 oi şi 800 boi în 2 ½ luni.

După catastru are o suprafaţă de 1500 jug. 500 °° pădure şi 790 jug. 1100 °° păşune.

MIHĂIASA-BUŞDEI (1770 m). Între ambele riurele **Anieş** se estinde spre sud o ramificaţiune ce se desparte de catena principală sub numirea **Mihăiasa-Buşdei**. Dela punctul de întâlnire a ambelor riuşore „între Anieşe“ (627 m) duce un drum cam peziş prin pădure de brad.

Ajungând pre un rît de munte deschis duce calea întorcând spre stânga încă o scurtă distanţă până la un izvor de apă, de unde în sus numai pre jos se póte face călătoria până la marginea stâncilor cari pre partea sud-ostică, sud-vestică şi în parte şi nordică a piscului ce e plan deasupra formează o cunună continuativă.

Acest munte încă e bogat în plante rare (vezi Porcius pag. 75-76).

MIHOC~ Păreul lui – (a *St.Georgiu*). În un document din 1564, April 13, e amintit judele Mihoc din Sângeorgiu³¹

MIHUŢA ~ Dealul ~ Dîmburile ~ Valea (*StGeorgiu*)

MIOCA~ Zăpodea (1796 m) (*Bichigiu*)

MILER ~ Păreul lui (*Leş*)

MIRAGI – un munte (1575 m) al comunei Monor, situat în munții Bîrgăului. Granița acestui munte, după descrierea din 1796, se începe în Târnița Paltinului și de aici merge în dreapta până la o colină, care e ca o movilă de graniță, de aici direct în jos până în Isvorul Miragilor, de aici pre acest pârâu în jos până în râul Dornişóra, de aici în sus până unde se varsă Isvorul Dali în Dornişóra, de aici în stînga pre acest pârâu în sus până în **Vîrvul Miragilor**, de aici pre culmea acestuia și Mărișelului până la punctul prim în tîrnița Paltinului.

Părțile mai principale interne ale acestui munte sunt: **Piciorul Calului, Poiana și Piciorul Dali și Dealul Cerezii**. Preste tot e un munte curat, parte plan, parte prețipis, foarte plăcut (comod), cu apă din de ajuns, numai cît vitele mari trebuie mînate în departare de o oră până la pârâul Isvorul Dali și a Miragi. Plaiurile sunt bune. Pădurile sunt mai mult dese decît bune de pășune, de estirpat nu sunt.

MIRAȘA – muntele comunei Sângeorgiu afară de teritoriul hotarului. Părțile interne sunt: **Isvorul Ursului, Sîlhuța, Poiana Mirêși și Dealul Miréași**.

În dreapta se mărginesce cu muntele **Buzdei** a com. Hordou și linia despărțitoare e Dealul Mirêși, în stînga cu muntele Rabla a com. Maier.

MIROSLAVA – munte (1607 m) a comunei Borgo Tiha. Părțile interne sunt: **Piciorul Runc, Piciorul Făgetului și Piciorul Dali**. Se mărginesce spre vest și sud cu hotarul comunei B. Tiha, spre ost asemenea și cu muntele **Zîmbróia**, spre nord érași cu hotarul comunei Borgo Tiha.

În partea vestică, sudică și ostică linia de graniță merge de la pârâul **Isvorul Naroti** (*sic!*) în sus deasupra preste **Poiana Grig. Bosga** numită în **Țiglă**, de aici în dreapta prin pădure până în Isvorul Ursului și dealungul acestuia până preste **Poiana Roitillor** (*sic!*), mai departe preste **Poiana Ursului** până în **Valea Lazaroiu** (*sic!*) și dealungul acestui pârâu în sus până la capătul sau **Marginea Poienei Dali**, unde se desparte de muntele **Zîmbróia**; mai departe spre nord dela Poiana Dali în jos până în **Isvorul Naroti** (*sic!*), unde este punctul prim de graniță între acest munte și hotarul comunei Borgo Tiha.

Acest munte constă din un deal și trei picîore, ér culmea lui se numesce **Vîrvul Miroslavei**. Doue din 10 părți e cîmp și în **Isvorul Lăzăroi** este apă de ajuns pentru oi. Opt din 10 părți e pădure de brad și de fag, din cari 4 părți nu sunt de pășune. Pășune este de mijloc pentru 800 oi în 2 ½ luni. Plaiurile sunt bune.

MLAȘTINA, MLAȘTINILE – parte de hotar (*Telciu*)

MOCIRLA – parte de hotar (*Salva*)

MOGILA – parte de hotar (*Runc*) ~ **Tëul sub ~ la vërvul**

Besărabiei

MOINE – parte de hotar (*Bichigiu, Parva*)

MOLIDUL ÎNCINS (*întins n.n*) – parte de hotar (*Rodna*)

MOLDIȘ ~ Valea Moldișului – parte de hotar (*StGeorgiu*)

MONOR – La Zimmermann³² – 1296 – 1313 – Ladislau, voivodul

Transilvaniei, face document peste împărțirea eredității comitetului Nuulau de Rodna și copiii fratelui acestuia, Benus. Alte atestări: **Mondorh, Monondorh, Mondorf, Mungerochs, Munaros.**

MÓRA LUI MACAVEI – parte de hotar (*Mocod*)

MÓRA – La ~ Cóstă – hotar (*Runc*)

MÓRA LUI LOGIN ~ La – hotar (*Nepos*)

MOVILE ~ Sub – hotar (*Nepos*) ~ Dosul (*Găureni*)

MÓRA ~ Dumbrava – pădure (*Zagra*) ~ Restóca – (*Mocod*) ~ Vărării – hotar (*Nepos*) ~ La mori (*Feldru, cătun Zagra*) ~ Părăul (*Ragla*) ~ Cóstă ~ Între – hotar (*StGeorgiu*)

MUNCEI – în munții Borgoului, la granița Bucovinei ~ Valea ~ Poiana ~ Piciorul (*B. Prund*) ~ Valea – parte de hotar (*Rebra mare*) ~ munte (*Ilva mare*) – parte de hotar (*Rodna*) ~ Sub – parte de hotar (*Runc*).

MUCED ~ La Tëul – parte din muntele Besaraba (*Runc*)

MUJULESCI – hotar (*Runc*)

MUNCEII ÎNȘIRAȚI – muntele comunelor: **Feldru, Nepos și Hordou** fiecare cu 1/3 parte.

În descrierea munților din anul 1796 e luat ca proprietate a comunelor **Feldru, Maier și St. Josef**, carea din urmă avea părțile numite **Poiana Muncelului, Poiana Păltinișului, Poiana Acăsteiilor, Poiana Brădățelului și Poiana Arinului.**

Granița se începe unde **Cucuriasa** face segment și merge în dreapta, de aici pre culmea acestui munte până în **Poiana Muncelului**, de aici éráși mai departe pre culme până în **Poiana Acăstăilor**, de aici îndată și la început pre lângă hotarul Ilvei mari până în **Poiana Brădățelului**, de aici éráși mai departe până în **Poiana Arinului**, de aici în jos până în riul **Teșna rece**, de aici în stânga pre acest riu în jos până unde se întâlnește **Dealul Cocoșului** cu **Teșna rece**, de aici pre lângă **Cucuriasa** până la momentul prim.

Situațiunea muntelui e spre nord, e curat, cu tarnițe și plăcut. Apă e puțină și plaiurile sunt bune.

În partea comunei Feldru și Maier este numai pădurea de lipsă pentru lemne de foc în timpul iernei și se pot face 20 cară de fân.

În **Poiana Muncelului și Păltinișului** (*St. Josef*) se află și pădure pentru pășunat și estirpațiuni și se pot face 40 cară de fân. În ceialaltă a sa parte de munte a com. St. Josef e puțină apă și e mai mult pădure deasă decât bună de pășunat. Acestea părți sunt și petroșe și ici colea pezișe. Estirpațiuni se pot face aici multe după cum au început a face Simion Căndale și Niculae a Ursi.

După actul de împărțire a munților din anul 1807 **Munceii înșirați** sunt arătați ca munți a comunelor **Maier**, **St. Josef** și **Nepos**. În protocoalele de reambulare a graniței din anii 1843 și 1846 în partea de munte a comunei Nepos e luat și muntele **Poiana Rechiții** ca parte din m. Munceii înșirați și granița acestora e următoarea:

Muntele Munceii înșirați a comunei Hordou și com. Nepos și granița hotarului Ilva mare. Semnul despărțitor e pre piscul **Vêrvul Munceluț**, o movilă de pământ și peatră, apoi culmea muntelui numită **Opcina**. De aici merge granița până la **Poiana Rechiții** și numai pre vârvul dealului **Capul Rechiții** unde se mărginesce Iluanii cu Neposenii sa (*sic!*) pus în 1836 o movilă de pământ, apoi în **Dealul Lung** se află încă una făcută din anul 1835 tot pre culmea dealului unde în timpurile mai dinainte a fost o casă de vigilie. În **Poiana Rechiții** sunt, începând de la partea vestică, 10 movile de graniță, cari stau în depărtare de câte 50 pași una de alta, cea din urmă movilă e lângă un arbore mare, unde se finesce **Poiana**, de unde până la păreul **Teșna Împuțită** granița o formează o linie dreaptă și pentru staverirea mai acurată a acestei recta linea, în depărtare de 50 de pași dela Teșna Împuțită cătră numita Poiană, sa (*sic!*) rădicat érași o movilă de pământ pre un arbore de jumătate tăiet.

[**Muncel**, adică munte mic, o numire diminutivă derivată din vorba latină, it. **monticello**, rom. **munticel** și pronunțat scurtat **muncel**; în România îi zic Muscel la Dealuri mici și verzi. Diminutivul acesta se găsește în autorii latini n. a.)]

MUNCCEL – munte a comunei **Maier** și **Sângeorgiu**; în dreapta se mărginesce cu hotarul comunei Maier până în păreul **Anieș**, în stânga cu hotarul comunei Sângeorgiu – păreul **Purcăreț**, spre ost cu hotarul com. Maier până în pădure iar spre vest cu hoatrul com. Sângeorgiu, până în

păreul **Valea Vinului**. Semnul de graniță pre care îl observă comunele între sine e piscul **Vêrvul Muncelului**.

Muncelul comunei Maier are următoarele părți: **Piciorul fântânei, Piciorul Dosului, Piciorul Stegii, Fața Muncelului**. Muncelul comunei Sângeorgi are părțile: **Piciorul Purcăreț, Peatra fântânei și Piciorul Muncelului**.

Muntele **Muncel** face în partea nordică cătră Maramureș. În **Fața Muncelului** a com. Maier e loc curat și plăcut, ér **Dosul Muncelului**, a com. Sângeorgiu e mai mult loc prețipiș. Apă și lemne sunt destule și preste tot acest munte se numeră în clasa cea mai bună. Fên sa (*sic!*) produs câte 220 cară, pășune e pentru 100 oi pre 3 luni.

MUNCCEL – munte a comunei **Suplai**, părțile interne se numesc: **Tarnița, Piciorul Podvării (Patverii)** – în anul 1875 e numit **Piciorul Podvariilor**, **Stegile și Bîtta** (*sic!*). Apoi mai sunt următoarele părți de munte: **Dosul Căprării, Fața ~ Dosul Călugărului, Dosul Muntelui și Purcărețe**.

Se mărginesce spre nord cu muntele **Măgura neagră (Găureni)**, cătră vest cu m. **Țibleș** (a *Zagrei*), cătră sud cu hotarul Suplaiului, cătră ost cu hotarul Bichigiului și Suplaiului.

În partea ostică dealungul pereului **Isvorul Tarniței** până unde acesta se varsă în **Isvorul Nedeiei** îl desprate șaua muntelui de cătră muntele **Măgura neagră**; spre vest merge granița dealungul pereului **Isvorul nedeiei, Isvorul Branului, Isvorul Stegióra și Isvorul sindilelor**, unde în **Gura Văii sindilelor** se află o movilă de hotar. Despărțirea dintre acest munte și muntele **Țibleș** în partea sudică e dealungul pereului **Valea lui Modior**, care desparte acest munte de hotarul Suplaiului, apoi merge granița peste ținutul **Bîtta** și anume la capătul **Poienii sub Bîtta**, merge printre **Poiana Pinte** până la **Piciorul Călugărului**, unde este o movilă de graniță ér de aici în jos până în **Tarnița între Măgura neagră seci Muncel**.

Muncelul este un munte plan, plăcut. A treia parte e mai mult pădure de fag și puțină de brad, ambele bune de pășune. Vitele au apă în de ajuns (*sic!*) în **Isvorul Prislopului**. Plaiurile sunt bune până în ținutul **sub Bîtta**.

În fine, se arată că acest munte întro (*sic!*) poiană sau (*sic!*) produs 4 cară nemțesci de fên, ér în **Poiana Stegii** și în **Poiana Bîtta** 1 ½ car de fên și pré cea mai mare parte a acestui munte s'ar potea produce 60-70 cară de

fân dacă nu s'ar pășuna. Pășunea a fost deajuns pentru 1300 oi în 3 luni, pentru 400 boi în 1 ½ lună, pentru un cal și 50 alte vite 1 ½ lună.

MUNCCEL (1582 m) – muntele comunei *Telciu*. Părțile interne se numesc: **Piciorul lui Mihuș**, **Piciorul Berleți** și **Dealul Muncel**. Se mărginesce spre nord cu muntele propriu **Betrâna Lespedea**, spre ost cu muntele **Rantia** și **Lucăciosa** a comunei Mocod, spre sud cu muntele propriu **Oprișasca** și spre vest cu hotarul propriu.

Granița acestui munte (conform descrierii din 1852) în partea nordică merge de la locul **Gura Bîrlóiei** dealungul pârului **Bîrlóia** în sus până la **Tarnița Bîrlóiei**, ceea ce face cam 3630 pași (!), apoi dealungul pre **Isvorul Muncelului** în jos până în **Plaiul în Prislopul Muncelului**, care face cam 3100 pași și e despărțit de muntele **Betrâna Lespede**.

Spre vest merge granița prin pădure preste așa numitul pisc de deal (Bobeica) în **Piciorul lui Mihuș**, care încă face cam 1776 pași; – de aici în sus până în **Poiana Dealului Muncelului**, care face 36556 pași (!). De aici în partea sudică pre **Piciorul roș** în jos până în rîul Rebra, care face 6300 pași. De aici în partea estică dealungul acestui rîu până la punctul amintit la început, **Gura Bîrlóiei**.

Acest munte constă din un deal (*sic!*) întreg cu plaiuri bune, e plăcut și bun de pășune. Apă are de ajuns în pârul **Berleți**. Conform operatului catastral are o suprafață de 15 jug. 1500 ^{oo} pășune.

MUNCELUL RÎIOS (1703 m) muntele comunei *Romuli*. Părțile interne sunt: **Fața Muncelului** (o costă mare), **La Halauă**, **Preluca de mijloc**, **Capul Muncelului**, **Sub Piatră**.

Se mărginesce spre vest și nord puțin cu hotarul comunei Romuli, apoi cu Maramureșul, spre ost cu muntele **Besaraba** (Runc), cătră sud cu hotarul comunei Romuli.

Punctele de demarcare a graniței sunt **Marginea dela Preluca Făgetului** și **Preluca Borti**, de aici în partea nordică costă de deal sau **Opcina Muncelului rîios**, unde se află multe stânci, până la piscul acestui deal **La Vêrvul Petri**, de aici în jos până la movila de graniță, carea desparte Maramureșul de Transilvania; mai departe merge granița între acest munte și Maramureș pre dunga piscului aproape dealungul plaiului până la pereul **Isvorul Strîmbi**, de unde (după spusa Runcanilor) în partea estică granița dintre acesta și muntele **Besaraba** o formează pereul **Isvorul Strîmbi** până în jos la **Piciorul de la Preluca de mijloc**, de aici pre partea

sudică merge graniţa în sus până la **Preluca Zenovei** şi apoi prin mijlocul pădurei până în **Preluca Bortii**.

$\frac{3}{4}$ parte din acest munte e pădure de brad din care $\frac{2}{4}$ e bună de păşune, $\frac{1}{4}$ parte e prea deasă şi petroasă şi în urma căzeturilor de vânt de tot nefolosiveră.

Apă e în deajuns în Isvorul Halăului. Plaiurile sunt bune. Fân se face în **Capul muntelui** 6 cară nemţesci, în **Preluca de mijloc** şi **Sub Piatră** 11 cară. Pășune este pentru 2000 oi pre 3 luni, pentru 350 boi 1 $\frac{1}{2}$ lună, pentru alte 50 vite 1 $\frac{1}{2}$ lună.

Runcanii au folosit partea spre nord între muntele Besaraba din care cauză a făcut ceartă de graniţă.

După catastru, suprafaţa acestui munte face 4065 jug. 1500 ∞ şi anume: 9 jug. 400 ∞ rîturi, 369 jug. 1000 ∞ pădure.

MUNTELE CORNI (Munceii 1447 m) a comunei *Ilva mare*. Graniţa acestui munte se începe în **Tîrşi** şi de aici merge în dreapta prin pădure pre lângă hotarul comunei Ilva mare în liniue drepată până în **Piatra Leşului**, de aici în stînga éráşi prin pădure pre lângă hotarul Rodnenilor până în **Vêrvul Măgurii Beneşcuţei**, de aici pre culme în sus până la punctul prim numit în **Tîrşuri**. Piciorul muntelui se numesce **Dealul lui Pintelei**.

Acest munte e curat, parte petros, parte cu tarniţe şi parte peziş, dar fiind aprópe, e comod. Apă e puţină în pareul numit *Ştiompu*. Plaiurile sunt cevaşi grele pentru preţipişuri, pădurile sunt pre atât de dese pre cât sunt bune de păşune, de estirpat nu sunt.

Acest munte la 2 ani cade în ţarină şi atunci se pot face 24 cară fân.

MUŞÎNÓELE – parte de hotar (*Telciu*), lângă Apa Bîrlei.

MUŞCÓSA – parte de hotar (*Rebrişóra*)

MUŞULEŞII – parte de hotar (*Runc*)

MERULUI ~ Valea ~ **MORII** – hotar (*Rebrişóra*)

MERULUI ~ Preluca; **MĂGURIȚII** ~ Isvorul, **MIRON** ~ Poiana lui ~ Păreului mare ~ **MERIŞORULUI** ~ Pareul; **MARE** ~ Cóstă ~ Pădurea; **MOREI** ~ Pareul; **MĂGURI** ~ Între; **MOISI** ~ Isvorul ~ Pareul; **MAGLEI** ~ Valea ~ Gura – toate locuri de hotar (*Parva*)

MEREŞ ~ Poiana lui; **MARCU** ~ Cioroiul; **MERILOR** ~ Faţa ~ Pareul; **MUCULUI** ~ Măgura; **MALINI** ~ Poiana; **MELULUI** ~ Pareul; **MICULUI** ~ Valea; **MASELOR** ~ Dealul; **MOŞUCULUI** ~ Grópa;

MOCODEANULUI ~ Zepodea; **MOLDOVANULUI** ~ Dealul ~ Deluțul ~ Fața Dealului – toate locuri de hotar (*Feldru*)

MORI ~ Rîtul; **MARCULUI** ~ Fântâna – hotar (*Nimigea ungurească*)

MARE ~ Rîtul ~ Valea ~ Fața; **MIJLOC** ~ Valea de; **MĂZĂRIȘTILOR** ~ Dealul – locuri de hotar (*Mintiu*) ~ Valea ~ Săcătura ~ Dealul – hotar (*Ilva mică*)

MADI ~ Poiana – hotar (*Prislop*).

MOLDOVANULUI ~ Dealul; **MĂGUREI** ~ Valea ~ Fața ~ Dosul; **MERULUI** ~ Poiana ~ **MĂGUREI** ~ Gura Văii; **MARE** ~ Dealul; **MELETIE** ~ Cîsta lui; **MATEI** ~ Dealul; **MIRON** ~ Dealul; **MUNCEILOR** ~ Poiana; **MITROFAN** ~ Preluca lui – toate locuri de hotar (*Leș*).

MALULUI ~ Dealul; **MĂGUREI** ~ Fața; **MUNCELULUI** ~ Pareul; **MOȘIEI** ~ Valea; **MUNTELUI** ~ Valea – toate locuri de hotar (*Maier*)

MIJLOC ~ Pareul; **MALULUI** ~ Pareul – hotar (*Rebrișora*)

MARI-MICI ~ Dealul ~ Lunca ~ Colibile ~ Ultoile ~ Zepodea; **MERULUI** ~ Podereiul ~ Dealul; **MAGDALENEI** ~ Pareul; **MUNTICELOR** ~ Pareul; **MĂGLEI** ~ Arșițele ~ Fundătura ~ Fața, Zenôga ~ Pareul ~ Valea ~ Vêrvul ~ Cîrligătura; **MĂNĂSTIREI** ~ Obîrșia ~ Dealul ~ Vêrvul; **MĂNANȚULUI** ~ Gura ~ Valea; **MIHETI** ~ Cîsta ~ Gura – toate locuri de hotar (*Rebra mare*).

MĂGURI ~ Piciorul ~ Între; **MORMÎNTUL** ~ Valea; **MUNCELULUI** ~ Cîsta; **MESE** ~ Sub; **MATEȘ** ~ Valea lui; **MUTULUI** ~ Pareul – locuri de hotar (*Rebrișora*)

MIHULUI ~ Valea; **MARE-MIC** ~ Têșorul; **MOINI** ~ Pareul; **MACRI** ~ Piciorul; **MARTIN** ~ Dealul; toate locuri de hotar (*Suplai*)

MILEI ~ Podul; **MANCIULUI** ~ Poiana; **MĂGUREI** ~ Valea – hotare (*Mititei*)

MĂLCEZULUI ~ Dosul; **MARE** ~ Pădurea ~ Secătura; **MICHULUI** ~ Poiana;

MIC ~ Runcul ~ Cîstele Runcului; **MARE** ~ Runcul; **MAILAT** ~ Pareul; **MUNCEI** ~ Pereul – toate locuri de hotar (*Runc*)

MACRI ~ Grădina ~ Pareul; **MOGILELOR** ~ Pareul; **MARE** ~ Dosul cel;

MLAŞTINI ~ Pareul; **MILORI** ~ Pareul; **MITIULUI** ~ Piciorul – toate locuri de

hotar (*Găureni*)

MUNCELULUI ~ Dosul; **MĂGURI** ~ Faţa ~ Dosul – hotar (*Romuli*)

MALULUI ~ Poiana; **MORI** ~ Lunca – hotare (*Naseud*)

MACAVEI ~ Móra lui; **MACSINESCI** ~ Cóstă; **MALULUI** ~ Dealul; **MORI** ~ Zevoiul; **MĂRTINI** ~ Těu – locuri de hotar (*Mocod*)

MALULUI ~ Dealu ~ Valea; **MĂGURI** ~ Cóstă ~ Dosul; **MACRIŞULUI** ~ Câmpul; **MĂGURIŢEI** ~ Věrvul – locuri de hotar (*Zagra*)

MARE ~ Isvorul; **MESTEACĂNULUI** ~ Piciorul (*Nasăud*)

MĂSTĂOI ~ Cóstă; **MĂGURI** ~ Věrvul ~ **MARTI** ~ Dosul; **MUFTEIU** ~ Zăvoiul lui – locuri de hotar (*Poieni*)

MUNCEL ~ Dosul; **MĂGURA** ~ Carălor; **MERI** ~ Poiana (*Rodna veche*)

MĂGURA ~ Faţa; **MĂNĂSTIRE** ~ Valea (*Bichigiu*)

MORI ~ Věrvul ~ Valea ~ Gura ~ Dealul ~ Dosul; **MĂGURIŢII** ~ Piciorul; **MESTEACĂNULUI** ~ Isvorul; **MAILAT** ~ Piciorul ~ Valea ~ Zepodia lui ~ Dosul; **MUNCELULUI** ~ Dealul- Dosu ~ Faţa; **MĂGURII** ~ Faţa, toate locuri de hotar (*Telciu*)

MARCULUI ~ Fântână ~ Dâmbu; **MERULUI** ~ Valea; **MODRUŢ** (*Salva*)

MUNCEL (*Telciu, Suplai*) ~ râios ~ Capu (*Romuli*)

MIHUŞ ~ Piciorul lui (*Telciu*)

MACOVIŢA ~ Věrvu; **MACIOCANI** ~ Lazul (*Runc*)

NEAGRA ~ Valea – un rîu spre graniţa României (Moldova) a cărei isvóră se încep din muntele **Faţa Gardului**, curge în direcţiunea N-V, apoi N, formând graniţa ostică a muntelui **Dealul Bateşului** şi după ce primesce de a stînga **Valea Haita** trece în Moldova.

NEGRU ~ Piciorul (*Hordou, Poieni*) ~ Măgura (*Găureni*) ~ Dealul ~ Păreul ~ Dosul ~ Piciorul (*Borgo*) ~ Isvorul (*Budacul românesc*) ~ Vîrful (*Leş*)

NEGRİŞÓRA ~ Fundul (*Borgo*) – **NEGRĂII** ~ Valea (*StGeorgiu*)

NEDEI ~ o parte din muntele Cormaia a comunei Bichigiu ~ parte a muntelui Craia (*Runc, Rebra mare*) ~ parte a muntelui Besaraba (*Runc*) ~ Betrânei ~ Bîrliei (*Rebrişóra*) ~ parte din muntele Buşdeiu (*Hordou*) ~ parte

din muntele Țibleș ~ Isvorul (*Zagra*) ~ Vêrvul (*Cormaia*) ~ Gușdeiului ~ Dealul ~ Sub (*Rebra mare*)

NEBUNUL ~ Dealul ~ Cîosta (*Runc*)

NETEDUL – munte al comunei Mocod care, până la împărțirea munților din anul 1807 a fost al comunei Leș. Părțile interne sunt: **Poiana Zîmbróie**, **Piciorul Ciungilor** și **Isvorul Nêtedul**. Este situat cu fața spre sud, către Bucovina.

În dreapta se mărginește cu **Dealul Suhardului**, o parte a comunei Maier, linia despărțitoare e **Tarnița Pleșcuții** în stânga către frontul **Păltinișului Diecilor** a com. Maier cu linia despărțitoare **Coșna**; spre sud cu **Paluța**, o poiană și linia despărțitoare e **Isvorul Persi**; spre nord cu muntele **Runcul Frunzerilor** a com. Ilva mare (astăzi *Salva*) și linia despărțitoare e rîul **Coșna**.

Acesta e un munte bun și ușor de umblat, dar are mare lipsă de apă. Pădure e preste tot locul și pășune e pentru 500 oi pre 3 luni și 100 boi 2 ½ luni și e numerat în clasa a 2-a. După operatul catastral are o suprafață de 82 jug. 200 °° cu pășune și 779 jug. 1400 °° pădure.

NETEDUL – parte de hotar (*Suplai*)

NEVEZI ~ Piciorul – parte de hotar (*Zagra*)

NIRIȘTE – parte de hotar (*Găureni*)

NISTOR ~ poiana lui (*Feldru*)

NAT ~ Ciungătura – parte de hotar (*Ilva mare*)

OPCINA (*Zagra*) ~ Dosul ~ **NUȚU** ~ Valea lui (*Ilva mare*) ~ Parêul (*Suplai, Ilva mare*) ~ Dealului Colibiței ~ Frîu ~ Fețelor ~ Tali ~ Stâna lui Ionuț (*Borgo*) ~ Stâna Lucóie (*Telciu*) ~ Fața (*Coșna*) ~ După (*St. Georgiu*) ~ Terhi (*B. Suseni*) ~ Mireși (*lângă Cormaia*) ~ din jos ~ din sus (*Rodna veche*) ~ Fiadului ~ Scradie (*Romuli*) ~ Pe ~ lui Obreja ~ Văii rele ~ Petri ~ Văii seci (*Telciu*) ~ Opcioara ~ Crucii (*Rodna nouă*) ~ Dealului Frîu (*Borgo*)

OLTOII ~ Piciorul (*Rebrișóra*)

ONIGII ~ Poiana (*Ilva mare*)

OSTOCIASCHI ~ Poiana (*Ilva mare*)

ORDĂCENILOR ~ Parêul (*Parva*)

ONÊSI ~ Dealul (*Feldru*)

OBREJA ~ La (*Telciu*) ~ Valei (*Zagra*) ~ Sêlhósei (*Ilva mare*) ~ Panului ~ Prundului (*Borgo*)

OARGII ~ Fântâna (*Rodna nouă*) ~ Poiana (*Găureni*)

OPRIŞASCA (*Telciu*)

OANI ~ Merii; **ORZI** ~ Rêtul; **OSOIULUI** ~ Cóstă- hotar (*Mocod*)

~ Dealul (*Zagra*)

OŢELEI ~ Lunca (*Zagra*)

OMULUI ~ Piciorul (*Leş*)

ORBAN ~ Piatra lui (*Borgo*)

OANEI ~ Poiana (*Zagra*) ~ Borta ~ Fântână (*Rebra mare*)

ORARIULUI ~ Lunca ~ Podereiul (*Rebra mare*)

OBÊRŞIA ~ Parêul (*Runc*) ~ Buscatului (*Telciu*) ~ Cormaia (*Hordou*); Bîrlóie ~ Frasinului (*Rebra mare*) ~ Hănţoaiei (*Maier*) ~ Huieşului (*B.Bistriţa*) ~ Isvorului roş (*Feldru*) ~ Poienii (*Rebra mare*) ~ Radomir (*Bichigiu*) ~ Stegii (*Hordou*) ~ Strîmbii (*Telciu*) ~ Sălăuţii (*Romuli*) ~ Şoimului de sus ~ de jos (*B. Borgo*) ~ Varului (*Zagra*) ~ Văii Hotarului (*Suplai*) ~ Lacului ~ lui Bratan ~ Mănăstirii ~ Văii Lazului ~ Terheşului (*Rebra mare*) ~ Valei Surde (*Bichigiu*).

OBERŞIA REBREI – munte (2036 m) comuna *Mititei*. Părţile interioare se numesc: **Isvorul Rebrei**, **Piciorul Rebrei**, **În Fundóie**, **Isvorul Creţ**.

Se mărginesce spre nord cu muntele **Cornul Betrîni** a comunei *Telciu* şi cu Maramureşul, cu muntele **Repedea** a comunei *Săcel*; spre ost cu muntele **Cormaia** a comunei *Bichigiu*; spre sud cu muntele **Rantea** (numit şi **Piciorul Țapului**) şi spre vest cu muntele **Piciorul Stănighi** (sau **Piciorul mic**).

Acest munte constă din doué cóste bune de păşune dar nu pentru vite mari, fiindcă sunt preţipişe. Plaiurile sunt fórté rele şi numai de la ţinutul numit **La cuptóre** în jos s'ar potea pune în stare bună. Apă e de ajuns în pereul **Isvorul Obêrsiei Rebrii** şi **Isvorul Creţ**.

1/7 parte din munte e pădure de brad şi se póte folosi de păşune, care e de ajuns pentru 3600 oi în 3 luni, 400 boi 1 ½, 200 cai 1 ½ şi 100 alte vite 1 ½ luni. Conform operatului catastral sunt 1381 jug. 500^{oo} păşune şi 212 jug. 1100^{oo} pădure.

OGAŞ ~ Calea (*Telciu*) ~ Ogaşa (*Feldru*)

OLARIU ~ Valea (*StGeorgiu*)

OII ~ Dealul (*Feldru*)

OLII ~ Dosul ~ Poiana (*B. Tiha*)

OLISIM ~ La ~ Vêrvul (*Zagra*)

OMUL ~ Isvorul ~ Vêrvul (lângă muntele *Diaca*)

ONAC ~ Dealul ~ Runcul (*Feldru*)

ONCU ~ Piciorul (*Leș*)

OPRIȘASCA (*Obrișasca*) – muntele (1788 m) comunei *Telciu*.

Părțile interne sunt: **Capu Muntelui**, **Piciorul Făgetului** și **Sub Petri**. Se mărginesce spre nord cu muntele **Muncel** (*Telciu*), către ost cu muntele **Betrâna** (*Rebrișora*), spre sud cu hotarul *Telciu*, la fel spre vest, despărțit prin pârșul **Rebra mare**.

Conform descrierii din 1852, granița în partea ostică merge dela râul **Rebra** în sus pre **Isvorul Bungereului** până la locul **Piatra Albă**, care face 3000 pași, de aici pre **Piciorul Petrii Albe**, unde în anul 1836 s'a rădăcat o movilă de graniță, în sus până pre dunga dealului **Vêrvul Opriseșcii**, care face cam 3000 de pași, prin ea se desparte acest munte de muntele **Betrâna** a com. *Rebrișora*.

În partea nordică merge granița din **Vêrvul Opriseșcii** (1796 m **Vêrvul Gergelului**), preste **Piciorul cu Piatra** în jos până în **Isvorul Gușetului**, ceace face cam 1500 pași, de aici dealungul pre **Isvorul Gușetului** până la **Piatra Zinului** în sus drept la **Preluca din mijloc**, care fac 1989 pași (!), unde iese plaiul *Telcenilor*, de aici în jos pre plaiu până în râul *Rebra*, care face cam 1200 pași, mai departe în jos pre râul *Rebra* până la punctul amintit la început *Gura Isvorului Bungereului*, apoi mai departe se mărginesce cu pamânturile comunei *Telciu*.

Muntele *Oprișasca* constă din un deal cu doue vîrvuri și un picior de deal estins. Preste tot e plăcut, dar apă are puțină numai în pârșul **Isvorul Dosului** ce curge prin **Fața muntelui**. A treia parte din munte e pădure de brad și e foarte bun de pășune. În **Piciorul Făgetelului** se produceau 50 cară nemțesci de fîn. Fiindcă *Telcenii* pășunează puține vite mari, așa e destulă pășune pentru 3500 oi pre 3 luni.

După catastru are o suprafață de 348 jug. 300 °° pășune și 1013 jug. 600 °° pădure.

OSOAE ~ Între ~ mare ~ În ~ După ~ Pe (*Mocod*) ~ În (*StGeorgiu*)

ORB ~ Dealul (*Borgo*)

ÓRGII ~ Dealul ~ Valea (*StGeorgiu*)

OVESĂ ~ La (*Găureni*)

OVEȘTINĂ (*Șoimuș*)

PĂDURE ~ În (*StGeorgiu*) ~ Bodea (*Feldru*) ~ Burdi (*Borgo*) ~ Faurilor ~ Păduricea (*Cușma*) ~ Flămîzenilor (*B.Suseni*) ~ Nouă (*St.Ióna*) ~ Heniului (*B.Suseni* – 931 jug. cu lemn de fag și molid în deosebite

dimensiuni care se p te folosi  i pentru clădiri economice) ~ Prelucilor ~ lui Cotoc (*Mocod*) ~ Isip ia (*Zagra* – după tradițiune aici au fost b tu i curuții în anul 1709 de trupele imperiale. Înainte de luptă Curuții au îngropat în această pădure mul ime de bu i cu bani, locul nu se sci unde, de aceea, ómenii din *Zagra* au săpat în câteva locuri fără de a afla ceva) ~ Mare (*Parva, Runc*) ~ lui Andreiu (*Monor*).

PALTINUL – munte situat în partea ostică din mun ii Borgoului, al comunei Gledin. Grani a acestui munte se începe între pareul Haita  i Paltin  i merge în dreapta dela **Ob r ia Isvorului Paltin**  n jos până în păreul Haita, de aici în jos p n  la piciorul de munte **Tămăul**, de aici în st nga pre piciorul **Tămăului**  n sus până în **V rvul Tomnaticului**, de aici pre culmea acestui munte  i până în **V rvul Mărișelului**, de aici p n  la punctul prim lângă Haita.

P r ile principale sunt **Piciorul Paltinului**  i **Piciorul Tămăului**.

O parte din acest munte e curată, o parte petrosă, o parte plană, o parte pre i  , dar preste tot e un munte comod cu apă de ajuns în **Isvorul Paltinului**  i **Isvorul de mijloc**.

Plaiurile pre munte sunt cam grele, dar se pot tocmi în 2 zile cu 40 lucrători. Pădurile sunt pu in dese, dar celea mai multe sunt bune de p  unat, de estirpat nu sunt.

PALTIN ~ parte din muntele Saca (*Nas ud*) ~ parte de hotar (*Salva*) ~ Piciorul ~ Isvorul (*Runc*) ~ Poiana (*S tGeorgiu*)

P LTINI  ~ parte din muntele Cormaia ~ Piciorul (*Bichigiu*) ~ parte din muntele  ibles  (1796 – *Zagra*) ~ Poiana (v rf 1764 – mun ii Rodnei)

PALUTA –  n descrierea mun ilor din 1796 Paluta e luată împreună cu **Poiana  niapenului**, **Poiana  iurii mari**  i **mici** ca loc aloidal. Aceste poieni se ruinează prin porci s lbatici. Estirpa iuni se pot face t mna în pădurile din împrejurime. F n se p te produce 36 cară în prima  i 48 cară în celelalte două.

PAN ~ pădure  i par u ~ Poiana ~ Isvorul ~ Obreja (*Borgo Rus* – *pan*  n limba polon  e nobil **n.a.**)

PANTEA ~ Gr pa lui (*Feldru*)

PANASURI – munte a com. *Mititei*.  n cartea funduară e numit  i **Panasturi**. Are două p r i: **Panasurile mari** (1337 m)  i **P. mici** (1333 m) Mărimea e de 1346 jugăre.

PANGANET ~ parte de pădure (*Budacul rom.*)

PANTALON ~ La Pomii lui – în muntele Craia (*Runc*)

POMULEȚ ~ Isvorul ~ Poiana (*Borgo Prund, Budacul rom.*)

PÂNTECILE – muntele comunei *Sângeorgiu*. Părțile interne de munte sunt: **Dealul Surdului, Fața Surdului, Fața Poienei, Isvorul Pistreli, Piciorul Aporlezilor, Dosul Grașdiului, Dealul Hatni, Dealul Cala, Prelucile, Dealul Petrilor, Dealul Stânei și Fața Laptelui.**

În dreapta se mărginește cu muntele **Rabla** a com. Maier, granița o formează **Isvorul Păltinișului**, în stânga cu muntele **Muncel** a com. *Sângeorgiu* și granița e **Valea Vinului**. Spre ost în **Dealul Bortei** și **Blidirési** e o pădure sălbatică a com. Maier și *Sângeorgiu*; spre vest granița e dealungul pe **Isvorul Săcii** până în râul *Cormaia*.

Terenul acestui munte e plăcut, are destulă apă și lemne și e numerat în clasa primă. În **Piciorul Burdeșului** se pot face 20 cară de fân, în **Dosul Grașdiului** 10 și în **Fața Surdului** 20, la olaltă 50 cară de fân. Pășunea e pentru 8000 oi în 3 luni, 200 boi în 1 ½ și 300 cai în 2 ½ luni.

PARÊNGUL – munte (*B. Prund*)

PĂRĂSCĂU ~ Parêul lui (*St.Geirgiu*)

PĂȘCĂNEASA ~ Sub – parte de hotar (*Năseud*)

PĂTULE ~ La – parte de hotar (*Nepos*)

PĂȘĂRÓIA ~ Sub – parte de hotar (*Nepos*)

PĂSTĂIATA – parte de hotar (*Lușca*)

PERȘA – munte a comunelor *Sângeorgiu* și *Măgura*, afară de teritoriile hotarelor, situat spre ost dela comuna *Rodna nouă* (1580 m) ~ Pe ~ Parêul ~ *Valea (StGeorgiu)* ~ *Dosul (Măgura)* – **PERȘUȚA** – pisc de munte (1357 m) și hotar (*Rodna nouă*)

Granița acestui munte se începe la intrarea în munte la fântâna primă și de aici merge în dreapta pre **Isvorul Șuvarosului** în jos până în râul **Teșna rece**, de aici pre acest râu până unde **Piciorul Dealului Corbului** se lovesce de acesta, de aici în sus pre acest picior până în **Sělha Corbului**, de aici în stânga prin pădure drept în jos până în parêul **Netedul**, de aici pre acest parêu în sus până în **Obêrșia Carălor**, de aici prin pădure drept și așa de departe cât pot pasce oile dela stână anume până în **Valea neagră**, de aici în sus până la fântâna la punctul prim.

Părțile principale sunt: **Fața Perșii** a comunei *St.Georgiu* și **Dosul Perșii** a comunei *Măgura*. Picioarele de munte sunt: **Dealul Armeanului** și **Dealul negru**. Acest munte are un teritoriu curat și comod, cu apă puțină și de acea se folosește mai mult pentru facerea de fân decât pentru pășune.

Partea de munte **Fața** e cu mult mai bună decât **Dosul Perși** a Măgurenilor. În cea de întâiu se pot face 220 cară de fîn, ér în a doua 30 de cară de fîn. Pădurile sunt preste tot de pășunat cu vite mici, de estirpat nu sunt.

Dupăce pădurile comunelor din fostul district al Năsăudului au ajuns în administrația statului, direcțiunea silvanală din Bistrița a luat în arendă muntele **Perșa** dela comuna Sângeorgiu și **a deschis o scólă de model** pentru cultura oilor și prepararea brânzei.

PENIGRAREA – hotar (*Maier*)

PERUL ~ Părëul ~ Tătarului (*Lușca*) ~ Vojii (*Rebra mare*)

PEPERIG ~ Vêrvul (*Runc*)

PERIREA BABEI – hotar (*Ilva mică*)

PETRI ~ Dealul ~ Valea (*Cormaia*) ~ răzimate (*Telciu*) ~ Sub (*Parva, Naseud*) ~ Cușmi (*Borgo*) ~ scrise (*Borgo*) ~ Între (*Ilva mare*) ~ La (*Rebra mare*) ~ Isvorul (*B.B.*) ~ Albă – un loc în granița muntelui Betrâna ~ Blidireului (*B. Bistrița*) ~ calului – parte din muntele Curățel ~ Țibleșului – parte din muntele **Arsul** (*Poieni*) ~ Corbului (*Dumitrița*) ~ Banului (*Telciu*) ~ Bateșului – parte din Dealul Bateșului ~ Bistriciôrei (*Borgo Rus*) ~ lui Grumaz (*Hordou*) ~ Dornei ~ lui Leanca (*B. Mureșeni*) ~ Fântânelor (*Borgo*) ~ **Hăscii** (*Ilva mare*) ~ Ineului ~ lui Drăgan (*B. Bistrița*) ~ lui Orban (*B. Prund*) ~ Florii (*Zagra*) ~ Mesteacănului (*Hordou*) ~ Porcôii (*StGeorgiu*) ~ roșă ~ Silichi (*Rodna veche*) ~ Stegei (*Hordou, B. Bistrița*) ~ seului ~ Șirezilor (*Borgo*) ~ Tisa ~ Tomnaticului ~ Văsencii (*Borgo*).

PIATRA VÊNETĂ – o stâncă mare (650 m) în vêrvul dealului dintre Dumitra mare și riul Someș, la despărțirea apelor, punctul ultim de graniță între hotarul acelei comune și a comunei Rebrîșóra, amintit în sute de documente în procesul ce durează sute de ani pentru terenul care se estinde în acest loc până în Someș. Sașii o numesc **Blauer Stein**. Locul din jur se numesce **Dosul Petrii vênete** ér săsesce **Steinrücken**, de unde curge un păreu **Valea Petrii vênete** până în Someș la **Gura Văii petrii vênete**, până unde vrêu se ocupe sașii teritoriul comunei Rebrîșóra.

PIATRA SLATINEI – munte a comunei *Borgo Prund*; până la împărțirea munților din anul 1807 a fost a comunei *Borgo Bistrița*.

Părțile interne sunt: **Dealul între Repede, la Hașme, Poiana Calului, Poiana Piatra Slatini, În Capu Dealului.**

Se mărginesce spre nord cu hotarul com. B. Bistrița și muntele Briaza, spre vest cu munții provinciali (negrenițeresci) **Runcul, Bistricióra** și **Cofuri**, cari se țin de familia contelui Kemény, spre sud cu muntele **Dealul Moldovan**, care aparține de domnul Fogorasi, spre est cu hotarul com. B. Bistrița.

În partea nordică merge linia de graniță de la **Gura Repede** (unde pârul Repede se varsă în Valea Bistrița), e despărțit acest munte de către muntele Briaza prin acel pârul în sus până la **Opcina în Scoreșet**; în partea vestică merge linia de graniță pe deasupra Opcinei, mai departe dealungul muntelui **Cofuri**, până în ținutul **La Hașme** și aici acea dungă de munte îl desparte de muntele **Runc** și **Cofuri**. De aici merge linia de graniță între acesta și **Dealul Moldovan**, pre dungă, până la **Piciorul Banului**, apoi în partea sudică în jos până în pârul **Isvorul Ban** și dealungul acestuia până se varsă în pârul **Bistrița**. În partea estică, dela **Gura Banului** muntele e despărțit de hotarul comunei B. Bistrița prin pârul **Bistrița**, până în **Gura Repede**.

Acest munte constă din un deal numit **Dealul între Repede**, unul **Briaza Slătina** lângă un platou **Sub Dealul Orban**. Una a 15 parte e câmp, cealaltă parte e mai mult pădure pustie de brad. Plaiurile sunt foarte rele și din ținutul **La Piatra mijlocul Dealului** până la **Colibița** com. $\frac{3}{4}$ oră **Plaiul** în timp umed e de tot nepenetrabil chiar și în timp bun nu se poate umbla pre acolo. Apă este de ajuns în **Isvorul Repede**. Pășune este cam pentru 3000 oi pre 2 $\frac{1}{2}$ luni și 200 boi pre $\frac{1}{2}$ lună.

PETRIȘ ~ Sub (*Zagra, Rebra mare*) ~ **Isvorul (Borgo)** ~ **Vîrvul (Cormaia)**

PETRICICA (*Ilva mare*)

PETRÓSA (*Bistrița Bg, Feldru, Runc, Salva*)

PETRICEAUA (*Rodna nouă, Budac, Ragla*) ~ **Isvorul** ~ **Capul (Borgo)**

Munte situat în partea sudestică a comitatului spre România (Moldova). În mapa militară e greșită numirea „Petriciána“. În graiurile poporului și în documentele vechi (1796 și 1845) numirea e **Petriceaua**. Din acest munte $\frac{2}{3}$ părți e a comunei Budacu românesc și $\frac{1}{3}$ parte a comunei Ragla.

Granița acestui munte se începe în **Tarnița Petricelei** și merge în dreapta pre vîrvul muntelui provincial Căliman până unde se întâlnesc Sîntioneni cu **Fața Gardului** (*sic!*), de aici pre Piciorul Petricelei în jos

până în râul **Neagra**, de aici în stânga încóce de **Piciorul Pcinului** (pinului ori spinului? n.a.) până în **Vêrvul Petricelei**, de aici mai departe pre culme până la punctul prim. Părțile principale sunt: **Grópa Petricelei** și **Piciorul Petricelei**.

Pădurile sunt mai mult dese decât bune pentru pășune, locuri de estirpat nu sunt. Măsurarea e făcută în anul 1845 în legătură cu muntele **Dumitrelel**, în acea descriere e pusă Petriceaua și la comuna Sântioana.

Pădurea e în lungime de o oră și lățime de doué. În sud granița e pe lângă **Piciorul Cinului**, **Vêrvul Călimanului**, **Isvorul Petriceaua** până la **Obîrșia Négrei** prin o regiune cu brazi mici (Krumholz); spre ost formează granița **Obîrșia Négrei** până la păreul **Neagra**; spre nord acest păreu până la vêrsarea **Isvorului Dumitrelelui**; spre vest e **păreul Dumitrelel**.

PETRILE ROȘII – munte care formează triplex confinium între: Ardeal, Moldova și Bucovina și ocură sub acest nume și în un manifest imperial din 27 August 1777 adresat de generalul Spleny cătră locuitorii Bucovinei. În Convențiunea încheiată între Pórtă și Austria asupra granițelor Bucovinei, din 2 Julie 1776, e denumit „**Montagna Piatra la Ross**”³³.

Granița acestui munte se începe la intrarea pre **Plaiul din Paltin** și de aici merge în dreapta pre **Piciorul Tămăului** în jos până în râul **Haita**; de aici pre acest rîu în jos până unde se varsă **Păreul lui Pănac** în Haita, de aici în stânga pre acest păreu în sus pre culmea dealului **Piciorul dintre hotare** lângă munții turcesci (astăzi a Moldovei) și a Bucovinei până la o stână în care e sculptată o cruce, de aici cu muntele Bucovinei până la **Zepodie**, de aici în linie dreaptă în jos până în râul **Negrișóra**, de aici în sus prin pădure până în **Vêrvul Petrilor roși** și de aici, pre culmea muntelui, până la punctul prim.

Părțile principale ale acestui munte sunt: **Piciorul lung**, **Poiana la icónă** și **În tăietură**. O parte din munte e curată, o parte petrósă și o parte prețipișă, dar preste tot luat e un munte comod. Apă este în râul Haita și **La Ciurgaie**, dar trebuie o oră ca să se mîne vitele mari la adăpat.

Plaiurile pre munte sunt bunișóre, dar trebuie să se curățască pre întreg muntele. Pădurile sunt mai mult pentru pășunat decât dese și de estirpat.

După mapa militară, Petrile roși au o înălțime de 1632 m un vêrv de munte – **Piatra roșă** – de 1760 m, alte două vêrvuri, la Dosul Gledinarilor, de 1656 și 1325 m.

PETROSUL muntele comunei *Salva* (2027 m). Părțile interne sunt: **Piciorul lung**, **În Grópă**, și **La** (indescifrabil – *n.n.*). Se mărginește spre nord cu muntele **Cormaia**, spre vest cu muntele **Lucăciosa** și **Rantea**, spre sud cu muntele **Gușetul**, spre ost cu pereul **Cormaia**.

Linia de graniță spre nord merge printre acesta și m. **Cormaia** de la **Prislopul Isvorului cald în jos**, trăgându-se ceva și în dreapta **Pe sub Cóstă** până în **Plaiu** și dealungul acestui plaiu la **Fântânița Isvorului mic**; mai departe pre lângă acest pěrëu în jos până la locul unde scóboră **Piciorul Petrile roși**. Spre sud merge granița pre acel picior în jos până la piscul **Petrile roși**, unde se află o peatră cu semnul creucei și formează granița între acesta și muntele **Gușetul**. Spre vest, de la **Petrile roși** până în **Prislopul Isvorului cald** îl desparte dunga dealului sau **Opcina** de către muntele **Lucăceasa** și **Rantea**.

Muntele **Petrosul** are spre ost o cóstă mijlocie de pășune, $\frac{1}{4}$ parte e stâncósă, cea mai mare parte însă e prea pezișă pentru vitele mari și nu e loc plăcut. Apă este de ajuns în pěrëul **Cormaia**. A patra parte e pădure de brad în care se află pășune. Pășunea din acest munte ajunge pentru 3000 oi 2 $\frac{1}{2}$ luni, pentru 100 boi 1 $\frac{1}{2}$ lună.

PESTELIC – hotar (*Cușma*)

PICIORĂRII – hotar (*Ragla*)

PICIOR ~ Horghii (*Mititei*) ~ Măguriții ~ Măgeriului ~ Muntelui (*Borgo*) ~ Macrii (*Suplai*) ~ Măgurei (*Rebrișóra*) ~ Mîțilului (*Găureni*) ~ Muncelului (*Sângeorgiu*) ~ Mesteacănului (*Poieni*) ~ Mortili (*Fundóiele* – *Sîntioana*) ~ negru (*B. Bistrița, Hordou, Poieni*) ~ Narote (!) (*B. Bistrița*) ~ Nevezilor (*Zagra*) ~ Oltonii (*Rebrișóra*) ~ Paltinului (*Runc*) ~ Păltiniș (*Bichigiu*) ~ Petri (*Feldru*) ~ Petri albe (*Rebrișóra*) ~ Petrile (*Borgo*) ~ Podereiul (*Gledin*) ~ Popei (*Năseud, B. Bistrița*) ~ Poienii de sus (*Mocod*) ~ Poieni (*Runc*) ~ Porcului (*Rebrișóra*) ~ Podvăriilor (*Suplai*) ~ Porumbului (*Ilva mică*) ~ Runcului (*Salva*) ~ Scorușului (*Romulî*) ~ Scorți (*Borgo*) ~ Șoimului ~ Smizii ~ Scărișórei (*Runc*) ~ Săcelului (*Borgo*) ~ Seurt (*Găureni*) ~ Seciu (*Feldru*) ~ Șuleriului (*Mocod*) ~ Stănigii (*Telciu*) ~ Stegiórei (*Zagra*) ~ Țapului (*Runc*) ~ Todoranului (*Tureac*) ~ Tătarcei (parte din m. *Briaza* – *B. Borgo*) ~ Țiganului (*Borgo*) ~ Tisei (*Budacu rom.*) ~ Vadului (*Bichigiu*) ~ Varului (*Mocod*) ~ Vântului (*Telciu*) ~ Vladul mare ~ mic (*Suplai*) ~ Uliului (*Mititei*) ~ Ursului (*Borgo*) ~ Zínii (muntele *Lucăcioasa Mocod*) ~ Lupului (*Hordou*) ~ Lung (*Rebrișóra, Hordou*) ~ Lespezi (*Telciu*) ~ lui Marțian (*Bichigiu*) ~ lui Mailat (*Hordou*)

~ lui Cotoc (*Mocod*) ~ lui Bîzdeu (*Runc*) ~ lui Eremie (*Rebra mare*) ~ lui Iosif (*Parva*) ~ lui Luca Rus ~ lui Dragotă (*B. Mureşeni*) ~ Mare (parte din muntele Corongiș – Feldru) ~ Iederei (*Telciu*) ~ Giriganului (*Feldru*) ~ Făgetului (*Ilva mare*) ~ Fântânei (*Maier*) ~ Fănațului (*Ruşii Munți*) ~ Henzi (*Budacul rom.*) ~ Dușilor (*Rebra mare*) ~ Cotronții (*Bichigiu*) ~ Coșni (*Bichigiu*) ~ Căsóii (*Telciu*) ~ Cuților (*Suplai*) ~ cu groși (*Găureni*) ~ Ciungi (*Ilva mare*) ~ Crucii (*B. Suseni*) ~ Cóstii (*Runc*) ~ Fruntea Căldărușii (*Parva*) ~ Calului (*Rebrişóra*) ~ Cireșilor (*Borgo*) ~ Blidariului (*Hordou*) ~ Bosgei (*Zagra*) ~ Bochii (*Poieni*) ~ Borcutului (*Borgo*) ~ Besărabei (*Runc*) Bulgărilor (*Rebrişóra*) ~ Betrânei (*Rebrişóra*) ~ Bîrlòie (*Telciu*) ~ Berbinții (*Rebrişóra, Lușca*) ~ Bușdeiu (*Hordou*) ~ Bezarnicului (granița între *Feldru* și *Ilva mică*) ~ Archirișului (*Parva*).

PICIORUL OMULUI – munte (1547 m) a comunei *Leș*. Părțile interne sunt: **Isvorul Tătarului**, **Capetul Piciorul Oncului**, **Fântâna din Stegi**, **Dumbrava și Fântâna Ştioli** (*Rainei*).

În dreapta se mărginește cu muntele **Putredul** a com. Sângeorgiu și linia despărțitoare e **Isvorul Oncului** (*Uncului*); în stânga cu muntele **Ştiol**, spre sud cu muntele **Gălaț** a com. *Zagra* și **Nedeii**.

Acest munte foarte ușor de umblat, e curat și plan. Pădure și apă sunt de ajuns și peste tot se numără în clasa cea mai bună. Pășune e pentru 1000 oi pre 3 luni, 400 boi 2 ½, 100 cai 2 ½ luni.

În Piciorul Oncului se află un loc numit **Şdeabul Tătarului**, unde se spune că românii maramureșeni, pre timpul năvălirii tătarilor, au înținat o pădure și băgându-i pre un plaiu i-au omorât răsturnând pădurea pre dînșii.

PITICĂRILE – parte de hotar (*Rodna veche*)

PIUĂLE LUI COTOC ~ Sub – parte de hotar (*Mocod*) ~ La Piuă (*Rebra mare*)

PICLU ~ Sub – parte de hotar (*Runc*)

PÎȚÓIE ~ Valea (*Ley*)

PLAI ~ Cornei (*Rebra veche*) ~ lui Plotog (*B. Joseni*) ~ Fundul (*Cușma*) ~ Pârăul Plăieș (*Stgeorgiu, Feldru*) ~ betrân (*Suplai*) ~ Făgetelului (*B. Tiha, B. Joseni*) Plaiul ~ Plăiuțul ~ Între (*Ilva mică*) ~ Ineuțului (*Rodna nouă*) ~ Dosul (*Borgo Bistrița*) ~ lui Plotog (*B. Mijloceni*) ~ Stégei (*Runc, B. Suseni*) ~ Şândróiei (*B. Prund*) ~ Roibului ~ lui Tămaș ~ Valea (*Borgo Prund*) ~ lui Tănasă (*B. Mureşeni*) ~ La Gura Plaiului (*Runc*) ~ Țiganului (*Romuli*) ~ Tăuşórelor (*B. Mureşeni*).

PLEȘI ~ Lunca ~ Dosul ~ Sub ~ Pleșa (*Stgeorgiu*) ~ Pleșcióre (*Hordou*) ~ După Pleșcuță (*Zagra*) ~ În ~ La Pleșă (*Poieni, Zagra*) ~ Pupului ~ mari ~ Rîtei (*Zagra*) ~ Păreul ~ Sub ~ După (*Găureni*) ~ În ~ Sub (*Rebra mare, Ilva mare*) ~ Sub Cóstele (*Runc*) ~ Valea (afluent la Cormaia) ~ Pleșa – hotar (*Stgeorgiu, Budac*) ~ Pleșugul (*Borgo*).

PLOPI ~ Valea (*Stgeorgiu*) ~ În (*Feldru*) ~ După (*Zagra*) ~ Între (*Salva*) Plopci (*Mititei, Runc*) ~ Plopiș (*Mititei*)

PLOȘTINĂ ~ La ~ Vêrvul ~ La Ploștiniță (*Zagra*)

POCLĂZI ~ În – Păreul – hotar (*Parva*)

POD ~ Afinetului (parte de pădure) ~ Pe (*Rebrișóra*) ~ La ~ lui Busuioc (*Parva*) ~ Pe ~ Din sus de ~ Păreul (*Nepos*) ~ Rancului (*Ragla*) ~ Sub ~ Pe ~ Teișului ~ Podurile (*Stgeorgiu*) ~ Podurile Hodogină (*B. Mijloceni*) ~ Fiezelului (*Telciu*) ~ verdelui (*Romuli*) ~ lui Dan (*Mintiu*) ~ din sus ~ din jos (*Prislop*) ~ Ursului (*Zagra, Prislop*) ~ Suci (*Ilva mare*) ~ Strîmturii (*Maier*) ~ cel rău ~ Păduricei ~ Iloi ~ Valea (*Naseud*) ~ Varului (*Zagra*).

PODUL ÎNTRADAMULUI e o clădire preste Someș în linia dreaptă a drumului ce duce de la Nasăud prin comuna Intradam. În legătură cu alte cuvinte poporul pronuncia numirea comunei în forma scurtată, **Podul Tradamului**, ér de la partea de hotar din apropierea podului zic **La Podul Tradamului** („*merg, am fost, am trecut prin Tradam*“).

Cum a fost acest pod în vechime nu se scie, căci în anul 1823, între 2 și 3 februar, podul numit pe atunci a Nasăudului, a fost rupt prin puterea ghietei și mânat de tot așa încât tótă comunicațiunea sa (*sic!*) întrerupt cu Bistrița și ținutul ei din care causă colonelul Zatetzky a ordonat ca după ce și podul dela Nepos e mânat de tot tótă corespondența să se facă pre la Feldru.

În anul 1841 era făcut un pod spre apus dela linia dreaptă de acum prin vêrvul insulei ce e și astăzi numită, pre la anul 1764 „La Dama“. După anul 1841 sa (*sic!*) clădit podul de acum pre patru stâlpi mari de piatră cioplită, doi în ținuturi și doi în alvia Someșului, îndepărtați unul de altul. Pre acești stâlpi sunt așezate grinzii gróse pre cari e așezat podul de bârne de brad cioplite; pre ambele laturi a podului sunt rădicați păreți blăniți cu scânduri și cu un acoperiș de dranițe, cea ce îl scutesce de ploi și putrezire.

PODEREI ~ Frumușeli (*Romuli*) ~ Dobodesc (*Rebra mare*) ~ după graduri (*Rebrișóra*) ~ lui Bardan (*Parva*) ~ În ~ lui Tofan ~ Stîrcilor ~ vechi (*Nepos*) ~ Bochii ~ Grigorașului ~ Călugărului ~ Cicasilor ~ Simoi

(*Feldru*) ~ Piscului (*B. Bistrița*) ~ Lazarichi ~ Podereiele ~ Pe (*Stgeorgiu*) ~ Idecuiului (*Găureni*) ~ Blidariului (*Găureni*) ~ verdelui (*Bichigiu*) ~ Frasinului ~ mărului lui Ioan (*Rebrișora*) ~ Pe (*Lușca*) ~ Pe ~ Flămândului (*Poiana*) ~ sub dealul Matei ~ la Ursóia ~ Lui Feștilă (*Ilva mare*) ~ din jos (*Bichigiu*) lui Neghiob (*Rodna veche*) ~ Sub ~ Țanului ~ Ciurcilei ~ Ciocanului (*Telciu*) ~ Pe Podereie (*Runc, Zagra*) ~ hotarului (*Suplai*) ~ lui Capotă ~ Orariului ~ în (*Rebra mare*) ~ Ineuțului ~ Șanțului (*Rodna nouă*).

POIANA parte de hotar: Bichigiu, Runc, Rebrișora, Rebra mare, Nepos, Lușca, Șoimuș, Zagra, Budac, Gledin; **POIENIȚA**: Gledin ~ Dealul (*Stgeorgiu*) ~ Valea (*Runc*) ~ Andreișii (*Borgo*) ~ Arinului (*Nepos*) ~ Berchii (*Zagra*) ~ Berariului (*Feldru*) Bortei ~ Bondariului (*Leș*) ~ Bithol ~ Bulton (*Ilva mare*) ~ Bortile ~ Bolovan ~ Blagii (*Borgo*) ~ Bușdeiu ~ Bihoróiei (*Feldru*) ~ Ciori (*Bichigiu*) ~ Cornei ~ Coșnei (*Rodna veche*) ~ Țibleșului (*Telciu*) ~ Cuților (*Suplai*) ~ Cruci ~ Cirenilor (*Ilva mare*) ~ Calului (*B. Suseni*) ~ Comarnicului (*B. Bistrița*) ~ Ciungi (*Borgo*) ~ Cucului (*Bichigiu*) ~ Dolhii (*Mocod*) ~ Drulii (*Zagra*) ~ Din capăt (*Ilva mare*) ~ dintre Opcini (*Borgo*) ~ de la deal (*Cușma*) ~ Damian ~ Văii (*Rodna veche*) ~ de sub Măgură (*B. Suseni* cu vf. Bubii 1407 jug. 449 °° pădure cu lemn de molid în grosime ca birne) ~ Georgi ~ Iederei ~ în fața Prelucii (*Feldru*) ~ între Ivăneasa (*Ilva mare*) ~ Făgețel (*B. Tiha*) ~ Iluța (*Leș, Rebra mare, Nepos, Salva, Bichigiu*) ~ Lucăcesi (*Mocod*) ~ lungă (*Cușma, Zagra*) ~ Lăzăróie (*Runc*) ~ Lacului ~ Lehatului ~ Login (*Feldru*) ~ lui Narote (*Telciu*) ~ din Stan (*Salva*) ~ lui Laur (*Poieni, Zagra*) ~ lui Mihaiu (*Telciu*) ~ lui Laț (*Salva*) ~ Onii ~ lui Maniu (*Zagra*) ~ Bohodeiu ~ Rușet ~ (*Runc*) ~ lui Doboș (*Găureni*) ~ lui Gavrilă (*Mititei*) ~ lui Iacob ~ lui Todoruț (*Rebrișora*) ~ lui Corman ~ lui Miron (*Parva*) ~ Mereș (*Nepos*) ~ Irimie ~ lui Corcode ~ lui Becheșa ~ lui Ciocan (*Feldru*) lui Isip (*Leș*) ~ lui Dare ~ lui Simion ~ lui Cozonac ~ lui Galeș (*Ilva mare*) ~ Radiciu (*Rodna nouă*) ~ lui Puluș (*Budacu rom.*) ~ lui Nistor (*Feldru*) ~ lui Diliban (*StGeorgiu*) ~ Malului (*Nasăud*) ~ Maniului (*Mititei*) ~ Mihului (*Runc*) ~ Mătească ~ Mălini (*Feldru*) ~ Madi (*Prislop*) ~ Mărului (*Leș, StGeorgiu*) ~ Munceilor (*Ilva mare*) ~ Migii (*Runc*) ~ Mărișel (*Borgo*) ~ Moganilor (*Budacu rom.*) Marcului (*Feldru*) ~ Neamțului (*Telciu*) ~ Órgi (*Găureni*) ~ Onigi ~ Ostociaschi (*Ilva mare*) ~ Óla (*Borgo Tiha*) ~ Pinteii (*Suplai*) ~ Popișanului (*Rebra mare*) ~ Pițóiei (*Leș*) ~ Petri (*Ilva mare*) ~ Pan ~ Pănuleț (*Borgo*) ~ Paltin (*Stgeorgiu*) ~ Poștii ~ Prislopului (*Borgo*) ~ Popii (*Feldru*) ~ Rechiții (*Nepos, Ilva mare*) ~ rotundă (*Măgura, Rebra*

mare, Rodna veche) ~ Răgilească (*Poieni*) ~ Rațului (*Nepos*) ~ Robului (*Ilva mare*) ~ Runcului (*Poieni, Telciu, Borgo, Prislop, Feldru*) ~ sgurilor (*Rodna veche*) ~ Șoimului (*Runc*) ~ șase (*sic!*) ~ Sitarcului (*Rebra mare*) ~ Sasului (*Parva*) ~ Semnelor (*Feldru*) ~ Strugariului (*Ilva mare*) ~ Stânișóra ~ Stegița ~ sub Deal ~ Slatina ~ Struniorului ~ Sêlhișóra ~ Tomi (*Borgo*) ~ Turșului (*Găureni*) ~ Turdei (*Parva*) ~ Ursului ~ Vasilichi (*Feldru*) ~ Tisei (*Leș*) ~ Ursai (*Ilva mare*) ~ Vinului (*B. Suseni*) ~ Tâmaș ~ Tămăului ~ Tarnița ~ Țiganca (*Borgo*) ~ Tăușoarele ~ Têuțului ~ Tapsi (*Feldru*) ~ Tătarului (*Budacul rom.*) ~ Țilii ~ Uscatului (*St.Georgiu*) ~ Poienile (*B. Rus, St.Georgiu*) ~ Pe (*Rebra mare*) ~ din Dealul Grin (*Ilva mare*) ~ Runcului (*Poieni*).

POIANA HANGII – un loc de pășune deschis în partea cea mai sudostică a pădurii **Dosul Stânișórei**, spre vest dela **Valea Diaca** și spre nord dela **Parêul Roș**, carele formează granița între muntele Dosul Stânișórei și muntele Diecii a comunei Maier.

Această poiană e luată de posesiune pre numele lui Hangea Cornila și soții locuitori în comuna Maier, cu mărime de 3 jugăre pășune. Acest teritoriu pre care la (*sic!*) ocupat mai de mult un locuitor din Maier (n. Hangea), pre incetul sa (*sic!*) mai adaus prin estirpațiuni noue, așa că astăzi are o estensiune cu mult mai mare.

POIANA ROȘE – muntele comunei **Parva**. Se mărginesce spre ost cu hotarul comunei Sângeorgiu și cu **Tarnița Dușilor** (o parte din muntele Craia a comunei Rebra mare), spre sud cu hotarul comunei Sângeorgiu și Parva, spre vest cu hotarul comunei Parva și spre nord cu muntele **Bîrlea**, de care e despărțit numai prin părêul **Rebra**.

După descrierea din anul 1796, linia de graniță în partea ostică e **Isvorul Ursului** dela **Tarnița Dușilor**, spre sud merge granița între acest munte și hotarul Sângeorgiului dela numita Traniță dealungul cărărei sau **Plaiului** până în **Poiana la fântâniță** și de aici mai departe până la **Têul Zîmbrii**. În partea vestică merge linia de graniță pre o cărărușă **pe Plăiță** până la **Zepodea lui Corman** și de aici dealungul părêului **Isvorul Măgurei** în jos până la părêul Rebra, care desparte și de muntele Bîrlea până la **Isvorul Ursului**.

Poiana roșe e un munte încongiurat tot de pădure și numai în vêrv este un loc deschis unde se pot face 10 cară de fên. Cea mai mare parte din acest munte e acoperită cu pădure și numai a treia parte se pôte folosi de pășune. Pășunea ajunge la 400 oi pre o lună. Plaiul dela Poiana roșe până la

Tăul Zîmbrii îl folosesc locuitorii din Sângeorgiu, Rebra mare şi Parva. Conform catastrului, suprafaţa muntelui e de 1500 jugere.

POIENIȚA: Mocod, Rebrîşóra, Nepos, Runc, Hordou, Zagra ~ Albóiei (Telciu) ~ cu bârnele (*Mocod*) ~ lui Andrei (*Poieni*) ~ lui Barbur (*Rebra mare*)

POJAR ~ La – hotar (*Rebrîşóra*)

PÓLE ~ În – hotar (*Zagra*)

POLIȚELE – hotar (*Rodna veche*)

POMNI ~ Buscatului ~ Pe (*Telciu*) ~ În ~ Valea ~ Cóstă ~ Albului (*Ilva mică*) ~ lui Pantalón (*Runc*) ~ Pomnişori (*Parva*) ~ Păreul (*Runc, Zagra*).

PONCE ~ Babei (*Telciu*) ~ Sub (*Parva*) ~ La (*Mocod*)

PONÓRĂ ~ Între (*Telciu*) ~ În (*Zagra*) ~ La (*Runc*)

POPA ~ Valea (*Borgo*) ~ Dosul (*Runc*) ~ Piciorul ~ Zepodea (*B. Bistrița*) ~ Păreul (*Lușca*) ~ Lunca ~ Poiana (*Feldru*) ~ Rîtul (*Ragla*) ~ Lunca Popească (*Salva, Năseud*)

POPAS – hotar (*Rebra mare*) ~ În ~ Pe Popasuri (*Rodna veche*)

POPELEA ~ Isvorul (afluent al lacului Lala),

PORC ~ Păreul (*Borgo*) ~ Valea ~ Piciorul (*Rebrîşóra*) ~ Măgura (*Maier, Romuli*)

PORCĂREȚE ~ În (*Rebra mare, Suplai*) ~ La (*Budacul rom.*) parte de hotar (*Mititei, Rebra mare, Bichigiu, Parva, Lușca, Poiana, Runc*) ~ În (*Hordou, Mocod*) ~ Păreul (*Suplai*)

PORCÓIA ~ cea mare (*Borgo*) ~ Porcoiul ~ Isvorul ~ Tarnița (*Leș*) ~ cel mare ~ Vêrvul (*Susenii Bg.*) ~ cel mic (*Leș*) ~ În ~ Căîinul ~ Piatra ~ Saștina (*St. Georgiu*)

PÓRTA ~ Tăului (*Borgo*)

PUȘUȘ – parte de hotar (*Romuli*)

POȘTA ~ Păreul ~ Poiana (*Borgo Prund*) ~ Valea (*Tiha*)

PRAG ~ După (*St. Georgiu*)

PRALEA ~ Păreul (*Leș*)

PORUMB – piciorul (graniță între *Feldru* și *Ilva mică*)

PRELUCĂ-PRELUCI ~ La (*Runc*) ~ Preluci – hotar (*St. Georgiu, Borgo Prund, Rebrîşóra, Ilva mare*) ~ Dosul ~ Valea ~ Piciorul (*St. Georgiu*) ~ cu Socii ~ Ulmului ~ lui Ciocan ~ Ursului ~ Tisei (*Telciu*) ~ Mărului (*Mocod, Parva*) ~ Butoi ~ către Locurile ~ Suciului (*Parva*) ~ cu tufele ~ lui Ciutercă (*Leș*) ~ lui Pușcaș ~ Luchi ~ Circhi ~ lui Mitrofan ~

Homarului ~ lui Costan ~ lui Gondor (*Ilva mare*) ~ sub Plaiu ~ cu bulbuci ~ lui Vasoc (*Runc*) ~ Ulmului (*Coșna*) ~ Heniului (*Borgo*) ~ Prelucuta mărului (*Rodna nouă*) ~ Giuchi (*Rodna veche*) ~ La (*Zagra, Hordou*) ~ În (*Mocod, Zagra, Runc*) ~ Dealul (*Prelucă*) ~ Dosul (*Borgo*) ~ Bortei (*Romuli*) ~ Tălhariului ~ Smeului (*Rebra mare*) ~ Cracului (*Maier*) ~ Păreul (*Borgo*) ~ Gușetului (*Rebrișóra*) ~ Dealul (*Romuli*)

PRESTE ~ apă (*Mocod, Mititei, Stgeorgiu*) ~ Valea Órgii (*St.Georgiu*)

PRISLOP ~ Frumușelei (*Telciu*) ~ În (*Romuli, Parva, Feldru, Borgo Prund*) ~ Horni ~ Tămëu ~ Zimbróiei (*Borgo*) ~ Dălbidanului (*B. Prund*) ~ Prislopă (*Rodna nouă, St.Georgiu, Romuli*) ~ Poienii (*Runc*) ~ În Prislopcel (*Zagra*) ~ Dealul (*Ilva mică*) ~ Isvorului cald (*Bichigiu*) ~ Scurt ~ Dealul ~ Poiana (*Borgo*) ~ Prislopaș (*Leș, Stgeorgiu*)

PRIHOD(IȘTE) ~ Dosul ~ În (*Telciu*) ~ Pe (*Mocod, Suplai*) ~ Cornii ~ Zenógii (*Rebra mare*) ~ Dealul (*Lușca*) ~ În ~ Păreul (*StGeorgiu*) ~ Valea (*Poinei, Borgo*) ~ Păreul (*Suplai*)

PRIPOR ~ La (*Parva*) ~ Păreul din pripóra (*Borgo Prund*) ~ Roibului ~ lui Bodașcă (*B. Prund*) ~ Bozgi (la granița muntelui *Bucșóia*) ~ Candrii ~ Frasinului ~ mare Rusului ~ Sterpelor ~ Sterpariului ~ Cocoșului (*Borgo*) ~ Zagrei (*Leș*) ~ Pripóra (*Feldru, Maier, StGeorgiu*) ~ Afinișului (*Parva*) ~ deasupra Popasurilor Flamenilor (*Rodna nouă*)

PRISACA – parte de hotar (*Mititei*) ~ lui Cocriș – pădure (*B. Mijloceni*) ~ În prisăci ~ Păreul (*StGeorgiu*)

PRUND(URI) ~ din sus (*Hordou*) ~ Pe ~ În (*Mocod, Zagra, Salva*) ~ Preste (*Năseud*) ~ La (*Rebra mare*) ~ Obrejele (*B. Prund*)

PUNTEA ~ Bistriții (graniță cu *Bucovina*) ~ Ultoii (*Rebra mare*)

PUȘCAȘ ~ Dealul (*StGeorgiu*) ~ Preluca ~ Valea (*Ilva mare*) ~ Păreul (*Mititei*)

PUȘCĂRII ~ Parëul (*Găureni*)

PUȘCĂTURI ~ Valea (*Borgo Prund*)

PUTREDUL – munte al comunei Sângeorgiul românesc. Părțile interne sunt: **Piciorul Cociorvi**, **Isvorul morii**, **Isvorul alb**, **În Zēnógă** și **Piciorul Omului**. După descrierea din anul 1796, în dreapta se mărginește cu o parte din muntele **Ineu** a comunei Maier și linia despărțitoare e **Nedeia Piciorul Cociorvi**, în stânga cu muntele **Piciorul Cucului** a comunei Leș și linia despărțitoare a **Isvorul Oncului**, spre sud cu **Nedeii Cișii**, spre nord cu **Obârșia Bistriții** (locul de unde isvorește Bistrița aurie).

Acest munte e preţipiş, petros şi foarte greu de umblat. Apă e de ajuns. Pășunea ajunge pentru 2000 oi pre 3 şi 150 cai 2 ½ luni. Preste tot se numără în clasa a 2-a.

PALTINUL ~ Râţul Putred – hotar (*Ragla*) ~ Păltiniş (*Suplai*) ~ în (*Bichigiu*) ~ Dealu ~ Lunca ~ Dosul ~ Parēul – hotar (*Parva*) ~ Zepodia (*Telciu*) ~ Măgura (*Feldru*)

PĂRASCANI ~ Păreul (*Rebrişóra*)

PÉTRA ~ Păreul de sub – hotar (*Parva*) ~ Păreul Petrişului (*Rebrişóra*) ~ Dealul ~ Piciorul (*Năsēud, Feldru*) ~ Dealul (*Feldru, Zagra, Ilva mare*) ~ Lunca (*Ilva mare*) ~ Poiana (*Ilva mare*) ~ Dealul (*Maier, Năsēud*) ~ Valea lui (*Tecliu*) ~ Faţa ~ Dosul (*Salva*) ~ Cóstă ~ la Podu de (*Mocod*) ~ sub (*Telciu*) ~ Țibleşului (*Zagra*) ~ sub (*Rebrişóra, Romuli*) Păreul (*Găureni*) ~ Valea (*Runc*) ~ Fruntea ~ Isvorul ~ Obcina (*Romuli*) ~ Gura văii ~ Dosul văii ~ Păreul ~ Valea (*Rebrişóra*).

PÎRȚULUI ~ Măgura – hotar (*Rebrişóra*)

PRIHODULUI ~ Valea (*Rebrişóra, Borgo*)

PLAIU ~ Păreul pe (*Rebrişóra*)

PLEŞ ~ Păreul în (*Rebrişóra, Runc, Găureni, Suplai*) ~ Cóstele (*Runc*) ~ Lazu cu ~ Faţa (*StGeorgiu*) ~ Podu (*Poieni*) ~ Dosul ~ Dumbrava (*Salva*) ~ Tēul ~ Dealul ~ Vîrvul (*Zagra*) ~ Deasupra (*Runc*)

POIENI ~ Păreul ~ Păreul Groşii ~ Runcul (*Rebrişóra*) ~ Şesul (*Maier*) ~ Poienitelor (*Parva*) ~ Prislópa ~ Dealul (*Runc*), Dosul (*Mititei*) ~ Piciorul (*Mocod, Runc*)

POJAR ~ Păreul la (*Rebrişóra*)

POIENITELOR ~ Runcul ~ Vadul (*Rebrişóra*)

POPĂU ~ Păreul ~ Runcul lui (*Rebrişóra*)

POPI ROŞ ~ Grópa ~ Sub Cóstă (*Rebrişóra*) ~ Casa ~ Şdeabu (*Telciu*), Păreul popii (*Parva*) ~ Valea (*Rebrişóra, Prislóp, Leş, Poieni*) ~ Podul (*Mititei*) ~ Dosul (*Runc*) ~ Piciorul ~ Cheia popii ~ Dâmbu ~ Secătura (*Leş, Feldru*)

PODULUI ~ Capul (*Rebrişóra*) ~ Păduricea ~ Valea (*Năsēud, Romuli*)

PONÓRĂ ~ Păreul la (*Rebrişóra*) ~ În (*Zagra*)

PRIHODIŞTEI ~ Valea (*Rebrişóra*) ~ Dosul ~ Faţa (*Măgura*)

POCLĂZILOR ~ Vîrvul ~ Păreul la ~ sub (*Parva*)

PRICHI ~ Lunca (*Parva*)

PRIPÓRĂ – PRIPORELE ~ Păreul din (*Parva*)

PRISLOP ~ Părul din (*Parva*) ~ Valea (*Romuli*)

PETREU ~ Dealul lui (*Nepos*)

PĂTULELOR ~ Dosul (*Nepos*)

PISICHI (Pisicii?!) ~ Tăul (*Nepos*)

PRISECII ~ Dosul (*Nepos*) ~ Valea ~ Dealul ~ Gura (*Telciu*) ~

Isvorul (*Năsăud*) ~ Zepodea (*Feldru*) ~ Valea (*Prislop*)

PODURILO ~ Căsta (*Nepos*)

PLEȘI ~ Părul ~ Dealul ~ Fața ~ Valea (*Feldru*)

PRELUCI ~ Fața (*Feldru*) ~ Valea ~ Pădurea ~ Lunca (*Năsăud*)

POIENI ~ Părul (*Feldru*) ~ Fața (*Maier*) ~ Valea ~ Fruntea ~

Dealul ~ Fața ~ Gura (*Telciu*) ~ Poiana (*Rodna veche, Suplai, Runc*) ~

Gura ~ Valea ~ Părul ~ Obârșia ~ Valea (*Rebrișora*)

POTROGI ~ Părul (*Prislop*)

PLAIULUI ~ Șesul ~ Valea (*Ilva mică*) ~ Valea (*Suplai*) ~ Căsta ~

Gura văii ~ Dosul ~ valea ~ Zepozile (*Rebrișora*)

PĂRULUI ~ Părul (*Leș*)

PĂȚOIEI ~ Isvorul ~ Poiana (*Leș*)

PRISLOPAȘULUI ~ Isvorul ~ Părul (*Leș*)

PORCOIULUI ~ Gura ~ Părul (*Leș*)

PETRUCHI ~ Vîrful (*Leș*)

PURCĂREȚULUI ~ Fața ~ Părul (*Poiana*) ~ Dosu (*Bichigiu,*

Hordou) ~ Vîrful ~ Rîtu ~ Calea (*Mocod*)

PICIULUI ~ Dealul (*Măgura*)

PINTIULUI ~ Arșița (*Ilva mare*)

PUȚULUI ~ Dealul (*Ilva mare*)

PRANGI ~ Dealul (*Ilva mare*)

PORCULUI ~ Fața (*Ilva mare*) ~ Părul (*Maier*) ~ Șdeabu

(*Hordou*)

PURLI ~ Lunca (*Ilva mare*) ~ Măgura (*Romuli*)

PLOTONULUI ~ Făgetul (*Monor*)

PODINILO ~ Gura (*Maier*)

PANUL ~ Isvorul (*B. Rus*) ~ Căsta lui (*Mititei*)

PLOG ~ Plaiul lui (*B. Joseni*)

PLOP ~ Valea (*Rodna veche*) ~ Balta (*Salva*)

PETRIȘ ~ Dosul (*Suplai*)

PICLEU ~ Fața (*Rodna veche*)

PINTECAȘULUI ~ Valea (*Telciu*)

POTICULUI ~ Gura (*Telciu*)

PRECUPŌE ~ Lunca (*Telciu*)

POPESCI ~ La merii (*Mocod*)

POMILOR ~ Rîtul (*Mocod*) ~ CŃsta ~ Valea (*Zagra*)

PETERMAN ~ Těul lui (*Mocod*)

PAPAROGNI ~ Věrvul (*Mocod*)

PERILOR ~ Şesul (*Zagra*)

PUPULUI ~ Pleşile (*Zagra*)

PLEŞCUTĂ ~ CŃsta (*Zagra*)

PICIORUL ~ Scoruşului (*Găureni*) ~ Stengi (*Telciu*) ~ Patreri (?)

(*Suplai*) ~ Rebri (*Rebra mare*) ~ BîrlŃie ~ Strîmbi (*B. Suseni*) ~ Şiriei ~ lung (*Mocod*)

PETROS ~ CŃsta (*Poieni*) ~ Păreul (*Suplai*) ~ Dosul (*Borgo*)

PODEREI ~ Piciorul (Monor) ~ Păreul (*Runc*)

PINTEI ~ Poiana (*Suplai*)

PERŞEI ~ Faţa (*Stgeorgiu*)

PICLULUI ~ GrŃpa ~ Vervul (*Runc*)

PAŞCULUI ~ Děmbul ~ Păreul ~ Săcătura (*Găureni*)

POŞUŞULUI ~ Věrv (*Romuli*)

POPIŢANULUI ~ Poiana ~ Magla PopiŢii (*RebrişŃra*)

PĂREUL ~ Arşitei (*Runc, RebrişŃra, Parva*) ~ Arsurilor (*Coşna, Zagra*) ~ Afinetului (*Borgo*) ~ Arinilor (*Ragla*) ~ Bichigeanului (*Telciu*) ~ BoiŢei (*Salva*) ~ Bindeului (*Suplai*) ~ Buciumaşului (*Runc, Găureni, Zagra*) ~ BontŃŃiei (*Runc, Găureni*) ~ Baisi (*Găureni*) ~ Blidariului (*Leş, Găureni*) ~ Bidului ~ Boului (*Rebra mare*) ~ Bălenilor ~ Bîsteasca ~ Brădătelului (*RebrişŃra*) ~ Borcutului ~ Butucilor ~ Butoi (*Parva*) ~ Blenci (*Nepos*) ~ BerenŢi (*Maier*) ~ Bondariu ~ Barnei (*Leş*) ~ Blugului (*Feldru*) ~ Butii ~ Butucelii (*Stgeorgiu*) ~ CoruŢ ~ Cocanului (*Borgo*) ~ Carpenilor (*Găureni*) ~ Corhii (*RebrişŃra*) ~ Curii ~ Custurii (*Stgeorgiu*) ~ CŃstei ~ Ciocăltauelor ~ Comăraşul (*Salva*) cu bărnele (*Mocod*) ~ Caselor (*Poieni*) ~ Ciocărlatul scurt (*Suplai*) ~ Costiş (*MiŢitei*) ~ CobŃiei ~ CerŢŃielor (*Runc*) ~ Ţibleşel ~ Corobăii ~ CŃstei ~ Casarului (*Găureni*) ~ Colibilor ~ ColibiŢelor ~ Cornii ~ Ciocăltauelor ~ Cilimonesi (*Rebra mare*) ~ Capul Luncii ~ cu dogăriile ~ ColibiŢelor (*RebrişŃra*) ~ Capu Dealului ~ Cornişorului (*Parva*) ~ Captalanilor ~ Cireşului (*Feldru*) ~ cu Spini ~ Cănepiştelor (*Prislop*) ~ Cotului (*Maier*) ~ Corci (*B. Joseni*) ~ Cureanului (*B. Suseni*) ~ Corbului (*Rebra mare*) ~ Clini (*Rodna veche*) ~ CŃstei ~

Cucului (*Runc*) ~ Pripóra ~ dela fântână ~ din Grópa Ursului ~ din Arșița ~ din Cóstă mare ~ din Dealul Vinului ~ din Runc ~ din Podul lui Bascioc ~ de sub Pétra ~ din fața Crucii ~ de sub Dealul lui Grindan ~ din Grópă ~ din Zepodia Cupailor ~ din semne ~ de sub Zepode ~ din Dealul Paltinului ~ din Măgura ~ din Poiana Sasului (*Parva*) ~ Dosului (*Prislop*) ~ Dosului Văii (*Maier*) ~ dela Piciorul Telciului (*Runc*) ~ Dumbrăvii ~ din Soci (*Salva*) ~ Dosu Obcinii ~ Dêmbului (*Suplai*) ~ Dosului (*Runc*) ~ din Dêmbul Pașcului (*Găureni*) ~ după deal ~ din mijloc ~ din sus ~ Dobodei ~ din Dealul Cósti ~ din Dealul lui Goidan ~ din Hige ~ din Socet ~ din Dealul lui Ion ~ după Grui ~ dela Cioróie ~ după Rebra (*Rebrișóra*) ~ din Dealul Tisei ~ Dumitrenilor ~ din Grohot ~ din Secătura ~ dela Căldărușa ~ dela Preluca Paltinului ~ din Prislop ~ dintre văi ~ din Surupatul ~ din Higea ~ dela borcut ~ din Grópă ~ din vîrvul Borcutului ~ de sub Deal (*Parva*) ~ Frăsinișului (*Suplai*) ~ Feții mari (*Găureni*) ~ Frasinului ~ friguros (*Rebra mare*) ~ Feții Babei ~ Feții Runcului (*Rebrișóra*) ~ Frăsinișului (*Maier*) ~ Găii (*Suplai*) ~ Grădina Macri (*Găureni*) ~ Gura Smidii ~ Groșii ~ Gușitoei ~ Gușii (*Rebrișóra*) ~ Gangi (*Rebra mare*) ~ Gezuinilor (*Suplai, Zagra*) ~ Geamănului (*Borgo Bistrița*) ~ Gitolului (*Rebra mare*) ~ Gușii (*St.georgiu*) ~ Handuri ~ Hordoani (*Găureni*) ~ Hotarului ~ Hrișcariului (*Rebrișóra*) ~ Heleșiț (*B.Rus*) ~ Huhului (*Leș*) ~ între văi ~ între Idecele ~ Ideciului (*Suplai*) ~ Ideciu (*Runc*) ~ între Vâlcele ~ Ideciului ~ Iniștii ~ Iepurilor (*Găureni*) ~ în Poiana lui Iacob ~ între Rebre ~ în Pleși ~ Ilac ~ în Rupturi ~ în Runcul Poienii ~ în Vadul Poienișelor ~ în Laz ~ în Gura Zepodii ~ între Vâlcele ~ în Cóstă Lupului (*Rebrișóra*) ~ între păraie ~ Butuci ~ în Higea ~ în Valea Borcutului ~ în Isvor (*Parva*) ~ Isvorului (*Feldru*) ~ Ierboșelei (*Leș*) ~ în Obîrșia Strîmbii (*Runc*) ~ Ierbiș ~ Ignatelor (*Borgo*) ~ Jardi (*Rebrișóra*) ~ lui Sacota (*Salva*) ~ lui Dur (*Suplai*) ~ lui Hegyes ~ lui Doboș ~ lui Botârlă ~ Bonicăii ~ Lehăcioe ~ Lăzătic (*Găureni*) ~ Hoit ~ lui Iacob Rus (*Romuli*) ~ lui Iacob Pop ~ lui Bachiș Todor ~ lui Toma Gavriloe ~ lui Flore Tofan ~ lui Manuilă Bîrte ~ lui Goidan ~ lui Capătă (*Rebra mare*) ~ la Strâmtură ~ la Pojar ~ la Stéză ~ la Těu ~ la Pěr ~ lui Papău ~ la Cioroi ~ la fagi ~ la Cóstă Știopului ~ lui Cioclonț ~ lui Vlașin ~ la Ponóră ~ Lazu lui Ion ~ la Dumbrăvile ~ Lazu Cristóii ~ Lăzăteaueilor ~ la Tinósa (*Rebrișóra*) ~ la Stupină ~ la Varniță ~ la Pod ~ la Poclăzi ~ la Stegeróia ~ lui Iosif ~ lui Bărdan ~ Locurelelor (*Parva*) ~ la capu Dealului (*Prislop*) ~ Leșului ~ lui Bruș (*Ilva mare*) ~ lui Bateș ~ lui Cifor ~ Lăzăróia ~ lui Gresner ~ lui

Tănase ~ lui Avram (*Borgo*) ~ lui Miler (*Leş*) ~ Luncii Rotunde ~ Luncii ~ lui Florii ~ lui Roman ~ lui Vărzari ~ lui Părăscan ~ lui Mărcuş ~ lui Mihoc (*StGeorgiu*) ~ Măgurei ~ Moini (*Suplai*) ~ Mailatului ~ Munceilor (*Runc*) ~ Mogilelor ~ Mlaştinii (*Găureni*) ~ Munceilor ~ Magdalenei ~ Morii ~ Măglei (*Rebra mare*) ~ Mutului ~ marginii jugastrului (*Rebrişóra*) ~ mare din Poiana lui Miron ~ Merişorului ~ Morii ~ Moisi (*Parva*) ~ Merilor ~ Mielului (*Feldru*) ~ Morii (*Ilva mică*) ~ Muncelului (*Maier*) ~ Mărişel ~ Malului (*Luşca*) ~ Morii (*Ragla*) ~ Miriştei (*Găureni*) ~ Nasăudenilor (*Rebrişóra*) ~ Nichi (*Nepos*) ~ Negru (*Borgo*) ~ Opcinii (*Suplai*) ~ Oveselor (*Găureni*) ~ Obârşiiilor (*Runc*) ~ Ordăcenilor (*Parva*) ~ Potrogi ~ pe Rupturi (*Prislop*) ~ Prislopaşului ~ Părului ~ Porcului (*Leş*) ~ Porcăreţului (*Poiana*) ~ Pragii (*Ilva mare*) ~ Porcului (*Maier*) ~ Poştii (*B. Prund*) ~ la Popici (*Luşca*) ~ Pralei (*Leş*) ~ Poieniţii cu bârnele (*Mocod*) ~ Prisecii ~ Prihodului ~ Perşii (*St.Georgiu*) ~ Purcăreţilor (*Hordou*) ~ Pleşilor (*Salva*) ~ Poieniţelor (*Poieni*) ~ Plaiului bătrân ~ Purcăreţ ~ Petrósi ~ Piciorului Vlad mare ~ Prihodiştei (*Suplai*) ~ Puşcaşului (*Mititei*) ~ Pleşilor ~ Podereiului ~ Pomilor (*Runc*) ~ Puşcării ~ Purecilor ~ Pleşii ~ Pământului lat ~ Petri (*Găureni*) ~ Poienii ~ Piciorului lung (*Rebra mare*) ~ de pe Plai ~ Părăslenilor ~ Poienii ~ Petrişului ~ pe Râpă ~ pe Calea din jos ~ pe Vîrtop ~ Petri vinete (*Rebrişóra*) ~ Poclăzilor ~ pe Higia ~ pe Valea Vinului ~ pe semne ~ Poieniţelor ~ Priporele ~ pe rît ~ pe grópă ~ Popii (*Parva*) ~ Pleşii ~ Poienii Mălinii (*Feldru*) ~ Porcului (*Borgo*) ~ Porcoiului (*Leş*) ~ Plăieşului (*Feldru*) ~ Podului (*Nepos*).

PĂREUL ROŞ – afluent pre ţermurele stîng al văii Diaca, carea curge pre graniţa Bucovinei şi se varsă în Bistriţa aurie. Isvorăşte şi curge în partea sudică dela **Dealul Roş** şi **Petrele roşi** în direcţiune ostică până în Diaca. Măierenii îi mai zic şi **Părëul Şdebenilor**, ér pre mapa militară e numirea **Isvorul Beilor**. Acesta formează graniţa între muntele Dosul Stănişorei (a fondului de stipendii din districtul Naseudului) şi muntele Diecii a comunei Maier;

~ Rupturii (*Suplai*) ~ Runcului cel mic (*Runc*) ~ Roşetii (*Găureni*) ~ Ruptura ~ Runcul lui Vlaşin ~ Rîpei ~ Rotariului (*Rebrişóra*) ~ Rupturilor ~ Runcşorului (*Rebra mare*) ~ Runcului ~ Rocnencei ~ Răstocilor (*Feldru*) ~ Rebrî (*Prislop*) ~ Raţa ~ Răcanului (*Borgo*) ~ Rîtului (*Ragla*) ~ Runcului (*StGeorgiu*) ~ Sasului ~ Şofranului ~ Stănişorei ~ Seacăi ~ Secătorei ~ Ştiubeiuşului ~ Strenţei (*Borgo*) ~ Săcălelului (*Monor*) ~ Suciului (*Leş*) ~ Şoanchii ~ Săpătura (*Ragla*) ~ Stagii ~ Sturzii (*St.georgiu*) ~ Stegei

(*Hordou*) ~ Secăturilor ~ Șindilelor (*Suplai*) ~ Secături mari (*Runc*) ~ Stânei (*Găureni*) ~ sub Poiana lui Iacob ~ Smidei ~ Scraidei ~ sub Bașca ~ Săricelei ~ Străgînosa ~ Sulenilor ~ sub Rîpă (*Rebrișora*) ~ Știubeilor ~ Strungilor ~ Simerni (*Rebra mare*) ~ sub Dealul Locurelelor ~ sub Secătură ~ sub Stegeroia ~ sub Locurele ~ Șdeabului ~ sub Poclăzi ~ Strugarilor ~ Scurtenilor ~ sub Preluca Butoi ~ sub Căldărușa ~ sub Măgura (*Parva*) ~ Smeului (*Nepos*) Secăturii ~ Săritorii (*Feldru*) ~ sub Rîpă (*Prislop*) ~ Scrófi ~ Strîmbi (*Ilva mică*) ~ Secăturii (*Leș*) ~ Stupinei (*Poiana*) ~ Știomp (*Ilva mare*) ~ Telciului (*Telciu*) ~ Têului (*Runc*) ~ Tuplizi ~ Têului ~ Turșului (*Găureni*) ~ Tarnița ~ Tăpălăgoiei (*Rebrișora*) ~ Treherșului (*Rebra mare*) ~ Tisei ~ Tóchi ~ Triucului ~ Têul Zimbrului (*Parva*) ~ Tisei (*Leș*) ~ Țiganului ~ Turnului ~ Tășulesei ~ Tarniței (*Borgo*) ~ Tisei (*Stgeorgiu*) ~ Ultorii (*Rebra mare*) ~ Ursului (*Parva-Stgeorgiu* ~ *Zagra*) ~ Vlad mare (*Suplai*) ~ Vorișetei (*Runc*, *Găureni*) ~ Vojii ~ Văii petri (*Rebra mare*) ~ Valea casa veche ~ Vîlcelei (*Parva*) ~ Vraniței (*Leș*) ~ Zănoagei (*Salva*, *Găureni*) ~ Zăvârcilor (*Runc*) ~ Zăpodei (*Găureni*) ~ Zăpodiței ~ Zîmbriței ~ Zenogii ~ Zepodii (*Rebrișora*) ~ Zăpodei (*Parva*) ~ Zabrii ~ din sus de ~ lângă (*Nepos*).

RABLA – muntele comunei *Maier*. Părțile interne sunt: **Poiana Rabli**, **Piciorul Rabli** și **Isvorul Rabli**. Propriaminte e numai o parte din muntele **Pânticele**. În dreapta se mărginește cu muntele **Mirașa** a comunei Sângeorgiu, linia de graniță e **Isvorul Ursului**, în stânga cu muntele Pânticele și granița e **Isvorul Păltinișului**, spre vest cu **Dosul Grașdiului**, spre ost până la păreul **Anieșul mic**.

Rabla e un munte foarte petros, acoperit cu stânci și prețipiș. Preste tot e acoperit de pădure și apă are de ajuns. În **Poiana Rabli** se pot face 18 cară de fîn, pășune e pentru 1000 oi pre 3 luni și 50 cai pre 2 ½ luni.

RADOMIR – un document din 1763 arată că s-au produs în justiție un document din 1445 în care se confirma în persoana urmașilor Petru, Mândru, Costea, Obîrșia (Bichigiu) ~ Dosul ~ Gura (Telciu), Sandrin, Niculai de Pop și Niculai din Vizău donația făcută de regele sf. Ștefan străbunicilor lor Negrilă și Radomir în comitatul Vizăului.³⁴

RĂCANUL ~ Dealul ~ Păreul ~ Vîrful (*Borgo*)

RĂBĂNEASA – hotar ~ Vale (*Lușca*)

RĂGLĂNEȘTI – hotar (*Budacu rom.*)

RANTEA muntele comunei *Mocod* (1890 m) și pădure de 1630 jugăre.

RAȚA – pășune și pădure *Bistrița Bârgăului* – Păreul cu același nume se varsă în Bistrița – se întinde în sus până sub **Dealul negru**, din stânga **Dealului Tatarcii** până în **Stâna lui Ivănuț** – 20 jugăre pădure de molid și brad.

REBRA – VALEA – afluent al Someșului pre țărmurile drept, numit în unele geografii vechi **Rebanbach**. Isvoresce din **Obârșia Rebrii** (din granița Marmăției), curge spre sud-vest apoi spre sud sub numirea și de **Valea Obârșiei Rebrii** până către punctul de în.783, unde, din dreapta, primesce alt parău, apoi în direcțiunea sud-estică pre la p. 721 și 585, de unde trece spre sud-vest pre la comuna Parva pre a cărei hotar curge mai departe spre sud, pre la comuna Rebra mare până ese dintre dealuri în Valea Someșului, pre hotarul comunei Rebrișóra, trece pre sub podul drumului comitatens și se varsă în Someș.

Valea îngustă a râului Rebra, începând dela podul amintit, are pre ambii țărmuri dealuri înalte, góle și sterile, ici-colea acoperite cu păduri și tufişuri. Dela Parva spre nord, valea se strimtează așa de tare încât și drumul nu se mai continuă mult această vale, ci dela Parva drept spre nord duce o cale pre la punctele 845, apoi **Ghidra** (Gidra – 1007 m), preste **Vêrvul Bîrle** (1561 m), **Vêrvul Păscariului** (1282 m) apoi erași ajunge la Rebra, apoi trece preste **Obcina Muncelului** (1435 m), **Muncelul** (1582 m), **Stăniga** (1626 m) până la Betrâna (1713 m), în granița Marmăției.

Afluenți mai principali sunt pre țărmurile drept **Valea Vinului**, la Parva, **Valea Petri** și **Valea Treherşului** la Rebra mare; pre țărmurile stâng **Valea Berbinței** și **Valea Glodului**.

REBRIȘÓRA – VALEA – afluent al Someșului pre țărmurile drept. Isvoresce din munții nordici, în **Lușca Cârsti** și în partea superiőră pörtă numirea de **Valea Luscii**, după partea de hotar, ér partea de jos, până lângă Rebrișóra, **Gersa** și **Gerța**. Curge prin mijlocul comunei Rebrișóra în doue crengi (una e canul de móră) cari se unesc în partea sudică a comunei și curgând în direcțiune sud-vestică se varsă în Someș, în partea de hotar numită **Rêstóca**.

Afluenți pre țărmurile drept sunt, dela Gersa începând: **Valea Malului** ~ Radului; **Păreul** în Poiana lui Iacob ~ din sus ~ sub Poiana lui Iacob ~ Ruptura ~ Dobodei ~ Smidei și Semizii ~ Gura Semizii; **Valea Porcului**; Păreul Scradei ~ Tarnița ~ Tăpălăgii ~ Feții Babei ~ Brădețelului ~ **Valea Largă** ~ Prihodului ~ Boului; Păreul capul Luncei.

Pre ținurele **stâng**, începând dela isvor pre cursul apei în jos: **Isvorul** Căcașnicilor; **Valea** Tăușorelor; **Păreul** sub Bașcă ~ între Rebre ~ cu dogăriile ~ Corhii; **Valea** mormântului ~ Ursului; **Păreului** pe plai ~ **Jardi** ~ **Parascenilor** ~ **Scăricelei**; **Valea** Sacă ~ vinului; **Păreul** din Hige ~ în Pleși ~ din Socet ~ Ilóe ~ babenilor ~ **Hrișcariului** ~ la Strîmtură ~ **Groșii Poieni** ~ **Poienii** ~ la Pojar ~ **Nasăudenilor** ~ **Petrișului** ~ **Arinii Poienii** ~ la Stează ~ la Tău ~ la Păr ~ în Rupturi ~ în Runcu Poienii ~ **Străginosa** ~ Dealul lui Ioan ~ lui Papău ~ **Colibițelor** ~ din mijloc ~ **Bîrteasca** ~ lui Mateș ~ la Cioroi ~ la fagi ~ **Gușitóiei** ~ **Costa Știopului** ~ **Vadul Poienițelor** ~ **Zăpodii** ~ **Gușii** ~ în Laz ~ După Grui ~ lui Cioclonț ~ lui Vlașin ~ **Sulenilor** ~ **Runcului** lui Vlașin ~ sub Rîpă ~ în Gura Zăpodii ~ la Ponóră ~ pe Calea din jos ~ după Garduri ~ între Vâlcele ~ Rîpei ~ Feții ~ **Runcului** ~ **Rotariului** ~ **Lazu** lui Ion ~ la Dumbrăvița ~ **Lazul Cristóiei** ~ în **Costa Lupului** ~ **Magdalini** ~ de la Cioroi ~ **Mutului** ~ **Marginii** jugastrului ~ după Rebra ~ Lăzăteaueilor.

RECHIȚELE ~ în (Salva)

RĂCIȚI ~ (*Năsăud, Mititei*) ~ Fața (*Nepos, Feldru*) ~ după (Ilva mare) ~ la (*Lușca*) ~ **Costa** (*Borgo*) ~ **Poiana** ~ Fața ~ Dosul ~ Șdeabu (*Hordou*) ~ **Poiana** (*Nepos*)

RECE (LE) – hotar (*Ilva mare*) ~ munte (*Maier*)

REMETEA ~ în (*Feldru, Gledin, Stgeorgiu*)

REPEDE (A) (LE) ~ Dosul ~ pe (*Romuli*) – munte (*Hordou*)

RESCARABATA – parte de hotar (*Telciu*) și ~ **Păreul**

RESTÓCA – **RESTOC(G)I** – parte de hotar (*Salva, Năsăud, Zagra, Rebrășora, Feldru, Maier, Mocod, Stgeorgiu*)

RÎNZIȘENI ~ Săcătura ~ **Valea** (*Borgo*)

RÎPĂ-RIPI ~ pe ~ sub (*Lușca, Prislop*) ~ lui Cotruț (*Borgo*) ~ malului (*Runc*) ~ Dealul (*Gledin*) ~ la (*Bichigiu, Hordou*) ~ Buscatului (*Telciu*) ~ păreului cu birnele (*Mocod*) ~ Buhăitorii ~ Cu Cornii (*Zagra*) ~ sub ~ **Păreul** ~ pe (*Rebrășora*) ~ Șdeabul (*Stgeorgiu*)

RÎTUL ~ Sasului (*Lușca*) ~ după vale (*Cușma*) ~ Irtașului ~ Birdicelelor (*Feldru*) Șpanului ~ Răglii ~ Popii ~ Putred (*Ragla*) ~ Stejarului (*Telciu*) ~ Pomilor ~ la Rîpă ~ Purcăreților ~ Órzii (*Mocod*) ~ la (*Parva*) ~ **Hrișcariului** (*Rebrășora*)

ROGINĂ – hotar (*Mocod, Gledin, Ragla*) ~ Roginile – parte de hotar (*Rodna veche*)

ROMAN ~ **Păreul** (*Stgeorgiu*) ~ hotar (*Budacul românesc*)

ROGOŞELE – parte de hotar (*Rodna veche*)

ROGOJERIU – parte de hotar (*Zagra*)

ROGOJÓSA ~ părău (*Borgo*)

ROGOZ ~ la ~ Dosul – hotar (*Runc*)

ROŞ(Ă) ~ Părăul (*Stgeorgiu*) ~ Poiana (*Parva*) ~ Petrile ~ Isvorul (*Poieni*, *Borgo*, *Feldru*) ~ Cónsta (*Monor*) ~ Calea (*Mocod*) ~ Mărul (*Borgo*) ~ Măgura (*Rebrişóra*)

ROŞESC – vîrv (*Rodna veche*) – Rother Berg (*Rîpa roşă* – *Dumitriţa*) ~ Poiana (*Parva*).

ROTUND(A) ~ munte ~ parte de hotar (*Mocod*) ~ Poiana (*Rebra mare*) ~ Dosul (*Măgura*) ~ Lunca ~ Părăul (*Stgeorgiu*) ~ Lunca (*Salva*)

RÓTA ~ Lunca (*Stgeorgiu*)

RUMÂNESC ~ Dîmbul (*Runc*)

RUEN – hotar (*Zagra*)

RUNC – RUNCURI – RUNCULEŢ: Giriganilor (*Rodna veche*) ~ În (*Parva*, *Telciu*) ~ Stegii (*Hordou*) ~ la ~ În (*Nasăud*, *Zagra*) ~ Măgóii (*Mititei*) ~ Faţa ~ cel mic ~ cel mare (*Runc*) ~ cercului ~ Părăul ~ Poienii ~ lui Ştef (*Rebrişóra*) ~ lui Gujder ~ lui Brătan ~ lui Capotă ~ Zăpodii (*Rebra mare*) ~ **RUNCULEŢ** (*Telciu*, *Stgeorgiu*) ~ din jos ~ din sus (*Poieni*) ~ Valea (*Feldru*) ~ **RUNCURELE** – hotar (*Maier*) – **RUNCURI** ~ Onóii (*Feldru*) ~ vîrful ~ Blasni (*Rodna veche*) ~ mare (*Nasăud*) ~ vîrful (*Rebrişóra*) ~ Cormăii ~ Dealul ~ cel mare ~ Dosul ~ Valea ~ Butuceanului ~ lui Căzac ~ Mănăstirii ~ lui Şioată (*Stgeorgiu*) ~ Astraţilor (*sic! Maier*) ~ lui Papău ~ Poieniţelor ~ lui Vlasin ~ Ursului (*Rebrişóra*) ~ Cucului ~ Ciucoii (*Parva*) ~ lui Dumitru ~ mare ~ lui Coţobrel ~ Costişei ~ Poiana ~ lui Lazăr ~ Blasni (*Feldru*) ~ lui Branişte (*Ilva mare*) ~ hotar (*Rodna nouă*, *Maier*) ~ Valea (*Salva*) ~ lui Stativă (*Maier*) ~ Poiana ~ mare ~ Vîrful (*Borgo Prund*) ~ Faţa ~ Părăul feţii ~ Valea (*Rebrişóra*) ~ pe ~ Vêrvul ~ Buza ~ Părăul (*Parva*) ~ Dealul ~ Valea ~ Cónsta (*Nepos*) ~ Faţa (*Feldru*) ~ Dealul ~ Valea (*Leş*) ~ Faţa ~ Dosul (*Măgura*) ~ Gura ~ Zenóga (*Zagra*) ~ Poiana (*Poieni*).

RUNCUL FRUNZERILOR – munte al comunei *Ilva mare*, cu faţa spre vest, spre Bucovina. După descrierea din 1796, în dreapta se mărginesce cu muntele **Diaca** al comunei *Maier* şi linia despărţitoare e **Şdeabul Frunzerilor**, în stînga cu muntele **Suhard** şi linia despărţitoare e **Obêrşia Coşnei**, spre nord cu muntele **Stânişóra** al comunei *Rodna nouă* şi linia despărţitoare e **Vêrvul Nedeii**, spre sud cu părăul **Coşna**.

Pădure e preste tot locul și nu ar fi loc neplăcut, dar e acoperit cu sfârmături de petrii și de țesături de mărăscini (*sic!*) selbatice numite cățâni. Preste tot luat, lemne și apă sunt deajuns, pășune e pentru 1000 oi pre 3 luni și așa acest munte se numeră în clasa a 3 –a.

RUPTURI ~ la (*Hordou*) ~ în (*Rebrișóra, Bichigiu, Budacul rom.*) ~ Părul (*Suplaiu*) ~ Dosul (*Năsăud*)

RUSÓIA – muntele comunei *Ilva mare*. Părțile interne de munte sunt: **Piciorul Cociorbii, Isvorul Cociorbii, În Stege, În Tarniță și Dealul Stânișorii.**

După descrierea din 1796, în dreapta se mărginesce cu muntele Stânișóra a comunei Rodna veche și linia despărțitoare a **Vêrvul Dealului Stânișorei**; în stânga cu muntele **Lopadna** a comunei Ilva mare, linia despărțitoare e Piciorul Cociorbii; spre sud cu muntele **Nedeii Făgețelului** a comunei Rodna nouă, spre nord cu râul Bistrița.

Acest munte e cam petros și prețipis, totuși nu e de tot loc neplăcut și are lemne și apă în deajuns. Pădure e preste tot locul și pășune e pentru 2000 oi pre 3 și 100 boi pre 2 ½ luni. Preste tot e numerat în clasa a doua (În 1886 erau 1750 jugăre de pădure). Cam 400-500 jugăre de teren au fost obiect de ceartă între Fondul de stipendii și comuna Ilva mare. Granița se începe dela spinarea **Piciorului Șniapenului** și de aici pre acea spinere ajunge în părul **Rusóia**, de aici merge pre acest păreu până la valea cea mare **Rusóia**, de aici merge pre acest păreu până la valea cea mare **Rusóia**. Din contră, fondurile (de stipendii – n.n.) susțin că preste tot locul sunt marginile pădurei, o parte spre sud-ost, apoi spre vest și sud-vest atingând **Bîtca Rusóia**, de unde o bună distanță în direcțiune ostică întorcându-se (*sic!*) érași spre sud, până ce-și ia direcțiunea spre vest atinge **Bâtca Cociorbi** și de aici se întâlnește cu **Isvorul Comenzii**, de unde, mai departe, granița o formează acest păreu până în Valea Rusóia.

Comuna Ilva mare zice că în această parte de munte a vândut spre exploatare lui Steinmeter, fără ca fondul să fi contrazis.

RUS-RUSESC ~ Lunca (*Runc*) ~ Dealul ~ Isvorul ~ Priporul (*Borgo Mijloceni*) ~ Valea (*Nepos*) ~ Dealul (*Borgo Rus*) ~ Cósta ~ Lunca (*Telciu*) ~ Luncuța (*Năsăud*)

REBRII ~ După ~ Fața ~ Șesul (*Rebrișóra*) ~ Deal (*Rebra mare*) ~ Valea Reboreanului (*Parva*) ~ Părul (*Prislop*) ~ Isvorul ~ Obârșia ~ Piciorul (*Mititei*)

REA-RĚU ~ Valea (*Rebrişóra*) ~ Isvorul (*Parva*) ~ Strâmba (*Ilva mică*) ~ Valea (*Telciu*)

RECE ~ Fântâna ~ Isvorul (*Parva*) ~ Arşiţa (*Monor*)

RODNENCEI ~ Arşiţa ~ Păreul (*Feldru*)

REMETEA ~ Cónsta ~ Lunca (*Ilva mică*)

RAŢULUI ~ Poiana (*Nepos*)

ROB ~ Lunca ~ Poiana (*Ilva mare*) ~ Dealul (*Poiana*)

RUŞET ~ Dosul (*Runc*)

RAFAILĂ ~ Gura lui (*Telciu*)

SCĂREI ~ Păreul ~ Piciorul (*Zagra*) ~ Scăricelei ~ Parēul (*Rebrişóra*) ~ munte (*Rebrişóra, Runc*) ~ SCĂRIŞORA ~ Piciorul (*Runc*) ~ parte hotar (*StGeorgiu*)

SCORUŞ – Piciorul (*Găureni, Romuli*) – SCORUŞET – munte (*Borgo B.*)

STEGI (*Suplai, Runc*) ~ Piciorul (*Telciu*) ~ Vîrful (*Măgura*)

SEMNE ~ Păreul de sub (*Borgo B, Parva, Rebra mare*) ~ Vîrful (*Parva*) ~ Poiana (*Feldru*)

SASU ~ Poiana ~ Păreul (*Parva*) ~ Dosul (*Zagra*) ~ Buza (*Ragla*) ~ Rîtul (*Luşca*)

SECI ~ Dosul (*Găureni*) ~ Dealul (*Leş*) ~ Dealul ~ Lunca ~ Valea (*Maier*) ~ Săcările (*Năsēud*)

SEREŞIULUI ~ Faţa (*Găureni*)

SOCI ~ Vîrvul (*Hordou*) ~ Dosul (*Salva*) ~ Zēpodia (*Budacu rom.*) ~ Păreul din Socet (*Rebrişóra*) ~ Lunca cu Soci (*Rebra mare*) ~ Valea Socilor, un păreū, în cercul Năsēudului, isvoresce din dealul Cicerii, din ramul de dealuri care desparte Valea Sălăuţa de Valea Idieciu, după curs de 1 oră se varsă în Valea Idieciu pre ţermurele stâng, ¼ oră din jos de Runc.

SABI ~ Arşiţa ~ Măgura ~ Şesul ~ valea ~ Zevoile (*Romuli*)

SCHISARIULUI (*sic!*) ~ Dosu ~ pădure (*Găureni*)

SĂLĂUŢII ~ Obērşia (*Romuli*)

STRÎMBII ~ Dosul ~ Fundul ~ Lunca ~ Valea (*Romuli*) ~ Păreul (*Ilva mică*)

SCRADIE-SCRAZI ~ Obcine (*Romuli*) ~ Dosul ~ Între ~ Gura ~ Smēda ~ Păreul ~ Valea (*Rebrişóra*) ~ Valea (*Maier*) – parte hotar (*Telciu, Rebrişóra*)

ŞASE ~ Poiana (*Rebra mare*)

ȘTIUBEILOR ~ Pareul (*Borgo Bistrița, Rebra mare*) ~ Făgetul (*Monor*)

SITARIULUI ~ Poiana (*Rebra mare*)

STRUNGILOR ~ Parăul (*Rebra mare*)

SMEULUI ~ Prelucile ~ Vîrful (*Rebra mare*) ~ Parăul (*Nepos*) ~ Isvorul Smăului – un pârâu, în cercul Rodnei, care isvorește din muntele **Piatra Smeului**, după un curs de 1 oră se îmbină pre țărmurile stîng cu **Isvorul Caprofoi** și formează rîul **Someșel**, originea Someșului mare.

ȘIPOTULUI ~ Dealul (*Rebra mare*) ~ Dosul (*Parva*)

SÎRBULUI ~ Saca ~ Șdeaba ~ Valea (*Rebrișóra*) ~ Hîgia ~ Lazu (*Telciu*)

STRĂGINÓSA ~ Părăul (*Rebrișóra*)

ȘTIOPULUI ~ Cóna (*Rebrișóra*)

SULENILOR ~ Parăul (*Rebrișóra*)

SUCIULUI ~ Valea (*Rebrișóra*) ~ Preluca ~ Zepodia (*Parva*)

SIMEI ~ Merii (*Rebrișóra*)

STEGERÓIA ~ Părăul (*Parva*)

STRUGARILOR ~ Parăul (*Parva*) ~ Valea (*Nepos, Poiana*) ~ Dosul ~ Poiana (*Ilva mare*)

SURUPATUL ~ Parăul ~ Dosul (*Parva*)

SCURTENILOR ~ Parăul (*Parva*)

STÎRCILOR ~ Fundul ~ Podereiul ~ Strîmtura (*Nepos*)

ȘULIGOILOR ~ Dosul (*Runc*)

SECĂTURA – **SECĂTURI** ~ Dosul ~ Fântâna ~ Luchii ~ Tóderului ~ Vîrvul (*Feldru*) ~ hotar (*Rodna, Lușca, Măgura, Mititei*) ~ Fundul ~ Părăul ~ Arsului ~ Popii (*Leș*) ~ În ~ La ~ din Vale (*Nasăud*) ~ Blajului ~ Gârlii (*B. Mureșeni*) ~ Bradului (*B. Mijloceni*) ~ Dealul ~ Rîznișilor ~ Simegei (*Borgo*) ~ Cónale (*Ilva mică*) ~ Calea (*Maier*) ~ Alesei ~ Crețului ~ Guzului ~ Combească ~ lui Secriniu (*Poiana*) ~ lui Balotă ~ lui Homei ~ uscîței (*sic!*) (*Maier*) ~ lui Traian ~ Tompei ~ Staniștei ~ Ungurului ~ Vêrvului ~ Todorei (*Telciu*) ~ Pe ~ Deasupra Morii (*Mocod*) ~ Pe ~ Cu Ciungi (*Zagra*) ~ În (*Poieni*) ~ Sosăi ~ Turdașului ~ lui Cilip (*Filip*) ~ Mare ~ Pe ~ Părăul (*Runc*) ~ În ~ Pascului ~ Feti (*Găureni*) ~ La ~ În (*Rebra mare, Parva*) ~ Săcăturița (*Parva*) ~ Hăramului ~ lui Timoc (*Nepos*) ~ Cea mare (*Ilva mică*) ~ Fața (*Poieni*) ~ Pareul (*Suplai*).

SECU(L) – SECI ~ Secu ~ Fundul (*B. Prund*) ~ Isvorul (*Romuli*) ~ Cheile (*B. Suseni*) ~ Seciul (*Lușca*) ~ Dealul ~ Valea (*Feldru*)

SIMÓII ~ Podereiul (*Feldru*)

SATULUI ~ Capul (*Prislop*) ~ Fața (*Leș, Maier*)

SCRÓFII ~ Parēul (*Ilva mică*)

ȘAUCHI ~ Valea (*Ilva mică*)

SAMSON ~ Valea lui (*Leș*)

ȘES – Dealul (*Leș*)

SOLCANULUI ~ Tarnița (*Leș*)

STUPINII ~ Parēul (*Poiana*)

SUCHI ~ Cósta (*Ilva mare*)

SUCILII ~ Dealul ~ Lunca (*Ilva mare*)

SERCIERII (*sic!*) ~ Dealul (*Ilva mare*)

SIMION ~ Poiana lui (*Ilva mare*) ~ Valea lui (*Zagra*)

ȘTIOMPU ~ Părēul (*Ilva mare*)

SAVINCANILOR ~ Valea (*Ilva mare*)

SĂCĂLELULUI ~ Fața ~ Parēul (*Monor*)

ȘTEFF ~ Dealul lui (*Maier*) ~ Valea (*Borgo*)

STATIVĂ ~ Runcul lui (*Maier*)

ȘUTULUI ~ Dealul (*Rebra mare*)

SABA ~ Dosul ~ Valea (*Romuli*)

SACA – munte (1707 m) a comunei *Năsēud*. Părțile interne de munte sunt: **Piciorul Bîzdîgii**, **Isvorul Calului**, **Fîntâna Cățelei**, **Prelucile**, **Isvorul roș**, **Portița sub Petri**, **Piciorul Popii**, **Isvorul Secii** și **Paltini**.

Face către nord spre Maramureș, între munții Dealu Popii și Dealu Fontineștilor, pre o ramură de dealuri cari despart păraiele Valea Boilor și Valea Anieș.

După descrierea din 1796, în dreapta se mărginesce cu muntele **Fața Secii** a comunei Maier și linia despățitoare e **Vêrvul Nedeiei Secii**, în stînga cu muntele **Corongișul** al comunei Feldru și linia despățitoare e **Obêrșia Isvorului roș**, spre ost până în **Isvorul Băilor**, aprópe de muntele **Beneș** și **Crăciunel** a comunei Rodna veche, spre vest până în **Anieșul mare**, aprópe de muntele **Pânticele**, a comunei Sângeorgiu.

Pre acest munte e ușor de umblat și e mai mult plan decât țepiș (*sic!*). Preste tot e acoperit cu pădure și e eminaminte acomodat pentru pășune, de apă înse e lipsă, câteodată în tîmp de secetă. În **Preluci** se

produc 20 cară de fân. Pășune este pentru 2000 po pe 3 luni și 100 boi pre 2 ½ luni și 100 căi pe 2 ½ luni. Preste tot acest munte e calculat în clasa cea mai bună. În 1886 pădurea era de 1449 jugăre.

Muntele se mărginește spre nord cu comuna Feldru, spre ost cu comuna Rodna veche, spre sud și vest cu comuna Maier. Dela Rodna veche face în direcțiune nordică, în dreapta cam de 10 kilometri, dela piscul **Vîrvul Omului**, de 2135 m înălțime, până pre părțile ostice și vestice a (*sic!*) **piciorului** ce se trage până în Valea Someșului, între 47° 27' lățime nordică și 42° 25' lungime ostică în înălțime dela 1257 – 1900 m peste nivelul mării.

Dela Năsăud până la Rodna veche duce un drum bun comitatens, de unde, prin valea **Isvorul Vinului**, póte omul ajunge, pre un drum bun, până la gura **Isvorului Secii**, care este pre laturea ostică a muntelui Saca, ér deacolo până pre culmea principală a muntelui **Saca**, duce o cărare pre care se póte merge călare. Tocmai așa se póte ajunge la muntele Saca și de cătră vest, dacă dela scalda din Dombhat înaintează omul, pre lângă parêul Anieș, în sus și după un drum de 3 ore ajunge în capêtul culmei **Piciorul Secii**, care se scobóră în **Valea Anieșului** și, înaintând în sus pre acel picior, ajungem pre partea cea mai nordică a muntelui Saca, care se estinde în direcțiune vestică pre sub vîrvul **Corongiș**, de 1994 m de înalt.

Marginele sunt următóre: spre nord partea muntelui comunei Feldru, spre ost deoparte pășunea de munte a Feldrului, de altă parte pădurea erariului montan din Rodna veche, spre sud pășunile, locurile de cosit și pădurile comunelor Rodna veche și Maier, ér spre apus pădurea și locul de cosit ținător de comuna Maier; **Piciorul Secii**, culme prețipișă care-l desparte de hotarul comunei Feldru.

Escursiunile pre muntele Saca se fac de comun călare, prin Valea Secii (din jos de Valea Vinului, pre țermurele drept al Isvorului mare) la **Călini**, unde se află unele case de ale băieșilor. Drumul merge la început prin pădure, apoi în loc liber, până ajunge la cóma muntelui. Aici înceată drumul și mai departe se face călătoria pre cóma muntelui, până la piscul **Dealul Popii**, unde se încep marginile stâncilor muntelui Corongiș. Rentórcerea se face în jos, pre **Piciorul Popii**, până la Valea Vinului.

SACA ~ Dealul ~ Piciorul (*Maier, Feldru*) ~ Valea (*Telciu*)

SĂCEL ~ Piciorul (*Borgo*)

SADROASA – Valea – un părêu care isvoresce în Valea Borgoului din dealurile Breaza și Prislop, după un curs de 1 ½ oră se varsă în rîul

Bistriciôra, pre țermurele stâng, la o depărtare de vreo ½ oră deasupra de Borgo Bistrița.

SĂLĂUȚA – afluent al Someșului mare pre țermurele drept, în cercul Năsăudului. Isvoresce din munții **Capu Țibleșului, Dealul lui Petru, Oipcina Crucilor, Poiana Ștefăniții, Fagul Rotund, Capul Șetrev, Capul Prislop, Vîrvul Făgetului, Muncel, Tăul Muced și Poiana Bêtrână**, 1 ½ ore din sus de comuna Romuli, curge prin aceasta și prin comunele Telciu și Hordou, primesce pre partea drepată pârăele: valea Grosului, valea Glodului, valea lui Mailat, pârăele îmbinate valea Bichigiului și a Bichigelului, Valea Fiezăl, pârăele îmbinate Valea Calului, valea Scrăzi și Valea Fiadului, Valea Saba, Valea Glodului, toate pre țermurele drept, ăr din partea stângă primesce pârăele Valea Frumușelii (Formosel), Valea Repede, Valea Strâmba, Valea Telcișor, cu pârăele cele laterale Valea Bunii și Valea lui Stan, Valea Largă, Fântânii.

În ținutul său numără 4 sate și la 2 ore din jos de Hordou, după un curs de 9 ore, trece prin Salva și se varsă în Someș, pre țermurele drept.

SĂLĂȘIU – hotar (*StGeorgiu*)

SANDE – hotar și pădure (*Runc*)

SĂRITA ~ La – hotar (*Rebra mare*)

SAT ~ Din sus de ~ cel vechi (*Nepos*) ~ Cîosta (*Runc*)

SĂRATĂ ~ Balta (*Zagra*)

SĂPĂTURA – o parte de hotar (la Feldru) pre țermurele stâng al Someșului, din jos de Feldru, unde ese un pîreuț din Valea Runcului, încă cu mulți ani înainte de militarizare (1764) apa a rupt dela **Gura Văii Frîna** până la **Valea Corbului**, care curge în Someș, o parte mare de pămînt numită de atunci Săpătura.

SÂNGERIȘ ~ În – hotar (*Năsăud*)

SCAUNE ~ La (sau *Vîrvul Têrgului*) – un deal în granița hotarului Feldrului cu Jad. În protocolul din Maiu 1752 despre mărturiile celor 55 martori ascultați în cauza graniței dintre Feldru și Jad, un martor – Budușan Pintilei din StGeorgiu, de 60 de ani, spunea că granița e la locul numit **La Scaune** (*s.n.*) unde Feldrihanii și atunci (în 1752) țin o bârnă cioplită pentru ca să se odihnească trecătorii pe drum și de aici acest deal se numește așa. **La Scaune** – hotar (*Parva*)

SCÂNDURELE ~ Valea – hotar (*Stgeorgiu*)

SCRISE ~ Petrile – (în munții *Borgoului*)

SDROBUL ~ Turnului – parte hotar (*Ilva mare*)

SCURT ~ Ciocârlatul (*Suplai*) ~ Piciorul (*Găureni*) ~ Prislopul (*Borgo Rus*)

SELIȘTEA – hotar (*Rodna nouă*)

SĚLHA ~ Neagră (*Măgura, Găureni*) ~ Těului (*B. Rus*) ~ Smidei ~ Ciungilor (*Runc*) ~ Craiei (*Rebra mare*) ~ Sělhišóra (*Poiana, Borgo*) ~ Selhósa (*Leș*)

SFORACILE – hotar (*Telciu*) ~ Pe Sforac (*Zagra*)

SGĂU – La – hotar (*Zagra*)

SMAMĚN ~ La hotar (*Zagra*)

SMIDA – hotar (*Maier*) ~ Smigea (*B. Bistrița*) ~ Secătura (*Borgo*) ~ Șcrazii (*Rebrișóra*) – hotar (*Romuli, Feldru, Ilva mică, Măgura*) ~ Piciorul (*Runc*)

SGÎRCIU – hotar (*Borgo Suseni*) ~ Isvorul (*B. Bistrița*)

SLATINA ~ Poiana ~ Piatra (*B. Prund*)

SILICA ~ Piatra (*Rodna veche*) ~ Piatra lui Silea (*Zagra*)

ȘIDRA – munte ~ Isvorul Șidrii (*Parva*)

SPIN ~ Valea (*Năsăud*)

SOMEȘEL – păreu, pörtă această numire dela îmbinarea păraelor
Preluci și Isvorul Smeului până din sus de Rodna veche, de unde curge mai departe spre vest sub numirea de **Someș**. Dela îmbinarea isvoarelor amintite, drumul de țară ce comunică între Valea Someșului și a Bistriței aurii duce tot pre lângă Someșel, trecând când pe partea stângă până la Rodna nouă.

Ca afluenți mai principali:

a. pre termurele drept: **Parěul Necitaș, Isvorul Gagi, Șdeaba Giniții, Șdeaba lui Belei, Valea Blasnei, Valea Molidului și Valea Aluniș.**

b. pre termurele stâng: **Măriile, Valea Cîrțibavului, Valea Cornii, Valea Těului.**

STĀNA ~ Lucóei (*Telciu*) ~ La (*Găureni*) ~ lui Ivănuț (*B. Bistrița*) ~ Armencei (*B. Suseni*) ~ Gruiu ~ Bârsanilor ~ Tăman (*Borgo*) ~ La Stâni (*Lușca*)

STAN (II) ~ Dosul lui ~ Fața lui ~ Valea lui (*Telciu*) ~ Poiana lui (*Salva*) ~ Bontii (*Găureni*) ~ La ~ Joldii (*Mocod*) ~ Măgura lui (*Rodna veche*)

STANIȘTE ~ Zăvoiul din sus de (*Ragla*) ~ Secătura ~ Vîrvul (*Telciu*) ~ Dealul ~ Piciorul (*Borgo*)

STĂVĂRIE ~ hotar (*Luşca*) ~ din sus ~ din jos (*Telciu*)

STEGE ~ hotar (*Ilva mare, Runc*) ~ Parêul ~ Valea (*Stgeorgiu*) ~ Obêrşia ~ Piatra (*B. Bistriţa*) ~ Plaiul (*B. Suseni*) ~ Arşita (*Feldru*) ~ Dosul ~ Oberşia ~ Piatra ~ Părêul ~ Runcul ~ Valea ~ Zêpodia (*Hordou*) ~ Stegiţa Poiana (*B. Rus*) ~ Stegiorul ~ Piciorul ~ Isvorul (*Zagra*)

STÂNIGEI ~ Dosul (*B. Bistriţa, Telciu*)

STEJARULUI ~ Cîsta ~ Dosul ~ Fruntea ~ Gura ~ Rîtul ~ Valea (*Telciu*) ~ Dosul (*Găureni*) ~ În (*Runc*) ~ Stejărişul (*Mititei ~ Rebra mare*) ~ Calea Stejărişului (*Ilva mare*)

STÂNIŞÓRA – munte al comunei *Rodna nouă* (1833 m) aşezat tocmai în cornul nord-ostic al Transilvaniei şi a comitatului Bistriţa-Năsăud în graniţa Bucovinei.

Părţile de munte sunt: **Dealul Stânişórei, Piatra Stânişórei, Măgura, Muncelul, Dealul Gândacului, Isvorul Omului, Dealul Têului**. Acest munte a fost descris ca ţinător de comuna Rodna nouă fiindcă e în continuitate cu hotarul acestei comune, dar cu ocaziunea împărţirii munţilor între comunele grăniţeresci o parte din acest munte, şi anume partea nordică şi cea care se înclină spre râul Bistriţa aurie, numită „Dosul Stânişórei“, nu sa (sic!) împărţit niciunei comune, ci a rămas ca o avere neîmpărţită a tuturor comunelor militarizate, ér astăzi proprietatea fondului central de stipendie din districtul Năsêudului; ér cealaltă parte, sub numirea „Stânişóra“, e a comunei Rodna nouă.

După descrierea din 1796, în dreapta (ost) se mărginesce cu părêul **Diaa** dincoace de muntele Bucovinei **Dealul Homorului**, în stânga (vest) cu **Rusóia** şi linia despărţitoare e **Nedeii Dealului Stânişórei**, spre sud cu muntele **Suhardul** şi linia despărţitoare e **Rêstocile**, spre nord până în râul Bistriţa aurie.

Pădure e destulă şi fôrte escelentă (*sic! n.n.*), ear cătră nord fôrte deasă.

O parte din acest munte e preţipişă şi în unele locuri e plin de mărâcini sêlbatici numiţi **căţini**. Apă are de ajuns, păşune e pentru 3000 oi pre 3 luni, 200 cai pre 2 ½ luni şi e numerat în clasa a 2-a.

STÂNIŞÓRA ~ din sus ~ din jos– hotar (*Telciu*) ~ Valea (*B. Bistriţa*) ~ Isvorul ~ Pasul ~ Poiana (*Borgo*) ~ Stîneica ~ Tarniţa (*Borgo*)

STERPELE ~ Priporul (*Borgo*)

ŞTEFÂNEASA ~ Dealul ~ Valea (*Ilva mică*)

STUPARIUL ~ Priporul (*Borgo Prund*)

ȘTIOL ~ Dealul (*Rodna veche*)

STOGUL DE PIATRĂ – movilă (*Borgo Prund*)

a. **STRÎMBA** – un deal în granița Văii Borgoului și a Someșului, în hotarul comunei Ilva mică. Preste acest deal comunică un drum, între văile amintite, numit „Drumul Strîmbei“, al cărui cel mai înalt punct e de 670 m.

Sub această numire occură în mai multe documente vechi referitoare la hotarale amintitelor văi. Așa în unul din Bistrița, 1733, luna septembrie privitor la reambularea hotarului Ilvei și a Borgoului, linia de graniță e luată dela vîrful **Dealului Sinc**, pre drum în jos, dealungul părauțului **Strîmba rea**, până în valea Ilva, unde aceasta curge în Someș.

b. **STRÎMBA** – un deal pre granița dintre comitatul Doboca și Districtul militar al Bistriței, pre ramurea dealului Heniul, între acesta și Piatra – Söndu, $\frac{3}{4}$ oră NNV dela Borgo Suseni, preste care, pentru lipsă, duce și un drum de car dela Bistrița la Rodna.

c. **STÎMBA-Valea** – un păreu care isvoresce în cercul Nasăudului din muntele Poiana Betrână și după un curs de 2 $\frac{3}{4}$ ore se varsă în Sălăuța pre țărmurile stîng în comuna Romuli.

d. **STRÎMBA-Valea** – un păreu în cercul Rodnei care isvoresce din Dealul Strîmba, după un curs de 1 $\frac{1}{2}$ ore se varsă în păreul Ilva, pre țărmurile stîng.

e. **STRÎMBA** ~ Valea ~ rea – hotar (*Ilva mică*) ~ Valea ~ mare ~ mică ~ Isvorul ~ Piciorul ~ Obârșia (*Telciu*) – hotar (*Romuli*)

STRÎMBELE – hotar (*Ragla*)

STRAJA – Valea (*Borgo Mureșeni*)

STRÎMTURĂ (I) – hotar (*Bichigiu, Feldru, Leș*) ~ Pe (*Rebrișóra*) ~ lui Brătan (*Rebra mare*) ~ După ~ Cîosta (*Șteorgiu*) ~ Hordoului ~ Stîrcilor (*Nepos*) ~ După (*Salva, Telciu*)

STRETINII ~ Fântâna – hotar (*Zagra*) – Zăgrenii pronuncia pre t ca ce (*Strecinii*)

STREHEI ~ Valea – hotar (*Zagra*)

STRĂGINÓSA – hotar (*Rebrișóra, Năsăud, Lușca, Hordou*)

STRUNGI ~ La (*Rebra mare*) ~ lui Tăriță și Bonășcuța (*Rodna veche*)

STRUJNIȚA – hotar (*Suplai*)

STRUNIORUL – munte (1580 m) a comunei *Borgo Bistrița*, lângă granița comitatului Bistrița-Naseud cu comitatul Mureș –Turda. Numirea

pre mapa militară e **M. Streniora**, pre lângă cari mai sunt numiri greşite ca **Strenior**.

Situaţiunea acestui munte este spre nord, pre şirul dealurilor ostice între munţii Dălbidan şi Vîrful Ili, 2 $\frac{3}{4}$ ore între S şi S.V. dela Tihuţa, de unde se pôte merge preste muntele Bistricióra din catena munţilor Someşului.

Graniţa acestui munte, după descrierea din anul 1796, se începe în **Isvorul Sgîrcii** (Sgîrciului) în **Plaiu** şi de aici în dreapta pre acest păreu în sus până în **Vîrvul Struniorului**, unde se întînesc munţii Dălbidan, Bistricióra şi din partea provincială **Faţa netedă**; de aici pre culme mai departe până în **Piciorul Popii**, de aici până la **Piatra lui Drăgan**, unde Tihanii se întîlnesc cu Dorchişóru (poate Dornişóru), de aici pre **Şdeab** sub Piatra lui Drăgan în jos, până în rîul Dornişóra, de aici în stînga pre acest rîu până unde Isvorul Sgîrcii se varsă în Dornişóra şi de aici în sus până la punctul prim în Plaiu, unde e intrarea pre muntele Strunior.

Părţile principale ale acestui munte sunt: **Poiana Struniorului**, **Piciorul Misgaşului**, **Piciorul Ili** şi **Prislopul Tihului**. Acest munte e petros şi preţipiş, apă are în de ajuns în păraele Isvorul Sgîrci, care se foloseşte în comun cu prundenii la Dălbidan, Isvorul Struniorului şi Isvorul Tihului.

Afară de acesta se află mai multe isvórá, cari nu au nici un nume.

Plaiurile pre munte sunt bune. Pădurile sunt mai mult dese şi bune de păşunat, de estirpat nu sunt.

În un protocol din 8 Octobrie 1864, luat în comuna Borgo Bistriţa în privinţa asemănărei tăieturilor de lemne, reprezentanţii comunei, cu provocare la filera de proprietate Nr.59 între alte proprietăţi, arată sub punctul VII „În muntele Strunioru, sub Nr. topograf 2 filera Nr.116, săhla muntelui, în mărime de 1758 jugăre 800 stînjini • cu lemn preste tot de molid, dară pentru depărtarea şi starea locului, nu putem de acolo lemn duce, fără cât folosim pre loc în timp de vară.

La acestea păduri noi ştim că acuma dată de faţă numai comuna Bistriţa are drept de proprietate pentruce că-s scrisă pre numele comunei, le plătesce comuna şi de au şi dus alţi locuitori din alte comune lemn din pădurile nóstre, sau (sic!) arătat de pre varianţi şi pentru acea nu pot pretinde să aibă drept de comproprietate cu noi, afară dóră de lăcuiitorii altor comune care poşed proprietate de pămînt arătoriu sau de fînaţă în hotarul nostru, şi nice intra acea întîmplare la acea proprietarii de

pământuri din hotarul nostru și locuiesc în alte comuni nu-i putem cunoște ca îndreptățiți la bunurile de păduri până ce vor locui cu noi în comună pre moșiile lor, și așa spunem că nu ne putem învoi să se asigneze tăieturi de lemne pentru alte comuni din Borgeu din pădurile noastre pentru exemplul precum pretinde acum comuna Suseni, că nici nu a avut nici una dată până acum asigurate.

Deși din alte comuni, precum zice comuna Suseni că la pădurile din hotarele și munții Borgoului am avea toate comunele drept de proprietate comună, noi nu cunoștem cea că nu putem merge așa tare în napoi și ne ținem de jurstările de acum, care cu ce avem și cu ce am, folosit“.

SUCILOR ~ Valea – un pârâu care isvoresce din Dealul Mesteacănului din ramura dealurilor Heniului, după un curs de $\frac{3}{4}$ oră se varsă în Someșul mare, pre ținuturile stâng, la $\frac{1}{4}$ oră deasupra de punctul unde, pre ținuturile drept, se varsă pârâul Rebra.

SUHARD – munte (1500 m) al comunei *Măgura*. Părțile interne ale acestuia sunt: **Dealul Patsaly** (*sic!*), **Dealul Fodor**, **Fruntea Săcărilor**, **Poiana Coșni**, **Dealul Suhardului** și **Zăpodia**. (În 1886 era pădure 1292 jugăre).

După descrierea din 1796, în dreapta se mărginesc cu **Runcul Frunzerilor** a comunei Ilva mare și linia despărțită e **Obârșia Coșni**, în stânga cu muntele **Făgețel** și linia despărțitoare e **Restocile**, spre sud cu râul **Coșna**, spre nord cu **Vêrvul Omului**.

Muntele e bun, plăcut și preste tot locul acoperit cu pădure, apă are în de ajuns și preste tot e numerat în clasa primă. În **Fruntea Săcărilor** se pot face 40 cară de fân și pășune e pentru 1000 oi pre 3 luni și pentru 200 boi pre 2 $\frac{1}{2}$ luni.

În descrierea muntelui Suhard din 1851, făcută de comitetele comunelor *Măgura*, *Salva* și *Rodna* granițele sunt următoarele: Muntele Suhard se mărginesc către răsărit cu muntele **Vêrvul Omului** al comunității *Rodna nouă*, de către amiază-zi cu muntele **Runcul Frunzerilor** al comunității *Salva*, de către asfințit cu **Mării mari** și hotarul comunității *Rodna nouă*. Și de către amiază-nopțe cu muntele **Făgețelul** al comunității *Rodna nouă*. Muntele se începe de către răsărit dela movila care se află între 3 graniți în **Tarniță** asupra **Răstocilor**, adică între comunitatea *Măgura*, *Salva* și *Rodna nouă*. De aici apucă granița pe **Isvorul Runcului** în jos până în **Isvorul Coșniții** în depărtare de un cias (*sic!*) și apucă către asfințit pre un Isvor și iese în **Opcina Dealului Suhardului**, unde se află o

movilă de pământ şi piatră pre locul de moşie alui Grigoraş Curăitoriū din comunitatea Maier.

Mai departe e descrisă graniţa arătându-se depărtarea între movile puse pre locurile proprietarilor de atunci, fără altă numire de hotar, până în partea nordică, unde graniţa merge dea (sic!) cîsta şi coboră în **Isvorul Făgeţelului** până la 2 stînci, de acolo spre est, tot pre Isvorul Făgeţelului, până iese în Vêrvul Omului, unde se încheie graniţa.

Escursiuni pre acest munte apar pre Lopadna, Stînişóra, Vêrvul Omului, sunt interesante mai mult din punct de vedere geologic şi entomologic decît din punct de vedere botanic. Până la cîsarma jendarmilor din Rotunda se pôte face căletoria cu carul, de aici mai departe numai călare în direcţiune ostică. Rentórcerea dela Vêrvul Omului se face preste piscul **Perşa** (1580 m) şi **Cucureasa** (1378 m).

În anul 1717, Turcia ordonă Moldovei de a intra în Ardeal şi a ataca pre Nemţi din spate. Mihaiu Racoviţă intră cu 60.000 de ómeni preste munţii Mestecănesci şi Suhardului lângă Rodna şi Ardeal, devastând tot ce găsi în cale.³⁵

SUHARGELU – Majorenilor –, un munte în districtul militar al Bistriţei, între Vêrvul Omului şi Perşa, pre linia dealurilor ostice, 3 ½ ore dela Rodna, din care isvorăsc păraele **Valea Mare** şi **Valea Coşniţei**.

SURDĂ ~ Valea – hotar (*Bichigiu*)

SURDUC, un deal în cercul Rodnei, între dealurile **Vêrvu Rabla** şi **Muncel**, pre o ramură de dealuri care desparte păraiele **Valea Cormăii** şi **Valea Anieş**, 2 ¾ ore nord dela Maior, din care isvorăsc păraiele **Valea Buderiasă** şi **Valea Surducului**.

SCHUNGENBERG, un deal în cercul Jadului, cam o oră în depărtare dela Cuşma, nord-vest spre nord pre o ramură de dealuri care desparte pareul numit **In=den=Auen** de cătră păreul său filial de pre termurele drept din sus de Dorolea.

SENDORFERHÖHE, un deal din cercul Jadului, deasupra de ambele dealuri Vîrvu Poienilor şi Schiberach, care desprate păraele Bistriţa şi Budac.

ŞANŢ – în vechime parte de hotar a comunei Rodna veche, numită în graiul poporului aşa după un şanţ adânc, care a fost făcut în timpurile vechi, cu un parapet cam de 2 ½ metri, începând din drumul principal ce duce spre Bucovina în partea vestică a comunei, spre nord, dealungul unui podeiu treiunghiular cu o suprafaţă ca de 40 – 50 jughere, a cărui cîste spre

ost sunt înalte și stau pe țărmul unei vale strâmte și adânci, numită **Valea Cubășel**. Șanțul e făcut în sistem poligonal, așa în cât apărarea teritoriului spre ost și siguranța spre vest la orice năvălire era o jucărie.

Aici a fost în vechime pasul Rodnei și un defileu natural fortificat, care se mai află; spre ost colini de munte, sub ele podei, spre sud cöste înalte de dealuri la a căror pöle trece Someșul cu repezime și pre lângă el drumul, unica comunicațiune; ear spre nord, sub pölă de munte, podeiul amintit, dealungul căruia e rădicat **șanțul**.

ȘANȚ ~ Pe – parte de hotar (*Parva*)

ȘARAMPAUĂ ~ În – parte de hotar (*Rebrișóra*)

ȘASA – parte din muntele Bușdeiu (*Hordou*) ~ Valea – pădure (Telciu)

ȘADURI ~ Pe – parte de hotar (*Nepos*)

ȘĂNDRÓIA – un munte în cercul Jadului, între Măgura Calului și Tihuța, în depărtare dela aceasta de $\frac{3}{4}$ oră spre nord. Acest munte e o parte din muntele **Dealul lui Toader** (Borgo Suseni), unde, în 1864, s-a asemnat spre tăiere pădure de brad și de molid. Înainte de 1875 s-au asemnat tăieturi la tote 8 comunele din Borgo. Părțile interne sunt: **Cicera**, **Fața** și **Plaiul Șăndröiei**.

ȘESUL ~ din sus de sat ~ sub Pirlöge ~ din jos de sat (*Nepos*) ~ din jos de sat ~ Plaiului (*Ilva mică*, *Lușca*, *Năsăud*, *Poiana*, *Măgura*) ~ Șanțului (*Rodna nouă*)

~ Cabeii ~ Poieni (*Maier*, *Stgeorgiu*) ~ Budinului ~ Valea (*Feldru*) ~ cel mare ~ cu Cösta Domideștilor ~ cu fața Cetății ~ Dumbrăvilor (*Rodna veche*) ~ Fața ~ de sub Dosul Craiului ~ Domniței ~ în valea Pîntecașului ~ Pe Șesuri (*Telciu*) ~ Perilor ~ Mocodului (*Zagra*) ~ Pe Șes la Vad (*Mocod*) ~ Sabii (*Romuli*) ~ din jos ~ Rebrii (*Rebrișóra*) sub Colibi ~ Ultoii (*Rebra mare*) ~ Pleșca cu Șesurile (*Stgeorgiu*)

ȘESUL INEULUI – munte al comunei Ilva mică, al cărui părți sunt: **Strunga cea de piatră**, **Vêrvul Cireșii** și **Isvorul morii**. În dreapta se mărginesce cu muntele Ineul (com. *Maier*), linia despărțitoare e **Nedeii Piciorului Cuptoriului**; în stânga éráși cu muntele Ineu, linia despărțitoare fiind **Isvorul morii**; spre sud cu muntele **Curățel** al comunei Rodna veche, linia despărțitoare e **Piatra Ineului**; spre nord cu același munte, linia de despărțire fiind **Piatra Cuptoriului**.

Acest munte e foarte preţipiş, preste măsură greu de umblat şi loc neplăcut. Apă are destulă, de lemne însă e lipsă totală şi preste tot e numerat în clasa a treia. Pășune este pentru 1000 oi pre 3 luni.

ŞETREVUL (ŞETREFUL) – parte de hotar la Romuli şi graniţa cu Maramureşul. Târniţa de cătră ost spre Şetref este punctul cel mai înalt al drumului celui nou de ţară ce comunică cu Marmaţia.

ŞIEUL – rîu lateral al Someşului mare³⁶ pre ţermurele stîng după ce a părăsit teritoriul Comitatului Bistriţa-Naseud. În graiul poporului românesc se numesce **Valea Şieului**, de unde greşeşte A. D. Xenopol când preste tot traduce această numire cu **Saiul**. Numirea acestei văi în documente vechi o aflăm mai apropiată de numirea românească decât de cea magiară (sic!) **Sajó**, aşa pre la anul 1230 aflăm **Súyo** sau **Souio**, ér în un document dela anul 1241 e scris **Zuyo**. Sunetul „u“ nu e altceva decât sunetul românesc „î“ pre care streinii preste tot locul îl scriu cu **u**, precum **vurf** în loc de **vîrv**, ér **o** e diftongul **eu**: Siio < Şieu.³⁷

Isoarele acestei văi se încep din munţii sau dealurile: **Pădurea Branisce**, **Poiana Tomii**, **Vîrvul Dishili** şi **Dealul Blossse** (sic!) a braţului de dealuri a Someşului care desparte Valea Şieului de Valea Budacului.

Isvorul e deasupra Sebeşului în depărtare de 1 ¼ oră şi la obîrşie se numesce Valea Sebeşului, după mapa (harta **n. n**) militară **Valea domnească**, curge preste hotarale comunelor şi respective pre lângă comunele: Sebeşul de sus, Sebeşul de jos, Şieut, Şieul Mare, Sânt-Jóna, Bîrla, Şirlinc, Nuşfaleu, Sereţel, Crainimet, apoi trece în Comitatul Solnoc-Doboca pre la Arcalia etc.

Primesce pre ţermurele drept apele de pre teritoriul Comitatului Bistriţa-Naseud: păreul ce curge prin Frij (friss), după mapa militară Frissna, valea Hermoneasa, Valea Măgurii, Valea Budacului, rîul Bistricióra, Valea Cetate, pareul dela Dumitra mare, care numai după ce părăsesce comitatul se varsă în Şieu; éar dea stînga Şieul, afluent al Someşului.

ŞOIMUL ~ din sus ~ Valea (*Borgo Bistriţa*) ~ Piciorul ~ Poiana ~ Valea (*Runc*) ~ Şdeabul (*Stgeorgiu*)

ŞIOIŞTEA – parte de hotar (**Runc** – după spusele oamenilor, numele e **Şuhăişte**)

ŞOFRAC ~ Păreul ~ Zépodea (*Borgo Suseni*)

ŞIREZI ~ Dealul – parte din muntele Breaza

ŞINDILE ~ Parêul (*Suplai*)

ȘRAME ~ Dealul între – parte de munți la granița cu Breaza (*B. Bistrița*)

ȘULIGA ~ Valea ~ Dosul – parte de hotar (*Runc*)

ȘURI ~ La (*Parva*)

ȘUTENI ~ Dealul (*B. Bistrița*)

ȘUTĂI ~ Fundul ~ Dosul – parte de hotar (*Poieni*)

ȘFORT (ȘVORTURI) – În ~ Vîrvul (*B. Mijloceni*)

ȘOIMUȘ – sat în ținutul cercului de jos al comitatului Doboca, care aparține familiei contelui Bethlen, E locuit de români, are biserică greco-unită, încorporată ca filială catolică de Bistrița; 3 ½ oră depărtare de poștă. Se mărginesce cu Oláh-Budak (*Budacul românesc*), Ardány (*Ardan*) și Nagy-Sajó (*Șieul mare*).

SUNFALEU – sat în cercul inferior al comitatului Doboca care aparține mai multor nobili, e locuit de unguri și români, prevăzut cu parohie și biserică greco-unită și cu parohie a bisericii reformate, 1 ¼ ore dela poșta cea mai aprópe.

SUVĚROSUL – muntele comunei Nepos și al comunei Rodna veche, fiecare câte ½ parte. În descrierea din anul 1796 e numit **Šuvārósa**. Granița se începe în **Capul Dealului Cocoșului** și merge în dreapta de aici pre piciorul **Dealului Cocoșului** în jos până în rîul **Teșna rece**, pre lângă muntele **Cucureasa** al comunei Ilva, de aici, pre acest rîu în jos, până unde pârëul **Isvorul Șuvărosului** se varsă în **Teșna rece**, de aici în stînga în sus, pre lângă muntele **Perșa**, până în **Tarnița**. O parte principală a acestui munte se numesce **Dealul lui Coșarcă**.

E un munte curat, plan și plăcut, cu puțină apă din care cauză e bun numai de făcut fîn. Plaiurile pre munte sunt bune, păduri sunt fôrte puține. În partea comunei Nepos se pot face 52 cară de fîn, iar în partea Rodnei 56 cară de fîn.

Partea comunei Nepos din acest munte, după protocolul de reambulare din 1834, se mărginesce cu partea de munte Șuvărosul a comunei Rodna veche, muntele Perșa al comunei St.Georgiu. Ca semn de despărțire e piscul muntelui Șuvărosul, unde e o movilă de pămînt, apoi isvorul numit Fântâna Perșii. În anul 1886 erau 61 jugăre de pădure.

TÁBLÓIE ~ În (*Năsăud*)

TARNIȚA ~ Pârëul (*Rebrișóra*) ~ Fața Tarniții celei mari ~ mici (*Ilva mare*) ~ Dealul (*Rebra mare*) ~ Strechii ~ lui Mărcuș (*Stgeorgiu*) ~ Porcoiului ~ Poiana (*Borgo*) ~ lui Bâtea ~ Amelei (*Feldru*) ~ În (*Zagra*) ~

Negri (*Suplai*) ~ Solcanului ~ Zagrei (*Leş*) ~ cu spini ~ cu frasini (*Rodna Nouă*) ~ Poiana ~ Părângului ~ Stânei (*B. Suseni*) ~ Bîrlóiei (*Telciu*) ~ în Capul Muntelui (*Borgo*) ~ Nedeia (*Suplai*) ~ lui Tănasă ~ Cucuresei ~ Dealului Secii (*Borgo*)

TABEREI ~ Dealul ~ Valea (*Prislop*) ~ Lunca (*Salva*) ~ Tabăra (*Mocod*) ~ Pe (*Stgeorgiu*).

TABIRZACI ~ În (*Hordou*)

TARBI ~ Dosul (*Găureni*)

TAPALAGÓIE ~ Parēul (*Rebrişóra*)

TALHARIULUI ~ Preluca (*Rebra mare*) – Tălhărişte (*Suplai*)

TAUR ~ Valea (*B. Mijloceni*)

TĂMĂIEŞUL ~ Dealul (*Feldru, Maier*) ~ Dealul ~ Vêvul (*Rebra mare*)

TÊUL – TÊUŢUL – TĂUŞORE ~ Păreul (*Găureni, Runc*) ~ Dealul ~ Dosul (*Găureni*) ~ Valea (*Rebra mare*) ~ Dealul (*Feldru*) ~ Lui Balócă (*Stgeorgiu*) ~ Pleşilor, Blidariului (*Zagra*) ~ Pisichi ~ Boti (*Nepos*) ~ Cerbi ~ Mărtinii (*Mocod*) ~ Jidovilor (*Runc*) ~ Lacurilor (*Mocod*) ~ Pórta ~ Sălha (*Borgo*) ~ lui Peterman (*Mocod*) ~ sub Mogilă (*Runc*) ~ Zîmbrului (*Parva*) ~ Zînilor (*Borgo Rus*) – **TĂUŞOR** (*Rebrişóra, Rodna veche, Prislop*) ~ Dealul ~ mare ~ mic (*Suplai*) ~ Dealul (*Feldru*) ~ Valea (*Rebrişóra*)

TĂUL MUCED – o parte din muntele Besărabă, un loc pre graniţa dintre Ungaria şi districtul militar al Bistriţei, între munţii **Poiana Bătrînă** şi **Muncel**, pre linia dealurilor nordice, la 2 ore ost spre nord dela Romuli. Fiindcă acest loc este în mijloc pre linia nordică de dealuri, aşa se numesce şi dealul pre care se află.³⁹

TEI ~ Văile (*Ilva mică*)

TINÓSĂ ~ TINOŞITA ~ Păreul ~ Gura (*Rebrişóra*) ~ În (*Zagra*)

TISEI ~ Măgura (*Rebrişóra*) ~ Dealul ~ Faţa ~ Păreul ~ Valea (*Parva*) ~ Poiana ~ Fruntea ~ Măgura ~ Păreul (*Leş*) ~ Gura ~ Preluca ~ Furciturile ~ Valea (*Telciu*)

TIMOC ~ Secătura lui (*Nepos*)

TECHI ~ Valea (*Ilva mare*)

TOFAN ~ Podereiul lui (*Nepos*)

TOADER ~ Dealul lui (*B. Rus*) ~ Secătura Todorei (*Telciu*)

TOMII ~ Dealul (*Măgura*) ~ Păreul lui Toma Gavrilóie (*Rebra mare*) ~ Valea ~ Dealul ~ Poiana (*Borgo*)

TUFE ~ Fața (*Romuli*) ~ Preluca cu ~ Zăvoiul sub (*Leș*)

TOMUȚA ~ Ciungătura lui (*Ilva mare*)

TODORUȚ ~ Poiana lui (*Rebrișóra*)

TONCEI ~ Fața (*Parva*) ~ dealul ~ Luncile (*Feldru*)

TREHEȘ ~ Dosul ~ Obîrșia ~ Valea (*Rebra mare*)

TRICÓIE ~ Dosul ~ valea (*Nepos*)

TRINC ~ Părul (*Parva*)

TURDAȘ ~ Săcătura (*Runc*)

TURN ~ Sdrobu (*Ilva mare*)

TURȘ ~ Părul ~ Poiana (*Găureni*)

TURDEI~TURZII ~ Poiana~ Părul (*Parva*) ~ Măgura (*Poiana, Măgura*)

ȚANC ~ Sub Podereiul (*Telciu*)

ȚARCĂNIȚA ~ Cónsta (*Rebra mare*)

ȚIGĂNCII ~ Grădina (*Nepos*) ~ Plaiul Țiganului (*Romuli*)

TELCIULUI ~ Parul ~ Piciorul (*Runc, Telciu*)

ȚAPULUI ~ Arșita ~ Piciorul ~ Valea (*Runc*)

TĂIETURILE (Piciorul Fênașului) ~ pădure în comuna *Rușii munți* în depărtare de 1 ½ oră dela comună. Are o pusețiune puțin costisă și înclinată spre nord-vest, cu o suprafață de 554 jugăre 415 ‰, mărginită de 7 movile.

Pămîntul e mai mult petros și producțiunea slabă de fag și stejar și alte feliuri de lemne. Prin 1866 erau arbori de 6-8 „, grosime, cea mai mare parte însă, cu ocaziunea unei răriri concesă locuitorilor, s-a (sic!) tăiat per abusum și după prețuirea ei de atunci s-a socotit pădure circa 60 jugăre.

TĂMAUL ~ munte al comunei *Borgo Joseni* spre granița Moldovei în depărtare de preste 6 mile dela comună. În acte ocură și numirea **Tămen**, **Temen** și pre mapa istorico-geografică militară **Timen**, cu nimirile principale: Fața, Poiana, Prislopul și Vêrvul Tameului.²⁸

În protocolul din 4 octombrie 1864 se zice că, după cum arată cónla de posesiune, muntele Tămău, sub nr. top. 3, are pădurea o arie de 1611 jugăre 1000 ‰, anume între apele **Dornișóra** și **Dorna** sub nr. 5 top., o arie de 3850 jugăre 1000 ‰ sub numele **Dosul** și **Fața Tămăului**.

În 1875, conform protocolului din 26 Junie „au călcat metele (mejdile **n.n.**) începând din Dornișóra, marginea muntelui de cătră comuna Suseni, Prund, Gledin, Monor, apoi mai mulți peoprietari din ducatul Bucovinei, comuna Dorna Vatra și Căndreni și fondul religionar al

ducatului Bucovinei şi în comuna Tiha, adecă în jurul muntelui Tămău, au vizitat toate pădurile şi au aflat stricăciuni în partea muntelui **Cicera**, situată între Dorna şi Dornişóra, care formează o parte neosebită a acestui munte, totă pădurea dărmată şi stricată, parte prin speculanţi şi fabricanţi de lemne (*sic!*), parte prin folosinţa proprie a mai multor proprietari din Cercul Borgoului.

În partea muntelui situată lângă fluviul (*sic!*) **Negrişóra** s-au aflat stricăciuni de pădure cauzate prin unii proprietari din Bucovina, vecină cu acest munte, cari şi-au clădit edificii economice şi au îngrădit toate poienile lor numai cu lemne procurate din pădurile oprite a acestui munte.

În 1875, partea muntelui Tămău situată către Bucovina începând din fl. **Negrişóra**, trecând direcţiunea obşlă la deal până după **Piatra Dornei** şi de acolo la vale până în fl. Dorna şi preste acesta până în fl. Dornişóra la meta aflătoare aicea, aşa numita **Între Craciu Dornişórei** nu are mete statornice faţă cu proprietarii din Bucovina, cari mete atunci neputându-se constata, a rămas ca să se cerce pre calea legii civile.

TARNIŢA CIURGĂULUI – o parte de munte ridicat ca o şea între **Dealul Dumitrelului** şi **Dealul Bateşului**, de unde izvorăşte un pârâu care curge spre ost şi se varsă în **Neagra**, pre ţermurele stâng, formând graniţa, între aceşti doi munţi din urmă.

TĂPĂLAGA – pădure (*Rebrişóra*)

TĂŞULEASA ~ Pareul (*Borgo Prund*)

TĂTARCA ~ Dealul ~ Bîtea ~ Piciorul ~ Tătărcuţa (*Borgo Bistriţa*) ~ Păreul (*Luşca*)

TATĂ ~ Valea – intravilan (*Sângiorgiu*)

TEIŞ ~ Podereiul ~ Valea (*Sângiorgiu*)

TEBELENCA ~ hotar (*Ilva mică*); parte din pădurea dela Coşna, cu 2/3 parte a comunei Coşna şi 1/3 parte a fondului central de stipendie din districtul Nasăudului. În anul 1902 s-a dat spre exploatare pădurea mai betrână de pre 260,96 jugăre pre 10 ani (1901-1910), cu 169,624 coróne, firmei Antschel Jacob şi Druckman Mischuleni, căreia i s-a dat concesiune pentru transportarea lemnelor pre parăul **Teşna**, dela gura parăului **Cucureasa** şi pre riul Coşna din graniţa Ungariei cu Bucovina.

TELCIU – comună mică în cercul Naseudului, pre Valea Sălăuţa, în depărtare de 7 km din drumul principal din Salva spre nord, pre ţermurele stâng al riului, la îmbinarea a doué párae: **Valea Telcişor** şi **Valea lui Stan**.

În loco se află oficiu postal, notariatul cercual și matriculantul. Stațiunea telegraf în Naseud, în depărtare de 16 km.

După Conscriptia din anul 1900, numărul sufletelor era de 3103, între cari se cuprind și locuitorii dela fabrica de scânduri rădicată în **Gura Fiadului** și botezată „Banffytelep“; apoi locuitorii așezați în părțile de munți și de hotar: **Buscatul**, **Dealul Zîinii**, **Dealul Crucii** și **Valea Poienii**.

După Șemantismul din 1900, locuitorii sunt 2015 români greco-catolici și 50 judei.

Numirea atât în graiul poporal român cât și a celui strein e **Telciu**, ung. și nemț. **Telcs** și **Telts**; singur în Conscriptia episcopului Klein din 1733 aflăm scris **Tölcs** „locus valachicus“ cu 144 familii, cu cinci preoți uniți (popa Dumitru – George-Ioan și doi Vaszilie), cu o biserică având agrii de 24 galete.

În documentele vechi românesce aflăm și numirea **Tealcu**, ér locuitorii **Telceani** (1638, 1650, 1693 și 1723). În anul 1839 Ignaz Lenk face următoarea descriere: „Telts, rom. Tyels, un sat în districtul militar al Bistriței, care e curat militar, constă din o populațiune de aprópe 1400 suflete cu căpitanul și din acelea 107 sunt soldați înrolați, aparține la compania a 10-a din regimentul al 2-lea român de infanterie grănițeresc, e locuit numai de români, are o parohie și biserică greco-unită carea stă sub vicariatul din Năsăud, e încorporată ca o filială în parochia catolică în Năsăud. Se mărginesce cu Romuli spre N. O. Spre N. Parva SO, Hordou SSV, Bichigiu VNV“⁴⁰

TELCIȘORUL – păreu în cercul Nasăudului, afluent pre țărmurele stâng a râului Sălăuța, tocmai în comuna Telciu. În timpurile mai vechi se vede că a portat numirea **Valea Telcișorei**. Isvorăște din dealurile **Cocoziș** și **Prislop**, primesce pre țărmurele drept păreul **Valea Bunii** și pre țărmurele stâng **Valea lui Stan**. După un curs de 3 ¼ oră se varsă în Sălăuța, pre țărmurele stâng.

TERHA ~ Opcina ~ Tarnița Opcinii (*B. Prund*)

TÊRG ~ Calea (*Ragla*) ~ Valea ~ Vîrful (*Feldru*)

TÂRPIU și **TERPIU** (*Törpény*) – comună mică în cercul Jadului, dela Bistrița spre NV., poștă și telegraf la Bistrița.

În Lexiconul lui Lenk ⁴¹ e descris în modul următor: „Törpény, Terpény, Terpinia, Treppen, rom. Terptyu, Tirpis, un sat în districtul provincial sășesc al Bistriței, locuit de sași, cu o parohie și beserică

evangelică, care se ţine de capitlul din Bistriţa, e încorporat ca o filială în parochia catolică de Bistriţa.

Acest sat se află în raionul fluviului (*sic!*) principal al Someşului, în raionul său filial al păreului Şieu, în depărtare de poştă Somkerék (*Şintereag n.n*) O.S dela poştă Bistriţa NNV, de asemenea 2 ½ ore, lângă pareul numit „das Goldthal“, care isvoresce din sus de sat la 1 ½ ora, la ½ ora din jos de sat şi la ¼ oră din sus de Braşfaleul de jos se varsă în parēul numit, **das Redainthal**, pre ţermurele stâng.

Se mărginesce cu **Cepanul N.O**, **Dumitra mare O** spre N, **Braşfaleul de sus SV**, **Braşfaleul de jos V** spre S“.

În 1900 erau 215 case, 1108 locuitori germani şi 4905 Români.

Tărpui, transformare românească a lui **Tarpeia** latin, satul fiind aşezat la baza unei stânci verticale uriaşe de 400 metri înălţime şi care primise la Daco Romani acest nume în asemănarea stâncii Tarpeia din Roma. A.D. Xenopol ⁴² spune că numirea **Tărchiu** este o prefacere după toate regulile din **Tarpeia** latinesc, ungurii au schimbat numele în Törpény iar germanii în **Treppen**.

TEŞNA ÎMPUŢITĂ ~ VALEA – păreu (cerc Rodna veche) în ţinutul segmental al râului Bistriţa aurie, isvoresce din muntele **Priporu-Candri**, curge spre nord până unde primesce de-a stânga păreul **Teşna rece**, de aici curge spre ost şi după un curs de 4 ore se îmbină cu râul **Coşna** în comuna Coşna, de partea dreaptă a acestuia şi după un curs de ½ oră se varsă în râul **Dorna** (în Bucovina) pre ţermurele stâng şi în întreg cursul până la îmbinarea cu râul Coşna formează graniţa dintre comitatul Bistriţa-Naseud şi respectiv Ungaria şi Bucovina.

Ca riu de graniţă e amintit în convenţiunea din 7 Maiu 1775 2 Julie 1776, prin care Pórta (otomană **n.n**) cedează Austriei Bucovina sub numirea **Teşna** (şi **Tezna**) **împuzzita**.⁴³

TEŞNA RECE – vale curgătoare în cercul Rodnei vechi, isvoresce din muntele Cucureasa, curge în direcţiune sud-ostică şi după un curs de 1 ½ ore se varsă în valea **Teşna împuţită** pre ţermurele stâng şi după un curs de 1 oră se varsă în Coşna, pre ţermurele drept.⁴⁴

TEUREA şi TEURI (Tohát) – comună mică în cercul Năseudului, în depărtare de 16 km., notoriat, poştă, telegraf şi oficiu matrimonial în Nimigea ungurească. După conscripţia din 1900 – avea 150 case şi 698 locuitori şi un hotar de 2500 jugăre catasreale.

După Ignaz Lenk⁴⁵ „Tohát rom. Teuri, un sat în cercul Becleanului din comitatul Solnocului interior, se ține de mai mulți nobili, e locuit de români, are o biserică greco-unită, e încorporat în parochia catolică din Năseud, ca o filială. Acest sat este așezat în raionul râului principal Someșul, în raionul seu filial **Valea Gireagului** (Vireagului, Válye-Sirágu), o oră depărtare de Șintereag, lângă un păreu care isvoresce din sus de sat la ½ oră și care la 1 oră din jos de sat se împreună, pre țărmurele stâng, cu păreul care vine de la Mintiu (Oláh Némethi) și, îndată după punctul de împeunare, se varsă prin Virágosberek (Florești n.n) în Someșul mare, pre țărmurele stâng; se mărginesce cu Mintiu O, NO, Șintereag VSV și Florești NNV.

După conscripția episcopului Klein din 1733, unde este numit **Taur** (ceea ce denotă că se numea și **Tăuri**), erau 46 familii greco-catolice, cu preoții Pop Praecup Arhidiaconus, Popa Petre, Popa Vaszilie uniți. Aveau fâneaț de 9 cară de fân și agri de 20 galete, biserica nu e amintită.

TIHA – e continuarea păreului Tihuța și afluent al Bistriței pre țărmurele drept. Isvoresce din muntele Buba, în depărtare de 1 oră din sus de Tihuța și la început se numea Valea Tihuța. Curge spre vest prin Tiha, pre la comuna Borgo Mureșeni și în partea vestică, din jos de comuna Borgo Tiha, la depărtare de ¼ oră, se narsă în fluviul Bistrița.

De-alungul acestei văi, spre vest, e un șes strîmt, care din ce în ce se lărgesce și în această direcțiune duce și **drumul lui Francisc** prin pasul Borgoului la Bucovina. Dea (sic!) dreapta are afluenți **Valea Lăzăróiei**, **Valea Riurișenilor** și **Valea Tureacului**.⁴⁶

TIHUȚA (TIHUTZA) – un prediu în cercul Borgoului din cercul inferior al comitatului Doboca, care (prediu) e colonisat prin clădirea drumului nou cu casa de postă și de ospetăria dusă acolo dela Iluța, apoi cu alte câteva locuințe a supraveghitorilor de lucru, e locuită de români. Aici este un schimb de postă între Borgo Prund și Poiana Stampi, care se află în cercul galițian din Bucovina. E încorporată în parochia catolică din Bistrița, ca o filială.

TISA ~ Păreul ~ Piatra ~ Piciorul (*Budacul românesc*) ~ Cicera ~ Valea (*Borgo*)

TÎRȘII – hotar (*Ragla*)

TOFAN ~ Păreul lui (*Rebra mare*)

TINÓSA ~ În (*Năseud, Mititei, Zagra*) ~ mare (*Rebrișóra*) ~ Dealul ~ Valea (*Borgo*) – **VALEA TINÓSEI** – un păreu pre hotarul comunei

Nepos⁴⁷ care isvoreşte din ramura muntelui Heniu, după un curs de $\frac{3}{4}$ ore se varsă în Someş, pre ȣermurele stâng în asemenea depărtare de Nepos.

TÓCA – hotar (*Parva*)

TOMA ~ Poiana (*Suplai*)

TODERAŞ ~ Cioroiul lui (*Runc*) – **TÓDER** ~ Poiana ~ Secătura lui (*Feldru*)

TODORAN ~ Piciorul (*Turiac*)

TOMNATICUL – munte al comunei **Borgo Joseni**, situat spre graniţa comitatului cu Bucovina, pre un ram de dealuri pre care îl desparte păreul Doma de cătră păreul seu afluent de partea dreaptă **Valea Negrişóra**, 2 $\frac{3}{4}$ ore OSO dela Tihuţa.

Graniţa acestui munte – după descrierea din 1796 – se începe la intrarea în munte **Sub Piatra Dornei** şi de aici merge în dreapta în jos prin pădure până la riul Dornişóra, de aici pre acest riú în sus până unde păreul **Isvorul Miragilor** se varsă în Dornişóra, de aici în sus, pre acest pareu, până în **Vîrvul Tarniţii Miragilor**, unde e o colină ca o movilă de graniţă, de aici în stânga pre culmea de la **Petrile roşi** până la stâncile Petrile roşi, de aici în jos prin pădure, până în riul Negrişóra, şi în jos până sub Piatra Dornei, de aici în sus până la punctul prim.

Causă de ceartă are pentru graniţa cu comuna Gledin. În descrierea aceasta a munţilor nu e numită espres partea de munte pentru a cărei graniţă a fost ceartă, dar din descrierea muntelui **Petrile roşi** se vede că graniţa părţii de munte **Tămăul** a fost cauza de ceartă, a cărei descriere e într-o formă cu a celorlalte părţi de munţi din Tomnaticul cu acea deosebire că în Tămău, din lipsă de apă, trebuie 1 $\frac{1}{2}$ oră pentru mânatul vitelor la apă, că plaiurile sunt bune şi acest munte tot e bun numai de păşunat.

Părţile mai principale din acest munte sunt: **Piatra Dornii**, a cărei punct de triangulare e semnul de înălţime 1651 se află în Bucovina, circa 120 m dela linia de graniţă: **Prislopul Mugilii**, **Arşiţa Varvari** şi **Tămăul**.

Această parte de munte e petrosă şi cu tarniţe, apoi cevaş plan comod. Fiindcă sunt multe păduri, animalele mari nu pot umbla prin dînsul.

Pădurile sunt mai mult dese decât bune de păşunat, de estirpat nu sunt. Apă este puţină, vitele trebuie mânate un pătrar de oră până la adăpătore. Plaiurile pre munte sunt grele şi se pot tocni cu 40 lucrători în 2 zile.

TOMNATICUL – munte (2027 m) al comunei **Ilva mică**. Părțile interne sunt: **Isvorul Tomnaticului** și **La Petrișe**. Este, propriu-zis, numai o parte a muntelui **Ineu**. După descrierea din 1789 se mărginește cu Ineu; linia despărțitoare e **Capu Muntelui**, în stânga asemenea și linia despărțitoare e **Piciorul rău**, spre vest și sud cu păreul Bistrița.

Pădure, apă și lemne sunt de ajuns și e calculat în clasa primă. Pășune e pentru 1000 oi pre 3 luni și 200 boi pre 2 ½ luni.⁴⁸

TOMNATICUL – la muntele Bucșoia (*B. Mureșeni*) ~munte (*Gledin, B. Mijloceni, Runc*) ~ Valea ~ Vîrvul (*B. Mureșeni*) ~ Piatra (în m. *Călimani*)

TOMOROGA ~ Poiana (*Borgo*)

TONCIU (ung. **Tacs**) – comună mică în cercul Beșineului situată spre sud-vest dela Bistrița. Posta e în Lechința, stație telegraf în Sângeorzul sășesc, notariat în Vermeș, oficiu matriculant în herina. Locuitorii sunt maghiari, sași și români. În 1733 erau 4 familii de români, fără preot, iar în anul 1900 erau 22 de români greco-catolici.

Ignaz Lenk, în *Lexiconul* din 1839⁴⁹ ne dă următoarea descriere: **Táts, Tatsidavia, Tatsch, Totsch**, rom. Tontsu, Tontsa, un sat din districtul provincial sășesc al Bistriței, care e locuit de sași și unguri, cu o parohie și biserică evanghelică și una reformată, aparținătoare de capitlul din Bistrița, de care se ține ca filială și e încorporată ca o filială în parochia catolică în Szász-Erked. Acest sat se află în raionul rîului principal a Someșului, în raionul seu filial a Văii Șieului, la 4 ore depărtare de la posta din teaca (Teke). NNV lângă un păreu, care isvorește la ½ oră deasupra satului și puțin mai prope din jos de sat se varsă în păreul Cirașului sau Tecei, pre ȣermurele stîng ¾ de oră din jos de Gălaț. Se mărginește cu Herina O spre N, Gălaț SO spre O, Sangeorgiul sășesc SV spre S, Vermeș VNV Lechința NV spre V.

Din trecutul acestei comune aflăm că pe la anul 1439 în 12 nov. regina Elisabeta donează posesiunea „Tatsch“ voivodului Transilvaniei. În 1886 comuna avea 104 jugăre pădure, iar biserica reformată 15 jugăre.

TRAIAN ~ Secătura lui ~ hotar (*Telciu*). A. D. Xenopol⁵⁰ arată că în nomenclatura păstrată astăzi în gura Românilor din epoca daco-romană amintesc numiri ca: **Masa lui Traian**, dat unei mari tăieturi în forma unei mese uriașe ce se află în muntele **Turnul** sau **Turnișorului** din județul Argeșului, **Pratul lui Traian** dat unei câmpii numită în limba ungurească Keresztes, urmele de șosele păstrate prin Muntenia și Transilvania cari se

numesc şi astăzi la poporul român **calea Traianului** şi acelea ale **valurilor** ridicate fie de Traian, fie de alţii, dar pre care el le atribuie toate cuceritoriului Daciei, numindu-le: şanţul Traianului, Troianului sau simplu Troianul.

TRESTIE – parte de hotar (*Telciu, Zagra, Hordou*)

TUFE ~ La – parte de hotar (*Găureni*)

TREHERŞ ~ În – parte de hotar (*Rebra mare*)

TRIFANA ~ În – parte de hotar (*Rebra mare*)

TÎRŞA – hotar (*Maier*)

TUTULEASA – hotar (*Maier*)

TRIŞCA – deal (*Borgo Mijloceni*)

ȚURANELE FICULUI – hotar (*Maier*)

TUNSERI – deal din districtul Bistriței, între Vîrvu Omului şi Dieci, pre ramura de dealuri ce desparte Vlaea Coşnița de Isvorul Vîlfi; 4 ½ ore Ost dela Rodna nouă.

TURN ~ Valea – intravilan (*Zagra*) ~ Păreu afluent la Isvorul Gîndacului

TURNIŞOR ~ La – hotar (*Stgeorgiu*)

TURCULUI ~ Unghiu – (*Gledin*)

ȚICLA ~ Dealul (*B. Suseni*) ~ Poiana (*Stgeorgiu*)

ȚIGANUL ~ Păreul ~ Piciorul (*Borgo*)

ȚICLĂU (*Șoimuș*)

ȚAGA ~ La Fântâna – hotar (*StGeorgiu*)

URSULUI ~ Podul ~ Dealul ~ Cîsta ~ Valea (*Zagra*) ~ Grópa ~ Gura ~ Păreul (*Parva*) ~ Poiana (*Feldru*) ~ Cicerea ~ Valea (*Rodna veche*) ~ Dosul ~ Dealul (*Bichigiu*) ~ Preluca (*Telciu*) ~ Dosu (*Salva*) ~ Valea ~ Runcu ~ Dosul Văii (*Rebrișóra*) ~ Cioroiul (*Runc*) ~ Isvorul (*Rebra mare*) ~ Dealul ~ Valea (*Borgo*) ~ Cîsta (*Feldru*) ~ Păreul ~ Piatra ~ Dealul (*Stgeorgiu*) ~ Dealul ~ Podul ~ Valea (*Prislop*) ~ Dealul ~ Poiana (*Ilva mare*)

URSAIA ~ Podereiul la (*Ilva mare*) ~ Valea ~ Văile (*Maier*) ~ Piciorul (*Borgo*) ~ Preluca (*Coşna*)

URSÓIA – hotar (*Ilva mare*)

URSOIUL ~ Cabeii (*Maier*)

URECHE ~ Păreul lui (*Maier*)

URECENILOR ~ Șdeabu (*Ilva mare*)

UNGHIU ~ cu Leurda (*Zagra*) ~ Turcului (*Gledin*) ~ Unghiurele (*Salva, Lușca*) ~ Ungeriu (*Runc, Măgura, Mocod*)

ULTÓII ~ Cónsta ~ Păreul ~ Puntea ~ mari ~ mici (*Rebra mare*)

ULMULUI ~ Din sus de Valea ~ Dosu ~ Valea ~ Vervul văii (*Poieni*) ~ La (*Stgeorgiu*)

UNGURILOR ~ Podu ~ Săcătura (*Telciu*) ~ Isvorul (*B. Bistrița*)

ULIULUI ~ Piciorul – hotar (*Mititei*)

USCATUL ~ Poiana (*Stgeorgiu*)

VASILICHII ~ Poiana (*Feldru*) ~ Dosul Vasilei (*Găureni*)

VĂII ~ Dealul ~ gura – hotar (*Parva*) ~ Între (*Feldru*) ~ Dealul între (*Măgura*) ~ Păreul Dosului (*Maier*) ~ Obcina Văii săci ~ (*Telciu*)

VARNIȚA ~ Păreul (*Parva*)

VECHE ~ Pădurile (*Nepos*) ~ Păreul (*Parva*)

VERDEȘ ~ Valea lui (*Maier*)

VENEȘ ~ În (*Stgeorgiu, Zagra*) ~ Cónstele (*Ilva mică*)

VINULUI ~ Dealul ~ Lunca (*Ilva mare*) ~ Dosul Văii ~ Valea ~ Păreul (*Parva*) ~ Capul ~ Dealul ~ Valea (*Rebrișóra*)

VIILOR ~ Făgetul (*Monor*)

VÊSCULUI ~ Fața (*Monor*)

VERVERIȚII ~ Arșița (*Feldru*)

VLAȘIN ~ Valea (*Bichigiu*) ~ Runcul ~ Păreul lui (*Rebrișóra*)

VERDELUI ~ Valea ~ Podul ~ Arșița (*Romuli*)

VAD ~ Șesul (*Mocod*) ~ Păreul ~ Piciorul (*Suplai*) ~ Între (*Telciu, Rebrișóra*) ~ După (*Zagra*) ~ Poienițelor (*Rebrișóra*) ~ lui Fet (*Feldru*)

VARULUI ~ Podu ~ Piciorul ~ Obârșia ~ Valea (*Zagra*) ~ Dosul (*Mocod*) ~ Valea (*Stgeorgiu*)

VĂCARIULUI ~ Dîmbu (*Mocod*) ~ La Văcarii (*Rodna nouă*)

VECINĂ ~ Limba (*Runc*)

VORIȘTII ~ Păreul (*Runc*) ~ Pareul ~ Valea (*Găureni*)

VOJII ~ Păreul (*Rebra mare*) ~ Vojóaiie (*Telciu*)

VEZUINILOR ~ Valea ~ Cónsta (*Runc*) – **VEZUNELUI** ~ Dealul (*Romuli*) – hotar (*Lușca*)

VINETE ~ Păreul ~ Valea Petri (*Rebrișóra*)

VITOLD (*Gitold*) (*Rebrișóra*). În pronunția poporului de acolo e **Gitold**, ér partea de hotar la Rebra mare învecinată cu acesta, atât în cartea funduară cât și în pronunția poporului este **Gitolt**. Această numire posibil e dată după numele unei persónce de mare însemnătate pentru aceste

comune, carea a stat în ceva legătură cu mănăstirea comunei Rebra mare, posibil tot acel **Vitolt** al cărui portret se găsește în biserica din Lujeni (în Bucovina) și al cărui nume îl pomenesc uricele lui Elia, Ștefan și Dabija din anii 1436, 1437 și 1662.

VACOLEA ~ În ~ Dilma ~ Vîrvul (*Zagra*)

VĂRAREA – comună care a fost situată pre un deal, pre ȣermurele drept al Someșului, ai cărei locuitori, după înființarea graniței, au fost mutați pre ȣermurele stîng, unde comuna nouă a căpătat numirea **Nepos**.

Într-o monografie scurtă scrisă în 24 Iulie 1840 de I. Măierean, paroch în Nepos, se zice: „Vărarea veche nu se scie de când sau (*sic!*) făcut, fără pre vremé Tătărimii, spun betrânii c-au fost numai 4 căsi“. În documentul din 1449, în care sunt amintite comunele vecine Rebrișóra și Feldru, numele comunei Vărarea nu ocura.

Într-o scrisoare din 1604, Bilăi, vornicul din Câmpul lung, scrie la birăul den Bistrița că din Bucovina trec în Ardeal neguțatori cu dobitoce și alte negoțe și se hrănesc unii cu alții „Acum mi se jeluescu neguțătorii că nu pot âmbra de furi și de tâlhari dintr’acelea sate den **Vărarea** și den **Fendreu**.⁵¹

Pre la anul 1642 erau în Vărarea 21 economi (gospodari **n.n**) dintre care trei aveau câte 4 boi, 6 economi câte 2 boi și 12 nu aveau boi. Tot pre atunci era un preot Popa Pinte.⁵² În 1670, la 6 Iunie, magistratul din Bistrița a adus o hotărâre referitoare la hotarul Vărărenilor (Varajrer). În 1723, protopopul Tănase din Năseud, în lista „caselor preuțești“, amintesce și Vărarea⁵³, ér în conscripția episcopului Klein din 1733, aminteste Vărarea cu 53 de familii, o biserică cu 2 preoți uniți, avënd fēnaț de un car de fēn și agrii de 4 gălete.

VĂRARIU – hotar (*Stgeorgiu*)

VĂRZARIU ~ Păreul lui (*Stgeorgiu*)

VĂSANCA ~ Piatra (*Borgo*)

VĂSĂLÓIE ~ Grópa lui (*Mocod*)

VĂSOC ~ Preluca lui (*Runc*)

VARLAAM ~ Părēul lui (*Coșna*)

VĂRATICELE – hotar (*Telciu, Runc, Gledin*)

VAROȘA – hotar (*Salva, Runc, Zagra*)

VĂRĂRIȘTEA ~ de jos ~ de sus (*Maier*)

VÂRȘIORI – hotar (*Stgeorgiu*)

VIȘINEI – hotar (*Gledin*)

VÎNTUL ~ Grădina (*Borgo*)

VERNIREA ~ hotar (*Maier*)

VĂTAȘNIȚELE-VĂTAȘTINA – hotar (*Rodna veche, Salva, Telciu, Runc, Ragla, Rebra mare*)

VÎLFA – munte al comunelor Feldru și Ilva mică (fiecare cu ½).

Părțile interne sunt: **Piciorul Prisăcii**, **Piciorul Văcarilor**, **Isvorul Bancului**, **Dealul Bancului** și **Piciorul Ciungilor**.

După descrierea din 1796, în dreapta se mărginesce cu muntele Moldovei **Suhardul** și linia despărțitoare e **Piciorul Ciungilor**, în stânga cu muntele **Dieci** al comunei Maier și linia despărțitoare e **Isvorul Vîlfei**, spre sud cu râul **Coșna**, spre nord cu pârșul **Diaa**.

Acest munte preste tot e acoperit cu pădure, e bun, curat și plăcut, dar are cevași lipsă de apă, dar oile se pot mâna la adăpost la râul Coșna. Pășune este pentru 2200 oi pre 3 luni și preste tot se numeră în clasa a -2-a.

Partea comunei Feldru se mărginesce spre NO cu Bucovina, apoi spre SO cu dealul Bancului (Parva), spre S și V cu Ilva mică și are o suprafață de 692 jugăre și 1100 ^{oo}, din care 345 jugăre și 257 jugăre pășune. În partea nordică la **Vîrvul Vîlfei**, unde linia de graniță formează un unghi în urma regrupării graniței dintre Ungaria și Bucovina în baza ordinului ministrului de justiție N. 31951 (1897), s-a câștigat dela Bucovina un teritor de 4 jugăre și 923 ^{oo}.

Partea comunei Ilva mică se mărginesce spre N.V cu Maier și Feldru, spre O cu Parva și spre S cu Rodna.

VÎLTÔRE – hotar (*Rodna nouă*)

VÎRVUL ~ Temeiușului (*Rebra mare*) ~ Tomnaticului ~ Tămăului (*Borgo*) ~ Tarniței Porcoiului (*Leș*) ~ Tăușorului (*Feldru*) ~ Vacolii (*Ilva mică, Zagra*), Usurimii (*Ilva mică*) ~ Pleșcuții (1072 m) ~ Poșușului (1202 m) ~ Clăii (2119 m) ~ Omului (2135 m) ~ Ineului (2280 m) ~ Roș (2225 m) ~ Cormaiei (1952 m) ~ Omului (1932 m) Dușilor (1460 m) ~ Laptelui (1930 m) ~ Muncelului (1622 m) ~ Prelucilor (1257 m) ~ Petrosului (1540 m) ~ Ciungilor (1636 m) ~ Ineușului (2116 m) ~ Stănișorei (1700 m) ~ Dumii (1272 m) ~ Muncelului (1539 m) ~ Anieșului (1187 m) (**NOTĂ**: Ultimele toponimice n-au fost atribuite de N. Șimon comunelor cărora le aparțin!- n.n.)

VÊRVUL ARILOR – munte al comunei Borgo Suseni și Borgo Mijloceni. Acest munte constă dintr-o așezătură numită **Măgura Ciutelor**, un deal, **Vêrvul Arilor**, o colină **Locurele** și o costă mică **Făgețel**. După

descrierea din anul 1796, se mărginesce spre sud cu muntele **Bucşoia**, spre ost cu hotarul Bistriței, spre nord cu muntele **Dălbidan** și **Buba**, cu care se mărginesce și în partea vestică.

Linia de graniță merge în partea sudică între acest munte și muntele Bucşoia dela **Capu Dealului Toader**, din păreul Tiha, pre piciorul dealului sau **Piciorul Dragoti** în sus până la **Nedeia Măgurii**, de aici în jos pre **Isvorul Măgurei** până în păreul **Isvorul Petriș**, de aici în partea ostică merge granița dealungul acestui păreu până unde se varsă în păreul Bistrița, apoi pre păreul Bistrița până la locul numit **Gura Isvorului**. În partea nordică se desparte acest munte de cătră muntele Dălbidan prin linia de graniță ce merge pre **Piciorul lung** până la **Gura Văii Toader**, ér de aici în partea vestică de cătră muntele Buba prin păreul **Valea Toader subt Poiana lui Toader** până la punctul de graniță.

Zece din 12 părți din acest munte sunt acoperite cu pădure de brad, din cari 3/12 părți nu sunt de pășune. În ținutul numit **Locurele** se pot face 6 cară nemțesci de fân. Pășunea ajunge pentru 200 oi pre 3 luni și 100 boi pre lună.

VÊRVUL ~ Arsului ~ Arșiței (*Rodna nouă*) ~ Arinişului (1185 m *Borgo Tiha*) ~ Bielului (784 m – *Hordou*) ~ Belineş (595 m *Salva*) ~ Belţilor ~ Betrânei ~ Bubului (*Telciu*) ~ Boului (*Rodna nouă*) ~ Bubii (1612 m *Borgo Suseni*) ~ Cioroii (843 m – *Telciu*) ~ Cireşului ~ Ciferei – (*Telciu*) ~ Cailor ~ Curpenilor (*Nasăud*) ~ Crieţiu (între *Mocod* şi *Zagra*!?) ~ Coşnei (*Runc*) ~ Cicerei (*B. Joseni, Runc*) ~ Cocişului (1372 m *Romuli*) ~ Crucii (1225 m *Ilva mică*) ~ Curăţelului (*Rodna veche*) ~ Ciungilor (1047 m) ~ Casariu (1587 m) (*Borgo*) ~ Corobăanii (*Zagra*) ~ Coplun (la granița vestică a comitatului *Solnoc*) ~ Cărărilor ~ Dealului (*Mocod*) ~ Dealului mare (*Feldru*) ~ Dealului Cirilii (*Rodna veche*) ~ Dealului Mihăesii ~ Dealului Miraşi (în granița cu muntele *Buşdeiu*) ~ Duşilor (*Rebra mare*) ~ Frăsiniş (*Suplai*) ~ Frasinului (*Rebra mare*) ~ Ficului (*Maier*) ~ Făgetului (granița cu *Marmația*) ~ Făgetel ~ Geminelor (*Telciu*) ~ Groşilor ~ Găgilor (*Năsăud*) ~ Gergeleului (în graniță cu muntele *Betrâna*) ~ Gărliciu (în graniță) ~ Gropilor (granița vestică a *Văii Rodnei*) ~ Idociului (*Zagra*) ~ Lalii ~ Laptelui (*Stgeorgiu*) ~ Lăzilor (*Corongiș*) ~ Luştii (*Lușca*) ~ Laurilor (deal de graniță cu saşii) ~ Higii (384 m *Bichigiu, Runc, Telciu, Zagra*) ~ Horobii (*Suplai, Găurenii*) ~ Heniului (1764 m *Borgo*) ~ Huşului (ține de *Heniu*) ~ Hischi (granița vestică a *Văii Rodnei*) ~ Ierbósei (*Leş*) ~ Măgurei (*Poieni, Suplai, Leş*).

Runc, B. Mijloceni) ~ Măguriței (*Zagra, B. Mureșeni*) ~ Magli ~ Mănăstirii (*Rebra mare*) ~ Macoviței (*Runc*) ~ Muncelului (*Rebrișóra*) ~ Muncelului (*Borgo*) ~ Omului (2010 m) ~ Oușului (*Poieni*) ~ Opișăsei (*Rebrișóra*) ~ Morii (*Bichigiu*) ~ Miroslava (*B. Tiha și Mureșeni*) ~ Mic ~ Mare (*Ilva mică*) ~ Nedeei (*Hordou*) ~ Pușusului (1097 m *Romuli*) ~ Poienii (777 m *Rebra mare*) ~ Poclăzilor (1234 m *Parva*) ~ Pipirigului (780 m *Runc*) ~ Păraelor (între m. *Mirașa și Bușdeiu*) ~ Păretelui (în granița de nord a muntelui *Cormaia*) ~ Parângului (în granița *Borgoului*) ~ Pleșugului (granița *Borgo*) ~ Petri (*Mocod*) ~ Porcesei ~ Porcoiului (granița *Leș, Borgo*) ~ Paparogni ~ Purcărețului (*Mocod*) ~ Pleșii ~ Ploștinii (*Zagra*) ~ Plaiurilor (*Suplai*) ~ Petrișului (*Zagra, Stegeorgiu*) ~ Pleșii cel mare (granița *Valea Rodnei*) ~ Petruchei (*Leș*) ~ Piclului (*Runc*) ~ Piciorului înalt (*Borgo*) ~ Păltiniș (granița vestică a *Văii Rodnei*) ~ Rotundului (507 m – *Mititei*) ~ Roșii ~ Roncuen (?! *Poieni*) ~ Runcului (*Parva, Borgo, Rebrișóra*) ~ repede (2070 m în granița cu *Marmația*) ~ Roș (sunt două, spre O și SO dela Ineu, de 2225 m și 2116 m) ~ Rîpilor (*Lușca*) ~ Roșesc (granița vestică a *Văii Rodnei*) ~ Socilor (829 m – *Hordou*) ~ Staniștei ~ Săcăturilor (*Telciu*) ~ Șutăilor (*Poieni*) ~ Sietei (?! 737 m – *Poieni* – granița comitatului) ~ Semnelor ~ Smeului (*Rebra mare, Parva*) ~ Stegei (*Leș* – 1071 m. *Măgura*) ~ Struniorului (*Borgo Rus*) ~ Scórții (*Leș*) ~ Sfoarții (*Borgo*) ~ Secăturilor (*Rodna veche, Feldru*) ~ Văii rele ~ Între văi (*Hordou*) ~ Văii Ulmului (*Poieni*) ~ Viișorei (*B. Bistrița*) ~ Vulturului (1516 m – *Borgo Bistrița*) ~ Văii Hotarului (granița vestică a *Văii Rodnei*) ~ Zaglei (granița de vest a comitatului) ~ Zepodilor (*Mititei, Zagra*), Zimbróiei (*Borgo Tiha și Mureșeni*).

VÎRTÓPE – prate de hotar (*Bichigiu, Telciu, Zagra, Poieni, Rebrișóra*)

VIE ~ Pe sub (*Mintiu*) ~ Valea (*Bichigiu, Rodna veche*) ~ Poiana (*Borgo Suseni*) ~ Cónsta (*Lușca*) ~ Viișóra (*Borgo Bistrița*)

VLĂLICÓIA – parte de hotar (*Năsăud*)

VADUL ~ mare (*Suplai*)

VLACURI ~ Dosul (*Stegeorgiu*)

VRANIȚA BETRÂNĂ – hotar (*Runc*)

VULTURUL – munte ~ Vîrvul ~ capul (*Borgo Bistrița*)

VĂLCELE ~ Între (*Poieni, Telciu, Salva*) ~ Lupului (*Zagra, Poieni*) ~ Larii (*Năsăud*) ~ rea (*Rebra mare, Mititei*) ~ Luncii mari (*Parva*)

VALEA-VĂI ~ Borgoului ~ Rodnei ~ Someşului ~ Şasa ~ rea, sacă
 ~ Brebului ~ Stejerului ~ Babei (*Rebra mare, Telciu, Rebrişóra*) ~ Între
 (*Maier, Hordou*) ~ Între ~ Groşilor ~ Măgurii (*Zagra*) ~ Între văi ~ Parëul
 între var (*sic!*) (*Găureni*) ~ Bondrişului (*Parva*) ~ Stîrgului ~ Starcului
 (*Feldru*) ~ Văile Tei (*Ilva mică*) ~ Urzei (*Maier*) ~ Boncióiei (*Bichigiu*) ~
 Buscatului (*Telciu*) ~ Bichigeanului (*Hordou*) ~ Bruhóiei (*Hordou, Salva*)
 ~ Bazei (*Zagra*) ~ Bobului (*Poieni*) ~ Bradului (*Găureni*) ~ Bîdiu ~
 Brădăţelului (*Rebra mare, Parva*) ~ Boului (*Rebrişóra, Leş*) ~ Bîrlogelului
 (*Parva*) ~ Arinilor (*Rebra mare*) Arşitei (*Parva*) ~ Arşitei Țapului (*Runc*)
 ~ Botóii (*Nepos*) ~ Borcutului (*Stgeorgiu, Parva, Maier*) Bidinganului
 (*Ilva mare*) ~ Blasnii ~ Binderezi (*Rodna nouă*) ~ Balasinei (*Maier*) ~
 Blăgii (*Borgo Prund*) ~ Blajului (*Borgo*) ~ Berbinței (*Rebra mare*) ~
 Bontióiei (*Runc*) ~ Buciumaşului (*Zagra, Runc*) ~ Burduhului (*Salva,*
Runc) ~ Berei (*Feldru*) ~ Bradului (granița de vest a *Văii Rodnei*) ~
 Butucelii ~ Bârcanului ~ Bulei (*Stgeorgiu*) ~ Frîu (*Feldru*) ~ Feldrişelului
 (*Feldru, Stgeorgiu*) ~ Fătăciunii (*Bichigiu, Zagra, Rodna nouă*) ~
 Frumuşelii (*Romuli*) ~ Frăsinişului (*Romuli*) ~ Fântânei (*Hordou, Nasëud*)
 ~ Frumuşica (*Romuli*) ~ Frasinului (*Rebra mare*) ~ Făgetului (*Rebrişóra*) ~
 Frîului (*Nepos*) ~ Dragomir (*Romuli*) ~ Dosului Poienii (*Telciu*) ~ Drilii
 (*Salva*) ~ Dracului (*Zagra, Rebra mare*) ~ Dudelor (*Romuli*) ~ de mijloc
 (*Mititei*) ~ din jos ~ din sus (*Borgo Bistrița*) ~ Valea dintre văi (*Feldru*) ~
 Dolhă (*Mocod*) ~ Carpenului (*Şoimuş*) ~ Cheiței (*Bichigiu*) ~ Chipului
 (*Rodna veche*) ~ Cinii (*Telciu*) Coltóuălor (*Runc, Zagra*) ~ Căţelii (*Rodna*
nouă, Runc) ~ Cuţilor (*Suplai*) ~ Colnicii ~ Cicerii (*Stgeorgiu*) ~ Corăbii
 (*Feldru*) ~ Caselor ~ Cabeii (*Maier*) ~ Cioroiului (*Leş*) ~ Calului (*Ilva*
mare, Telciu) ~ Colibitei (*Borgo*) ~ Cormăii (*Stgeorgiu*) ~ Călinii (*Ilva*
mare, Mocod, Rodna nouă) ~ Călugărului ~ Carboniștei (*Cîrbunariștei,*
Bichigiu) ~ Caşului ~ Comarnicilor (*Romuli*) ~ Ciurilei (*Telciu*) ~ Crucii
 (*Năseud*) ~ Costişatei ~ Codeicei ~ Cicerei (*Salva*) ~ Călimanului ~ Caprei
 (*Zagra*) ~ Caselor (*Poieni*) ~ Cobóiei (*Runc*) ~ Carălor ~ Colibilor (*Leş,*
Rebra mare) ~ Corbului (*Nepos*) ~ Cailor (*Feldru*) ~ Cornii (*Rodna nouă*)
 ~ Corbului (între *Feldru* şi *Nasëud*) ~ Ciórei (*B. Prund*) ~ Cucului ~
 Condróia (*Stgeorgiu*) ~ Hoitu (*Romuli*) ~ Hordoului ~ Hëlbochii (*Salva*) ~
 Hotarului (*Mocod, Mintiu*) ~ Gaurei (*Zagra, Găureni*) ~ Gheşineului
 (*Romuli*) ~ Glodului (*Romuli, Telciu, Hordou, Stgeorgiu, Rebra mare, Leş*)
 ~ Găii (*Suplai, Runc*) ~ Giurgii (*Poieni*) ~ Gruifului (*Mititei*) ~ Gătejelor
 (*Parva*) ~ Grădinei (*Nepos*) ~ Gezuinelor (*Runc, Zagra*) ~ Ghiţelariului

(vițelariului *Rebra mare*) ~ Fiadului (*Romuli*) ~ Fundăturilor (*B. Prund*) ~ Iscradei (*Telciu sau Șcradei n.n.*) ~ Ideciului (*Mititei, Runc*) ~ Isvorului (*Parva*) ~ Ineului ~ Irimiasa (*Năsăud*) ~ Iurca (*sic!?*) (*Ilva mică*) ~ Hotarului (*Poieni, Prislop, Suplai, Ragla*) ~ Horobii (*Găureni*) ~ Hasti (*Feldru*) ~ lui Vlașin ~ lui Ignat ~ Lespedei (*Bichigiu*) ~ largă ~ lui Petri ~ lui Grigore ~ lui Stan (*Telciu*) ~ Luștii ~ lungă (*Cușma, Lușca*) ~ Capriorei (*Hordou*) ~ lui Istrate (*Salva*) ~ Lupului (*Zagra, Ilva mică, Stgeorgiu, Rebra mare*) ~ Lehăcioei (*Zagra*) ~ lui Gligor (*Poieni*) ~ Lacului (*Rebra mare, Feldru*) ~ Lazului (*Găureni, Prislop, Rodna veche, Rebra mare*) ~ lui Feștilă ~ lui Leonte ~ Leșului (*Ilva mică*) ~ Lupșanului (*Maier*) ~ Locurelelor (*B. Joseni*) ~ Luncii (*Feldru, Stgeorgiu*) ~ Lăzăróiei (*B. Tiha*) ~ lui Budin ~ lui Ivas (*Feldru*) ~ lui Dan ~ lui David ~ lui Bucur ~ Largă (*Stgeorgiu, Leș, Rebrișóra*) ~ lui Toader (*Maier*) ~ lui Mailat (*Hordou, Runc*) ~ lui Vlad (*Suplai*) ~ lui Clim (*Hordou*) ~ lui Grigor ~ lui Ivan (*Poieni*) ~ lui Bizdeu (*Runc*) ~ lui Dragomir (*Romuli*) ~ lui Bratan ~ lui Capotă (*Rebra mare*) ~ lui Mateș (*Rebrișóra*) ~ lui Samson (*Leș*) lui Gezune ~ lui Horneu (*Poiana*) ~ lui Iovășcuț (*Ilva mare*) ~ lui Verdeș (*Maier*) ~ Limbei vecine (*Runc*) ~ mare (*Rebrișóra, Feldru, Mintiu, Prislop, Bichigiu, Rodna nouă, Telciu*) ~ Mănăstirei (*Bichigiu*) ~ Mesteacănului ~ mică (*Telciu*) ~ Mărului (*Rebrișóra, Slava*) ~ Malului (*Rebrișóra, Năsăud, Zagra, Borgo*) ~ Mihului (*Suplai*) ~ Măgurii (*Mititei, Leș, Bg. Mureșeni, Ilva mare*) ~ Măglei ~ Mănanțului (*Rebra mare*) ~ Mormântului (*Rebrișóra*) ~ Mihuții (*Stgeorgiu*) ~ Móșei (*Maier*) ~ Munceilor (*B. Bistrița, Maier, B. Mijloceni*) ~ Muntelui (*Maier*) ~ Mălaiului (*Gledin*) ~ Molidului (*Rodna nouă*) ~ Moldișului (*Stgeorgiu*) ~ Muntelui (*Borgo Suseni*) ~ Nimigeanului (*Rebrișóra*) ~ Nuțului (*Ilva mare*) ~ Neagră (granița cu comitatul *Turda*; hotar *Stgeorgiu*) ~ Onuțóiei (*Runc*) ~ Órgii ~ Olariului (*Stgeorgiu*) ~ Popei (*Poiana*) ~ Puțului (*Ilva mare*) ~ Pușcăturilor (*B. Prund*) ~ Plaiului (*B. Tiha, Rebra mare*) ~ Poienilor (*B. Rus*) ~ Pădurei (*Runc*) ~ Pîțóiei (*Leș*) ~ Runcului (*Stgeorgiu, Rebra mare, Nepos, Hordou, Leș, Runc, Rebrișóra*) ~ Rece (*Bichigiu*) ~ Rea (*Bichigiu, Telciu*) ~ Runcușorului (*Rebra mare*) ~ Repedea (*Borgo, Romuli*) ~ Radului (*Rebrișóra*) ~ Reboreanului (*Parva*) ~ Rusului (*Nepos*) ~ Paltinului (*Parva*) ~ Perșii (*Stgeorgiu*) ~ Petri (*Bichigiu, Rebra mare, Runc, Rebrișóra*) ~ Petrósă (*Rebrișóra, Runc, Borgo Bistrița*) ~ Piciorului lui Bizdău (*Runc*) ~ Pinticosului (*Telciu*) ~ Podului (*Năsăud, Romuli*) ~ Podorei (*Mintiu*) ~ Poienii (*Runc, Rebra mare, Telciu, Borgo*) ~ Plaiului

(*Rebra mare, Suplai*) ~ Pleşii (*Pleşilor*) (*Zagra, Salva, Poieni, Feldru*) ~ Plopului (*Bichigiu, Stgeorgiu*) ~ Pomilor (*Zagra*) ~ Popii (*Poieni, Prislop, Borgo, Rebra mare*) ~ Răbănesei (*Luşca*) ~ Poştei (*B. Tiha*) ~ Prihodiştei (*Rebrişóra*) ~ Prelucii (*Stgeorgiu, Mocod, Feldru, Rebrişóra, Poieni*) ~ Porcului (*Rebrişóra*) ~ Prisecei (*Telciu, Prislop*) ~ Prislopilor (*Romuli*) ~ Purcăreţilor (*Mititei*) ~ Putredului (*Borgo*) ~ Strîmbii (*Romuli*) ~ Someşului ~ Surdă (*Bichigiu*) ~ Stejarului (*Telciu*) ~ Scradie (*Telciu, Maier, Rebrişóra*) ~ Strechei (*Zagra n.n. Stretinii!*) ~ Sabii (*Romuli*) ~ Sacă (*Telciu, Rebrişóra, Romuli*) ~ Suciului (*Rebrişóra*) ~ Şauchii (*Ilva mică*) ~ Şutăilor (*Poieni*) ~ Valea şase (*Telciu*) ~ Spinului (*Năsăud*) ~ Stegei (*Hordou, Stgeorgiu*) ~ Poiana Satului (*Mititei*) ~ Şdeabului (*Suplai*) ~ Socilor (*Runc*) ~ Strugariului (**Poiana, Nepos**) ~ Sanatori (?!) (*Feldru*) ~ Slatinii (*Mintiu*) ~ Scurtă (*Mititei*) ~ Savincanilor (*Ilva mare*) ~ Secei (*Rodna veche*) ~ Stânişórei ~ de sus ~ de jos (*Borgo*) ~ Şoimului (*Borgo*) ~ Scândurelelor (*Sângeorgiu*) ~ Şutigei (*Runc*) ~ Şesului (*Feldru*) ~ Sfôrţii (*Borgo*) ~ Ursului (*Rodna veche, Salva, Poieni, Borgo, Zagra, Rebra mare, Prislop, Rebrişóra, Maier*) ~ Urzei (*Maier*) ~ Urlăţii (*Feldru*) ~ Vinului (*Rebrişóra, Parva, Rodna veche*) ~ Tănasă (*Borgo*) ~ Tomnaticului ~ Tureacului ~ Taurului (*Borgo*) ~ Tisei (*Parva, Borgo, Telciu*) ~ Tăuţului (*Feldru, Ilva mică*) ~ Tóderii (*Livezile*) ~ Tinósii (*Zagra*) ~ Tîrgului (isvoresce din dealurile *Strîmba* şi *Piatra-Săndu* (?!) din *Heniu*) ~ Teişului (*Stgeorgiu*) ~ Virtópelor (*Bichigiu*) ~ Verdelui (*Romuli*) ~ Varului (*Stgeorgiu, Zagra*) ~ Vezuinelor (*Runc*) ~ Voriştilor (*Runc, Găureni*) ~ Teiului (*Rodna veche*) ~ Tăului ~ Tăuşórelor (*Rebra mare*) ~ Taberei (*Prislop*) ~ Tricóie (*Nepos*) ~ Tecli (*Ilva mare*) ~ Țapului (*Runc*) ~ Zagrei (*Bichigiu*) ~ Zénogii (*Rebra mare*) ~ Zarţului (*Stgeorgiu, Parva*) ~ Zăvêrcilor (*Runc*)

VALEA CĂSILOR – păreu (*Năsăud*), afluent al râului Someş pre termurele drept. Isvórele sunt pre partea nordică a hotarului, curge spre sud, pre sub cóstele dealurilor cari se rădică de ambele părţi ale acestei văi până la póelele dealului **Comórá**, ce se rădică pre partea nordică a comunei şi încongiurîndul (sic!) spre ost, trece prin comună în direcţiunea sud-vestică să curgă în Someş. Acest paréu are puţină apă şi în timp de vară de multe ori e sec, dar cu atât mai tare se umflă de câte ori sunt ploi torenţiale așa încât devine un fluviu (sic!) vehement. Apa se adună de pre tóte cóstele góle, duce cu sine petri şi tot ce i stă în cale. Au fost unele rupturi de nori pre această vale şi în ambe ceasurile a esundat tótă partea mijlocie a

Naseudului, a rupt edificii și alte întărituri și cu o puteregrădnică și-a făcut calea preste grădini direct spre Someș, rumpând îngrăditura de zid dela edificiul gimnaziului.

VALEA JEICA – un păreu în cercul Beșineului între dealurile Martilla și Dealul Nucilor; isvorăște în depărtare de $\frac{1}{4}$ oră deasupra de Jeica, și din jos de sat, la o depărtare de $\frac{1}{2}$ oră, se împreună cu alt păreu, carea curge din partea stângă din dealul Szpuratori (*sic!*), la o depărtare de 1 oră dela punctul de întâlnire, curge prin Fejéregyhár și la $\frac{1}{2}$ oră din jos de aceea se varsă în păraul Tecei sau Chiraleși, pre ținmurele drept, în depărtare de $\frac{1}{2}$ oră de Dipșa.

VALEA NĚSIPULUI – parte de hotar (*Telciu*) cu pădure de fag, cu doi agri și doue rituri.

VALEA RÎNZÎȘENILOR – păreu în pădurea **Braniscea** (hotar *Borgo Tiha*), afluent pre ținmurele drept al Văii Tiha, care se varsă în râul Bistrița. Numirea și-o are dela familia **Rînzis**, ce se află în Borgo Tiha. Din această vale și până în Plaiul Făgețelului asemnat comuna Borgo Mijloceni în 1864 o arie de 10 jugăre pădure de fag, unde au avut și în anii trecuți la olaltă cu comunele B. Joseni, B. Rus și B. Suseni.

VALEA TĂTARILOR, afluent la Cormăița (*Stgeorgiu*). Se zice că acest nume s'ar deduce originea de pre timpul năvălirii Tătarilor, când, o parte dintre ei, ai voit să treacă către Borșa în Maramureș și au întrebat de oamenii din Stgeorgiu de drumul cel mai scurt. Aceștia, când au auzit că vin Tătarii, sau (*sic!*) retras printre văi și s'au făcut plan cum și în ce mod s-ar putea scăpa de ei. S-au apucat și au tăiat pădurea de pre această vale, care e de vreo 1 $\frac{1}{2}$ km. de lungă și prețipișă, dar nu de tot, ci numai au înținat-o. Pre această vale i-au condus și au surupat pădurea tăiată pre dâșșii și i-au amorit acolo pre toți.

VALEA RODNEI – În colțul cel mai nord-ostic al Transilvaniei, e ținutul numit Valea Rodnei, care e strătăiată de râul **Someșul mare** și afluenții lui. Aceasta isvorăște din munții care închid această vale spre ost și servește ca mijloc de transport la plutărirea materialului de lemn din pădurile acestor munți. Această vale, de cătră nord și ost, este închisă de o catenă de munți înalți numiți **Munții Rodnei**, cari, spre vest, stau în legătură cu munții Lăpușului și în estensiunea ostică trec în Bucovina.

În documente vechi, această vale se află numită ca **district separat** și anume în anul 1435 și 1456 – **Radnawengle** în decretul regelui Sigismund, în care este vorba despre 2 iobagi, de naționalitate **ruteni**, pre

cari îi avuse aristocratul Niculae Apa, dela care i-a răpit un alt aristocrat şi i-a strămutat la o comună din această vale – **Districtum vestrum Radnawengle** vocatum transtulissent – tot acolo „Districtum **Radna** venlgye. În anul 1472 – **Radna Völgye**. Regele Mathias hotărăsce încorporarea acestei văi în districtul în districtul Bistriţei „Valahi în Districtu **Rodna-Völgye** commorantes“. În anul 1475, tot regele Mathias numesce acest teritoriu **Rodna Valle**.

Ţinutul din giurul Rodnei e avut de isvórá de apă minerală, dintre cari, mai însemnate sunt apele minerale prevăzute cu întocmire de scaldă (băi **n.n**) cunoscute sub numirile: **Anieş** (Dombhát), **Antonia** şi **Valea Vinului**, apoi pre vale în jos, în depărtare de două miluri de Rodna veche (2 mile **n.n.**), scaldele de la **Sîngeorgiu**.

Posiţia romantică dela Rodna veche în vale, imediat la piciorul unei puternice conglomerăţiuni de munţi, escelentele scalde din împrejurime, apropierea munţilor de brad, vegetaţiunea multifloră şi abundenţa de soiuri rare, dau ocasiune iubitorului de natură şi naturalistului care în astă formă numai rareori se oferesce, de a-şi petrece în un mod idilic în aerul curat de munte şi de a promova năzuinţa ştiinţifică.

Valea Rodnei în vechime a ţinut de comitatul Solnocului interior, într-un document din 21 Januar 1440, între comunele cele mai vechi sunt amintite: Rodna, Maierul, Sîngeorzul, Feldru, Rebra mare, Rebrişóra, Chech (**Telciu n.n.**) Nasăud, Salva, Zagra şi Mocod. În acest document se adeveresce că regina Elisabeta demându-se ca nesce secuî, anume Mihail, fiu al lui Ştefan Jakch de Kusal, fost comite al secuilor, cu fratele său şi alţii din aceeaşi familie să fie instalaţi în posesiunea fortăreţii Rodna şi a comunelor amintite mai sus şi cari, în document, sunt numite în modul următor: „in possessiones seu villas în maiori parte, **ut dicitur, vacuas, et inhabitatoribus** destitutas, similiter (**s.n.**): Radna, Major, Zenthgyurgh, Nyrmezeö, Felső Rebre, Also Rebre, Chech, Nazod, Zalva, Zagra et Maklod vocatas, omnius în Comit. Szolnok interiori part. Transylvanar habitas“.

La anul 1750, precum şi la înfiinţarea graniţei (1762) şi până pre la anul 1768, în Valea Rodnei erau următoarele 24 comune şi anume:

a. pre lângă Someş (**Notă:** Numele comunelor nu au fost trecute de autor!)

Graniţele Valei Rodna spre nord şi ost sunt tot graniţele Transilvaniei, ér spre Sud cu Valea Borgoului sunt graniţele hotarălor

singuratecelor comune din acestea văi învecinate. La înființarea graniței militare s-au reambulat granițele acestor două văi prin o comisiune la care au luat parte, din partea regimentului Br. Plonitz, locotenent, Johann Augermayer locot. Mag. Vig., Klausenburger, căpitan, Br. Mayerscheym Obristwachmeister și Br. Enzenberg, vicecolonolel, apoi din partea comitatului Doboca, ca (și) comisari principali, Comes Adamus Vass de Crege, Josef Beldi de Urom și Mihael de Hanenheim.

Această comisiune a început în 6 Septembrie 1764 dela **Măgura** și **Dealul Calului** (în granița Bucovinei) și la începutul muntelui numit **Capul Déalul Calului**, aprópe de isvorul unui păreúț numit **Ilva mare** (astăzi Iliuța) au pus o movilă de graniță între hotarul Borgoului și al comunei Ilva mare.

Dela această movilă, însemnată cu Nr. 1, merge linia de graniță dealungul păreúțului Ilva mare (corect Iliuța n.a.) în jos în vale printre dealurile din dreapta **Dealului Frîu** și în stânga **Dealul Calului** și **Scórții** (scris Szkoartzi n.a.) și **Cicera Drăganului** până la păreul care isvorăște dintre **Dealul Scórții** și **Cicera Drăganului** și se varsă în Ilva mare și linia de graniță de acolo de unde se varsă și apoi dela piciorul și dealungul spinarei muntelui ce se ridică **Dealul Drăganului** până pre vèrvul cel mai înalt al acestuia, numit **Cicera Drăganului**.

De acolo merge linia de graniță pre piciorul din dreapta acestui munte până la îmbinarea păreúțului **Rogojósa** (Ragoschoase) și **Sèlhişóra** (Szellkeschoare), unde linia de graniță trece prin amintitele păreúte îmbinate, ér de aici în jos dealungul Sèlhişórei trece în sus până la isvorul ei, numit **Isvorul Sèlhişórei** și mai departe până la movila de graniță Nr.2, rădicată în ritul numit **Poiana Sèlhişóra**.

Granițele mai departe merg în mijloc preste aceste rituri între 2 isvóre dela două fântâni, unde e rădicată o movilă de graniță sub Nr.3, apoi în valea unde acestea două isvórá nu departe de movila într-un vîrv se îmbină la olaltă (sic!) și sub numele **Isvorul Tisii** mai departe prin valea dintre dealurile **Poiana dintre Opcini** în stânga **Vèrvul Ciosii**, apoi mai departe de valea dintre dealurile din dreapta **Cicera Tisii** și **Dealul Zenunilor** (*Senienilor* n.a.) și se numesce **Gura Văii Tisii**, formează granița și la vèrsarea sa în păreul **Iluța**, care curge pre dinainte, duce granița pre această apă până la curgerea păreului **Isvorul Prislopaș**, care isvorăște între **Prislopaș** și **Porcoiu** și, lăsând păreul în dreapta, s-a ridicat o movilă de graniță Nr.4.

De acolo merg granițele pre vîrvul piciorului muntelui **Vêrvul Tarniții Porcoiului** până în vîrv. Aici însă s-a născut divergența că grănițerii din Leș au făcut pretensiuni că granițele nu sunt pre Vêrvul Tarniții Porcoiului, ci dela movila Nr.4 merg în linie dreaptă pre piciorul dealului **Vîrvul Porcoiului cel mare**, de aici deasupra sorgintei **Ierboșaua** și pre spinarea dealului **Porcoieșul cel mic** în sus preste rîtul ce se află deasupra pre spinarea acestui munte până pre alt picior al dealului **Porcoieșul cel mic**, unde în vale isvorăște **Ierbósa** lângă care e piciorul dealului **Muncel**; în partea dreaptă a acestui picior, lângă colțul rîtului **Poiana Muncelului** ce se vede pre partea dealului **Muncel** (care vîrv rămâne de tot în stînga) așa merge granița în șaua tarniții dintre **Muncel** și **Vîrvul Scórții**; dela acela în stînga pre spinarea dealurilor cari se rădică dela această tarniță și se țin deolaltă fără de a devia dela acelea, până pre **Vîrvul Parîngului**, unde se întîlnesc hotarăle comunelor Leș și Ilva.

Pretensiunea Borgovanilor sau a comitatului Doboca (în 1764) e aceasta: granițele adevărate merg preste **Vîrvul Tarniții Porcoiului** și în valea aceluia, preste dealurile **Porcoieșul cel mic**, **Cicera Scoarții** și strătăind printre tóte dealurile și văile până pre vîrvul cel mai înalt dela Parîngul, Leșenii posedă granițele dela Vîrvul Tarniții Porcoiului drept în jos în vale și preste vîrvul dealului **Porcoieșul cel mic**, dela acesta în vale unde în stînga Ierbósa se întîlnesce cu **Vêrvul Scórții** la vîrvul laturei dealului **Muncel** și apoi drept în sus pre dealul **Vîrvul Scórții** strătăind tótă valea până pre dealul **Vêrvului Parîngului**, de unde se încep granițele satului Ilva mică de cătră Borgou, fără ceva pretensiune ori ceartă.

Începînd dela **Vêrvul Parîngului** pre spinarea dealului **Heniul**, preste colina **Vêrvu Prelucii Heniului** mai departe preste **Vêrvul Heniului** și piciorul acestui deal în jos pre piciorul și dealul ce se ține de acela **Vêrvul Hușului** (*Huschului n.a.*) și **Sfoarții**, cel de ântăiu numit de Borgouani Vf. **Tomanticului**, până la vîrv drept în sus preste **Dealul Sfórtii** și **Dealul Strîmbii** la vîrvul cel mai înalt a dealului **Șinc** (Synko) până în drum, ce merge la Ilva, unde între ambe acestea dealuri, care se întîlnesc în tarniță s-a rădăcat o movilă de graniță, după datina țerei și în așa formă cu valea și se numesce **Valea Sfórtii ad Tauri**, pentru Borgouani valea e partea nordică și în dînsa sunt isvórele păreuțului **Strîmba rea**, și se ține de Ilveni, adecă de districtul militar al Rodnei. **Dealul Sinc** însă rămâne cătră apus, ér **Heniul** cătră răsărit.

Din contra, din partea comitatului Doboca se pretinde ca granițele dela **Vêrvul Prelucii Heniului** să mângă drept în jos în vale preste **Fântâna Prelucii** în un rît numit **Preluca Heniului**, în jos până în păreul **Strîmba rea** și mai departe cu această apă până în drumul **Ceia** (*Cheia n.a.*) **Strîmbii**, unde încă isvorêște un păreuț și unindu-se cu **Strîmba rea**, curge spre **Ilva mică**.

VALEA VINULUI – un păreu în cercul Rodnei vechi, care isvorêște din dealul **Poiana Acăstaelor**, după un curs de o oră se varsă în păreul **Valea-Ilva**, 2 ½ ore deasupra de **Ilva mare**, pre țermurele drept.

VALEA VINULUI – Dela Rodna veche, în depărtare de o oră spre nord, în Valea Isvorului, spreb terenul montan, este „Valea Vinului” – într-o regiune foarte strîmtă, umbrită de brazi.

Apă acestei calde are o temperatură de 10° C, e foarte limpede și e adusă în două basenuri (bazine **n.n.**), pentru bărbați și pentru femei. Pre lângă aceea e și un isvor de beut. Analiza chimică a acestei ape minerale este sub numirea colectivă „Die Rodnaer Sauerbruner”.

VALEA VIREAGULUI, un păreu care isvoreaște în comitatul Solnocului interior din dealurile **Djálu-Karbunilor**, **Koluna-Dombresi** și **Djálu Fetzy**, **Djálu-Ogoarilor** și **Megyes**, din ramura dealurilor **Heniului**,⁵⁴ o oră mică deasupra de **Oláh-Németi** (*Nimigea Românească n.n.*), curge prin acea comună, primesce pre țermurele sêu dea dreapta un păreu micuț – **Válye Petersi**, ér dea stînga păreul carele curge preste **Tohát**. La obîrșie se numesce **Válye mare**. La o depărtare de 1 ½ oră sub **Oláh Németi**, după un curs de 2 ¾ ore, se varsă în **Someșul mare** prin **Virágosberek** (**Florești n.n.**) pre țermurele stîng. În graiul poporului numirea e **Valea Gireagului**, de unde **Lenk** scrie **Sirágu Válye**.

ZĚVOI – **Botii** (*Stgeorgiu*) ~ din sus de móră (*Ragla*) ~ **Zěvoie** (*Telciu*) ~ În (*Ilva mare*, *Lușca*, *Rebrișóra*. *Poieni*, *Hordou*, *Nepos*) ~ Între (*Salva*) ~ **Boldului** (*Telciu*) ~ **Morii** (*Mocod*) ~ **Zěvoile** cu **Luncuța Rusului** (*Nasêud*) ~ lui **Maței** (*Poieni*) ~ **Sabi** (*Romuli*) ~ **Boului** (*Parva*) ~ sub **Preluca** cu tufele (*Leș*) ~ **Crucii** (*Nasêud*) ~ mari (*Rebrișóra*)

ZĚNOGI ~ **Parêul** (*Salva*, *Runc*, *Găureni*) ~ **Prihodul** ~ **Valea** ~ **La** ~ În ~ **Parêul** (*Rebra mare*) ~ **Maglei** (*Rebra mare*)

ZARTULUI ~ **Valea** (**Parva**) ~ **Dosul** (*Rebra mare*) ~ **Lunca lui** (*Ilva mare*) ~ **Dosul** ~ **Valea** (*Stgeorgiu*) ~ În **Zărtóia** (*Rebra mare*)

ZAGREI ~ **Priporul** ~ **Tarnița** (*Leș*) ~ **Dosul** (*Mocod*)

ZLĂVOCANILOR ~ **Lunca** (*Ilva mare*)

ZABRI ~ Parêul (*Nepos*)

ZAGNI ~ Grópa (*Mocod*)

ZOVIRENILOR ~ Păreul (*Runc*)

ZÊPODEA ~ În (*StGeorgiu, Zagra, Runc, Luşca, Nepos, Maier, Feldru*) ~ Parêul (*Găureni, Parva, Rebrîşóra, Rebra mare*) ~ Gura (*Poieni*) ~ Runcu (*Rebra mare*) ~ Miochii (*Bichigiu*) ~ Largă ~ Socilor ~ Roşă (*Ragla*) ~ Brădaşului (*Feldru*) ~ mici (*Mititei*) ~ din jos ~ din sus (*Găureni*) ~ Lacului ~ Plaiului ~ Zêpodiţa (*Rebra mare*) ~ Caselor ~ Frasinilor (*Rebrîşóra*) ~ Capăilor ~ Suciului (*Parva*) ~ Mocodeanului~ Prisăcii ~ Leurdei ~ Ciurcuşului (*Feldru*) ~ Popii ~ lui Şofrone (*B. Suseni*)

ZIMBRU, ZÎMBRIȚA, ZÎMBRÓIA ~ Păreul ~ La ~ Zîmbrițele (*Rebra mare*) ~ Zîmbrița (*Nepos*) ~ Zîmbróia (munte, mărginaş cu *Bucşóia*) ~ Fața ~ Prislopul ~ Vârvul (*B. Prund*) ~ Capul (*B. Mijloceni*)

ZÎNĂ ~ Teul ~ Piciorul (*Borgo Rus*)

ZĂVÎRCI-ZOVÎRCI ~ parte de hotar ~ Păreul ~ Zăvêrcuța (*Runc*)

ZÎMBRÓIA – muntele comunei Borgo Prund afară de teritoriul hotarului. Părțile interne ale acestui munte sunt: **Vêrvul Zîmbróiei, Dosul Zîmbróiei** (1340 m), **La Fântânele și La Măgura Calului**.

Spre sud se mărginesce cu hotarul comunei Borgo Tiha și muntele **Mirolava**, spre vest cu muntele **Frumuşaua**, spre sud cu Bucovina și anume cu muntele **Putredul**, pre care îl folosesc Căndrenii, apoi cu muntele **Temêul**, care se ține de teritoriul regimentului, spre ost cu muntele **Măgura Ciutelor și Bucşóia**.

Linia de graniță merge în partea nordică printre hotarul comunei Borgo Tiha și acest munte, dela locul numit **Gura Lăzăróiei**, unde păreul **Isvorul Lăzăróie** curge în păreul Tiha dealungul acestui păreu în sus până la **Tarnița Obârşia Lăzăróiei**, ér de aici în sus pre muchea (dunga) dealului **Opcina** până pre culmea **Vêrvul Arşiții Moldovenilor**, spre vest de aici pre **Piciorul Arşiții Moldovenilor** până în păreul **Isvorul Iluții**, apoi dealungul acestui păreu până la **Têşuleasa**, unde acest păreu se întâlnește cu drumul principal, de aici mai departe, pe drumul principal, până în **Priporul Candrei** și așa se desparte în partea amintită de cătră muntele Frumuşaua. În partea nordică merge linia de graniță dela Priporul Candrei pe cărare sau **Plai**, până în **Priporul Rusului** dintre Bucovina și acest munte. În partea ostică merge mai departe granița pre pólele dealului până în **Priporul Comóră** și de aici mai departe în jos până în **Isvorul lângă Cristur**, apoi preste păreu, **Dealul Cristur** până în **Dealul Orb**, de

aici pre cóma dealului sau **Opcina** până la **Obârșia Tihuții** și dealungul acestui păreu până unde acesta se varsă în păreul Tiha. Astfel se desparte acest munte de către muntele **Temău** al comunei Borgo Suseni; mai departe de către muntele **Măgura Ciutelor** și **Bucșoia** îl desparte păreul Tiha până în **Gura Isvorul Lăzăróiei**, unde este punctul prim de graniță.

Acest munte constă din un pisc de deal și din o cóstă ce se estinde în depărtare de o oră spre nord. După substragerea tuturor **pripórălor** și a pământurilor de contribuțiune, cari se calculă (*sic!*) la hotar, acest munte e o pădure întreagă de brazi din care 2/10 parte fiind pământ petros și rupturi de vânt se pôte folosi de pășune mijlociem pentru 2000 oi în 3 luni, ér apă de ajuns pentru vite în păreuele **Tihuț** și **Tiha**. Cărările sunt bune, dar umblarea se face mai mult pre drumul de țară, dealungul căruia, în mai multe locuri, s-au făcut estirpățiuni.

NOTE:

1. Dr. Albert Berger. *Regesten aus dem alter Bistritzer Archiva von 1491 bis 1516*.
2. Kóváry László. *Erdelyország Statistikája*, Kolozsvart, 1877, p. 54.
3. *Ibidem*.
4. Friedrich Folberth. *Die Mineral-quellen in St.Georg und Valea Vinului im Bistritz-Naszoder Comitat*, 1882.
5. A.D. Xenopol. *Istoria Românilor*, p. 464 (notă)
6. Feier. *Cod dipl.* XI, p.487.
7. N. Iorga. *Documente românești din Arhivele Bistriței*, P. I, p. XXV.
8. A.D. Xenopol, *op. cit.*, Vol.I, p. 335-336.
9. *Letopiseșele țarei Moldovei*, publicate de M. Kogălniceanu, Iași, 1852, III, p. 70.
10. *Idem*, p. 188.
11. Zimmermann, *UrR....*, p. 102.
12. *Idem*, p. 143.
13. *Idem*, p. 519.
14. *Idem*, tom. II, p. 81.
15. După *Windisch. Geogr.*, 1790, p. 327.
16. Zimmermann, *op. cit.*, p. 49.
17. După *Windisch Geogr*, 1790, p. 322; 324-325.
18. *Annales Regni Hungariae*, tom. III, p. 128.
19. Zimmermann, *op.cit.*, p. 49
20. Ignaz Lenk., *Lexicon geogr.* 1839, tom IV, p. 297; vezi și Benkö Josef.

Transilvania, 1768, tom. I, p. 46 (cu numele *Zipmendorff*).

21. Ignaz Lenk, *op.cit.*, p. 297.

22. Kóváry László, *op.cit.*, p. 21.

23. I.E. Fichtel. *Mineralgeschichte von Siebenbürgen*. Nürnberg, 1780, p. 150; Albert Bielz, *Beitrag zur Höhlen Runde Siebenbürgens*. Hermannstadt, 1884, p. 5.

24. Vergiliu, *Aeneida*, X, p. 173.

25. Titus Livius. *Historia*, XXX, p. 392.

26. Aron Densusianu. *Istoria limbii și literaturii române*. 1885, p. 27.

27. *Foaie pentru minte, inimă și literatură*, nr. 34, 1854, p. 183.

28. A. Densusianu, *op.cit.*, p. 45-46 (nota 42).

29. Zimmermann, *op.cit.*, I, p. 48 (document dat de regele Andrei al II-lea în 1228 unde apare denumirea *Lynch*).

30. A.D. Xenopol, *op.cit.*, I, p. 37 și 298.

31. N. Iorga, *op. cit.*, II, p. 113.

32. Zimmermann, *op. cit.*, p. 204.

33. Hurmuzaki. *Documente*, vol. VII (apendice), p. 485.

34. A. D. Xenopol, *op. cit.* I, p. 479; B. P. Hașdeu, *Istoria critică a Românilor*, p. 123 (nota 17).

35. Buletinul Societății Geografice, 1885, p. 213.

36. Zimmermann, *op. cit.*, p. 49.

37. J. Lenk, *op.cit.*, IV, p. 2.

38. *Idem*, p. 250.

39. *Idem*, p. 251.

40. *Idem*, p. 250.

41. *Idem*, p. 279.

42. A. D. Xenopol, *op.cit.*, I, p. 292.

43. Hurmuzaki, *op. cit.*, p. 157-158 și 160; Apendice, p. 485.

44. J. Lenk, *op. cit.*, p. 253.

45. J. Lenk, *op.cit.*, p. 262-263.

46. J. Lenk, *op.cit.*, p. 257.

47. *Idem*, p. 337.

48. *Idem*, p. 267.

49. *Idem*, IV, p. 243.

50. A. D. Xenopol, *op.cit.* I, p. 302-303.

51. N. Iorga, *op.cit.*, I, p. 25.

52. *Archiva des Vereins*, N. F. Tom XII, p. 428-429.

53. N. Iorga, *op.cit.*, II, p. 108.

54. J. Lenk, *op.cit.*, IV, p. 72.

Anexa I

Celtisme în limba română

N. Șimon

Cine va studia singur numai numirile de munți, dealuri, localități, de familii etc., va afla multe celtisme în limba românească.

E de interes a ști originea multor cuvinte, care azi, pentru că nu se află în latină, se judecă de noi și de străini, de elemente străine în limba noastră, când ele sunt de materialul acela din care s-a compus limba latină, din acelea ce au servit pentru graiul viu al poporului român vechi, îndeosebi în părțile apusului; de acolo, ce s-au împrăștiat pentru formarea limbilor romanice.

E de interes ca să ne mai apropiem de cunoștința formării poporului românesc în Dacia și să cunoaștem înțelesul multor numiri de familie și de localități pe unde suntem așezați, să cunoaștem numirile munților și apelor patriei noastre, din graiul acela, care a dat numirile.

În această direcție voi aminti aici, pe baza scrierilor și studiilor lui dr. At. Marienescu¹, în care ia rădăcina cuvântului și cutreieră cu ea terenul din India până în Irlanda, apoi arată variațiunile rădăcinii în dialectele celtice vechi și la popoarele de azi celtice, precum și la acelea, care au primit respectivul cuvânt celtic.

La întrebarea, că cine au fost celții? și ce avem noi românii de azi, comun cu celții, răspunsul e pregătit, dar cu mult mai pe larg decât se poate comunica aici. Însă pentru o inițiere a cititorului în astfel de material, voi permite² o orientare foarte scurtă.

Să căutăm spre Marea Caspică. La partea apuseană se încep Munții Asiei; aici e *Ararat*. Ei se continuă în jurul Mării Caspice și la amiază e Muntele Ebrus; de aici, în forma unui S tipărit, trec spre nord și apoi încârnesc³ spre răsărit. În cale e Paropamissus, deasupra lui Belor, iar la capul răsăritean e Himalaia, și aceștia împart Asia în nordică și sudică.

¹ În „Familia”, anul 1884, nr. 39-44, *Ardeal.*, studiul lingvistic celtic (nota N.S.).

² Prezenta.

³ Cotesc.

În nordul Mării Negre şi Caspice, spre Asia în formă de semilună a fost poporul scitic; în jumătatea din urmă, la şesul de la Oxus şi Ioxartes erau popoarele turanice; iar în jumătatea primă a semilunii, către Dacia, mai târziu erau sarmații.

În munți la gradul înălțimii 80 (de la nordul Persiei de azi) s-a început țara *Aria*, (*ar*=țară) adică Muntenia, țara muntoasă. Aici au locuit *Arii*, care se zice proto-părinții rasei albe sau indo-celtice, și limba arică formează o limbă separată față de alte limbi din lume. În partea sudică a munților aceștia se pune și nașterea genului omenesc și paradisul. Aici s-au înmulțit popoarele așa numite arice, și de aici s-au lățit la răsărit, spre India, iar la apus, spre Persia, Asia Mică și Europa, mii de ani înainte de Christos.

De aici au trecut și peste Caucaz și mai departe în Europa și în amândouă părțile pornind, s-au oprit la Marea Atlantică⁴.

Aici, în țara *Arilor* și respectiv, înlăuntrul terenului limbii arice s-a format un popor cu numele Gael sau Gel și a nizuit⁵ în țările spre Asia Mică. *Gael* sau *Gel* s-a înseamnă bël, blond, galben, de unde la nemți *gelb*, la noi, galben, și numele poporului era Gael, Gel, pentru că avea ochi vineți, păr gălbinos, adică era bël, spre deosebire de vecinii negrii din Arabia și, și unii din India vecină. Către *Gael*, *Gel* s-au adăugat *dae* sau *tae*, ce în limba celtică înseamnă oameni, deci astfel, *Galdae*, *Geltae*, formațiunea primă. Grecii pe *g* l-au strămutat în *K*, iar românii în *C*, și atunci s-a format: Keltoi și Celtae, adică numele Celților la popoarele Europei.

Celții încă înainte de domnia lui Nimrod, Nin și Semiramis (2.200-2083 ant. Cr.) apar în istorie. Ei încep primele migrațiuni din Asia, prin Asia Mică și îndeosebi, pe la portul Sidon, în Marea Mediterană și emigrează pe luntrii, așa în stânga, în nordul Africii, precum în dreapta, în Grecia, Italia, Spania, iar cu alte ocazii, din Caucaz pe lângă Dunăre până la Rhin și Marea Atlantică, și fiind numeroși, se împrăștie în Europa de la amiază și apus, cuprinzând și mai tot mijlocul, în direcție spre hotarele Belgiei.

În Spania apar la anul 1491 ant. Cr. sub numele: Galegi și Gelagă și fundează aici Galegia, care de mulți se crede a fi identică cu Galaecia din Spania. Înmulțindu-se aici, trec peste Munții Pirinei și, sub numele de

⁴ Oceanul Atlantic.

⁵ A sperat.

Galli, fundează imperiul Galiei; pentru aceasta Gallii se zic identici cu celții și anume, limba gallică fost limba celtică sau cel puțin dialectul de frunte al celților.

În Spania se află astăzi Bascii, în Franța se află azi Bretonii (în Bretagne), care nu putură fi amalgamizați⁶ de romani, spanioli și francezi, și care și azi susțin dialectul celtic în limba lor bască și bretonă.

Dar celții au trecut și în Anglia (Bretania Mare), în Scoția și în Irlanda și limba celtică trăiește și azi în dialectul poporului de aici.

În Italia de Jos veniră popoare grecești. Dar grecii încă înainte de războiul Troiei (1183 ant. Cr.)⁷ erau amestecați cu celții, îndeosebi în Asia Mică. Prin colonizarea grecilor în Italia de Jos, aceasta s-a numit odată Graecia Maior. Galli din Gallia trecură munții Apenini și se coborâră în Italia de Sus și, încet, încet, străbătură până în Latium, pe la 800 de ani înainte de facerea Romei, și astfel Gallii erau popor vechi în Latium și în Italia și au amalgamat mai multe popoare mici până la facerea Romei, la anul 753 ant. Cr.⁸. Pentru aceasta aflăm Italia de Sus numită Gallia Cisaplină și numai după ce Iulius Caesar a cucerit Gallia s-a numit aceasta Gallia Transaplină.

Din limba Gallilor, ce se atinge de material, adică de cuvinte, cam din trei părți și din limba grecilor – care era mai multă – ce se atinge de forme, s-a format limba latină, măiestrită și diferită de aceea a poporului și respectiv, a Italiei: a treia parte de material l-a dat îndeosebi limba etruscă și umbrica. Ce nu s-a primit în limba latină, s-a susținut la popor și din cele neprimite avem și noi până astăzi o parte de material, adică de cuvinte, ba și de gramatică galică.

Nu mulțimea, ci istețimea și vitejia poporului, ce s-a format sub numele de roman a ajuns deasupra, cât după număr și Italia putea să se numească Gallia. Gallii din Gallia s-au înmulțit foarte tare, dar și având Gallii frați în Italia mai întâi sub Tarapiniu Bătrânul (Tarquinius, 613 ant. Cr.)⁹, mai târziu sub Beloves și la 389 ant. Cr. Brennus (rege gallic) bate pe romani la Allia¹⁰.

⁶ Asimilați.

⁷ Desfășurat între anii 1194-1184, servind ca nucleu epic pentru epopeea homerică Iliada. Confirmat de descoperirile arheologice din Asia-Mică.

⁸ 21 aprilie 753, data tradițională a întemeierii Romei.

⁹ Tarquinius Priscus, Lucius (616-578 ant. Cr.), al cincilea rege legendar roman, originar din orașul etrusc Tarquini. Tradiția îi atribuie construirea Circului Mare, a

În secolul al IV – lea ant. Cr. totdeodată cu Beloves a plecat din Gallia şi Sigoves¹¹, a trecut prin pădurea hercynia în Germania de Jos şi a cuprins Polonia şi spre amiază zi, toate ţările până în Tracia. Alte turme de Galli s-au arătat în părţile acestea sub Belgius şi alt Brennus (275 ant. Cr.)¹² şi au domnit mai mult timp în Tracia şi împrejur, iar rămăşiţele din ei au trecut sub numele de Galate în Asia Mică şi aici au fundat ţara Galatea, care la anul 189 ant. Cr. fu cucerită de Cneiu Manliu (Cnaeus Manlius)¹³.

E lucru natural, că şi în Asia au mai rămas celţi, ba, Împăraţi romani purtând războaie în Asia în contra perşilor, armenilor şi altor popoare, întâlnesc aici popoare celtice, care acuşi se bat în contra romanilor, acuşi, apar ca şi soldaţi în oastea romană. Astăzi nu se mai află ca şi popor, sau amalgamizat cu alte popoare în a căror limbă se află celtisme, cum de exemplu în a perşilor, armenilor, arabilor, turcilor, şi aceasta e cauza de întâlnim cuvinte comune de origine celtică, ba prin aceştia, de origine romanică în limba acestora. Dar popoare celtice şi amestecate cu celţii încă înainte de războiul Troiei au trecut din Asia Mică

Marelui Canal, a templului de pe Capitoliu dedicat lui Jupiter. După ce i-a învins pe etrusci, a introdus la Roma jocurile de gladiatori şi spectacolele mari, precum şi marşul triumfal. A murit în anul 578.

¹⁰ Căpetenie a galilor din Italia septentrională. Invadând Latium, a înfrânt pe romani în bătălia de la Allia (18 iulie 387 ant. Cr.). A cucerit Roma, cu excepţia Capitoliului, salvat de ţipătul găştelor din templul Junoniei. În timp ce primea cele 1.000 livre de aur în schimbul părăsirii ţinutului, acuzat că foloseşte greutatea măsluite, ar fi aruncat în talgerul balanţei sabia, exclamând *vae victis!*.

¹¹ Bellovesus şi Sigovesus, conducători ai invaziei celtice din secolul IV. Ant. Cr. în Italia, între anii 396-386 ant. Cr. Potrivit lui Titus Livius, aceştia au executat un plan politic al expediţiei marii confederaţii celtice, conduse de regele Ambigatus. Acesta i-a numit pe cei doi în frunte a două coloane, care au cucerit Italia, au întemeiat Milano şi au cucerit Roma. Celţii erau adversari duri, înaintau devastând teritorii, ardeau oraşele. Invazia este comparabilă cu ceea ce a reprezentat invazia hunilor – prin „biciul lui Dumnezeu, Atila” – în secolul V pentru Galia. Bătălia de la Allia a declanşat în lumea romană o panică la amintirea căreia aceasta a roşit până la sfârşitul imperiului.

¹² Căpetenie celtică, cca 279 ant. Cr. Invadează Grecia, Macedonia, Tesalia, pătrunzând până la Delphi.

¹³ Manlius Vulso, Cnaeus, consul; în anul 189 a fost încredinţat de senatul roman să încheie pace cu Antiochos III, regele Siriei. A atacat şi învins pe galaţi, aliaţi ai lui Antioch.

în Tracia, precum sunt Mysii și Teucrri (Teugrii) însuși Dacii, și apoi împinse de altele, au ajuns până la Dunăre și Carpați.

Acestea sunt cauzele că în numirile munților, apelor și altor localități de pe teritoriile locuite de romani, și respectiv, din Dacia, aflăm numiri ce se află în Asia în mai multe locuri, și ce se află prin Italia, Gallia și Irlanda. Unele se văd a fi numai din Asia, altele sunt asemenea celor celtice de la apus. Aceste împrejurări arată că două râuri de populație celtică au curs spre Dacia, unul de la răsărit și altul de la apus. Coloniile romane încă vor fi contribuit cu limba populară la numirea unor localități, după numele acelora, de pe unde veniră.

Așa este numirea țării noastre *Ardeal*, care se află la Calcocondilla, scriitor bizantin (cartea 7, p. 338), în cuvântul *Ardelion*. La Lauren Topeltin (*Origine set occasus Transilvanorum*, 1667. Lugdunium¹⁴, p. 83)¹⁵ se află *Ardelas*. Dar istoria cea mai vie sunt românii, la noi se află *Ardél*.

Celtismul arătat de sl. Dr. Atanasiu Marienescu în studiul citat mai sus se află și în unele numiri de locuri și munți din părțile comitatului Bistrița-Năsăud. În acel studiu arăta că de la rădăcina *ar*, (munte, deal înalt) și *ia* (țară, e vechea țară *Aria* la nordul Persiei, unde au locuit *Arii*, care se zic proto-părinții rasei albe sau indo-celtice). La noi în comitatul Bistrița-Năsăud aflăm numirile a) *Aria* lui Cifor, parte de hotar la comuna Hordou; b) *Arele*, *Arii*, în numirile *Dosul*, *Fața Arelui*; *Dealul*, *Dosul* și *Vârful Arilor*, toți munți în Valea Bârgăului, care numiri se află și în documente de pe la anul 1796; *Arđan*, comună situată pe un deal. Această numire o deduce dl. dr. Marienescu din rădăcina *Ard*, care la galli e munte, cel mai ridicat, cel mai înalt. Din *ard* și *uh*, ce la galli înseamnă asemenea: înalt, înălțime, s-a format la latini, *arduus*, ce înseamnă înalt, precipiș¹⁶, greu de suit; *ardu* la francezi, precipiș, greu de ajuns; din *ard* s-a format la greci *arden* (ἀρδην) a ridica în sus, precum se află la autorii tragici, și peste tot *arden*, înălțime. *Ard* la scoți: de sus, de deasupra, înalt, ridicat; *ard*, la islandezi, a) rege (crai), suveran, premier, principal, șef, grad de demnitate, eminent; b) înalt, mare, ridicat, suș; c) munte, colnic, vârful, creastă, ascuțit.

¹⁴ Lyon, azi în Franța.

¹⁵ Laurentio Toppeltin de Medgyes, istoric, autorul lucrării *Origine set occasus Transilvanorum – Erutae nationes Transylvaniae, earununque ultimi temporis revolutiones, historica narratione breviter comprehensae*. Lugduni (Lyon), 1667.

¹⁶ În pantă, povârniș, abrupt.

Ard, la irlandezi, tron, scaun de domnitor; *Ardhyn*, la irlandezi: Jupiter, zeu; *Ard*, la persi: înalt, mare; *ardyan* la armeni: vârf; *Arda* la irlandezi, înalt, ridicat, vârf; *ardachat*, vârf, culme, creastă; *ardachim*, a ridica, a înălţa.

Ardal la Galli, ţară, provincie, împrejur pământ; *ardalwr* (wt=vir=or la latini), guvernator de o ţară, provincie.

Ardd, la Galli; a) înalt, elevat, mare; b) suprem, suveran. *Arddelydt* la Galli, guvernator de o provincie, de un împrejur; *ardguideli*, munteni; *ardcruimtor*: preotul cel mai mare; *ardchagart*, la irlandezi: preotul de frunte.

Ardan, la irlandezi, deluţ, colnic, înălţos, muntos; *ardardan* = înălţime; *ardogad* = elevaţiune; *ardugadt* = a sui, a ridica; *ardrach*, la irlandezi, monarh.

Numiri de localităţi cu rădăcina *ard*:

Arda, un râuleţ lângă Adrianopol, curge din muntele Rodophe; (*ard*, munte; *aha*, apă, râu, contras în *a*); aici e şi oraşul Arda.

Arday şi *Ardey*, se numeşte un şir de munţi în Westfalia, din *ard*, munte şi *ai*, împrejur.

Ard=*babel*, numele de azi al Babilonului; *ard*, înalt.

Ardachat, oraş pe înălţime în Armenia.

Ardea, oraş vechi în Latiu, Italia de Mijloc, pe o stâncă, reşedinţa regelui Turn, după Virgil a fost greu de a se sui la ea.

Ardebyl, oraş întărit pe munte în Curdistan¹⁷, provincie persică, din *ard*, deal şi *bail*, oraş; deci oraş pe deal.

Ardeche, râu de munţi în Ceveni¹⁸, curge în Rhona (Rhon), (din *ard*=munte, *oiche*=apă, deci apă de munte).

Ardellos, după Plutarch, conice lângă Attica, în Grecia.

Arderica, un oraş în Syria şi altul în Susiano (din *ard*=înalt, deal, *er*=mare, *ca*=cae, kae, ape, etc; îngrăditură, locuinţă, deci oraş pe înălţime mare).

Ardescos (αρδηςκος) râu în Schytia şi respectiv pe teritoriul României, din *ard*=munte, *uisge*=apă, râu, deci râu de munte; azi, Argeş, Argiş, mai bine Ardiş.

Ardes, oraş pe deal în Auvergne, în Franţa.

¹⁷ Azi, teritoriu în estul Turciei, nordul Irakului şi nord-vestul Iranului.

¹⁸ Munţii Ceveni, situaţi în Masivul Central Francez

Ardez, oraș în Alpii Rheiței¹⁹, din *ard* și *ais*, ori *aidhe* (de unde *aedes* la latini), loc, locuință, casă.

Ardglass, oraș întărit în Irlanda nordică (din *ard*=înalt și *cleith*=colnic).

Ardia, după Strabo, țară, împrejur în Iliria; *ard*=munte, *ia*=țară, împrejur.

Ardis, oraș în Armenia.

Ardena, loc în Alpii Rheiței; *ard*=munte, *en*=diminutiv, deci munișor.

Arden, oraș pe înălțime, în Anglia.

Ard-Millen, oraș pe înălțime, în Scoția.

Ardon, oraș pe înălțime, în Burgone, Franța, din *ard* și *on* (acuși diminutiv, acuși înseamnă loc, oraș).

Ardona, loc în Alpii Rheiței (*on*, diminutiv).

Ardrossan, oraș în Scoția, din *ard* și *oisean*, apă de râu.

Arduenna silvam, o pădure pe dealuri în Gallia; *ard*=deal, *en*, diminutiv, dealurile pădurii nu sunt mari. Unii despart cuvântul de azi *Ardene* în *ar-den* și, fiindcă *denten* înseamnă pădure, explică: pădure mare, dar în cuvântul vechi *Arduenna*, nu este *ten*, deci ideea e numai la deal; pădure mare poate fi la câmp.

Ardus, râu în Tracia.

Ardvers, cap de munte în Aquitania în Gallia, din *ard*=vârf și *ber* (bar), munte, căci *b* trece în *v*, iar *t* în *vert*, din *ta*, *ty*, loc, împrejur.

Ardyllis (și *Ardylis*), rege în Iliria.

În România:

Ardele, în județul Neamț și o mănăstire; *Ardere*, numire veche în județul Gorj; *Ardic*, munte pe lângă care curge râul Jiu; *Ardioni*, sat în Bacău.

În Ungaria:

Arduzel, în comitatul Syilágy-Somlyó; acestea intră *Ardanova*, la unguri *Árdánháza*, în comitatul Bereg; *Ardanócz*, în comitatul Nyitra; *Ardó*, în comitatul Abany-Toma.

Astfel, peste tot avem în cuvântul *ardel* o țară înconjurată cu Munții Carpaților și la apus cu Munții Bihorului și astfel *ard* înseamnă munte și

¹⁹ Elveția.

Ardel înseamnă munte mare. În numirea *Ardere* e Ardele, pentru că *el* se schimbă în *er*, şi acestea tot aceea înseamnă, adică înalt.

În *Ardic*, numele muntelui e ard, şi *ic* din *aighe=eg=ec, ig, ic*, înălţime, deci *ard* de aici înseamnă mare; dar fiindcă *ic* poate fi şi diminutiv, *Ardic* înseamnă şi munişor. În Ardioni aflăm celticul *ion*, ce e în *Ardelion* şi *Il-ion*; în *Arduzel* e *arduh, arduus*, precipiţi, şi el înalt; în *Ardan*, *an* e diminutiv şi astfel se explică şi numirea comunei Ardan din comitatul Bistriţa-Năsăud.

Tot din rădăcina cuvântului celtic *ard* arată dl. dr. Marienescu mai multe numiri formate cu aspiraţiune. În dialectul celtic anume *ard* s-a şi aspirat, adică s-a pus litera *h* înainte de *ard*, şi după mai multe exemple adunate din toate părţile Europei, amintite mai sus, arată că şi în Ungaria sunt mai multe localităţi cu predicatul *Hordó* (ce ungureşte înseamnă: vas, bute şi numirile nu pot avea acest înţeles) şi care predicat pentru localităţi pe înălţimi corespunde lui *ard* aspirat cu *h*. Aici, în comitatul Bistriţa-Năsăud avem comuna *Hordéu* (ungureşte Hordo) iar în România cu această formaţiune un munte şi unele sate.

Schimbarea lui *d* în rădăcina *ard*.

În cele următoare voi reproduce studiul lui dr. At. Marienescu în această privinţă numai într-o atît, întrucît numiri de locuri aflate în alte părţi de lume se află şi în comitatul Bistriţa-Năsăud. În această parte a studiului arată următoarele:

a) *d* se schimbă în *s*, şi în modul acesta din *ard* se formează: *ars, ors, urs*; şi *s* adeseori *ş*.

b) *d* se schimbă în *t* şi astfel din *ard* se formează: *art, ert, irt, ort, urt*, mai departe *t* trece în *ţ* şi se formează: *arţ, erţ, irţ, otţ, urţ*;

c) *d* se schimbă în *z* (*dz*) şi atunci se naşte: *arz, erz, irz, orz, urz*. Acest *z* în unele e identic cu *ţ*. În fine şi aceste formaţiuni primesc, în mare parte, aspiraţiunea prin *h*. Toate aceste cuvinte au înţelesul original a lui *ard*, *a*, *Ars* şi asociatele lui.

Ars la perşii vechi înseamnă domnitorii, cel pus înainte, în frunte;

Arsa şi *Arşia*, râu în Gallia Cisaplină;

Arsa, două oraşe în Spania;

Arsacia, oraş în Media, spre apus la muntele Elbrus;

Arsago, loc în Lombardia; *Arsamata*, provincie veche în Armenia (din *arda*, iar *mosata* din *mas, mos*, deal şi *iath*, împrejur).

Arsakes, a fost în Orient numele familiei domnitoare și anume a regilor Parthici, și se explică: *ars*, mare, *ak*, spada, *es*, om, bărbat; *arsa* a însemnat demnitatea regească.

Arsamenes, fiul lui Darius;

Arses, rege în Persia;

Arsanias, râu în Armenia;

Arsen, râu în Arcadia;

Arsia silva, pădurea Arsia de la Veii spre nord de Roma;

Arsisse, loc în Franța, în vechime Arsicius;

În România sunt următoarele numiri mai principale:

Arsele, în județul Buzău, e forma *ard* și *el*;

Arsele, schit în județul Fălciu;

Arsache, sat în județul Vlașca; aici e deal de 2.540 de stânjani și o numire veche *Parapan* (bar, deal, *pan*, din ban, înalt; în Munții Borgoului e un munte *Pan*, și după acesta și un pârau și două părți de munți; la Mititiei, în Valea Someșului, e o coastă numită *Pan*);

Arsa, munte, înălțime; *che=cae*, locuință, deci *Arsache* înseamnă locuință pe deal, pe înălțime);

Arsanca, sat în județul Vâlcea;

Arsura, sat în județul Fălciu; *ur* e aici cât *ar*, *er*, *ir*, *ur*, înalt;

Arsuri, numire veche lângă Cobice, în județul Dâmbovița; nu e ideea la *ardere*, *ars*.

Pe lângă acestea dl. dr. At. Marienescu mai adaugă: *Orsberg*, în Breisgan; Orsmurte și berg tot aceea; populațiunea nouă a repetit²⁰ înțelesul vechi; Ors, munte în județul Vâlcea; Ourson, alsvi la Greci, ce e *Arsa silva* din Etruria.

Eu pe lângă toate acestea mai adaug numirile ce se văd în dicționarul toponomastic a comitatului Bistrița-Năsăud, și anume:

Arsa, muntele comunei Poieni, care occură sub această numire și în descrierea munților din anul 1796, căruia-i mai zic astăzi și *Arsul*, care are o înălțime de 1.597 m., numit *Vârful Arsului*; vezi apoi tot în acest dicționar *Secătura Arsului*, pădure la comuna Leșu; *Izvorul Arsului*, *Izvorul Secăturii Arsului*, tot pe hotarul comunei Leșu; apoi *Arsuri* și *Podul Arsurilor*, pe hotarul comunei Zagra, și în fine, zecile (să nu zic sutele) de numiri *Arșița*, cu diverse predicate, pe care le poartă o mulțime de părți de

²⁰ Repetat.

munţi din toată catena cuprinsă în comitatul Bistriţa-Năsăud (atât în Munţii Rodnei, cât şi ai Bârgăului; vezi dicţionar, sub *Arşiţa*).

Ursa, (azi Ossum), oraş în Spania Baltică; *Ursel*, în vechime Ursalla, la piciorul muntelui Altkönig; Urserenthal, pe muntele mare Gotthard (*got* din *coed=cod*, de unde *cod* + *ru*, e în germană *got*=pădure, *hard* e *ard*, munte), latineşte s-a numit Ursaria. Acestea arată că forma *urs* alături cu *ard* e foarte veche; iar muntele întreg la romanii vechi s-a numit: Mons Ursinus; aici, un râu Ursa, azi Reuss. În România sunt: *Ursani*, munte în judeţul Vâlcea (*an* e diminutiv), pentru că muntele sau nu e mare, sau în vecinătate este altul mai mare).

Ursoaie, munte în judeţul Prahova şi altul în Buzău; *oie*, sau din *oill*=piatră, stâncă, deci stâncă înaltă, sau din *ol* (*al*, *el*, *il*, *ol*, *ul*=mare, înalt), forma augmentativă;

Urs, mocirlă pe un deal la hotarul Moldovei spre Bugeac. Cu rădăcina *urs* sunt multe numiri de localităţi, deci toate, încât sunt pe înălţimi, purced de la *ard*, nu de la animalul urs.

În comitatul Bistriţa-Năsăud şi cu deosebire în Valea Someşului sunt numirile:

Ursoaia şi *Ursaia*, părţi de hotar la Ilva-Mare;

Ursoiul Cabeii, parte de hotar la comuna Maieru;

Mai multe numiri, precum *Dealul Ursului*; Valea, Dosul, Coasta, Preluca, etc, dintre care unele vor fi purtând numele şi după animalul urs. Mai remarcabilă e formaţiunea *Urza*, ce o aflăm pe hotarul comunei Maieru: *Valea Urzei*.

Acum *ars* cu aspiraţiune, rămânând *s* moale sau strămutându-se în aspru: ş ce la nemţi se scrie cu sch. *Harschberg*, dealul harş lângă Schwarzenwald în Würtenberg; *Herschberg* în Argan;

Hirschberg (Hirş), deal lângă Grossalmarvole în Hessen. *hirsch* nemţeşte înseamnă cerb, însă Obermüller deduce din: *ard*, format în *irs* cu aspiraţiune: *hirs*.

Hörselberg lângă Eisennach, spre nord, un munte mare şi pleşuv.

Aici iar e forma *ard* + *el* în *Hörsel*. De aceste formaţiuni sunt mai multe, dar cele aduse sunt numai numiri de dealuri, de munţi.

La noi în comitatul Bistrița-Năsăud este *Hirselkuppe*, pe hotarul comunei...[...]²¹.

În limba română a, e, i au trecut în *â*; astfel, Hârșă, în județul Prahova, Hârșești în județul Arghiș, Hârsoveni, numire veche în Vaslui.

Până aici am amintit numai o rădăcină din limba celtică*, din care se vede, deși în miniatură, celtismul mai multor numiri din acest comitat. Din studiul dl. dr. At. Marienescu s-a putut observa cum s-a format limba latină din celtică, cum au rămas cuvinte populare cele care n-au intrat în limba latină, cum stau acestea (după literă și înțeles) în legătură cu limba noastră, cum cuvintele ce apăreau necunoscute după origine, încep de a se reduce la mama lor, cum trebuie să scrutăm, ca să adunăm și precizăm materialul și formele limbii noastre. Sute de ani înainte de facerea Romei s-a început a se forma limba populară în Italia și respectiv romanii vechi și-au cules materialul limbii mai întâi din dialectele romanice și gallice, cele mai aproape de ei și, apoi, din limba celor cucerțiți.

Lucru natural, că materialul întreg al popoarelor imperiului roman și anume, al limbii romane vulgare, nu a intrat în limba cultă și artificială, latină. Și aceea ce a intrat, și aceea ce nu a intrat, deși nu în forma latină, s-a susținut prin popoarele imperiului roman și din secole în secole a rămas ca și ereditate popoarelor romanice sau celto-romanice, și din aceea am adus cu noi și avem o parte frumoasă.

Diferite popoare romanice vechi și gallice aveau cuvinte diferite pentru un obiect, de ex.: *bal*, *bar*, *car*, *sar*, *ard*, *mon*, etc, toate înseamnă munte. Latinii au primit în limba latină numai pe gallicul *mon*, și adăugând *s* (în altele *us*) au format: *mons*, munte, ce la noi a trecut influențat prin latinitate, pentru că nu-l avem *mon*, ci trecut prin declinarea latină: munte; până din contra, la galli *rîu*, la latini, *rivus*, la noi *rîu*, e dea dreptul din gallică, din limba vulgară.

Dar cuvintele de munți *ard*, *bal*, *bol*, *car*, *sar*, etc., pentru aceea, că n-au intrat în limba latină, nu au pierit, ci s-au susținut, la unele popoare și azi; așa în limba comună, precum în a numirilor localităților, la altele s-au pierdut din limba comună, susținând cel din latinitate și au rămas în numirile localităților, de regulă, nepricepând înțelesul vechi, cum e și la noi. Ba și, încât ici-colea, din *ard*, *bal*, etc., cu alt înțeles decât: munte, s-au

²¹ Punctele de suspensie aparțin lui Nestor Șimon, care nu a trecut comuna; după toponim, trebuie să fie una din localitățile săsești ale comitatului.

susținut cuvinte comune, în forme derivate; a fost greu de a ști originea lor, pentru că rădăcina ori s-a pierdut, ori nu a mai fost înțeleasă.

De bună seamă am pierdut multe din acele ce le-am adus și la început le-am învățat în Dacia, pentru că limbile, în decursul secolelor, sunt supuse schimbărilor; precum un arbore vechi piere, și în locul lui răsare și crește un lăstar nou, tot în acel soi, dar în altă formă, așa pier și trunchiurile cuvintelor și rămân formațiuni noi.

Școala lui Darwin, care ia în ajutorul său și filologia, susține între altele, că formele de ființe organice și mai anume animalele vertebrate, luptă între sine pentru existență, apoi adaugă darwiniștii, că acea luptă și acea exterminare dintre ființele organice, seamănă mult cu lupta limbilor pe care le vorbesc oamenii.

Limbile la oameni sunt aceea, ce sunt *speciile* în natura organică peste tot, cu acea diferență, că limbile se prefac, se schimbă, se transmută, mult mai curând decât speciile. Despre limbi se presupune că nici una n-are în gura unui popor durată sau viață mai lungă decât circa o mie de ani, iar după aceea se prefacă în alt dialect, ori în mai multe dialecte și așa-numite jargoane, adică limbi stricate, scâlâmbate, din care iarăși se formează alte limbi, alte dialecte.

Darwin atinge această împrejurare foarte pe scurt, însă renumitul geolog *Lyell*²² tratează despre ea mai pe larg, provocându-se la filologul *Max Müller*²³, ca la una din cele mai mari autorități în această materie.

După școala lui Darwin, speciilor în natura organică încă le merge ca și limbilor, cu acea diferență însă, că formele speciilor se transmută în altele, nu în câte o mie de ani, ci în perioade neasemănat mai lungi, adică în sute de mii de ani. Mai departe, precum este foarte greu a distinge *speciile* și *varietățile*, adică a trage linia despărțitoare între unele și altele, tot așa de

²² Lyell, Sir Charles, geolog; născut la 14 noiembrie 1797 în Scoția; mort 22 februarie 1875. Profesor la Londra, renumit prin teoria sa, potrivit căreia toate schimbările ce se pot dovedi că se petrec pe scoarța pământului, sunt produsul unor puteri ce lucrează în prezentul la care se referă.

²³ Müller, Frederic Max, orientalist celebru, născut la 6 decembrie 1823 la Dresda; mort la 28 octombrie 1900. Studii superioare la Leipzig și Berlin, profesor de istoria literară și gramatică la Oxford; membru onorific al Academiei Române. Scrierile sale, mai ales în domeniul filologiei și orientalismului se disting printr-un stil admirabil; în ceea ce privește fondul, autoritatea lui nu este de necontestat în domeniul istoriei religiilor și a mitologiei comparate.

greu este filologilor a distinge între limbi, dialecte și jargoane sau gerguri și provincialisme²⁴.

Limbile suferă prefaceri mari prin diverse influențe, precum strămutarea unui popor din o climă în alta; schimbarea nutremântului și a ocupațiunii, amestecarea cu alt popor și furișarea în limbă de expresii străine; înaintarea în cultură, ori recăderea; ieșirea unor oratori sau scriitori de autoritate mare, pe care-i imită ceilalți și chiar poporul, impunerea unei limbi cu forța și cu autoritatea străină; invenția nouă, concurența neîncetată a cuvintelor între sine, etc. Toate acestea influențe sunt de ajuns pentru ca limbile să se prefacă cu încetul. Multe limbi și mai multe dialecte au dispărut cu totul de pe fața pământului, încât nici urma n-a mai rămas din ele, și au pierit cu atât mai ușor, cu cât respectivelor popoare, care le vorbeau pe acelea, le-a lipsit arta scrierii, încât nu s-au putut fixa de loc, ori dacă vor fi avut ceva semne de scriere, au pierit și acestea. Oamenii au vorbit limbi și dialecte mult mai înainte de inventarea oricăror semne, hieroglife, litere de scris, însă „cum au vorbit?“, aceasta nu o mai știe nimeni pe lume.

Dar noi românii totuși și până azi atâta am păstrat, încât în limba noastră ne susținem legăturile nu numai în limba latină, nu numai în limbile romanice (italiana, spaniola, portugheza, franceza, reto-română), ci și cu cele celtice (gallică, bretonică, bască, irlandeză), ba să fim locuit cu toții în Italia, încă nu am fi păstrat mai mult, căci deși se pare uneori că nu am susținut cuvinte, ce de exemplu le au italienii, am susținut altele ce ei, ori și alți romanici, nu le au.

O mulțime de cuvinte, care se par că sunt slavone, germane ori ungurești, își află originea în celtică; și pentru că noi și străinii nu le aflăm intrate în limba latină, nu urmează, că acelea, pentru noi, sunt străine. Sunt rădăcini comune slavilor și germanilor și nouă, ori tuturor romanicilor; noi, firește că le cunoaștem ori numai din germană, ori numai din slavonă, precum și aceștia numai din limba lor și pentru aceasta se cred străine.

²⁴ Italia cu insulele sale, Franța, Spania, Elveția, sunt pline de dialecte, gerguri, provincialisme neo-latinești; germanii au atâtea dialecte, câte provincii; slavii au nenumărate dialecte. Dacoromânii, macedoromânii și istrieni au trei dialecte și prea multe provincialisme. Pe sașii din Transilvania, veniți succesiv înainte cu 6-7 sute de ani nu-i înțelege nici un neamț din Germania. Așa este și în limbile asiatice. Limba turcească modernă este un amestec foarte curios de limbă turcă-osmană, persană și arabică (nota Nestor Șimon).

Aceea nu s-a putut împlini în lume, ca popoarele să nu aibă co-atingere, să nu primească cuvinte unul de la altul; să fie şi adevărat că înainte de Babilon, a fost numai o limbă: la amestecare totuşi, au trebuit să şi-o împartă cu rădăcini comune.

Dar celţii din Asia au trecut şi peste Caucaz şi i-au sucit până în sus la nord, pentru ce finii se zic amestecaţi cu o ramură celtică şi astfel pricepem comunitatea unor rădăcini cu slavii.

Spre norocire, limba noastră a susţinut pentru unele obiecte, adeseori cuvinte şi din latină şi celtică, şi în asemenea cazuri, ce par proprii slavilor, unguilor; cunoscându-le, le putem elimina; şi în alte cazuri, cu rădăcini comune numai unele terminaţii trebuie romanizate, latinizate.

În limba numirilor localităţilor şi a numelor familiare româneşti, latino – românismul e tare scăzut, căci din aceste numiri abia a treia parte vom putea pricepe din limba de azi, de exemplu: Câmpu-lung, Pietroasa, Olariu, Butariu, etc; din contră, în aceste numiri, celtismul predomină, şi numai din limba celtică vom pricepe înţelesul numirilor: Ardeal, Moldova, Valahia, România, Lugoş, Caraş, Timiş, Dunăre, Istru, Mureş, Tisa, etc.

Numirile de localităţi româneşti, adică de pe teritoriul unde şed români, se repetă; le putem împărţi în trei clase; unele încep în India şi trec prin Asia Mică în Grecia, Tracia, Dacia, până la Irlanda; altele, se opresc în Dacia, iar altele, par că s-au născut la apus şi au venit în Dacia. Deci din acestea se poate deduce, că unele fluctuaţii ale popoarelor celtice au fost din Asia spre Dacia, altele, de la apus spre Dacia. Fluctuaţiile din Asia, parte prin Tracia, parte pe la Nistru, au început mai întâi când a pornit roiul celţilor din Asia. Fluctuaţiile de la apus se pun în secolul al IV –lea ant. Cr. Pe timpul lui Sigoves şi, în parte, în timpul colonizării noastre, cu popoare de la apus. Numirea Adjude în India, Adjud în România şi Aiud în Ardeal, Adjudo în Spania; numirea Deva în Anglia, Spania şi Ardeal şi alte multe de felul acesta. Dar mai de aproape a preciza timpul când s-au format numirile localităţilor noastre, nu e cu putinţă.

În toată ziua numim munţii, apele şi alte locuri şi peste tot, nu înţelegem numele lor; pe când rădăcina unora e susţinută şi în limba comună, deşi în alte înţelesuri, precum vedem mai sus şi la rădăcina *ard*, din care e născut cuvântul *Ardeal*, *Ardan*, etc. Sunt o mulţime de localităţi care apar slavone şi mai ales pentru terminaţia lor. Adevărat, că unele terminaţii sunt de acolo, care sunt uzitate îndeosebi între slavi, dar, de exemplu, Obermüller le-a luat la cercetare şi, la cele mai multe, arătând

istoric numele vechi celtic și explicând numele de azi; terminația slavonă e numai corupția, modificarea celei celtice. Cele germane sunt restrânse la localitățile pe unde s-au așezat sașii și germanii, veniți mai târziu; așa, cele ungurești, dar pe lângă acestea. Românii, în genere, au susținut cele vechi, ori romanice, ori celtice și, de altă parte, unele din numirile ce apar germane și ungurești, sunt de cele vechi și numai străformate²⁵ după firea limbii germane ori ungurești.

Aceasta o aflăm și la multe numiri de locuri din comitatul Bistrița-Năsăud.

Și de unde vine această schimbare de nume, ceea ce se vede în mare măsură prin toate țările și la toate popoarele? După ce un popor și patria sa cad sub domnia altui popor, sau încă-i sub despotismul unei aristocrații de altă limbă, abia trece câte un secol când, iată că numele persoanelor, familiilor, triburilor, deodată cu ale țării, cu al ținuturilor, cetăților, comunelor rurale, cu al munților și văilor, râurilor și locurilor, etc, încep, parte, a se schimba cu totul, parte, a se schimonosi, deforma într-atâta, încât succesive dispar încă și urmele vechilor nomenclaturi.

Schimbarea numelor făcută înadins, cu plan precugetat, din politică națională, a fost în toate timpurile și la toate popoarele ajutată foarte mult prin structura organelor vorbirii cutărui popor, adică prin modul pronunțării cuvintelor, care precum știm cu toții și auzim în toate zilele la diverse popoare, diferă nemărginit de mult.

Adesea străinii s-au mirat cum au putut latinii²⁶ romaniza, începând de la Traian în sus, numai de 176 de ani, Dacia întreagă.

Aceasta însă în ochii noștri nu este nici o mirare, îndată ce reflectăm de exemplu, la scurta perioadă în care regii Ungariei au maghiarizat o parte considerabilă a ținuturilor Transilvaniei.

Traian și succesorii n-au romanit²⁷ Dacia numai cu ajutorul limbii latine oficiale, ci totodată și mai vârtos prin necurmata ei colonizare cu miile de familii de sânge romanus – italian, în care singure putea să aibă încredere.

²⁵ Transformate.

²⁶ Latiniza.

²⁷ Romanizat.

Traian şi succesorii săi n-au romanit Dacia numai cu ajutorul limbii latine oficiale, ci totodată şi mai vârtos, prin necurmata colonizare cu miile de familii de sânge romano-italian, în care singure putea să aibă încredere.

Despre modul maghiarizării îşi poate face oricine idee, îndată ce va fi cu luare aminte la nenumăratele nume câte ocurg²⁸ în documentele vechi, în care toate numirile de mai înainte, s-au şters cu totul şi s-au supliniit cu altele maghiare sau, s-au schimonosit aşa, încât abia, ori nicidecum, nu le mai poţi cunoaşte de ce origine sunt. Nomenclaturile de origine dacică s-au fost şters mai de tot, iar locul acelora l-au ocupat cele latineşti. Urmele cele mai dese şi imprimate mai profund în Dacia sunt cele *slave*, din care apoi s-au format, sau şi deformat, o mare cantitate de nomenclatură, atât ungureşti, cât şi româneşti.

Dar de unde atâtea şi aşa potente urme ale limbii slavone în Dacia?

La această întrebare ne răspunde istoria. Pe cât timp a durat imperiul bulgaro-românesc, care încă şi după venirea ungarilor în Transilvania se întinsese până în linia Mureşului, şi a Târnavei Mari, şi după aceea, până pe timpul lui Mihai (1.600), adică peste 600 de ani, limba veche slavonă a fost adoptată şi în Dacia de limbă a statului; apoi, ştiut este că din orice limbă care ajunge să se înalţe la rang de limbă diplomatică şi oficială, se dezvoltă o putere fermecătoare, ce străbate prin toate arterele statului, pătrunde afund până şi în relaţiile intime şi familiare ale locuitorilor, deşteaptă şi produce în cei de alte limbi nu numai simţul necesităţii de a învăţa, ci şi un fel de ambiţie, sau şi numai simpla vanitate de a vorbi limba cultivată la curte, în consiliul de stat, în armată şi în toate cercurile mai alese. Maxima „*pars hominum autoritae ducitur*”²⁹, rămâne adică pentru totdeauna un adevăr practic. Că limba domnitoare imprimă, oricărei ţări şi popor sigiliul şi caracterul naţionalităţii sale.

(A. N. B.- N., colecţia *Iulian Marţian*, d. 10. f. 15-31).

²⁸ Sunt consemnate.

²⁹ Traducere: „pe unii oameni autoritatea îi formează”.

<https://biblioteca-digitala.ro/> / <https://complexulmuzealbn.ro/>

Anexa II

Scrisoarea lui Nestor Șimon adresată lui Densusianu

Onorate domnule Densusianu!

Am cetitu în Gazeta Transilvaniei din Brașovă începându dela Nr.51 ex 1893 „Chestionariulu despre tradițiunile istorice și anticitățiile teriloră locuite de romani“, publicatu de Dta și după cum se vede la adresa tuturor Românilor, căroră le zace la inimă luminarea faptelor mari și strălucite ale strămoșiloru noștrii.

Fiindcă în micuțiu și eu m'am ocupatu cu cestiuni de atari natură me simtu îndetoratu a Ți respunde și din partea mea unele. Mai înainte de tôte fiindcă înaintea Dtale sum necunoscutu vreu pre scurtu se Ți descoperu ale mele împregiurări.

Eu ca fiu născutu în fostulu districtu alu Naseudului în comuna Ragla (pre teritoriulu fostulu alu II lea regimentu românū de graniță din Transilvania) după absolvarea gimnasiulu am studiatu sciințele juridice în Clusiu, unde am conceputu idea de a scrie istoria acestui teritoriu și a regimentulu amintitu. Pre lângă scrierile apărute deja și pre care le cunoscū am începutu a scruta și museulu din Clusiu și biblioteca universității și așa din ce în ce am mersu cu scrierea îndereptu până la tēmpulu Romaniloru. Miam propusu adeca ca se nu scriu numai periōda militară a acestui ținutū ci încependu din tempurile celea mai vechi până astăzi se descriu totu ce numai voiu afla siguru și basatu.

După absolvarea studiolorū juridice am depusu doue rigorōsa pentru doctoratu și într'acea am venitu aici în Naseudu ca secretariu și controloru totodată la fondurile centrali scolastice și de stipendia fundate de fōștii granițieri. Aici întru cătu numai mi-au concesu împregiurările nu am încetatu cu scrutările istorice pre întreaga Valea Rodnei și a Borgoului, cari din vechime până în timpurile mai noue au fost locuite numai de romāni.

De astădată întru cătu potū și sciu Ți comunicu următoriale urmându șirulu Cestionarulu.

1. Ad.7. În Rodna vechia, unde, după cum susținu unii și eu încă o aflū de fōrte adevăratu, a fostu Ruconiu se află mai multe suterane prin cari

eu încă nu am umblatu şi asia mai de aproape nu le cunosc, dar aici le amintescu numai pentru aceea, că dacă până acum nu ai luat notiţie despre ele atunci se nu le uiţi ér descriere mai deaproe ar putea da numai colega Dtale Florian cav (abr) de Porcius, care e născutu în Rodna şi le cunósce bine, asemenea şi despre beserica ruinată prin tătari în anul 1241 despre care mulţi susţin că e clădită din timpulul Romanilor, o parte din turnu stă până astăzi şi va mai sta sute de ani.

2. Ad 10. Cum sunt aşediate casele ómenilor prin sate? Eu asia credu că punendu aceasta întrebare nu reflectezi la tēmpulu de facia, ci la tempurile mai vechi, căci astăzi sunt multe transformări şi regulări întemplete din diverse cauze, de acea eu la aceasta întrebare voi responde numai în genere deducându după celea mai vechi case cunoscute de mine, cari sau clăditu înainte de aceasta cu vro 80 ori 100 de ani. În acestu ţinutu înainte de înfiinţarea graniţei au fostu numai case de lemn, clădite de regulă pre vale de ambe părţile drumului, care în rari comune e dreptu ci neregulatu în modu sierpuitoriu ori cetitu. Case unele lângă altele nu au potutu se fiă căci şi astăzi sunt fôrte rare atari căsi cari se fia aproape imediatu unele de altele şi anume numai în atari locuri, unde pre vreo moşia sau clăditu în tempurile mai noue doue ori trei căsi. În genere pre fiecare ogradă e numai una casă cu curtea lângă densa. Înmulţindu-se populaţiunea comunelor locuitorii unde sunt dealuri mai micute şi-au aşeziată succesiv case şi pre acelea. Tocmai casa în carea m'am născutu eu e o casă vechia şi câte le-am mai apucatu eu în comuna mea erau tóte clădite cu pucină diferentia conform schiţiei următorie şi anume: chilia, tinda, camera, graşdiu, şiura şi încă unu apartamentu (*sic!*) pentru clădirea grâului neîmblătitu ori fēnu etc. tóte cu un acoperişiu de pae neîntreruptu. Spre ostu curtea (ocolu spre vestu éráşi pucină gradinutia (de regulă) ér spre sudu grădina de pomi. Asemenea erau şi casele visavis preste drumu (*sic!*). De însemnatu că spre drumu fiecare avea numai o feréstră ér spre ostu doue. Cum au fost şi cum sunt aşezate casele ómenilor pre Valea Someşului de o cam dată (*sic!*) nu potu responde căci deoparte celea vechi din apropiarea stradei în celea mai multe comune au fostu arse în 1849, şi asia în căletoriele mele făcute în acestu ţinutu nu am fostu atentu la celea remase din bătrani, căci nici când nu am cugetatu cum că ce sensu istoriea póte avea modulu de situaţiune şi nici acum nu le potu pricepe. Cu tóte acestea în sperantia cumcă dóră voi potea servi cu ceva la cea ce ţintesci, e'ca comunicu şi următoriele. În Valea Rodnei a fost o comună numită

Ilva; cu timpul s-a format încă una. Astăzi sunt Ilva mică (cea veche) și Ilva mare. Ilva mare s-a format mai târziu și fiindu mai estinsă decât Ilva (vechia) s-a numit mare,  r cea veche a capetatu numirea de mică. Despre Ilva mare eu am aflatu dou  istorii originale scrise de ómeni betr ni parte pre propria cunoscintia parte pre tradițiune.

Prima scriere   scurtă pre 0   c l  de h rtie scrisă de Grigore Gallan, paroch, în 21 Iuliu 1840,  i se începe asia: "Satu sau începutu anu 1710  i sau adunat la olaltă la venirea milităriei 1762".

O altă scriere   totu în manuscriptu „Historia comunei Ilvi mari” scrisă de Paul Gallan în anul 1863. Autorulu, în introducere, zice: „Historii, date, documente sau alte scripte vechi, care se arete de c nd   făcută comuna  i sf. Beseric  nu se află nicăieri, fără numai ce spun B tr nii că au auzitu dela P rin i  i Mo i lor. Deci dară ca nu cumva nici de noi se nu rem e ceva scrisóre, am socotitu cu ajutoriu lui Dumnezeu sem (sic!) dau osteneala  i se facu încă până tr escu pucini betr ni din Batalia lui Napoleonu celu mare sau l ia ( nt ia n.n) o scurtă Historia a comunei, care se cuprindă în sine despre satu, hotaru  i beserică  i alte  i alte...ceva  tiin e”.

Ac sta istoria scrisa pre formatulu cum   epistola mea presinte are 43 pagine scrise cam desu. Din aceasta istorie întru c tu socotescu cumcă  i-ar trebui la unele întrebări puse estragu urm t riele: Dela pag. 8 & 7: „Comuna Ilva mare p n  la militarizare era  mpr sciat  pre hotaru. Locuitorii erau ómeni liberi, plăteau unu anumitu bir pre au sau în bani sau în plutire (plutărit n.n)....  ntre d n ii aveau preo i, jude comunale.....

& 8 P scuitul, v natu,  ntrebuin area p duriloru  i p  unatu era a loru avere propria, o  ntrebuin ia cum vrea, nimene la acea nu le poruncia. A face mo ii, a l zui, a face poieni era slobodu, ba  i porunc  a i face omu mo ie”.

& 10 Mun ii pre atunci erau ne mp r  i, nimenea din Ilva mare nu avea de mersu cu vitele la mun i. Avea ima  destul după c  i locuitori erau, ima ul lor era neschimb toriu”.

Înainte de anulu 1800 era tare pucinu c mpu  i c tu era numai poieni  i pădure. Păduri erau destule, c ndu priviai dintr’un munte era  ntunerecu de ele, care  ineau multă reeal .

Hotaru avea  i înainte de militarizare grani ia sa înse fiindu hotaru mare  i ómeni pucini nu era băgată în sémă. Hotaru Ilvii mari a cui a fostu din începutu  i de unde sa trasu nu se scie, fără spunu betrânii că a fostu

pustiu neîmpărțitu, dar precum se cunósce după moșiile celea mai vechi, comuna Maier aveau mai multe moșii și ei au trebuitu încâtu și cum se le fi stăpânitu – după cum areta una conscripția dela anu 1740 din Majeru ca Recile cu locuitorii lui era prediu la Maieru“.

Deocamdată cam în sensulu unora întrebări din Cestionariu numai atâta citezu din aceasta scriere, în care autorulu tractează multe de tóte din trecutul acelei comune, apoi despre costumulu bărbațiloru și muieriloru, despre mâncări, datine la nuntă, la înmormântare etc. etc.

În fine notezu cea ce am uitatu a zice la începutu cum că autorulu dupăce areta că o scrie la îndemnul preotului Ivanu Gallan adaugă că e numai economu „și de sar (*sic!*) întâmpla unelé greșale împotriva ortografiei sau a compunerii vorbirii, ori a cinsthi (*sic!*) cuiva me rogu se mi iae lucru de rea, că totu omu e pătimaș, apoi nici o Historie nu e de ajunsu cu compunerea întâi, fără mai trebue a doua ba uneori și a treia, dacă nai (*sic!*) nici o scrisóre câtu de rea după care se te întogmesci“.

Eu din partea mea observu cum că acéstă scriere am censuratu-o cu mare atențiune și suntu în dânsa multe scrise pre basă de tradițiune dar sunt tare esacte așa întrucâtu confrontându-le (*sic!*) eu cu date autentice din documentele ce le posedu eu nu am aflatu contraziceri.

Între celea înșirate eu aflu și ceva respunsu la întrebarea de sub 12 din Cestionariu.

3 Ad 14. Nu am cunoscintia despre vreun munte pre care poporulu se-lu socotească astăzi de munte sfântu, dar eu credu cumcă în timpurile mai vechi a fostu Cibleşulu, după zieția Cybele. Legenda acestui munte cred că o scii, deoarece sa publicatu încă de multu de cătră Kövary Lászlo, după care în anulul trecutu am publicatu-o și eu în „Minerva“ ce apare în Bistrița. De cumva nu o cunosci Ți voiui comunica-o în copia.

4 Ad21. Dela Budaculu românescu departe spre munte de unde si aducu ómenii lemne de focu, lângă drumu la Valea Tisei este o petró mare și în dânsa e săpată urma unui papucu, ómenii i zicu „papucul dracului“.

5 Ad 25. Pre Valea Rodnei până astăzi este obiceiul că unii tineri umblă cu barba nerasă.

6 Ad 27. Pre aici nu esistă obiceiulu ca ómenii se și zugrăvescă corpulu cu semne sau figuri, dar nici nu am auzitu cumcă sar (*sic!*) întâmpla așa ceva, decâtu despre tetovarea (tatuarea **n.n.**) ce se întâmplă la selbatici.

7 Ad 57-66. Întrebări foarte grele, la cari eu nu potu responde, deși poporul are cunoștința despre originea lui. Cunoștința lui înse nu se basază pre tradițiuni străbune ci pre basa cunoștințelor câscigate în urma contactului cu ómeni cunoscători de istoria.

Însemnu acestea numai din motivulu ca nu cumva se fii sedusu prin unele împărtășiri dela ómeni, cari nu-Ți cunoscu intențiunea. Eu din parte-mi voi face studia în atari comune, cari suntu isolate contactulu cu ómeni de carte și apoi mai târziu voi împărtăși rezultatulu.

8 Ad 67. Pre cum am aflatu în Ilva mare cronica amintită așia am aflatu una și în comuna Zagra scrisă în anul 1869 (este vorba de lucrarea lui Dumitru Chitu – n.n.), de un om inteligentu în care se află respunsurile la 57-66, dar mai multu pre basa studiului seu și pucinu pre tradițiune. Apoi arêta cumcă acolo în vechime a fostu locu apătosu, descoperă câteva inscripțiuni și alte urme romane. Asta o comunicu numai pro notitia, căci trebie se mai revinu la dēnsa cu altă ocașiune.

În fine Ți mai comunicu cumcă **ad 72** eu încă am unu plugu de auru, dar nu Ți-lu potu areta, deoarece e îngropatu în munte și ori câtu lu căuta ómenii, nu-lu potu afla.

Chiar eu într-o escursiune făcută la munte am veziutu locul unde au săpatu ómenii după plugu celu de auru, care e îngropatu sub pétră foarte mare. Informațiuni mai de aprópe atunci nu am căutatu din simpla causă că nu reflectamu la ceva întielesu istoricu, decâtu la o credința desiértă, care nu e de a se lua în considerare.

Atātu la aceasta câtu și la alte întrebări voi responde în o epistolă urmatorie, căci trebie se scrutezu și se esaminezu mai de aprópe la multe întrebări, ca se potu da unu rerspunsu câtu de detaliatu.

Spre acesta scopu trebie se amu Cestionariulu totu la mine și cu fiacare ocașiune se întrebu cea ce eu nu sciu și póte aș potea capeta informațiuni dela alții. Chiar ținutulu Naseudului e mai avutu și mai abundantu, căci până în tempurile mai recente a fostu locuitu numai de români.

Te rogu dară, ca se binevoiesci a-mi trāmite vreun esemplariu ori doue din Cestionariulu tipăritu și totodată se binevoiesci a-mi comunică că cum (*sic!*) ești îndestuliatu (mulțumit n.n.) cu respunsurile de mai susu. Aici Ți mai comunicu cumcă la administrațiunea acestoru fonduri se află doue conscripții din anulu 1750 în care sunt enumerați locuitorii din tóte comunele de pre Vlaea Rodnei și e aretatu numele și comunele fiecăruia,

apoi averea ce o avea și câtu grâu și alte bucate, apoi fînu etc. avea pe anu și unde mai avea posesiuni afară de comuna propria.

Așu dori se sciu care Ți-ar fi terminulu ultim u până când se Ți transmitu respunsurile. Eu din parte-mi mi voi da tótă nisuința (năzuința n.n.) de a Timpărtăși câtu de multe și comentate.

Tocmai și acum asceptu respunsuri din întregu districtulu, căci am scrisu în fiecare comunitate ca se-mi împărtășiéscă hârtiele și cronicile ce s'ar afla.

În fine Te rogu ca dupăce Dta ai făcutu și faci multe cercetări istorice, când vei afla ceva ce ar atinge acestu ținutu se binevoiesci a le nota și cu tempulu a mi le împătăși fia de ori și ce conținutu, căci Dta scii cumcă **la scrierea chiar și a unei monografii și celu mai nebăgatu în sémă documentu de multe ori are mare valóre** (s.n.). Am și eu câteva mii de hârtii vechi dar mi-ar mai trebui încă odată pre atâta.

În speranția cumcă în scurtu tempu ne vom revedea totu pre această cale, me recomându:

alu on. Dtale multu stimătoru,
Nestor Șimon

Naseudu în 30 Martie 1893

Onorate domnule,

Aici tramit unele respunsuri la Cestionariu. Acestea le-am scris de mult și am voit să le las se le puriseze (sic!) un scriitoriu al meu, dar după cum vezi au remasu și nepurisate și așa fiindcă ai lipsă urgentă eu tramit și conceptul meu și partea ce sa purisat (purificat, corectat n.n). Dta vei sci alege din respunsuri cea ce ți trebuiesce.

Acum nu apuc, dar mai târzior mi voi lua voie a scrie o epistolă în alta cauza despre ce acum nu apuc.

Acum numai atât Te-așiu roga se binevoiesci a me încunosciința pre o corespondintia despre primirea acestora, ca se fiu liniscitu, deoarece după cum scii pre la noi se întemplă și casuri că epistole închise nu trec granitia ci mereg retour la B. Pesta.

Cu tótă stima,
Nestor Șimon

Anexa III

Respunsuri la Cestionarul d-lui Nic. Densusian

Districtul Naseudului

Ad 62. Prin ținutul acesta nu se vorbește despre vre un vîțeu cu numele de Trăianu ori Trojanu am auzitu înse pre ómeni necunoscători de carte întrebunțiandu numirea de „**Ștraianu**“ (*s.a.*), care numire o întrebunțiază față de nesce tineri crescuți dar sburdalnici: e ca un Ștraianu, mă Ștraiene. Cine e numitu astfeliu se supără căci e nume de batjocură. Poporul numesce calea laptelui de pe ceriu „**Drumul lui Trăianu**“.

66. Prin gura poporului se aude cuventulu Râmleanu dar eu nu i pot atribui originea acestei numiri decâtu din Alexandria adecă din istoria lui Alexandru cel mare, căci poporul nu e în stare a și da sêma cum vine dînsul la acêta numire, înțielege înse un feliu de români. A pune pondu și însemnătate istorică nu credu că se pôte. Eu o amintescu ca nu cumva se Te seducă alte împărtășiri de acêstă natură dela ómeni cari nu sunt esperți.

83. Sub cuvîntul „**delniță**“ se înțielege cu deosebire unu pamîntu de cositu (fînațiu) îngustu și lungu, de regulă delnița e născută în urma împărțirii unui locu de cositu în 2 ori mai multe părți dar totdeauna așa încâtu se fia oblongu.

Holdă (*s.a.*) e semănătura de grâu. Această numire o pörtă de cându semănătura de grâu a răsăritu și până cându se seceră.

Holdă verde, holda e cóptă, holdă de grâu de vîră, de tómnă, holdă de secară, ovesu, orziu etc. numai semănătura de malaiu (papusioiu) pe aici nici odată nu se numesce holdă.

Imașu (*nu inașu*). Cu această numire ne întelnim în acestu ținutu preste totu loculu. Poporul numesce imașu acea parte de hotarū cu deosebire de arătură, carea în unu anu nu e arată ci se lasă nearată parte din punctu de vedere economicu ca pamentulu se odihnească, parte din cauza cumcă pre unu hotaru nu se pôte ca în fiecare anu toți agrii se fie semânați, căci atunci nu ar avé unde scóte vitele la pășiune. Am auzitit și terminul **inimașu** (*s.n.*). Unguresce se zice nyomás.

Atari părți de hotaru se îndatinéză a le pune pre unu anumitu tempu sub pază ca se nu umble pre acolo vitele la pășiune. Acesta ține vreo lună ori doue în care tempu cresce pășiune bună, unde pre tempulu plugului se da concesiune ca se pășiuneze vitele ori și care plugariu. Această parte de hotaru astfeliu scutită se numesce **imașu** (*s.a.*), i mai zicu și inimaș, ér contrariulu acestuia e **țarină** (*s.a.*): fênațiile, pământurile cu semănături și tôte celelalte de unde economulu asceptă ca tómnă se și adune ce a semănatu și ce a lucratu.

Lazū. Unū pamentu fia arătoriu ori fênațiu, care mai înainte a fostu plinu de tufişuri, de spini etc. și pre care economulu la (*sic!*) curățitu de tôte acestea chiar și de petri ca se'lu pótă ara fără de pedecă.

De aici avemu și cuvântulu **a lăzui** (*s.a.*), adeca a curăți de tôte celea zise; mai este unu instrumentu **ciocanu de lazū** (*s.a.*) anume pentru scóterea petrilor din pământu.

Meșdină, pre la noi mai desu întrebuițiatu e numirea de „meșdie“ cea ce atăta însemnăză câtu mezuină (limes), adecă linia de despărțire între dóue pământuri vecine. Ungurii i zicu mezsgye. **Pământu viranu?** (*s.a.*). Această numire mie mi este necunoscută. Eu înse vreu aici numai se amintescu cumcă pe hotarulu veciniloru sași dela Dumitra mare se află o parte de hotaru numită „Viranū“. Ce feliu de pământuri se înțelegu acolo sub această numire nu sciū și nu credu că o sciū însuși proprietarii. **Obreją** – cu această numire sunt numite părți de hotar, dar poporulu nu sci sensulu acestui cuventu. Eu încă nu sciū.

Ogorū. Unu locu arătoriu din imașu, pre care economulu ilu ară odată în tempulu lunei lui Augustu. Acéstă arătură se numesce **ogorū** (*s.a.*) mai târziu acesta ogorū ilu ară din nou (ilū întórnă) și apoi ilu sémână cu grâu de tómnă și dupăce semănția răsare devine holdă frumósă.

Ponorū (*ponórē*) – locuri surupate și nefructivere.

Răzorū – pre la noi mai multu e în usu numirea răzorū (*s.a.*) sub care se înțelege cu deosebire pe cóstele dealuriloru marginale dintre doue pământuri cultivate aceasta margini (*răzóră*) suntu cevași rădicate.

100. Orașul Bistriția; în Valea Borgoului e o vale Bistriția și o comună Bistricióra (B. Bistriția) și cătră Maramureșiu și Bucovina Bistriția Auria.

103. Nume de familii (comune) mai de însemnătate suntu: **Anca** în Rodna vechia, **Brumă** în Borgo Bistriția; la Varro de lingua lat. 6 2 8 **bruma** însémnă **scurtu** (*s.n.*).

Bruta în Ilva mică sémână cu Brutus.

Bulbucă/Bubulcus

Bulea – în Budaculu românesc

Botta – în mai multe comune. Este cu acestu nume și unu istoricu italianu renumitu.

Câthiulă– Catus și Catulus?

Corbulă – Corvus la an 411 Valerius Corbus-

Dană, pe Valea Borgoului. Vezi și tractatulu Dacia și Romanii de Nic. Densusianu.

Galbînu – în inscripțiuni la Ackner se află **Galbinus** (*s.a*)

Germană în Năseudu în inscripțiuni romane Germanus

Lară – în Salva. În Etruria **lar-is** și **lar-tis** (*s.n.*) era unu predicatu pentru nobili de frunte (d.e. Lars Possana, Liv. II, 9) apoi și ca nume de persóne: Lar Tolummius la Cicero, Dr.At. Marienescu (Cultulu pagănu și creștinu Tom I, pag. 137, nota 8). Eu am aflatu în Fodora (comitatulu Clusului) mai multe familii Lară.

Linulă – în Rebrîșóra (Linus la Tacitus „De Oratoribus Dialogus“ C.12)

Logină în Neposu. Pre o inscripțiune la Ackner p. 83 m. 387 Longinus.

Lupu, Lupoe – mai multe familii în acestu ținutu. Se află și în inscripțiuni: Lupus era și connumele la gens. Rutulio, Quint 9.2.102 și 3.39.

Marțianu și unele comune și afară din acestu ținutu. Conf. Nic. Densusianu tractatulu citat. La romani era numele unei gens. **Marcia** și **Marciano** (*s.a.*)

Macrea – în Budaculu românesc și Suplaiu. Macer la Cicero, De legibus I.2.7 Familia Macrea se află și în România, vezi A.Urechia în Opurile lui Miron Costin, Tom I, pag. 249 și 267.

Mariană – în Zagra – vezi N. Densusianu, apoi la Cicero o ginte romană numită după Marius (Philip 8.2. etc)

Mărin cunoscă familia în Transilvania cu acestu numire.

Orban pre Valea Borgoului – Orbanus sau Urbanus e de a se vedea diploma militară publicată de T Cipariu în Archiva pentru filologia și istorie, 1868, nr. XVII, pag. 326-327. „Ti Juli Urbani“ Pre la anul 1475 aflăm unu nobilu român în țera Hațegului; vezi Documente istorice Hurmuzaki, vol.II, Partea 2, p.90 și LXXVIII.

Ruliană în Naseudu şi Budaculu românesc. Cu această numire aflăm consulii din Roma în anii ab urbe condita 431, 443, 445, 456, 458 etc.

Rusă – familii în mai multe comune.

Terente – în Romuli.

Verzariu – în Budaculu românesc.

Ad.p.104,105,106,107,108,109. Spre a răspunde la întrebările sub acestea puncte află cu care a înşira toate numele de familie din comuna Runcu, în ținutul Năseudului așa după cum le află în cartea funduară a acestei comune mai pucinu espuse la amestecuri de alte neamuri streine. Aceasta e o comună veche, curată românească.

Connumele sunt următoarele:

Andreieşiu	Filipă	Olariu
Harapă	Fontulu	Onişoră
Androne	Furcea	Onosău
Angelină	Frăsincariu	Oproae
Arsente	Gaftoni	Orza
Bănuţă	Gavri	Pavelia
Bojoră	Gavrilaşă	Petraşcană
Boşotă	Giza	Petri
Botincă	Gorgană	Pinti
Brânduşă	Gavriş	Pintea
Bugnariu	Harapă	Podóbă
Bumbu	Herţa	Popă
Burcuşelă	Hoştea	Raus
Ceucă	Iftene	Robulă
Cieşă	Ileniu	Runcană
Cilipu (pote Filip)	Ili	Rusă
Ciobică	Jostin	Rutcaiă
Constantină	Juga	Roşu
Coruţiă	Janulă	Sălvănă
Costină	Jenciu	Sângeorzană
Crăciună	Lari	Sermanu
Crişană	Leanca	Sermaşă
Criştolţană	Lehaciă	Sasu
Căinariă	Lupulă	Şoara (Cióra?)
Calini	Maxină	Sscridonă

Condrea	Maniu	Stăncuța
Catarigu	Mare	Ștefanu
Chirilă	Marte	Ștefănuțiu
Cleșa	Mihaiu	Știrbu
Contra	Miholca	Timoce
Cosma	Miron	Toderașu
Dană	Mititeanu	Todorană
Dêncu	Moisă	Turda
Dêmbu	Mocodeană	Tursană
Dolha	Moldovană	Urîte
Domniță	Moșdrôgă	Ursu
Drăganu	Mureșană	Zăgreanu
Dumitru	Nașcu	Zinveliu (și Sânveliu)
Fenigariu	Năstuța	
Fetti	Nistor	
Fetinca	Olariu	

Hotarul comunei Runcu are următoarele numiri:

Valea Gaurei	Valea Cobóaei	Cicerea
Dealul Besericei	Cierțoiă	Runcu mare
Fața Ceii	Podereiă	Vătaștina
Poiana lui Rușetu	Secătura mare	Obîrșia
Măgurile	La ponóră	Arșița Cosmenilor
Runcuri	Picioru lui Bișdeu	Mailatu
Șuliga	Deasupra Pleși	Șuliga (se repetă n.n)
Sub Piclu	Din josu Cee	Dealul Cicerei
Dealul Gruiețe	Poiana Mihului	Valea Petrei
Varoșa	Coltauă	Zovîrci
Mușulesci	Poiana Șoimului	La ponóră
Șgiabu	Bălțile Colanelor	Limba vecină
Sub rîpi	Din susu de cheie	Grópa piclului
Secătura Socei	Poiana lui Rușețu	Vîrful piclului
Tăulu jidoviloru	Dialu Poienii	Arșița
Vêrfulu Codrului	Piciorul poienii	Pe dealu
Trestea	Buciumașu	Poiana lui Bohodeiă
Secătura Turdașului	Lunca	Iedera

Cóstele Pleșiloră	La Măgură	Cóstele Rusului
Sub codru în gauri	Arșița țapului	Pe secături
Fața codrului	Valea Onuțoiei	Podereie
Dosulu maciezului	Piciorulăi țapului	Sub colnică
Făuriștea	Dosu	Zăpodia
Poiana Lăzărói	Runcu micu	Varoșa din josă
Prislopu poienii	Cóstele runcului micu	Mogila
Văratice	Plopi	Sub muncei
Pădurea mare	Fântâna rece	Varoșa din susă
Cóstele luncuței	Vranița bătrână	Comarnicu
Mălceză	Variște	
Delnița	Dosu lui Ivan	

137. Pre hotarul comunei săsesci Dumitrița (s.n.) se rădică unu dealu mare în vêrvu e o pădure de stejariu numită „Cetate“ (s.a.). Acestu locu în partea de cătră sudu are rădicături mari regulate. Și se observă și urme de șanțuri. A o descrie acum mai specialu nu potu, căci sum departe de acelu locu unde nu am fost de vro 12 ani pre când nu am reflectatu mai de aprópe la acéstă cestiune.

Însemnu aici înse urma dela acéstă cetate spre ostu se estinde hotarul acelei comune până în munți și suntu următóriele numiri de hotaru: Corobana, Cilia, Măliniș, Pêrlóge, La Piatra Corbului (aici e o stâncă mare), Dialu Bolția, Vêrfulu Raglița, Piciorulu între Bêrșete, Pétra alunósa, Duca, Bresda, Dealu Vultură, Făgetu, Pétra Tisei, Valea Tisei.

Dela Dumitriția spre nord se află, depărtare de 1 oră, unu satu săsescu numit **Petriș** (s.a.) (Petersdorf, Petres) unde locuiescu și pucini români. Vezi și conforma aici Sententia metalis înter villam Blachorum de Sc. Péter et Teutones de Neudorf la 1366, pre care trebue că le cunosci bine și în dênsulu se află numirile de locuri **Ripa, Caldu, Bolcina, Dealu Dumitriția și Ragla** (s.a.) (numai Valea le desparte) spre apus de ¼ oră e altă comună săsească **Orheiu** (Várhely), unde sa (sic!) aflatu unu castru romanu pre care lu afli descriu în „Az erdélyi Muzeu egylet stb. Riadványas V,p.243, apoi în Schösbürger Gymnasial Program 1874, pag. 48.

Archiv des Vereins, 1874, N.F. XII, pag. 175 sub Nr.21 și XIII Band,p.269.

Dela Orheiul a fostu drumulu romanu spre sud-vestu.vezi mai sus, XIII Band,p.330. Aici la **Serețelu** (*s.n.*) érași este o colină numită **Cetate** (*s.a.*), ér cătră Mageruș – spre nord-vestu o altă „Cetate“.

Referitoriu la a 5-a numire „Cetatea Latinilor“ Observez cumcă lângă orașul Bistritia spre ostu în an 1488 a fostu o comună **Latina superior** (*s.a.*) astăzi înse e contopită cu Bistritia.

Turnu. Pre hotarul comunei **Găureni** (*s.n.*) se află **Valea Turnului** (*s.a.*). Acestă numire i-au dat-o ómenii pentru că are unu dealu mare, înlțu și în vêrfu e ca un turnu.

Rotunda – la trecerea în Bucovina, unde sa (*sic!*) fost pusu și una pórtă de jendarmi pentru a apêra ținutului de tâlhari (hoți). Despre unu furu mare pre aici se zice: mare tâlhariu și încă de pre Rotunda (esprimatu „Rătunda“).

158. În Valea Borgoului e comuna „**Borgo-Tiha**“ (*s.a.*), mai este o numire de munte „Tiha“.

169. Pre hotarul comunei Budacului românescu unu capitanu Nestor Mărgineanu a aflatu unu banu de auru cu următóarele inscripțiuni:

1. pre o facia în jurulu unei coróna „Nobilitas estentis“
2. pre altă facie în juru „Caesar.Dux.Mut.Reg.“.În mijlocu figura unui cavaleru cu mâna pre spadă.

191-193. Dupăce pre aici în acestu ținutu a sustatu graniția militară aprópe

unu seclu, la acestea întrebări, chiar când ar capêta omulu ceva tradițiune, nu se póte pune fondu pre dênsa.

194. În acestu ținutu se vorbesce despre **harapi** (*s.a.*) cu care cuvêntu numescu pre ómeni negri, e negru ca unu harap, dar unde se află țera „hărapcilor“ nu sci poporul, presupune înse că e tare departe „preste țeri și mări“.

197. Pre la noi e întrebuintiatu la poporu cuvêntulu Dunărea. Unu locu semânatu cu grâu ori cu cucuruzu dacă semânătura a crescutu fôrte frumosu se aude zicânduse (*sic!*) „**holda ori málaiul e ca Dunărea**“ (*s.a.*)

„**Țărigradulu**“ (*s.a.*) încă e cunoscutu de poporu în mai multe povești populare. Sensulu e că acolo a fostu o domnia mare, puternică. Voiu lăsa se mi se culégă atari povesti și cântece.

199. Dela Zagra cătră Bichigiu se află câmpulu **Buciumașu** (*s.a.*)

201. În Ragla am auzitu în povesti populare despre **pajură** (*s.a.*), o pasere mare, carea pre anumiți eroi i-a dusu în ceilaltă lume și pre drum i

trebuia carne şi odată neavându ce se mai deie şi-a tăietu pasagerulu din pulpa piciorulu şi de atunci sub genunchiu nu au ómenii atâția muşchi ca mai în josu pre petioru (*sic!*).

204. Ómenii din întregu ţinutulu acesta se numescu pre sine „Rumâni“.

205. În ţinutulu din jurulu Bistriţii numescu **Mocani** (*s.a.*) numai pre locuitorii din 3 comune dela pólele munţilor: Ardanu, Friş. Sebeş. Ocupaţiunea acestora e cultivarea pamêntulu şi cu deosebire crescerea viteloru. Îmbrăcămintea încă li e deosebită: cămeşi fără guleru, apoi suman cu deosebire mare, cióreci albi de pănură şi dela genunchi în josu încreţiţi, cea ce e decoru la dênşii.

Cu cióreci umblă şi véra. De regulă pórtă cuţite mari şi furcuţe de formă bifurcată.Între dênşii suntu mulţi cari suntu aplicaţi la furături.

208. La poporulu din acestu ţinutu suntu cunoscute numirile de Ardélú, Țera românescă, Muldua, Bucovina, Țera ungurească şi Bănatu, apoi mai pucinu **țera leșască**, ér **țera rusască** încă e cunoscută dar asta numire póte să fia numai din timpurile mai noue.Pre aici e întrebuințatu în vorbire „me ducu în Țera românescă“ ori „în Muldua“.

Când eramu eu copilu me jocamu cu copiii din satu un jocu numitu „A cui să porțile“ (*sic!*) Doi copii se punu ca stêlpi şi tinêndu se de mânuri închid pórtă. Ceilalţi copii, câtu de mulţi potu fi, forméză unu lanţu separatu tinêndu se toţi de mână în şir. Celu de înainte conducătoriulu conduce acelu şiru la pórtă amintită şi întreabă: **A cui să porțile? Portariulu: A Păsăradului, dar ce daţi vamă?** Conducătoriulu: **Tótă oacişa din códă. Mare-i glodulu la Muldua?**

Portariulu: Mare, mare, numai mână caii tare

Portăreii deschidu pórtă (radică mânilé) şi când ajunge celu din urmă (oacişa din códă) – lu oprescu dacă cumva nu-lu scapă şi așa se repetéză până când se gată toţi. Noi copiii l-am înveţiatu dela alţii înainte de noi fără a sci însemnătatea cuvinteloru cu deosebire ce sunt „porțile Păsăradului“. Ceilaltă numire mi era mai cunoscută fiindcă în poporu se vorbea mai adeseori despre Muldua (Moldova).

Totu la noi în comună e cunoscută şi numirea de o țără „Păsăradea“ încâtu până astăzi suntu unii cari mergându véra la lucru în Moldova zic că au fostu în Păsăradia, că de cându sa auzitu din cărţi despre Besarabia i mai zicu şi Băsălaga, mă ducu în „Păsăradia“ etc.

217. Pre aici poporulu pronuncia Sebdiş (Braşeu, Aiudu).

218. Sătenii cându vorbescu de orașulu din apropiere i zicu oraș și târg (*s.a.*)

219. Astăzi când se ducú ómeni la oraș ori la târg se îmbracă mai frumosu de câtu cum umblă în toate zilele.

223. Cu terminațiunea –**dinū** e comuna **Gledinū**.

228. În munții Rodnei cătră Maramureșu e muntele **Betrâna**.

231. Deasupra Naseudului spre nordu e unu dealu mare numitu „Comóra“, astăzi servescu de cimitiriu. La comuna Zagra încă unu dealu se numesce Comóra.

232. În istoria comunei Zagra despre care am amintitu în epistola primă aflu scrisu se spune din tradițiune că la pădurea **Isipóia** (*s.n*) coruții cu vreo câteva săptămâni mai înainte au îngropatu în acea pădure mulțime de buți cu bani, locul unde suntu îngropați nu se cunósce, au săpatu ómenii în câteva locuri înse nu au aflatu locul unde se fia îngropate buțile cu banii **curuților** (*s.a.*). Notezu cumcă nu știu dacă scriitorulu acelei istorii numirea de „Curuți“ încă a scosu-o din tradițiune ori dóră singuru a combinatu, căci elu descrie și o luptă cu Curuții, ce ar fi fostu pre acolo.

235. Pre Borgou n'am fostu, dar mi se spune cumcă în Borgo Bistritia au fostu băi. Nimirile rămasă astăzi suntu: Dălbidanu, unu isvoru „Aurariu“ și altulu „Colbulu“.

238. Pre aici sub cuvântulu „baia“ poporulu înțelege numai săpăturile pentru scóterea metaleloru.

261. Săpăturile făcute în pamântu pentru scoaterea sarei (*sic!*) se numescu **ocne** (*s.n.*)

262. „Acană“ în locu de ocnă nu se întrebuintiază.

N.B. În ținutulu Naseudului nici nu suntu ocne de sare, numai la Deșiu. Pre aici suntu mai multe isvórá serate numite „Slatină“ și „murătóriă“ (ca respunsu la 269).

288. Ca copilu (*sic!*) am auzitu unu cântecu despre Gruia lui Novacū. Acelu vitézu a fostu prinsu în lanțuri și băgatu în temniția la Țăgradu.

301. Sub numirea de „vadū“ poporulu înțelege locul pre unde trece drumulu prin o vale fără podu. Așia este dela Budaculu românescu, mergu la munte prin „Vadulu Roșulu“.

306. Poporulu înțelege sub **ogașu** urmele ce le facu rótele carului în pamântu cându acesta e móle și rótele se cufundă.

310. Luntrii făcute dintrunu singuru lemnu se află chiaru în Naseudu pre Someşiu. În o astfeliu de luntre încapu până în 10 ómeni.

328. despre popórále enumerate nu am auzitu decátu de nesce limbi păgâne cu numele de „Căpcâni“, cari aveau capulu de câni. Un astfeliu de căpcâne am veziutu şi eu unulu în beserica din comuna mea Ragla pictoritu pre unu parete în tinda femeiloru.

Suntu şi poveşti despre căpcâni cum omoriau ómeni.

332. este un munte Petra Craiului, la Rebra mare e Craia. Causa numirei nu se scie.

333. Între Feldru şi Vărarea e **Valea Těutului** (*s.a.*)

346. Pre Borgou se află connume de „Vrăşmaşu“ cea ce însemnă inimicu.

355. Pre aici cuvěntulu **camű** (*s.a.*) însemnăză beinahe=circa.

XIV

362. Sub cuvěntulu tĕrgű se înţielege acelu tĕrgu care se ţine în tótă septămâna barem odată; i mai zice şi **mărturie** (*s.a.*); **ér tĕrgu de ţéră** (*s.a.*) şi **bulciű** suntu cari ţinu vro dată ori de doue ori pre anu şi duréză mai multe zile.

363. Tĕrgurile de septămână se ţinu în Naseudu Joia şi în Bistriţia Marţia.

XV

367. În povestile poporali suntu: împeratulu roşu şi împăratulu verde şi craiulu roşu şi verde.

380. În acestu ţinutu se rostescu: călcăiu, ântăiu, cuiu, gie (în locu de via, viţă de via), tu pui, tu ţiî.

381. Pre aici se rostesc: urece, genunce, oci, cemű (în loc de chemű).

383-385. Pre aici se pronuncia: şeriu în locu de ceriu

şişi în locu de cinci

se şiie în locu de se fie

şiară în locu de fiară

şiară în locu de ceară (de stupi)

se şiară în locu de ceară (a cere)

şere în locu de fere

șieru în locu de fieru
șerbinte în locu de ferbinte

386. Pre aici se pronuncia:

pciatra în locu de pétra
pcele în locu de pele
pcită în locu de pită

387. Poporul pronuncia în modulu următoriu:

gye în locu de de
nyenye în locu de nene
punye în locu de pune
tyetye în locu de tete
tótye în locu de tóte
mórtye în locu de mórte

388. Pre aici se rostesc **viată**, **giu** (în locu de viu), **a îngiétu** (a înviatu), **gită** (în locu de vită), **gițelu** (în locu de vițelu), **ginu** (în locu de vinu, beătură).

389. Se pronuncie: hulpe, holbură, huiesce.

391. Pre aici poporul vorbesce mai multu cu perfectulu compusu, d.e. am lucratu, am aratu.

395. Cându se scaldă copiii și dacă lia (*sic!*) intratu apă în urechi și bagă unu degetu în ureche și jôcă întrun pițioru (*sic!*) cântându: Aureci, aureci, scôte-mi apa din ureci, că țioiu (*sic!*) da un codoveciū de ți cumpăra cureciū.

Este unu jocu în care copiii se ținu lanțu de mână formându unu cercu. Unulu în mijlocu numără pre fiecare în modulu următoriu:

Una mară
Doue pară
Tri liga
Șițiliga
Horaița

Horombașă
Șigimiciu
Pogoniciu
Briciu.

*Biblioteca Academiei Române
Manuscrise românești, cota 4554 f. 135-151*

Anexa IV

Onorate domnule Densusianu!

Am editat în Gazele Transilvaniei din Brașov începând dela N: 51 în 1893, Cestiunariul despre locu-
ditățile istorice și anticitățiile feritori locuite de ro-
mani, publicat de D:Ta și după cum se vede la adresa-
taturilor Românilor, căroră le răsă la inimă lumina-
faptelor mari și strălucite ale străbunilor noștri.
Fieindcă în micuțiu și cu mîm ocupat cu cestiuni de
otari natura mî simțu îndetoratu a Te respunde și din
partea mea unele. Mai înainte de tole fiindcă înainte
D: Tale sum necunoscută vreu pe scutu se Te deservu
ale mele împregiurari.

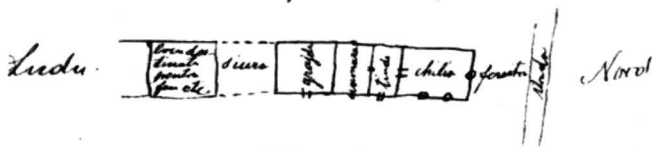
Eu ca fiu nascutu în fostulu districtu alu Nascondului
în comuna Ragla (pe teritoriulu fostulu abalt la
regimentu român de granitza din Transilvania) după
absolvarea gimnaziulu am studiatu științilo juridice
în Clusiu, unde am concepută idea de a scrie istoria
cestui teritoriu și a regimentulu amintitu. Pre lîngă scrierile opă-
rite deja și pe care le umosii am început a scruta și muzeulu
din Clusiu și biblioteca universitatii și asiardine înce am mersu
cu scrierea îndereptă până la timpul Romanilor. M'am
propus adică ca se nu scriu numai perioda militară a ces-
tui tinutu ci începdu din timpurilo celea mai recti până as-
tăzi se descriu totu cu numai voin afla sigur și basale.
După absolvarea studiilor juridice am depus două rig-
roze pentru doctorate și intrăca am venit aici în Nascond.
ca secretariu și controlor totodată la fondurilo centrali de
lăstă și de stipendia fundate de fostii granitieri.

Aici intru cătu numai mi au concessu împregiurari de
m'am înțută cu scrutarile istorice pe întregu va-
lea Rodnei și a Borgeului, cari din vechime până

Începutul scrisorii lui Nestor Șimon adresată lui N. Densusianu.

Anexa V

lăcușea comunelor locuitorii unde sunt dealuri, mări
micușii și au așezat succesiv case și pre-nuclea.
Formai casa, în care născuți cu o casă veche
și câte le-am mai apucat cu în comună mea erau toate da-
dite în pușina diferință conform schitici următorii:

și anume chilă tindă, camera, grădina sura și încă
unui apartamentu pondeu clădirea grădini neimblățite ori
fânt. etc. toate cu unu acoperișu de pac neinteruptu. Spre
stăru curtea (vechi) spre vestu trăsă pușina grădinuță
(de regula) și spre sudu grădina de pomi. Așemenea
erau și casele. vizavis preste drumu. De însemnata, că
spre drumu făcuară avea numai o forestă și spre stă-
doură. Cum au fost și cum sunt așezate casele omenilor
pre Valea Someșului de o cam dată nu potă respunde apăsă,
câci desparte celea vechi din apropierea străzii și cele
mai multe comune au fostă arse în 1849, și asia în colo-
toriele mele făcute în acestu limbă nu am putut să
la celea române din beltrani, căci nici când nu am
unghelatu, cumca ce s-au istorica potă avea modulu de
situațiune, și nici acum nu-l potă pricepe. Cu toate
acestea în speranția cumcă doră voiș potea servi cu
ceva la cea ce lătesei, ica comunicu și următorile:
În Valea Rodnei a fost o comună numită Ilva,
cu timpul sa formată încă una. Astăzi sunt. Ilva
mică (cea veche) și Ilva mare. Ilva mare sa formată
mai târziu și fiindă mai estinsă decât Ilva (vechi)
sa numit mare. și cea vechi a capetatu numit de
mică. Despre Ilva mare cu ans aflată două istorii
originale scrise de omeni beltrani parte pe proprie
cunoștință parte pe tradițiune.

Anexa VI

Onorale domnule.

Aici transmit unele răspunsuri la Cestonariu.
 Acestea le-am scris de mult și am voit să le las
 să le poartare un scriitor al meu, dar după
 cum vede din roman și răspunsuri și așa.
 Fiindcă ai lipsa urgentă, eu transmit și
 conceptul meu și în partea ce se poartat
 Dă vei să alege din răspunsuri cea ce ti
 trebuie.

Acum nu apuc dar mai târziu mi voi
 lua voie să scriu o epistolă în alta cauză
 despre ce acum nu apuc.

Acum numai atât. Teorin roga să bine-
 voiești o mă încredințată pe o correspon-
 dintă despre primirea acestora, ca să
 fie liniștită, deoarece după cum scrii
 pe la noi se întâmplă și cazuri ca epistole
 închise nu trece granița și merg retur la
 B. Penta.

Cu totă stîmă
Nestor Șimon

A doua scrisoare adresată lui N. Densusianu.

Anexa VII

Răspunsuri la Chestionarul
lui N. Densusianu.

Districtul Horendului

- Ad. (2.) Prin titlul acesta nu se vorbește despre
vre ună viteză cu numele de Traianu ori Trajicu
am auzite înse prețomoni necunoscută de
carte înțelegându numirea de „Stăianu”
care numire s'întrbuințară pînă se născu tîcu
prescuti dar absurdități: vca unu Stăianu me
Stăianu. Cînd e numit astfel s'îsupăra care
e nume de bălăcua. Poporul numește calca lap
telui de pro ceriu, Drumulu lui Traianu.”
- 66) Prin gura poporului se aude cuventulu Pămîntu
dar eu nu s'î potu atribui originea acestei numire
decatu din Alleanăria adică din istoria lui Allean
dus celu mare, căci poporul nu e în stare a s'î
simi cum vine denusul la acesta numire, înțeleg
înse unu felu de români, Apune pîndu s'î învî
natate istorică nu credu că s'î potu.
- Eu s'î amintescu că nu cumva s'î s'î seduca alt
parlavu de acesta natura dela omni cari nu sunt
experti
- 67) Sub cuventulu „drîlă” s'î înțelegu că s'î vor
bire unu pamentu de coștu / finatu / îngustu și
lungu, de regula deluță e născuță în una
partărei unu locu de coștu în 2 ori mai multu
partu dar taldeanu așa încatu s'î fia oblungu.
- Holdă e semănătura de grâu cîcăsta nu
mîe s'î portu de cîndu semănătura de grâu
a resaritu s'î pîna cîndu s'îcra. Holdă vîde
holdă e coptu, holdă de grâu de veră de cîndu

Prima pagină a răspunsului lui N. Șimon la Chestionarul lui N. Densusianu.

Anexa VIII

holda de secară, ovășu, ardei etc. numai se-
mănătura de malai/păpușiu/pșe aici nici
odată nu se numesc holda.

Imașu/mșimasiu/. Cu această numire se în-
teținea în acestu timpote preste totu loculu. Poporul
numește imașu aia parte de hotaru cu dori-
bire de aratură, care în unu anu nu e arată
ci se lasă nearată parte din punctu de vedere
economic ca pământulu să se odihnească, parte
din cauză cumca pre unu hotaru nu se poate
ca în fiecare anu totu agri să fie semănate,
caci atunci nu ar avi unde scote vitele la
pășune. Am auzit și terminul inimăși. Ungureni n. d. i. n. m. a.

Țări parte de hotaru se îndatinică o le pune pre
unul anumitu timpu sub pază ca să nu umble pre
acolo vitele la pășune. Această ține vreo luna ori
două în care timpu crește pășune buna unde pre
tempul plugului se da concesione ca să pășuneze vi-
tele ori și care plugarii această parte de hotaru ast-
felu scutită se numesc imașu, și mai diu și inimăș.
în Contrariulu acestuia e țarină: fânăscu, pământ
tucile cu semănături și totu celealalte de unde eco-
nomulu accepta ca toamna să se adune ce a semănat
și ce a lucrat.

Lăru. Unu pământu fâ araturu ori fânatur, care mai
nainte a fostu plinu de tufisuri de spini etc, și pre
care economulu la curățitu de totu acestea chiar și
de petri ca să se lu poată ara fara de pedecă.

De aici avem și cuventulu a lăruu, adică a curăți
de totu ceea diu. mai este unu instrumentu lăcama
de lăru, anume pentru scotea petilele din pământ.

Anexa IX

Mexdină, pe la noi mai desu întrebuințată e numirea
de „mexdie” sea ce atăta însemnarea cătu mezină
(limes) aduca linia de despartire între două pământuri vecine.
Unghuri i dău mexegge. Lamentu vicanu? Aceasta numire
mă mi este necunoscută. Eu încă nău aici nău mai se amîn-
teau cumca pe hotarul vecinilor săși dela Dumitra mare
se afla o parte de hotar numita „Vicanu”. Ce felu de pa-
menturi sîntelege acolo sub această numire nu știu si nu
credeu că sînt inamici proprietarii. Opresă. Eu această numire
amintu numita pînă la hotar ~~de pînă la hotar~~
~~nu sînt de mezină~~ o parte de hotar dar propriu
nu sînt sîntu acestui curentu. Eu încă nu știu.
Ogaru Anu locu aratariu din inasă, pe care icono-
mulu ilu ara adăta în timpulu lunu si lu stugosiu.
Acesta aratariu se numesce Ogaru mai tardiu
acesta ogaru ilu ara din nou (lu înțornă) si
apoi lu semăna cu grău de tîmna) si după
semantia pasare devine hoidă: jumătă.
Ponaru (ponari) locuri supărate si nefructifere.
Răcoru Pe la noi mai multu vin unu numirea
răcoru sub care sîntelege cu descriere pe costole
dealtuilor marginile dintre două pământuri cultivate.
acestea margini răcoră) sîntu ceasă radicale

100.) Orașul Bistrița; în Valea Borgeului soralu
Bistrița si o comuna Bistrișara; B. Bistrița,
si cața Maramuresu si Bucovina Bistrița.
Așia.

101.) Nume de familie (cognome) mai de însemnare
sîntu: Anca în Rodna vechia. Bruma în
Berg Bistrița; lu Varro de lingua lat. 6.2.8
bruma însemna scutiu.

Breita în lău mica semăna cu Breita.

Anexa X

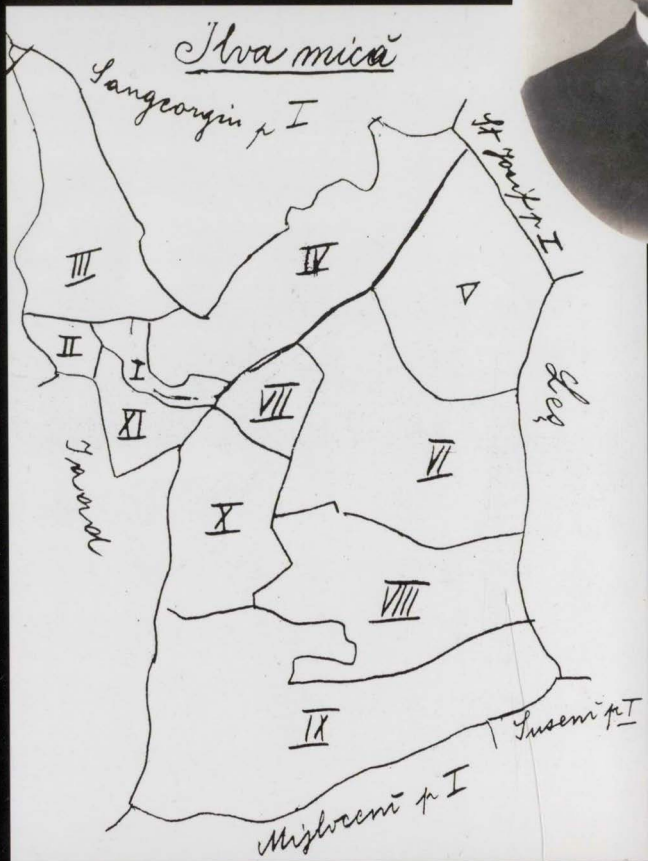
Din joi de loc, (hiace)
 Priana Mihailului
 Coltauu.
 Priana Șirmului
 Băltile Coltauului,
 Din sus de cheie,
 Priana lui Rușefu
 Dialu poroni.
 Priome,
 Pieloni. poroni
 Bucurmasa
 Lunca
 La Magura
 Arșita topului
 Valea Omătorei
 Piciuruli topului
 Doșu
 Runcu micu
 Costel. runcului micu.
 Hapi
 Sântana rece.
 Vranîța bețișana.
 Varșite,
 Doșu lui Ivam
 Cicerea,
 Runcu moire
 Vătorștina
 Obârșia,
 Arșita Comeniloru,
 Mailatu,
 Săutiga,
 Dealu Cicerei,
 Valea Petrei
 Govirei,
 La poruri,
 Limba vecina,
 Gropa pietului
 Vîrfu pietului

Arșita
 Pe dealu.
 Priana lui Bobrolean.
 Federa.
 Costel. Runcului
 Po secaturu,
 Proteroiu,
 Sub colnicu,
 Răpșodia,
 Vârșu din joiu,
 Arșita
 Sub muncu
 Vârșu din susu
 Cornarnicu.

CUPRINS

Nestor Șimon – Personalitate enciclopedică pe nedrept uitată	5
<i>A. Onofreiu</i>	
Nota editorului.....	38
<i>M. Prahase</i>	
Dicționar toponimic	41
Anexe I-X	203

„La scrierea unei monografii și
cel mai nebăgat în seamă document
de multe ori are mare valoare”.

ISBN 973-647-526-3

ISBN: 978-973-647-526-9